

A 'SMARTER' Supplementary Menu

Based On

Advanced Kids' Series

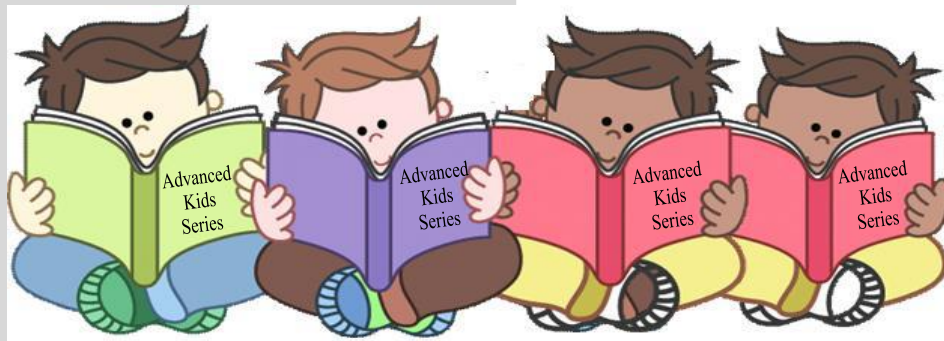

Sanu Amatya

A 'SMARTER' Supplementary Menu

based on

Advanced Kids' Series

PG

Nursery

LKG

UKG

Let's Make Our Children
Thoughtful, Grateful and Skillful

Sanu Amatya
Child Development Specialist
9851079078
sanu_amatya@yahoo.com

Atharai Publication Pvt. Ltd
Anamnagar, Ktm
Tel: 4313205
advancedkidseriesrevised@gmail.com
www.atharaibooks.com.np

S - Specific| Simple

M - Measurable| Manageable

A - Achievable| Attractive

R - Realistic| Reasonable

T - Time bound

Frame

E - Evaluated

Supplementary MEMM

R - Re-frame

for

Pre-school Founders, Managers , Teachers

Montessori Facilitators

ECD Facilitators

and

Concern Stakeholders

- Parents
- Supervisors
- Marketers
- Trainers

Re-visited

Rewarded

Revise

Publisher:

Atharai Publication Pvt. Ltd.

Copyright:

Authors

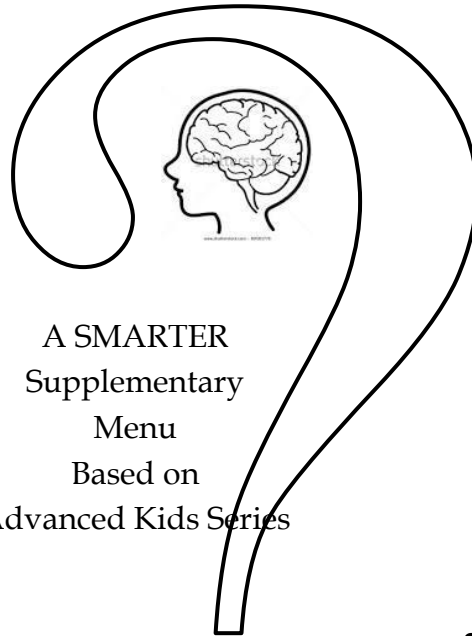
Edition: 2076

Printed in Nepal

About the Menu

What

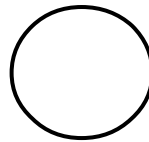
Why

A SMARTER
Supplementary
Menu
Based on
Advanced Kids Series

How

When

It depends upon you

- Choosing menu
- Reading, analyzing, realizing and internalizing
- Converting into own required situation, technique and style in occurred environment to implement or practise.
(There is no such hard and fast rule in using this menu. The menu alone may not be sufficient sometimes. So, You may discuss, discover from other sources too.)

Mirror approach

- Need based
- Planning to evaluate
- Theme to subject
- Indoor to outdoor
- Home to center/School

What

It is a premium gift and blessing of the children of Nepal, having continuously working, playing, singing and dancing with them since 1983. (outcomes of 35 years experiences)

It is not like a construction. It's a bunch of documents only.

It is a package of children's overall development programme and activities.

So,

1. I must thank from my heart to all the children of Nepal, who are always my source of inspiration for my work/and my life.
2. Thanks to the parents of Nepal who were always dedicated and struggling for their children's future
3. Thanks to the school management, founders and principals, incharge, co-ordinator for their trust and belief in me and my concept till now.
4. Thanks to my dear and near all hardworking never ever tired and energetic , cheerful, careful and dutiful teachers/facilitators throughout Nepal.
5. Thanks to the Government of Nepal, Department of Education, CDC, NCED, Curriculum Development for their support, respect, encouragement and for having given space to me till now.
6. Thanks to Atharai Publication team for this golden opportunity and environment to produce, publish the supplementary materials and menu and to do all the possible successful programs throughout Nepal.
7. Lastly but not the least thanks goes to my family, well wishers and friends for their moral support to fly swiftly in this field to fulfill my dream, desire and to accomplish my innovative creation.

Why

- To practise and respect right based child friendly peaceful and humanitarian education.
- To apply 7Rs in education system rather than 3Rs trained.
- To give the concept of integrated holistic development of the children.
- To enhance the conceptual clarity of the child development.
- To develop the teachers' /facilitators' facilitating skills.
- To give the concept of "Access to Evaluate" of the children.
- To develop teachers' /facilitators' capacity from verbal to digital.
- To develop teachers' /facilitators habit from plan to practice.
- To practise pedagogical treatment approach in school/centre.
- To practise and to give priority on developmentally appropriate activities.
- To develop teachers' /facilitators' self help and self study skill.
- To enhance teachers' /facilitators' attitude, skill and knowledge.
- To understand the children, their learning style and multiple intelligence.
- To give opportunity and minimum concept on child development even to those teachers who have not received any child development training. (fresh teachers/facilitators)
- The ultimate aim of this menu is to provide the teachers/facilitators the technical knowledge, skill and attitude.
- The menu reinforces the teachers/facilitators implementing Advanced Kids' Series

Special support to Advanced Kids' Series implementation in the right time, right place and in the right way.

Beautification and Specialization of the Menu

- Nepaleswari concept to context
- Simple languages : Nepali and English
- Conceptually created in simple daily used words.
- Simple to complex set up
- VAK (Visual, Auditory and Kinesthetic) activities for coverage of the three different learning styles and different multiple intelligence.

- Ample of sample examples, guidelines for all the contents of the menu.
- The contents of the menu are carefully graded varied and teacher/facilitator centered to make more fruitful and meaningful.
- Related with day to day practical life.
- Thematic songs/rhymes not downloaded from You-tube. Conceptually created in child friendly words.
- Affordable, assessable and applicable activities/creativities.

Atharai Publication has made the endeavour to produce books as well as Menu to uplift the quality of humanitarian education specially for young kids. Therefore, all the concerned stakeholders, academicians, teachers/ facilitators, parents and well-wishers are cordially requested to forward feedback for amendment and improvement of the Menu.

Thanks!
Sanu Amatya
9851079078
sanu_amatya@yahoo.com

Contents of Menu

Menu 1: Advanced kids' series.....	1 - 7
1.1 Introduction	
1.2 Implementation Strategy	
Menu 2: Curriculum	8 - 13
2.1 Nepalessori Curriculum	
Menu 3: Child Development	14 - 30
3.1 Holistic Development	
3.2 बालकको सर्वाङ्गीण विकासका लागि ९२ सीपहरु	
3.3 बालकको सर्वाङ्गीण विकासका लागि १४४ क्रियाकलापहरु	
Menu 4: Learning Principles.....	31 - 33
4.1 How Children Learn	
4.2 When Children Can Learn Best	
Menu 5: Thematic Approach of Learning.....	34 - 42
5.1 Teaching/ Learning Methodology	
Menu 6: T/L Materials- What, When, How	43 - 51
6.1 बालगीत के, किन, कस्तो, कहिले र कसरी	
6.2 बाल विकासका लागि बाल कथाको महत्व	
Menu 7: Facilitating Skills.....	52 - 68
7.1 Role of a Facilitator/ Teacher	
7.2 Facilitators Knowledge, Skill and Attitude	
7.3 ASK Internalization	
Menu 8: Facilitating Phonics Skills/ Phonological Awareness.....	69 - 102
8.1 Phonics	
8.2 Name of the English Alphabets	
8.3 Sound of the English Alphabets	
8.4 44 Sounds in English	
8.5 Phonics in the Sky	
8.6 Language Dynamism	
8.7 Handwriting Skills in ECD Stage	
Menu 9: Advanced Kids Series Implementation Strategy	103 - 116
Yearly Contents/ Syllabus	
9.1 Yearly Contents Nursery	
9.2 Yearly Contents LKG GI, Eng.	
9.3 Yearly Contents UKG G.I, Eng.	
Menu 10: Balanced Activity in a Day	117 - 120
Daily Routine	

10.1 Sample Routine for Nursery	
10.2 Sample Routine for LKG	
10.3 Sample Routine for UKG	
Menu 11: Plan/ Planning	121 - 144
Yearly, Monthly, Weekly	
11.1 Daily Lesson Plan	
11.2 Thematic Learning Approach	
Thematic Lesson Plan	
11.3 Advance Kids Monthly/ Weekly/ Daily Thematic Lesson Plan	
Menu 12: Theme Based Project Work	145 - 146
12.1 Worksheets (Situational, Cultural Learning Activities)	
Menu 13: Creativity	147 - 153
Menu 14: Classroom Interior Decoration	154 - 195
Introduction	
14.1 Ornamental	
14.2 Illustrational	
14.3 Educational	
Menu 15: Theme Based Songs/ Rhymes	196 - 220
15.1 Songs/ Rhymes for Nursery	} Term wise
15.2 Songs/ Rhymes for LKG	
15.3 Songs/ Rhymes for UKG	
Menu 16: Evaluation	221 - 233
16.1 Overall Development Checklist	
Monthly Overall Development Checklist	
16.2 Evaluation Checklist	
Menu 17: Progress Report (Nursery)	234 - 254
17.1 LKG	
17.2 UKG	
Menu 18: Evaluation Questioning Patterns	255 - 258
18.1 Evaluation Questioning Patterns for Nursery	
18.2 Evaluation Questioning Patterns for LKG	
18.3 Evaluation Questioning Patterns for UKG	
Menu 19: A to Z Peaceful Learning Environment for Children	259
Menu 20: Motivational Postive Vibration	260 - 263
Tips for Better Tomorrow	

1. Advanced Kids' Series

1.1. Introduction

Advanced Kids' Series is the latest series designed specially for the kids of 21st century based on E.C.D. philosophy and Montessori principle in Nepali context by experienced child development specialist Mrs. Sanu Amatya. She was the coordinator of Bal Bagaicha Child Development Centre, founder chairperson of SMART Training and Resource Centre, member of Curriculum Development Centre, Sanothimi, advisor of PABSON and technical member of ECD caucus of parliament. She is also involved in many more education and social sectors.

These series have been developed after having gained more than 30 years of experience with children. She has also gained knowledge by publishing various other such series.

She has gathered knowledge by receiving training in different countries like: Bangladesh, India, Italy, Israel, Germany, Japan, Malaysia, Netherlands, Pakistan, Philippines and Sri Lanka.

Mrs. Amatya also has been involved as a researcher, trainer, motivator, coordinator, facilitator of child rights and child development in government as well as non-government organizations like DEO, Ministry of Education, Save the Children, PLAN Nepal, UNICEF, and PABSON.

She has conducted trainings, seminars and workshops almost in all districts of Nepal and also in South Asian countries.

She is also involved in developing curriculum and ELDS (Early Learning Development Standard) for ECD under the Department of Education, Nepal.

Advanced Kids' Series provide the children of Nepal an opportunity to develop in a holistic manner. So the series are a holistic package for the age of 3 to 6 years of children for their strong foundation.

The parents, educators and teachers should be able to guide/ teach the children with the coverage of 6 different learning areas in an interactive and integrated joyful way based on creative teaching learning pedagogy.

Special Features of Advanced Kids Series

1. Right based child friendly, contextual and need-based
2. Based on philosophy of Mantra Methodology with Positive Vibration.
3. Based on inborn learning style (VAK) and hidden talent
4. Based on Montessori's six learning areas in Nepali/ local context
5. Based on the theme coverage according to the ECD curriculum.
6. Theme-based situational songs, rhymes
7. Theme based project work. Situational cultural learning activities
8. Theme based Classroom Interior Decoration.
9. General information for reading and writing readiness

10. Situational Cultural Learning Activities. (S.C.L.A)
 11. Concrete to abstract mathematical concept in Nepali context (Devanagari)
 12. Phonological awareness concept
 13. Unique phonic based handwriting practice.
 14. Colourful picture and word reflection.
 15. Simple to complex comprehensive activities/exercises.
- Overall it's a Holistic integrated package.

Why Advanced Kids Series?

1. To compete with local to global level
2. For strong foundation of learning from playgroup
3. Conceptual clarity rather than content
4. Harvesting learning through practical method
5. Specific subjects (integration of different themes)
6. Need based technical support.
7. Readiness for perfect Primary Education
8. To enhance attitude, skill and knowledge of the children
9. Goal and Motto to change.

Advance Kid's Series Facilities

1. "A SMARTER Supplementary Menu Based on Advanced Kid's Series
2. Training/orientation for principals and teachers
3. Syllabus for four term
4. Model questions for terminal evaluations
5. Keywords for S.C.L.A.
6. Subject wise classwork and homework responsibility copies (terminally)
7. Learning materials development workshop
8. Workshop on Classroom Interior Decoration
9. Strategic Planning
10. Networking and Monitoring Supervision
11. Consultation
 - Parenting Workshop
 - Mentoring Evaluation

Advanced Kids Series Implementation Strategy

1. Attend the author's orientation-cum practical session
2. Follow the author's note
3. Prepare session plan for 3 or 4 terms (syllabus for 1st, 2nd, 3rd, or 4th terms)

4. Facilitate the children rather than teaching
5. Use related required learning tools/ materials. (flash cards, matching, puzzle, domino, etc)
6. Include theme-based songs, stories, poems and games
7. Be conscious about children's 3 learning styles and different multiple intelligences
8. Apply and practise Montessori's 6 learning areas in Nepali/ local context
9. Follow and practise Montessori's principle , "Grow with culture and learn with nature."
10. Follow, See, Judge and Act principle, don't jump directly to the book
11. Follow " A SMARTER Supplementary Menu" of Advanced Kid's Series
12. Give responsibility according to the child's interest, ability and intelligence.
13. Maintain student's monthly personal portfolio.

New Frame of Advanced Kids Series

Play Group-3

My First Step Colouring and Learning Activity Worksheet

1. English
2. Nepali
3. Maths

New Frame of Advanced Kids' Series

Nursery-4+2 (Optional: Songs and Rhymes)

1. English
2. Nepali
3. Maths
4. G.I

• Theme-based Project Work • S.C.L.A- Creativity

New Frame of Advanced Kids' Series

LKG-5+2 (Optional: Songs and Rhymes, Handwriting)

1. English
2. Nepali
3. Maths
4. Science
5. G.I

- Theme-based Project Work
- S.C.L.A- Creativity

New Frame of Advanced Kids Series

UKG-6+2 (Optional: Songs and Rhymes, Handwriting, Phonics)

1. English
2. Nepali
3. Maths
4. Science
5. Social Studies.
6. G.I

- Theme-based Project Work
- S.C.L.A - Creativity

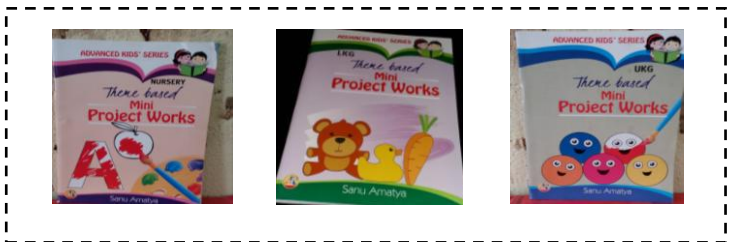
Advanced Kids Series Consists of :

Worksheets, Project Work and Creativity

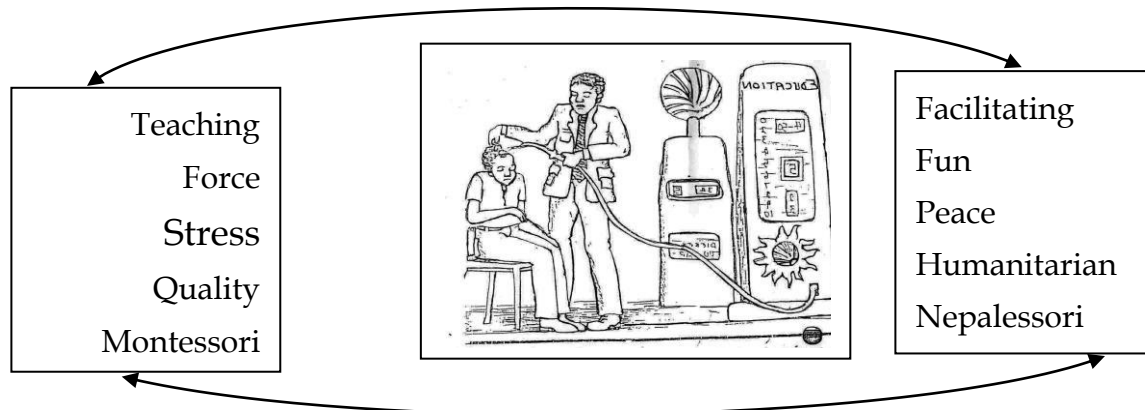
Nursery-10 (Themes Project Work)

LKG-11 (Themes Project Work)

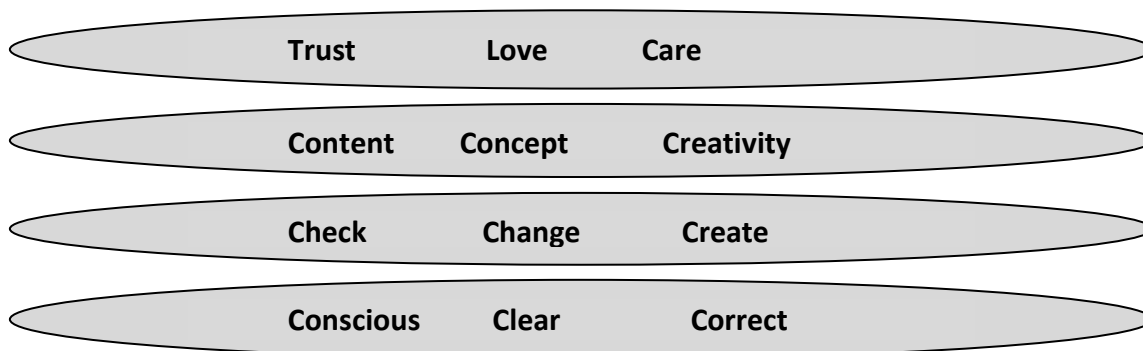
UKG-12 (Themes Project Work)

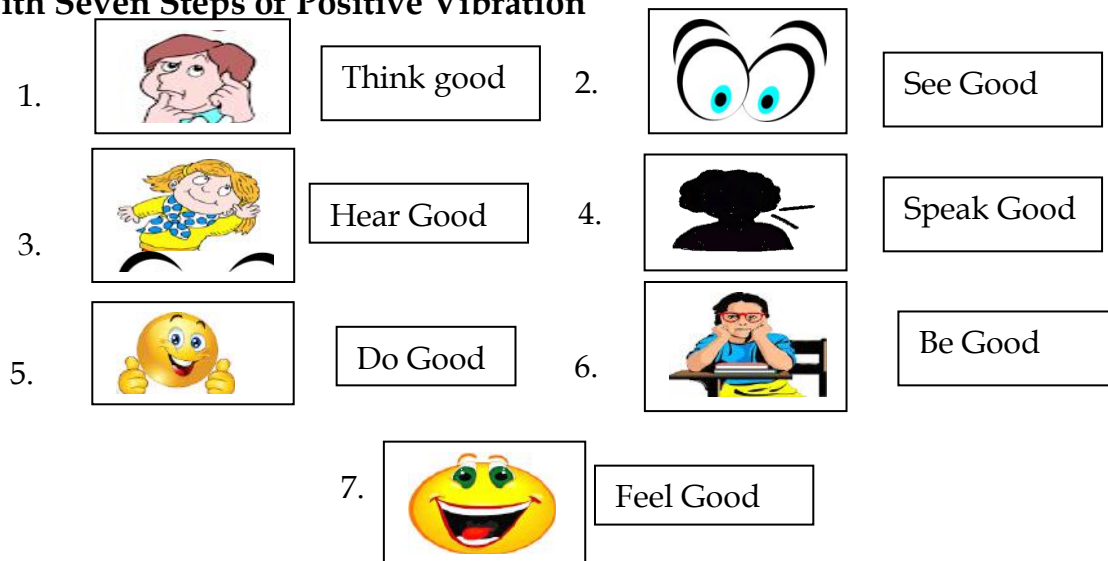
1.2 Advanced Kids' Series Implementation Strategy Goal and Motto to Change

**Through;
Mantra Methodology**

With Seven Steps of Positive Vibration

Conscious with
Presentation Process

Based on 7Rs

1. Rights of the children
2. Recreation
3. Relationship
4. Responsibility
5. Reading
6. Writing
7. Arithmetic

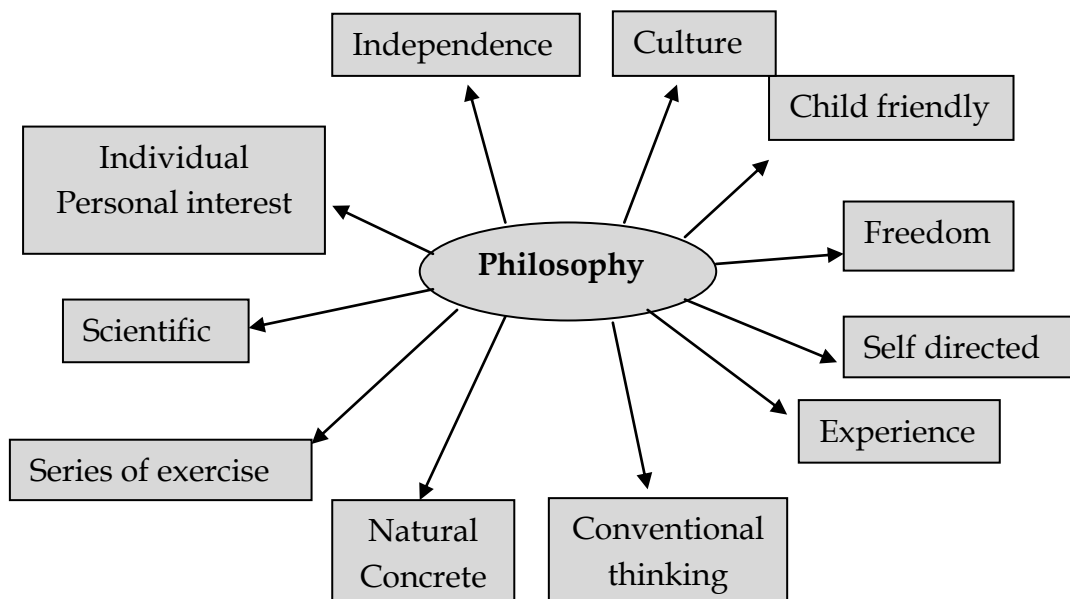

Grow with Culture
Learn with Nature

Montessor's Specialty of learning

Grow with culture

Learn with nature

For six areas of learning

1. Practical life skills. The skill of daily living.
2. Sensorial exercises exploring the world.
3. Language and literacy from speaking to writing.
4. Mathematics from concrete to abstract.
5. Cultural development integrated into life.
6. Creative development.

2. Curriculum

ECD curriculum

Learning to Learn (सिक्नका लागि सिक्ने)

As whatever children learn at this age becomes the foundation for their future learning, children at this stage must be taught for “learning to learn” in enjoyable manner. The early childhood development curriculum, through the experience of plays and environment must be able to enhance children’s latent capacity to make them capable of living a good life in future. For this, age-wise and area-wise weight given of educational and developmental goals are mentioned below.

1. To meet the main objectives of childhood development curriculum.
2. To provide children with the opportunity for their intellectual, physical, emotional, social, (holistic) moral and creative development.
3. To encourage them to set habit towards sanitation and safety.
4. To encourage the children for practising simple good manners.
5. To develop the feelings of confidence and protection.
6. To prepare them for primary education.

Goals

(A) Developmental

Holistic Development

- Physical Development
- Social Development
- Emotional Development
- Cognitive Development

(B) Educational

Language

Pre-maths

Science

Social

Art and Creativity

Suggested/Selected Themes

	Theme	Duration
1.	Me and my body	3 weeks
2.	My place (house, neighbour)	6 weeks
3.	Festivals	4 weeks
4.	Time	4 weeks
5.	Environment (water, plant, animals, birds, insects, land)	8 weeks
6.	Transportation	3 weeks
7.	Our identity, country, culture	5 weeks
Note: Minimum working days 220		33 weeks

2.1 Nepalese Curriculum

Advanced Kids Series Based on Nepalese's Six Areas of Learning for Nursery (Foundation)

Practical Life- the skill of daily living	Sensorial exercise - exploring the world	Language literacy from spoken to written		Mathematics - from concrete to abstract	Cultural development - integrated into life	Creative development
		English	Nepali			
* Can clean nose * Can wash face, hands * Can brush teeth * Can comb hair * Can drink and eat * Uses toilet * Puts garbage in dustbin * Can open and close * Wait for turn * Switch on/off the light * Put on / take off shoes * Can wear socks * Keep shoes in proper place * Manage things in proper place	* Taste - sweet - sour - salty - hot (chilly) * Smell - good - bad * Feel - soft (smooth) - hard * Hear - different sounds * See	Aa - Zz alphabets Aa - Zz sounds 3 letter words - listening - speaking - reading - writing Recognition of first letter of different objects : - shapes - colours - animals - fruits - vegetables - parts of the body - vehicles,	क - ज्ञ अ - अं स्वरवर्ण मात्रा बिनाका साधारण शब्दहरु सुन्ने, बोल्ने, पढ्ने, लेख्ने । चित्रको पहिलो अक्षर पढ्ने, लेख्ने ।	Shapes * Sizes * Comparison * Concept of : - 0 to 9 (० देखि ९) * Number writing 1 - 50 १ - ५० * Numbers : - before - after - in the middle * How many ? * Counting numbers	* Happy Birthday * Father's Day * Mother's Day * Teacher's Day * Dashain festival * Tihar festival * Eid * Christmas Day * Holi * Chaath * Swaraswati Pooja * Ram Nawami * Shivaratri * New Year * Cultural dresses * Nation, map, flag * Country, district, place * Cultural awareness	* Colouring * Painting * Printing * Pasting * Tearing / cutting * Collage * Water play * Sand play * Dough play * Story - role play Songs * Singing with action * Theme based songs/rhymes * Dance / movement, * Music and movement * Situation cultural learning activities Worksheets

<u>Fine motor skill</u> * Tearing paper * Rolling / folding paper * Lacing, clipping, buttoning * Hold crayons, * Hold spoon * Hold pencil * Turn pages * Write from left to right / up and down * Picking and sorting * Towering						

Advanced Kids' Series

Based on Nepalese's Six Areas of Learning for LKG (Prep 1)

Practical Life- the skill of daily living (92 skills)	Sensorial exercise - exploring the world	Language literacy from spoken to written		Mathematics -from concrete to abstract	Cultural development- integrated into life	Creative development
		English	Nepali			
* Personal hygiene * Self help skill - dressing - eating - drinking * Socio emotional skills - respect - share - kindness * Early manipulation	Parts of the body * 5 senses - see, hear, smell, taste, touch/feel * Fruits * Vegetables * Food * Water * Plants * Animals * Birds * Insects * Animals	Aa - Zz alphabets Aa - Zz sounds Aa - Zz words Vowels Consonant words Beginning words / letter Middle sounds / letter	अ - अः साधारण शब्द क - ज्ञ साधारण शब्द दुई, तीन र चार अक्षरका शब्दहरू दुई शब्दको वाक्य मात्राको ज्ञान मात्रा लागेका शब्दहरू साधारण वाक्यहरू शिरविन्दु लागेका शब्दहरू चन्द्रविन्दु लागेका शब्दहरू शरीरका अंगहरूको नाम लुगाहरूको नाम	Numbers 1 - 100 अंक १ - १०० Number name One - Fifty अङ्कको नाम Ascending numbers Descending numbers Shapes concept Numbers before and	* Happy Birthday * Father's Day * Mother's Day * Teacher's Day * Dashain festival * Tihar festival * Eid * Christmas Day * Holi * Chhath * Swaraswati Pooja	* Colouring * Painting * Printing * Pasting * Tearing / cutting * Collage * Water play * Sand play * Dough play * Story - role play Situational cultural learning

- holding crayons and pencils * Visual skills - object, shapes * Language skills - listening - speaking - reading - writing * Manage own things * Cleanliness	and their babies * Living and non- living things * Means of transport - land - water - air * Weather * Our universe	Middle sound / letter Ending sound / letter 2 letter sight words 3 letter sight words 4 letter sight words Use of a or an Simple opposites Uses of in, on, under Rhyming words Uses of and Uses of This, That Yes and No Yes, it is - No, it is not One and many Uses of is are Uses of These Those Use of Have Action words -ing words Uses of He, She, It, Has or have Simple sentence	फलहरूको नाम जनावरहरूको नाम किराहरूको नाम फूलहरूको नाम तरकारीहरूको नाम यातायातका साधनहरू मौसमको जानकारी सात वारका नाम	after Concept of addition Concept of subtraction Concept of comparasion Big and small Long and short Tall and short Thick and thin Few and more Same and different Full and half One and many Concept of time	* Ram Nawami * Shivaratri * New Year * Cultural dresses * Nation, map, flag * Country, district, place * Cultural awareness * Healthy habits	activities Worksheets Theme based songs / rhymes <u>Handwriting</u> Eng. Phonic based sentences Nepali - स्वरवर्ण अनुसार वाक्य

Advanced Kids Series

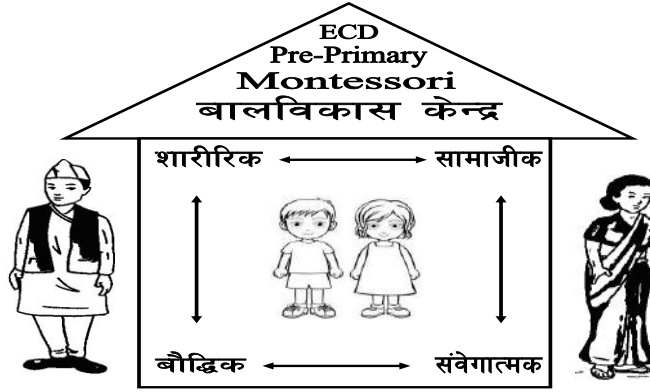
Based on Nepalese's Six Areas of Learning
For UKG (Prep 2)

Practical Life- the skill of daily living (92 skills)	Sensorial exercise - exploring the world	Language & from spoken English	literacy - to written Nepali	Mathematics - from concrete to abstract	Cultural development - integrated into life	Creative develop ment
* Personal hygiene * Self help skills - dressing, eating, drinking * Socio emotional - respect, share, kindness * Manipulative skills - holding / controlling crayons and pencils * Visual skills - object, shape, size, colour * Language skills - listening - speaking - reading - writing * Can take care of own belongings * Manage books, copies and stationery * Can clean own surroundings	Parts of the body * 5 Sense organs * Living and non-living things * Parts of a plant * Food from plants * Types of plants * Food from animals * Animals and their babies * Home of animals * Sound of animals * Seasons * Weather * Summer clothes * Winter clothes * Communication	Words starting with consonants and vowels * Uses of : he, she, it * Uses of : am, is, are, has, have, * Use of : this or that, these or those * Uses of in, on, under, behind * Opposites * Yes, it is * No, it is not * Days of the week * Months of the year * Action words * Word building * Singular and plural * Q / A * Passage reading	व्यञ्जन वर्ण स्वरवर्ण मात्रा : शिरविन्दु चन्द्रविन्दु रेफ आकार वाक्य सात बार नामको ज्ञान - शरीर - खाना - फल - फूल - जनावर - किरा - साधन - विपरीत शब्द - लय मिल्ने शब्द - वस्तुहरूको नाम - यो, त्यो - उल्टो शब्द - वाक्य निर्माण - प्रश्न उत्तर - चित्र वर्णन	Ascending numbers * Descending numbers * Concept of numbers 1 - 100 १ - १०० * Number name ८ अङ्क र अक्षर * Concept of addition * Concept of subtraction * Concept of multiplication * Multiplication tables of 2, 4, 3, 5 * Time concept * Calendar concept * Concept of currency * Concept of price	<u>Social Science with moral values</u> <u>Cleanliness</u> * Personal house/ School/ Community * Family * Village, city * Country Nepal * Farmers * Thing of Nepal * Respect all religions * Festivals * Celebrations * People and profession * Greeting words * Good habits * Traffic lights * Safety * Love and care all	Situational cultural learning activities Worksheets * Role play * Horticulture Gardening * Music / movement * Singing - 30 Theme based songs / rhymes Theme Based <u>Handwriting</u>

3. Child Development/ बाल विकास

प्रारम्भिक बाल विकास भनेको ० - ६ वर्ष जुन मानव जीवनको जग हो, त्यस अवधिको (शारीरिक, बौद्धिक, सामाजिक, संवेगात्मक) सर्वाङ्गीण बिकासलाई नै प्रारम्भिक बाल विकास भनिन्छ ।

बाल विकास केन्द्र एउटा यस्तो ठाउँ हो, जहाँ एक सहयोगी कार्यकर्ता र सेविकाले कुनै एउटा विषयवस्तुमा पूर्वयोजनाबाट सिकाइसामग्री तथा विभिन्न क्रियाकलाप प्रयोग गरी ३ - ५ वर्षभित्रका बालबालिकाहरूको चौतर्फी विकासमा सहयोग पुर्याउँछ ।

प्रारम्भिक बाल विकासको महत्व

प्रारम्भिक बाल्यावस्था जीवनको सिकाइको जग बसाल्ने एउटा महत्वपूर्ण अवस्था हो । बाल मनोवैज्ञानिकहरूको भनाई अनुसार बालकको दिमाग एक स्पन्ज जस्तो हुन्छ, जे देख्यो, सुन्यो, गच्यो, त्यसैलाई सोस्ने क्षमता हुन्छ । यस अवस्थामा राम्रा र असल कुराले दिमाग भर्ने काम ठूला व्यक्तिले गर्नुपर्छ । बाल्यावस्थामा सुन्ने, बुझ्ने, हेर्ने, बोल्ने, हात आँखाको समन्वय गर्ने, हात पाखुरा शरीर सञ्चालन गर्ने जस्ता अवसर पाएमा भविष्यमा सिर्जनशील, क्रियाशील, समस्यासँग जुध्न सक्ने एक सक्षम, योग्य रपूर्ण मानव बन्न सक्छ । यस उमेरमा बालकको सिक्ने गति अत्यन्त छिटो हुने भएकाले उमेर सुहाउँदो बालबालिकाहरूलाई स्याहारसुसार, खाना, खेल, सोच्ने, बोल्ने, शरीर सञ्चालन गर्ने, अन्वेषण जस्ता चौतर्फी विकास गर्ने वातावरण सिर्जना गर्नुपर्छ । बालबालिकाको इच्छा, भावना, चाहाना, अनुभव, जिज्ञासा, उत्सुकतालाई बच्चा स्याहार—सुसार गर्ने व्यक्तिहरू जस्तो शिक्षक, बाबुआमा, परिवार र समुदायले विकास गर्ने अवसर प्रदान गर्नुपर्छ, जसले गर्दा बालकको सर्वाङ्गीण विकासमा सकारात्मक प्रभाव पर्दछ । यदि बालकले प्रारम्भिक बाल्यावस्थामा उचित तवरले विकास गर्ने अवसर पाएन भने बालबालिकाहरूमा जन्मजात लिएर आएका विभिन्न क्षमताहरूको विकास उसमा हुन सक्दैन । पछि क्रमशः उसको विकासको गति ढिलो हुँदै जान्छ । बाल विकासका चार पक्षहरू :-

शारीरिक, मानसिक, सामाजिक र भावनात्मक विकास एक अर्कोसँग घनिष्ठ सम्बन्ध हुन्छ । चार पक्षहरूमध्ये कुनै एउटा मात्र पक्षमा अवरोध आएमा त्यसको असर अर्को पक्षमा स्वतः पर्नजान्छ । जस्तो : बच्चा धेरै बिरामी भएमा उसको मानसिक विकासमा असर पर्छ । बच्चाले खेले, व्यायाम गर्ने मौका पाएमा बच्चाहरूको शारीरिक पक्ष स्वस्थ हुन्छ । बालविकासमा देखिने शारीरिक अपाङ्गता, आँखाले सजिलै देख्न र थाहा पाउन सकिन्छ तर मानसिक अपाङ्गपन सजिलै थाहा पाउन सकिँदैन । मानसिक तथा बौद्धिक विकास नराम्रो भएको छ भने त्यो बालक/बालिकाले समाजमा आफूलाई समायोजन गर्न कठिन पर्दछ ।

बौद्धिक विकास राम्रो नभएमा बालक/बालिकाले जीवनमा कुनै प्रगति गर्न सक्दैन । त्यसैले भविष्यमा सफल मानव जीवन यापन गर्नका निम्ति बाल्यावस्था देखि नै चौतर्फी विकास गनुपर्छ ।

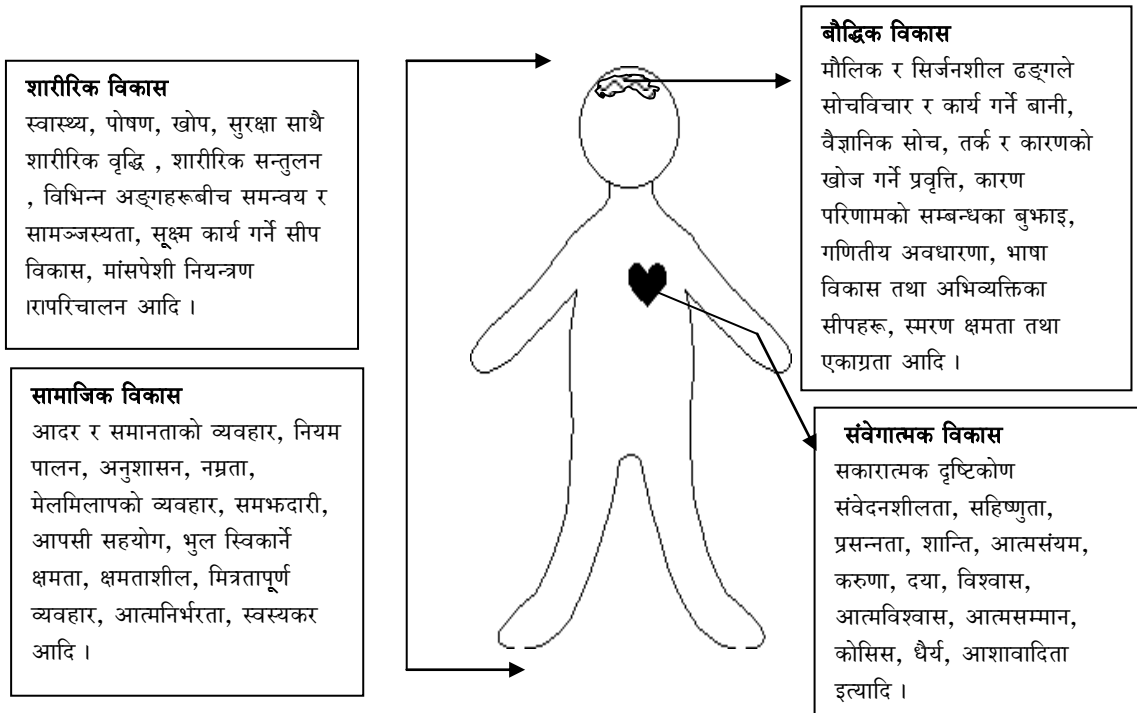
उपयुक्त प्रोत्साहन प्रदान गरी व्यक्तित्वको निर्माण गर्ने र जीवनको सिकाइको आधारशीला तयार गर्ने मुख्य समय नै बाल्यावस्था हो । यसरी बालकको सर्वाङ्गीण विकासलाई मध्यनजर गरी प्रारम्भिक बाल विकास कार्यक्रमहरू गरिएका हुन् । बाल विकासमा आमाबाबुको ठूलो भूमिका हुन्छ । बालकको जन्म हुनुभन्दा अगाडि देखि नै आमाबाबुकोभूमिका अत्यन्त गहन र महत्वपूर्ण हुन्छ । गर्भावस्थामा आमाबाबुले गर्ने व्यवहारको प्रभाव बच्चा जन्मेपछि देखिन्छ । प्रत्येक बालबालिकाहरूका लागि पहिलो पाठशाला उनीहरूको आफ्नै घर हो । आमाबाबु नै उनीहरूका पहिला गुरु हुन् । घरमा तिनीहरूले आमाबाबुहरूबाट धेरै कुरा सिक्छन् । सामाजिक मूल्य, नैतिक, धार्मिक रीतिरिवाज, संस्कार आदि महत्वपूर्ण कुराहरू घरबाटै सिक्छन् । बालक बढ्दै गएपछि उसको आवश्यकता, फरक हुँदै जान्छ । घरपछि आँगनमा हुर्कन्छ । बालकका निम्ति उचित विकास गर्ने अर्को थलोको आवश्यकता हुन्छ , जुन बाल विकास केन्द्र / विद्यालय हो ।

3.1. Holistic Development

प्रारम्भिक बालविकाससम्बन्धी सङ्क्षिप्त अवधारणा

मानवजीवन गर्भधारणको समयदेखि नै विकसित हुँदै जाने एउटा क्रम हो जसमा शारीरिक, बौद्धिक, संवेगात्मक र सामाजिक विकासको अवसरबाट मानिसको सम्पूर्ण व्यक्तित्व निर्माण हुन्छ । जीवनका प्रथम पाँच वर्षभित्र नै विकासका यी चारै पक्षले मानवजीवनको जग निर्माण गरिसक्छ भन्ने धारणा छ । प्रारम्भिक बाल्यावस्थामा बालबालिकाहरूले पाएको वातावरण, उचित स्याहार र सकारात्मक अनुभवहरूले नै उनीहरूको व्यक्तित्वमा अमिट छाप छाड्दछ । साथै, त्यही उमेरमा पाएको वातावरण र अनुभवले उनीहरूको भावी जीवनमा प्राप्त गर्ने सफलता वा असफलताको आधार पनि निर्णय हुने गर्दछ । यसै तथ्यले गर्दा नै प्रारम्भिक बालविकासलाई मानवविकासको आधारभूत स्तम्भका रूपमा लिन सकिन्छ ।

मानिसको विकासलाई सर्वाङ्गीण विकासका पक्षबाट हेरिनुपर्छ । यसमा शारीरिक, बौद्धिक, संवेगात्मक र सामाजिक विकास पर्दछन् । तिनमा कुनै एक पक्ष जस्तै शारीरिक विकासको पक्ष कमजोर भएमा त्यसको असर उसको बौद्धिक, सामाजिक तथा संवेगात्मक विकासमा समेत पर्दछ । त्यस्तै, बौद्धिक विकासको पक्ष कमजोर भएमा स्वस्थ शरीर भएर पनि ऊ सिकाइमा सुस्त हुन्छ । सर्वाङ्गीण विकासको अवधारणाअनुसार विकासका हरेक पक्ष एकअर्कामा पूरक हुन्छन् । यसैले बालविकास भनेको उनीहरूको सर्वाङ्गीण विकास हो, जसले हरेक बालबालिकाको सबै प्रकारको क्षमतालाई क्रमिक रूपले प्रस्फुटित गराउँदै लैजान सहयोग पुऱ्याउँछ ।

प्रारम्भिक बालविकासको बलियो जगमा उभ्याइएको मानवको जीवन नै सार्थक जीवन हो ।

शारीरिक विकास

कुनै बालबालिका जन्मको समयमा नै शारीरिक समस्या लिएर जन्मेका हुन्छन् । तर कुनै बालबालिका स्वस्थ अवस्थामा जन्मेर पनि अस्वस्थ वातावरणका कारण रोग, कुपोषण, अपाङ्गता इत्यादिबाट पीडित हुन्छन् । यस्ता अवस्थालाई रोकथाम गर्नु र भइरहेको अवस्थालाई अझ सुधार गर्नु नै प्रारम्भिक बालविकासको एउटा भूमिका रहेको हुन्छ ।

जन्मेपछि पाँच वर्षको समयभित्र जुन गतिमा शरीरको वृद्धि र विकास हुन्छ त्यो जीवनको अन्य समयमा हुँदैन । यसरी द्रुत गतिमा विकास हुने समय नै दुर्घटना तथा रोगको खतरामा पर्ने समय पनि हो । त्यसैले ठीक समयमा स्वास्थ्य, पोषणका साथै, शरीर सञ्चालन र सन्तुलनका क्रियाकलापहरू, दुर्घटनाबाट आफूलाई रक्षा गर्ने सीपहरू र स्वावलम्बनका सीपहरू सिकने अवसर दिलाएर पूर्ण क्षमतामा शारीरिक वृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउनुपर्छ ।

बालबालिकाको शारीरिक क्षमताको पूर्ण विकास गर्न अवसर पाउने अधिकार

शरीरको पूर्ण क्षमताको विकासका लागि अवसर पाएका र अवसर नपाएका बालबालिकामा निकै ठूलो अन्तर रहेको पाइएको छ । सबै बालबालिका सम्पूर्ण रूपले समर्थवान् बन्न, विशेषगरी उनीहरूले खेल खेल्न पाएको अवसरमा भर पर्छ । बालबालिकाले खेलबाट हरेक प्रकारका सीपहरू सिक्ने र अभ्यास गर्ने मौका प्राप्त गर्दछन् ।

यसका लागि खेल्ने ठाउँ, खेल्ने साथीसंगी र खेल सामग्री जुटाउनुपर्छ । खेलका अवसरले शरीरका सम्पूर्ण अङ्गहरू एकअर्कासित समन्वयात्मक रूपमा कार्य गर्न सक्षम हुन्छन् । प्रारम्भिक बालविकासको लचिलो अवस्थामा नै बालबालिकालाई शारीरिक सन्तुलनका उपयुक्त अवसर उपलब्ध गराएमा भविष्यामा अन्तर्राष्ट्रिय खेल क्षेत्रमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने र ख्याति प्राप्त गर्न सक्षम खेलाडी राष्ट्रले पाउन सक्छ ।

सामाजिक विकास

मानिस एउटा सामाजिक प्राणी हुनाले सामाजिक मूल्य, मान्यताजस्ता गुणहरूको विकास गर्न सानै उमेरबाट अभ्यास गर्ने मौका पाउनुपर्छ । घर, परिवार र समाजमा मेलमिलाप र आपसी सहयोगबाट बालबालिकाले सामाजिक व्यवहार सिक्दछन् । परिवार र समाजका नरात्रा अभ्यास र अनुभवहरूबाट बालबालिकाले नरात्रै कुरा सिक्दछन् । त्यसैले वयस्कहरूको असल क्रियाकलाप र असल नमुना, परिवारमा शान्ति—सुरक्षा, आदरपूर्ण व्यवहार प्रारम्भिक बालविकासको सिकाइको मुख्यआधार हो ।

बालबालिकाको
आत्मसम्मानपूर्ण सामाजिक
पहिचान बनाउन उपयुक्त
अवसर पाउने अधिकार

बालबालिकाले साथीहरूबाट पनि धेरै कुरा सिक्दछन् । त्यसैले समूहमा बस्ने, मिलिजुली काम गर्ने, बाँडचुँडको व्यवहार गर्ने, प्रकृति र पशुपक्षीको रेखदेख गर्ने, साना र असक्षमहरूलाई स्नेही व्यवहार देखाउने र सहयोग गर्ने, सफासुग्घर रहने र स्वावलम्बनजस्ता सामाजिक गुणहरू अभ्यास गराउनु प्रारम्भिक बालविकासको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो । बालबालिका स्वावलम्बी नभएमा उनीहरूमा अरुमा भर पर्ने, श्रमशोषण गर्ने बानीको विकास हुन्छ । सामाजिक भेदभावका कुराले बालबालिकामा नकारात्मक भावको सिर्जना गर्दछ । अरुको भावना र विचारको कदर गर्ने तथा अरुको रीतिरिवाजलाई सम्मान गर्ने जस्ता प्रजातान्त्रिक अभ्यास बाल्यावस्थाबाटै सिक्न पाएनन् भने उनीहरूमा तानाशाही प्रवृत्ति बढ्न सक्छ । जसरी छिपिइसकेको रुखलाई पछि निहुराउन सकिँदैन, त्यसरी नै बानी बिग्रिसकेका बालबालिका वा छात्र—छात्रालाई नैतिक शिक्षाबाट परिवर्तन गराउन सकिँदैन । प्रारम्भिक बाल्यावस्थामा नै माया, प्रेमको वातावरणमा अनुशासन पनि सिक्ने अवसर हरेक बालबालिकाले पाउनुपर्छ ।

बाबु, आमा, परिवार, गुरुलाई नटेर्ने बालबालिका भविष्यमा देशको नीतिनियम र कानूनलाई नमान्ने हुनसक्छन् । बाल्यावस्थाको समयमा उसले पाएको वातावरण नै उसको भावी व्यवहारप्रति जिम्मेवार

हुन्छ । यी सबै कुराहरू बालबालिकाले हेरेर, सुनेर र नक्कल गरेर सिक्ने हुनाले सिनेमा, रेडियो, टिभी, भिडियोजस्ता श्रव्यदृश्य सामग्री, चित्र—कथाका पुस्तकहरू बालविकासमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने खालका हुनुपर्दछ । बजारमा बेचिने हिंसात्मक भावका खेलका सामग्रीहरू तथा मानिस—मानिससित जुधेर हार—जित हुने बक्सिङ तथा रेस्टलिङजस्ता प्रतिस्पर्धात्मक खेलहरूको प्रदर्शनले पनि साना उमेरका बालबालिकामा नकारात्मक प्रभाव पार्ने हुँदा यस्ता कुरालाई प्रारम्भिक बाल्यावस्थाको अनुभवबाट टाढा राख्नुपर्छ । बरु, अपासी सहयोगबाट सम्मान र समाधान गर्ने खालका मनोरञ्जनात्मक खेल तथा कथाहरू र सङ्गीत आदिले सामाजिक विकासको लक्ष्य पूरा गर्न सहयोग गर्छ ।

हामीले यो तथ्य कुरा बिर्सनु हुँदैन कि अहिलेको संसार प्रतिस्पर्धाको युग हो । मानिसलाई हरेक प्रकारको अनुभवको खाँचो छ । तर बाल्यावस्था अन्त्यन्त संवेदनशील समय भएकाले बालबालिकाका हरेक अनुभव सकारात्मक हुनुपर्छ । जसबाट उनीहरूमा हीनताबोध होइन, आत्मसम्मानको भाव जागृत हुन सकोस् । जीवनका पहिला अनुभवहरू विश्वास, भरोसा, एकता, प्रेम, आपसी सहयोगमा आधारित होऊन् । बालबालिका अपहेलित, लाञ्छित, वञ्चित नहोऊन् भन्ने नै प्रारम्भिक बालविकासको अवधारणा हो । मानिस केवल शिक्षित मात्र भएर पुग्दैन, संवेदनशील एवं सामाजिक भावना भएको बन्न सकोस् भन्ने कुरालाई प्रारम्भिक बालविकासले उच्च मान्यता दिने गर्दछ ।

संवेगात्मक विकास

बालबालिकाको शारीरिक, सामाजिक सुरक्षामात्र होइन, उनीहरूका कलिला भावनाहरूको पनि सुरक्षा हुनु संवेगात्मक विकासको लक्ष्य हो । बाल्यावस्थामा परेको प्रभाव स्थायी हुने हुनाले उनीहरूलाई विश्वासको वातावरणमा हुर्काइनुपर्छ भन्ने प्रारम्भिक बालविकासको मान्यता हो । यही विश्वासको आधारमा नै बालबालिकाले संसारलाई हेर्ने आफ्नो दृष्टिकोण तयार गर्दछ । आमाबाबु र परिवारप्रतिको विश्वास नै उनीहरूको आत्मविश्वासको जग हो । त्यही व्यवहार नै पछि गएर उनीहरूको चरित्र बन्छ ।

शङ्का उब्जाउने, भुक्थाउने, भुटो आश्वासन दिने, भूतप्रेतको डर, दण्ड र सजायको डर आदिले बालबालिकामा असामान्य र गलत विचारहरू विकसित गराउँछ । बालबालिकाको हृदय जस्तो सरल हुन्छ , त्यस्तै सरल व्यवहार उनीहरूसित गर्नुपर्छ र सधैं साँचो बोल्नुपर्दछ । शंका र डरको वातावरणमा हुर्काएमा उनीहरू भविष्यमा असुरक्षित भावनाको सिकार हुन्छन् । गर्भावस्थाका

डर, त्रास, भेदभाव, अन्याय, शोषणबाट मुक्त वातावरणमा हुर्कन पाउने बालबालिकाको अधिकार

समयबाट नै मस्तिष्क क्रमिक रूपले क्रियाशील बन्दै आउने तथ्यका आधारमा त्यस अवस्थामा कुनै कारणबाट त्रसित र आतङ्कित भएका बालबालिकाले आफूभित्र अदृश्य रूपमा डर, हीनताबोध र निराशा पालेका हुन सक्छन्, जुन मनोबैज्ञानीकहरूका लागि गम्भीर प्रश्न बन्न सक्छ । त्यसैले गर्भावस्थाबाटै प्रारम्भिक बालविकासका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरू बालबालिकामा सकारात्मक संवेगात्मक विकास गराउने खालका हुनुपर्दछ ।

अरुको भलो सोच्ने बानी, आफ्नो भुल स्वीकार गर्ने मनोबल र क्षमाशील व्यवहारलाई प्रारम्भिक अवस्थाबाटै अभ्यास गराइनुपर्दछ, जसबाट जीवनमा आइपर्ने धेरै कठिनाइहरू सहज तरिकाले सामना गर्ने क्षमताको विकास हुन्छ ।

बालबालिकाको कलिलो हृदयमा असल विचार, मूल्य र मान्यताको भाव बीजारोपण गर्न सकिएमा नै भोलिको नेपाल शान्तिपूर्ण र समुन्नत राष्ट्र बन्न सक्नेछ भन्ने विश्वास प्रारम्भिक बालविकासले राखेको छ ।

बौद्धिक विकास

गर्भावस्थाको पहिलो छ महिनाभित्रै मानिसको मस्तिष्कका कोषहरूको निर्माण र संख्यात्मक वृद्धि पूरा भइसक्छ भन्ने कुरा वैज्ञानिक पुष्टि भएको छ । त्यसपछिको अवस्थामा वजन बढ्ने क्रम भने जारी रहन्छ । जन्म पछिका पहिलो तीन वर्ष मस्तिष्कका कोषहरू अधिकतम रूपमा क्रियाशील हुन्छन् । मस्तिष्कका कोषहरू क्रियाशील भएको समयावधिको सदुपयोग गराउने खालका क्रियाकलापहरू नै बौद्धिक विकासका क्रियाकलाप हुन् ।

हरेक अनुभवले मस्तिष्कलाई क्रियाशील बन्न मद्दत गर्छ ।

उत्प्रेरणावर्द्धक अनुभवले बालबालिकाको अन्तरनिहित क्षमताको उच्चतम विकास गराउँछ, सिर्जनशील बनाउँछ । साथै भैपरिआउने समस्याहरू समाधान गर्न अनेकौं विकल्पको खोज गर्ने क्षमता विकास गराउँछ । त्यसैले प्रारम्भिक अवस्थामा बालबालिकालाई उत्प्रेरणावर्द्धक अनुभवहरू दिने वातावरण प्रारम्भिक बालविकासको एउटा प्रमुख लक्ष्य रहेको छ । कतिपय अनविज्ञ आमाबाबुले बालबालिकालाई सानैबाट पढ्न र लेख्न बाध्य गराएर बौद्धिक विकासका लागि उपार्जनशील समय नष्ट गरिदिन्छन् । यस्ता क्रियाकलापबाट मस्तिष्कको पूर्ण सञ्चालनमा बाधा पुग्छ । पढ्न लेख्नका लागि जीवन भरको समय छ भन्ने कुरा सबैले थाहा पाउनुपर्छ । माथि नै भनियो कि सीमित समयसम्म मात्र मस्तिष्कको क्रियाशीलता रहन्छ । त्यसपछि मन्दरूपमा अदृश्य तरिकाले यो लोप हुँदै जान्छ । यसैले मस्तिष्क जुन समयमा जसरी सञ्चालित हुन्छन्, त्यसकै आधारमा बालबालिकाको सिकाइ निर्दिष्ट भएको हुनुपर्दछ । बालबालिकाको बौद्धिक क्षमता वृद्धिको विषयमा नीतिनिर्मातादेखि शिक्षक—अभिभावक सबै सचेत हुन अत्यन्त जरुरी छ ।

कतिपय व्यस्त आमाबाबु आफू काममा जाँदा ठूला बालबालिकालाई साना बालबच्चाको हेरविचार गर्न लगाउन बाध्य हुन्छन् । यस्तो समयमा ठूला र साना दुवै बालबालिकाले आफ्नो विकासको अवसर गुमाउनु पर्दछ । कतिपय अवस्थामा धूलोमैलो, कुकुर, सुँगुर आदिसँगै बालबालिकाको दिन बिच्छ । यस्तो अवस्थामा उनीहरूले दिमागलाई उकास्ने उत्प्रेरणात्मक खेलको वातावरण पाउँदैनन् । स्रोतसाधन तथा सामग्रीको सीमितताले गर्दा र अन्तर्क्रिया गर्ने व्यक्तिको अभावमा उनीहरूको

मस्तिष्कको क्रियाशीलताको आधारमा समय अनुकूल बौद्धिक विकासको अवसर पाउने बालबालिकाको अधिकार

उर्वरापूर्ण दिमाग सक्रिय हुन पाउँदैन । नयाँ कुरा देख्न, नयाँ कुरा सुन्न र नयाँ अनुभवहरू लिन नसक्ने बालबालिका जीवनको सुरुवात नै सिकाइमा पछाडि पर्दछन् र सुस्तमनस्थितिका समेत हुन पुग्दछन् । एउटा बालक वा बालिका बौद्धिक विकासमा पछाडि पर्नु भनेको उसको मात्र होइन, उसको परिवार र भावी सन्तति समेतलाई पछाडि धकेल्नु हो । यसबाट राष्ट्रले भविष्यमा बौद्धिक क्षमता भएका नागरिकहरू गुमाउनुपर्दछ

वैज्ञानिक अनुसन्धानबाट प्राप्त जानकारीअनुसार अनुभवहरूबाट उत्प्रेरित नभएका मस्तिष्कका कोषहरू निष्क्रिय हुने मात्र हैनन्, लामो अवधिसम्म निष्क्रिय रहिरहेमा ती आफैँ नाश भएर समेत जान्छन् । यसो हुनु भनेको मानवीय शक्तिको नाश हुनु हो ।

मानवजीवनमा यो समय (मस्तिष्क अत्यधिक सक्रिय हुने समय) एक पटक मात्र आउँछ र सीमित समयका निमित्त मात्र रहन्छ । त्यसैले बाल्यावस्थाको ऊर्जाशील मस्तिष्कलाई पूर्ण रूपले विकसित गराउने कार्यलाई महत्वपूर्ण बालअधिकारका रूपमा लिनुपर्छ । प्रारम्भिक वर्षहरूमा ठीक समयमा उपयुक्त अवसरहरू उपलब्ध गराउन सकिएन भने उनीहरूसँगै सिङ्गो समाज नै मानवविकासको दृष्टिबाट पछाडि धकेलिन पुग्छ । यसको कारण समाज गरिबीको चक्रभित्र बाँधिन बाध्य हुन्छ र गरिबी निवारणमा राष्ट्रले गरेको लगानीको अपेक्षित प्रतिफल न्यून मात्र प्राप्त हुन पुग्छ ।

समग्रमा हेर्दा, मानिसको समग्र जीवन र खासगरी वयस्क भएपछि ऊ कस्तो खालको मानिस बन्छ भन्ने कुरा उसले गर्भावस्था र प्रारम्भिक बाल्यावस्थाका वर्षभित्र पाएका अवसरले निर्धारण गर्दछ । त्यसैले यस तथ्यले प्रारम्भिक बालविकासले अधिकारको मात्र माग गर्दैन, बरु हरेक व्यक्तिको सामाजिक दायित्वलाई पनि बाल्यावस्थाबाटै उत्तिकै ध्यान दिनुपर्दछ भन्ने कुरामा जोड दिन्छ । हरेक व्यक्तिमा मानवअधिकार तथा मानव कर्तव्यको दरिलो जग स्थापना गर्नु नै प्रारम्भिक बालविकास हो । यद्यपि प्रारम्भिक बालविकासको महत्वलाई मानवविकासका सन्दर्भमा आत्मसात् गर्न नसक्नु राष्ट्रका लागि चुनौतीको विषय हो ।

3.2 बालकको सर्वाङ्गीण विकासका लागि १२ सीपहरू

प्रारम्भिक बाल शिक्षाका लागि आवश्यक सीपहरू

अनुसन्धान अनुसार कम्तिमा १२ वटा सीपका अवधारणा बालकको लागि आवश्यक भएको हुँदा सम्पूर्ण अभिभावक, शिक्षाविद्, सहजकर्ताहरूले आवश्यकता अनुसार समय सापेक्षिक संभावित क्रियाकलाप गराउनु पर्दछ । किनकी

- सीप विकास गर्न
- सुनाएको सीप विकास गर्न
- पूर्व भाषा/पढाईका सीपहरू विकास गर्न
- पूर्व गणितका सीपहरू विकास गर्न
- पूर्व निर्माणका सीपहरू विकास गर्न
- स्वावलम्बनपनका सीपहरू, सामाजिक र संवेगात्मक विकास
- स्थान र दिसाको अवधारणा कीर्तिमान विकास गर्न
- रंगको अवधारणा विकास गर्न
- स्पर्शको अवधारणा विकास गर्न
- समयको अवधारणा विकास गर्न

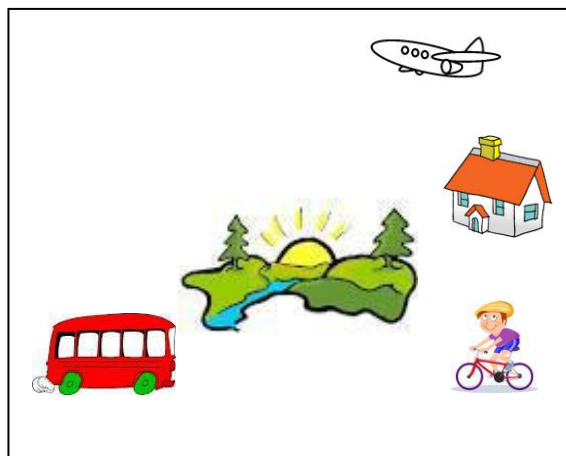
समयको महत्व बुझ्न

१. दिन र रातको धारणा वारे सचेत हुने
२. दिनको विभिन्न समयको क्रियाकलाप जस्तै बिहान उठने, बिहानको खाना आदि
३. घडी र समयको धारणा
४. हिजो, आज र भोलिको धारणा बुझ्न
५. बिहान, मध्यान्न र साँझको बारे सचेत

दृष्य

६. दैनिक सामग्रीको
७. साधारण वस्तुको जोडा मिलाउन
८. फरक वा अलग वस्तु चिन्न
९. समान नापका वस्तुहरू चिन्न
१०. विभिन्न आकारका वस्तुहरू चिन्न
११. विभिन्न रंगका वस्तुहरू चिन्न
१२. के छैन थाहा पाउन
१३. के के छैन थाहा पाउन
१४. तस्बीरको बारे उत्तर दिने

१५. तस्वीरमा कुनै वस्तु खोज्ने
१६. टुक्राहरू मिलाउने
१७. समयमा आफ्नो नाम चिन्ने
१८. वर्ण चिन्ने

सुन्ने सीप

१९. गीत सुन्ने र गाउने
२०. कथा सुन्ने
२१. दैनिक सुनिने आवाज चिन्ने
२२. दैनिक सुनिने आवाजको नक्कल गर्ने
२३. दैनिक सुनिने आवाजको बयान गर्ने
२४. साधारण मौखिक निर्देशन सुन्ने र पालन गर्ने
२५. साधारण कथा पुन भन्ने
२६. अक्षरको ध्वनी चिन्ने

स्थान र दिशाको अवधारणा बुझ्ने

२७. तल माथीको अवधारणा बुझ्ने
२८. दुईको विचको ज्ञान
२९. अर्काको ज्ञान
३०. माथी मुनी बुझ्ने
३१. भित्र बाहिर बुझ्ने
३२. पछाडी बुझ्ने
३३. बाट भन्ने बुझ्ने
३४. पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण भन्ने चार दिशा बारे बुझ्ने

रंगको अवधारणा बुझ्ने

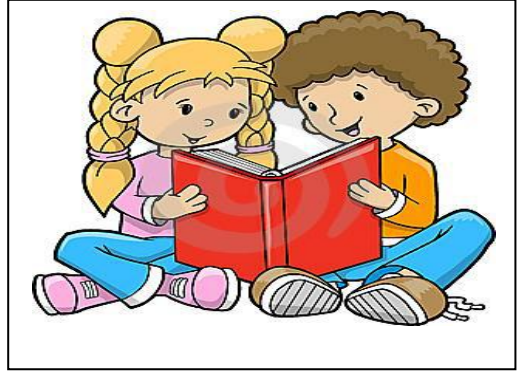
३५. मुख्य रंगहरू : रातो, निलो, पहेलो चिन्ने
३६. मुख्य रंगहरूको नाम भन्ने
३७. हरीयो, सुन्तला र प्याजी रंगहरू चिन्ने
३८. रंगहरूको मिसावटबारे जान्ने
३९. प्रत्येक दिन प्रयोग हुने रंगहरूको जानकारी

मुख्य रंगहरू**अन्य रंगहरू**

रातो	पहेलो	निलो	हरियो	सुन्तले	प्याजी

भाषा र पढाइ सीपहरू

४०. आफ्नो नाम भन्ने
४१. परिवारको सदस्यहरूको नाम भन्ने
४२. अरु बालबालिका र वयस्कलाई नाम लिएर बोलाउने
४३. कुनै घटना वा कथाबारे कुरा गर्ने
४४. चित्र हेरेर साधारण कथा भन्ने
४५. कुनै कथालाई आफ्नै शब्दमा क्रमबद्ध भन्ने
४६. कथामा अब के हुन्छ भनेर भन्ने
४७. आफुलाई मनपर्ने वा नपर्ने व्यक्त गर्ने
४८. कुनै कथाबाट साधारण प्रश्नको उत्तर दिने
४९. साधारण मौखिक निर्देशन दिने
५०. दैनिक उपभोग्य बस्तुको नाम भन्ने
५१. पढ्नका लागि ठीक तरीकाहरू पालना गर्ने
५२. कहिले पाना पल्टाउने भन्ने जान्ने
५३. छापेको शब्दले कुनै सुचना दिन्छ भन्ने कुरा बुझ्ने

पूर्व गणितका सीपहरू

५४. रंग अनुसारको वस्तुहरू छुट्याउने
५५. आकार अनुसारको वस्तुहरू छुट्याउने
५६. आकार अनुसार वस्तुहरू छुट्याउने

टेस्कचरको अवधारणा बुझ्ने

५७. छोएर अनुभव गर्ने
५८. विभिन्न टेस्कचरको फरक अनुभव गर्ने
५९. विभिन्न टेस्कचर बयान गर्ने शब्द विकास गर्ने

Self-help skill, social and emotional development

६०. एक आपसको हेर विचार
६१. अरुको आवश्यकतालाई सम्मान गर्ने
६२. बाढिचुडी गर्ने
६३. ममताको भावना व्यक्त गर्ने क्षमता
६४. दयालु भावना देखाउने
६५. समुहमा बस्ने
६६. अरुसँग कुराकानी गर्न आवश्यक शब्दका विकास
६७. रंग अनुसार वस्तु मिलाउने
६८. आकार अनुसार वस्तु मिलाउने
६९. आकार अनुसार वस्तु मिलाउने
७०. एक एक मिलाउने
७१. समुह मिलाउने
७२. वस्तुहरूको साइज दाँज्ने
७३. साधारण नाप
७४. अंक सङ्ख्या अनुसार समुह चिन्ने
७५. ० - ५ सम्मको नम्बर चिन्ने
७६. १ - ५ को बस्तुहरू गन्ने
७७. खाली सेट चिन्ने
७८. वस्तुको सेटको नाम भन्ने
७९. सेट वस्तुहरूलाई नम्बर भ्यालु दिने
८०. थोरै धेरै छुट्टयाउने
८१. सानो ठूलो भन्न बुझ्न सक्ने
८२. हलुका र गद्दौँ भन्न सक्ने र बुझ्ने
८३. लामो छोटो भन्न सक्ने र बुझ्ने

पूर्व सीप

८४. सिसा कलम समाउने सक्ने र कन्ट्रोल गर्न सक्ने
८५. अक्षर माथी कोर्न सक्ने
८६. गोत्तो, चारकुने, तीनकुने र आयातकार माथी कोर्न सक्ने

८७. घेरामा रंग भर्ने
८८. विभिन्न तरीकाबाट चित्रहरू बनाउने
८९. कैची प्रयोगको अनुभव
९०. गम प्रयोगको अनुभव
९१. आकार प्रकार का पजलहरू समाहाल्ने
९२. दौडन, उफ्रन, चढन, बल फाल्ने र समाउने अनुभव

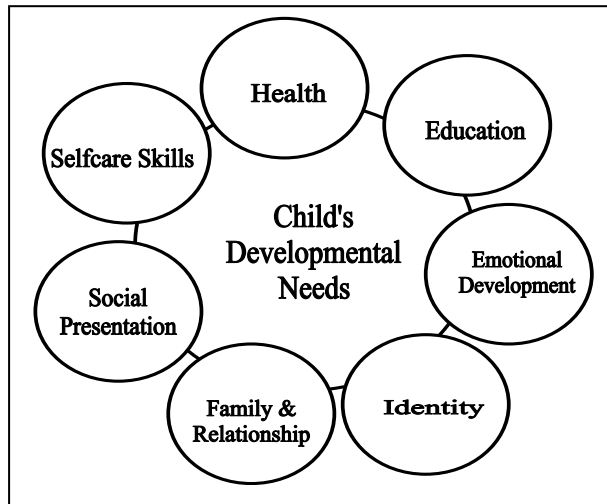

3.3 बालकको सर्वाङ्गीण विकासका लागि १४४ क्रियाकलापहरू

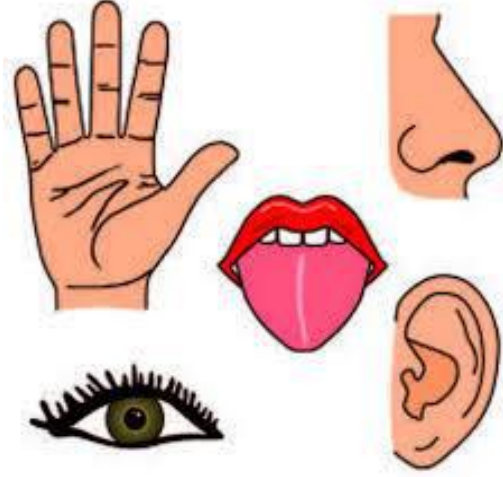

ज्ञानेन्द्रिय / इन्द्रिय सीपहरू

१. साधारण वस्तुको नाम भन्ने
२. शरीरको अंगको नाम भन्ने
३. वस्तुको नाम अवलोकन गर्ने
४. साधारण आवाजहरू सुन्ने
५. गुलियो खाना चाख्ने
६. गन्ध खोजी गर्ने
७. वस्तु छोएर खोजी गर्ने
८. सम्भेर साधारण वस्तुको नाम भन्ने
९. सम्भेर शरीरको अंगको नाम भन्ने
१०. उज्यालो र अँध्यारोको अवधारणा
११. चिसो अनि तातोको अवधारणा

१२. नरम अनि कडाको अवधारणा
१३. स्वाद छुट्याउने
१४. आवाज छुट्याउने
१५. गन्ध छुट्याउने
१६. चिल्लो अनि खम्रो
१७. छोएर बस्तु छुट्याउने
१८. रंगको खेल
१९. छोएर जोडा मिलाउने
२०. सुघेर गन्ध छुट्याउने
२१. चाखेर खाना पहिचान गर्ने
२२. आवाजले बस्तु चिन्ने
२३. बस्तुको पुरा जानकारी
२४. बस्तुको भागको जानकारी
२५. कुनै बस्तुको एक अंगबाट वस्तु चिन्ने

भू - विज्ञान

२६. मौसमको किसिम
२७. हावा
२८. बत्तिको प्रयोग
२९. पानीको गुण
३०. प्रकृतिमा खोज र जम्मा गर्ने
३१. रंग परिवर्तन
३२. बोटविरुवाको बृद्धि
३३. वर्षभरमा पर्ने मौसम
३४. चुम्बक
३५. वरफ
३६. पकाउदा हुने परिवर्तन
३७. किरा फट्याङ्ग्रा
३८. बोटविरुवा
३९. साग सब्जी
४०. फलफूल
४१. जनावर

ख – स्थूल तथा सुदम अंगका सीपहरू

४२. तान्ने, घचाड्ने
४३. बल गुडाउने
४४. ब्लकहरूबाट बनाउने
४५. सानासान बस्तुहरू बाकस वा वोतलमा हाल्ने
४६. खेल – फेरी गर, फेरी नगर
४७. भ्याङ्ग चढ्ने
४८. जीप लगाउन, खोल्ने
४९. घनले ठोक्ने
५०. बल हान्ने
५१. ढिलो, चाँडो
५२. बडार्ने
५३. पानी खनाउने
५४. बोतलको विक्रो खोल्ने अनि बन्द गर्ने
५५. माला उन्ने
५६. दुइ खुट्टाले उफ्रने
५७. उफ्रने
५८. पोजिसन तल माथी
५९. पोजिसन अगाडी पछाडी
६०. पोजिसन विचमा
६१. पोजिसन खुल्ला बन्द
६२. सीधा र घुमाउरो हिड्नु
६३. हिड्नु, उफ्रनु, दौड्नु
६४. नमुना हेरेर बनाउनु
६५. टाँख लगाउनु खोल्नु
६६. फित्ता लगाउनु खोल्नु

ग – कला

६७. मैनले रङ्ग भर्नु
६८. एउटा रंगले औला रंग भर्नु
६९. तस्वीर बनाउनु
७०. च्यातेर आकार बनाउनु
७१. दुइ रंगले औला रंग भर्नु
७२. पहिलानै काटेको आकारले टाँस्ने गर्नु
७३. कुनै बस्तु वा स्पोजले रंग भर्नु
७४. मैन पेन्ट
७५. मैन रंगले कलर गर्नु

७६. बालुवा पेन्ट
७७. आकारहरू बनाउनु
७८. कुनै कार्यक्रमको लागि सामान बनाउनु
७९. सिसा कलम प्रयोग गर्नु
८०. पिठो खेलु, मोलु
८१. चकले केहि कुरा बनाउनु
८२. कोलाज गर्नु
- ८३.कैची प्रयोग गरेर काट्नु
- ८४.कागज पट्टाएर वा काटेर डिजाइन बनाउनु
- ८५.बोर्ड, भित्तामा वा भुइमा पेन्ट गर्नु

ज - गणीत

८६. एक दुइ गन्ती
८७. एक देखि लहरै भन्दै जाने
८८. लहरै वस्तु गन्ने
८९. गोलो वस्तु चिन्ने
९०. चार कुने वस्तु चिन्ने
९१. तीन कुने वस्तु चिन्ने
९२. आकारहरूको जोडा मिलाउने
- ९३.औलामा गन्ती गर्ने
- ९४.गन्तीको गीत
- ९५.जम्मा वस्तु गन्ती गर्ने
- ९६.तोकिएको अंकसम्म गन्ने

छ - छुट्याउने अनि मिलाउने

९७. वस्तु जोडा मिलाउने
९८. वस्तु छुट्याउने
९९. रंग छुट्याउने
१००. सानो ठूलो छुट्याउने
१०१. कामको आधारमा छुट्याउने
१०२. नरम र कडाको गुणले छुट्याउने
१०३. धेरै किसिमका वस्तुहरू छुट्याउने
१०४. धेरै थरीका वस्तुहरू साना ठूला गरी छुट्याउने

१०५. वस्तुहरूको किसिम हेरी मिलाउने
 १०६. वस्तुहरूको आकार अनुसार मिलाउने
 १०७. गोलो चारकुने छुट्याउने
 १०८. गोलो तीनकुने छुट्याउने
 १०९. चित्र जोडा मिलाउने
 ११०. चित्र चिन्ने..... ?

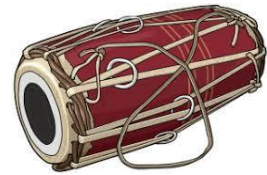
घ – पजल(साधारणदेखि जटिलतर्फ)

१११. एक टुक्रा पजल — ३ वर्षका बालबालिकाहरु
 ११२. दुइ टुक्रा पजल —
 ११३. दुइ भाग टुक्रा पजल — ४ वर्षका
 ११४. तीन टुक्रा पजल —
 ११५. चार देखि पाँच टुक्रा पजल — ५ वर्ष माथिका बालबालिकाहरु
 ११६. छ देखि दस टुक्रा पजल —

ङ – संगीत

११७. धुन ताली बजाउने
 ११८. तालमा चल्ने
 ११९. नाम बुझाउने गीत
 १२०. धुनमा दौड्ने
 १२१. दिन दिनको कामको गीत
 १२२. धुनमा स्वतन्त्र नाच
 १२३. धुनको तालमा हिड्ने
 १२४. धुनको तालमा हात चलाउने
 १२५. धुन सुन्ने
 १२६. बाल गीत(विषयवस्तुमा आधारित
 १२७. आफ्नो भावनाको गीत
 १२८. आवाजको गहिराई बुझ्ने
 १२९. ठूलो र सानो आवाजको धुन सुन्ने

१३०. चाडो र ढिलो धुन सुन्ने
 १३१. औलाको खेलमा धुन
 १३२. धुन, आवाज आउने खेलाउना खेल्ने

च - नाटक, खेल

१३३. जनावरको हाउभाउ गर्ने
 १३४. परिवारको सदस्यहरूको खेल खेल्ने
 १३५. लुगा लगाउने
 १३६. घर परिवार खेल
 १३७. खाना पकाउनु
 १३८. फोनमा कुरा गर्नु

१३९. रोटी पकाउनु
 १४०. पसल थाप्ने, साहुजी बन्ने
 १४१. चिठी पत्र बाड्ने काम
 १४२. डाक्टर र विरामी
 १४३. शिक्षक र शिष्य
 १४४. मेकानिक्सको नक्कल गर्ने

4. Learning Principles (सिकाइ सिद्धान्त)

Learning is everywhere, but how, when, how much is very difficult answer of each child. Each child is unique and different in their interest, ability and intelligence. It is different from one child to another. Learning may differ on environment and opportunity given for the child. There are some simple child friendly principles for children's learning.

1. Simple to complex. साधारणबाट जटिल ।
2. Known to unknown. परिचितबाट अपरिचित ।
3. Concrete / visual to abstract. वास्तविक / दृश्यबाट अदृश्य ।
4. Practical skill to modern. व्यावहारिक सीपबाट आधुनिक
5. Listening, understanding, acting to reading and writing.

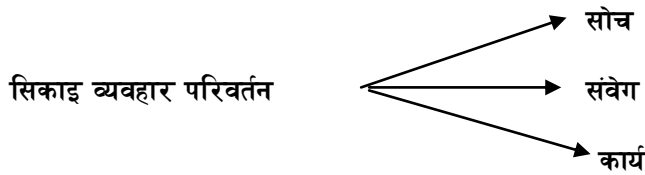
सुनाइ, बुझाइ, बोलाइ, गराइ पश्चात् मात्रै पढाइ लेखाइ ।

यी माथिका साधारण सिकाइ सिद्धान्तलाई तलका सिकाइ प्रक्रियाद्वारा सिकाउँदा बालकहरूले सहजै सिक्न सक्छन् ।

- a) Motivation (प्रेरणा, उत्प्रेरणा)
- b) Exploration (खोज, अनुसन्धान)
- c) Dialogue (आविष्कार, पत्ता लगाउन)
- e) Reflection (प्रतिक्रिया)
- f) Action (कार्यान्वयन, सामाधान)

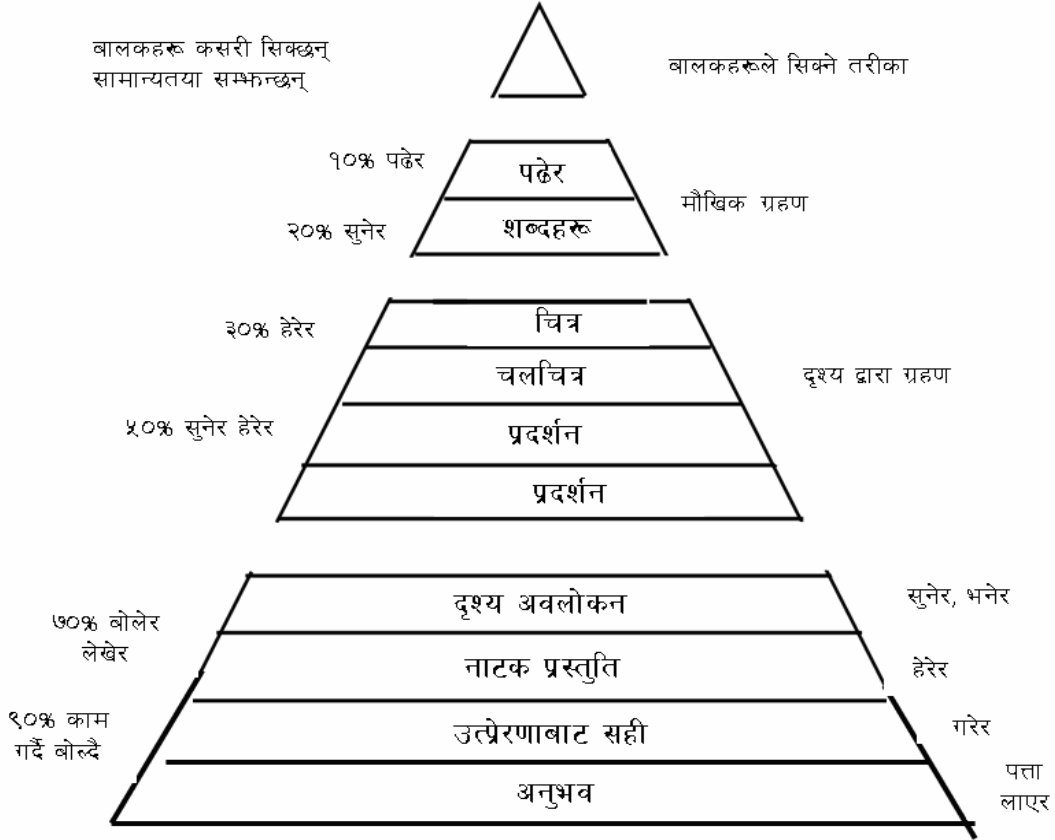
4.1 How Children Learn /बालकले कसरी सिक्छ ?

बालबालिकाहरूको सिकाइ भन्नाले उनीहरूमा आउने सकारात्मक परिवर्तन हो ।

बालबालिकाहरूले राम्रा र नराम्रा दुवै कुरा सिक्छन् । त्यसैले अभिभावकहरू, विद्यालय र समुदाय निकै सतर्क हुनुपर्छ । किनकि उनीहरूले आफ्नो वातावरण, रहनसहन, घटना अवलोकन, अन्तरक्रियाद्वारा सिक्किरहेका हुन्छन् । यसरी दैनिक जीवनमा देखेका, भोगेका

अनुभव र अभ्यासद्वारा नै बालबालिकाहरूको सिकाइमा परिपक्वता आउँछ । बालकले कसरी कति सिक्छ भन्ने सन्दर्भमा तलको चित्रबाट प्रस्ट पार्न सकिन्छ :

यसरी माथिको चित्रअनुसार बालबालिकाहरूले अधिकतम ९०% सम्म हेरेर, सुनेर, पढेर, लेखेर र आफै गरेर सिक्छन् ।

हाल सबै विद्यालयमा सिकाइको विधि केवल(copy)सार्नेलाई बढी प्राथमिकता दिएको पाइन्छ । Copy learningबाहेक बालबालिकाहरूलाई —

- समन्वय (coordinating)
- सिर्जनशील (creative)

सिकाइलाई जोड दिनुपर्छ , जुन बालविकासको सिद्धान्त अनुरूप सम्भव हुन्छ ।

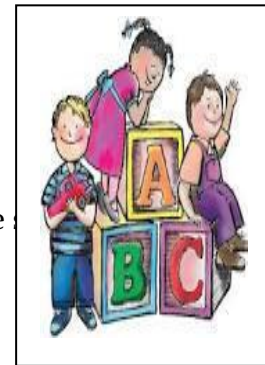
4.2 When children can learn best.

Children learn best appropriate learning environment
appropriate learning opportunity

Opportunity + Environment = Development

Children learn best, when :

1. They are comfortable.
2. There is democratic practices - win-win principle.
3. They have fun and joyful, recreational, motivational environment.
4. They have trust, love and confidence in their teacher (facilitator).
5. They are active participants.
6. There is mutual understanding with child reward facilities.
7. All of their senses are activated. VAK approached.
8. They can apply what they have gained to their immediate
9. They feel their abilities are recognized and respected.
10. They can discover for themselves.
 - Learning by doing.
 - Learning through mistakes.
11. Their needs, questions and concerns are attended to.
12. They receive positive feedback with lots of reinforcement

5. Thematic Approach of Learning

विषयवस्तुमा आधारित सिकाइ

हुन त प्रारम्भिक बालविकासमा कुनै निर्दिष्ट विज्ञान, गणित, सामाजिक शिक्षाजस्ता विषयहरू नभए तापनि कुनै एउटा विषयवस्तुलाई केन्द्रित गर्नाले यी सबै विषयहरू स्वयम् एकीकृत हुन्छन् । यसरी एउटा विषयवस्तुको योजना गर्नाले बालबालिकाहरूले विशेष सीप, ज्ञान तथा धारणाको विकास गर्छन् । जुन ज्ञान, सीप र धारणा सायद विषयवस्तु अन्तर्गत नगर्नाले सम्भव हुँदैन होला । विषयवस्तु परिचयले पाठ्यक्रम बनाउन सजिलो, आकर्षक, रमाइलो र शिक्षण सामग्रीहरू प्रशस्त बनाउन सहयोग गर्दछ ।

कुनै एक विषयवस्तुलाई एकीकृत गर्न केही योजना र तयारीको आवश्यकता पर्दछ । सहयोगी कार्यकर्ताले (facilitator/teacher) पहिले योजना गरी सो अनुरूप आवश्यक सिकाइ सामग्री तयार गर्नुपर्दछ । अनि मात्र बालबालिकाहरूलाई सुचारु रूपमा सिकाउन सफल हुन्छन् । यसैगरी विषयवस्तुको तौल, समय, अवधि र योजना अनुसार (खेल सामग्री) शिक्षण सामग्रीहरू पनि कक्षा कोठामा व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

कक्षाकोठा विभाजन गरीसोही अनुरूप सामग्रीहरू तयार गरेर बालबालिकाहरूलाई स्वतन्त्र रूपमा खेल्न दिनुपर्छ । शारीरिक विकासका कुरामा सूक्ष्म अङ्ग सञ्चालन सहयोगी सामग्रीहरू राखिन्छन् भने बौद्धिक विकासका कुरामा पूर्व गणित, भाषा, विज्ञानका सामानहरू राखिन्छन् । सामाजिक तथा भावनात्मक विकासका कुरामा सङ्गीत, गीत, रङ्ग भर्ने, चित्र बनाउने, पुतली पपेट जस्ता सामग्रीहरू राखिन्छन् । प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रको दिनभरिको कार्यक्रमलाई पनि विषयवस्तु अन्तर्गत बनाइदिनाले बालबालिकाहरूको सिकाइ सिद्धान्त अनुरूप विषयवस्तु दोहोरिनाले, सिकाइमा दिगोपन ल्याउन सहयोग गर्दछ ।

केन्द्रको दैनिक कार्यतालिका तयार गर्दा विषयवस्तुलाई केन्द्रित गर्दै कथा, गीत कविता, खेल सामग्री राख्नाले दैनिक तालिका आकर्षक, रमाइलो एवं उद्देश्यमूलक बन्न जान्छ ।

विषयवस्तु तयारी गर्दा समय, मौसम र भौगोलिक अवस्थालाई पनि ध्यानमा राख्नुपर्छ । त्यसमा पनि अभि जीवनयापनका लागि आवश्यक आधारशिलाहरू र सीपहरूलाई बढी जोड दिनुपर्छ । विषयवस्तुलाई सजीव तुल्याउन सो विषयवस्तु वातावरणसँग परिचित हुन आवश्यक छ । विषयवस्तु अनुसार विभिन्न क्रियाकलापका लागि सामग्री तयार पार्दा बालबालिकाहरूको उमेर, विकास र इच्छा अनुसारको हुनुपर्छ ।

वार्षिक कार्यक्रम, मासिक कार्यक्रम, साप्ताहिक तथा दैनिक कार्यतालिका तयार गरेमा सहयोगी कार्यकर्तालाई काम गर्न धेरै सजिलो हुन्छ ।

दैनिक वा साप्ताहिक कार्यक्रमबाट शैक्षिक सामग्रीलाई पनि विकासअनुरूप साधारणबाट जटिलतर्फ छुट्याइ दिनाले बालबालिकाहरूको सिकाइ गति द्रुत हुँदै जान्छ । विषयवस्तुको तयारीले गर्दा सहयोगी कार्यकर्ता र बालबालिकाहरू दुवै पक्षलाई सजिलो हुनजान्छ ।

विषयवस्तुमा आधारित सिकाइ क्रियाकलापको रूपरेखा

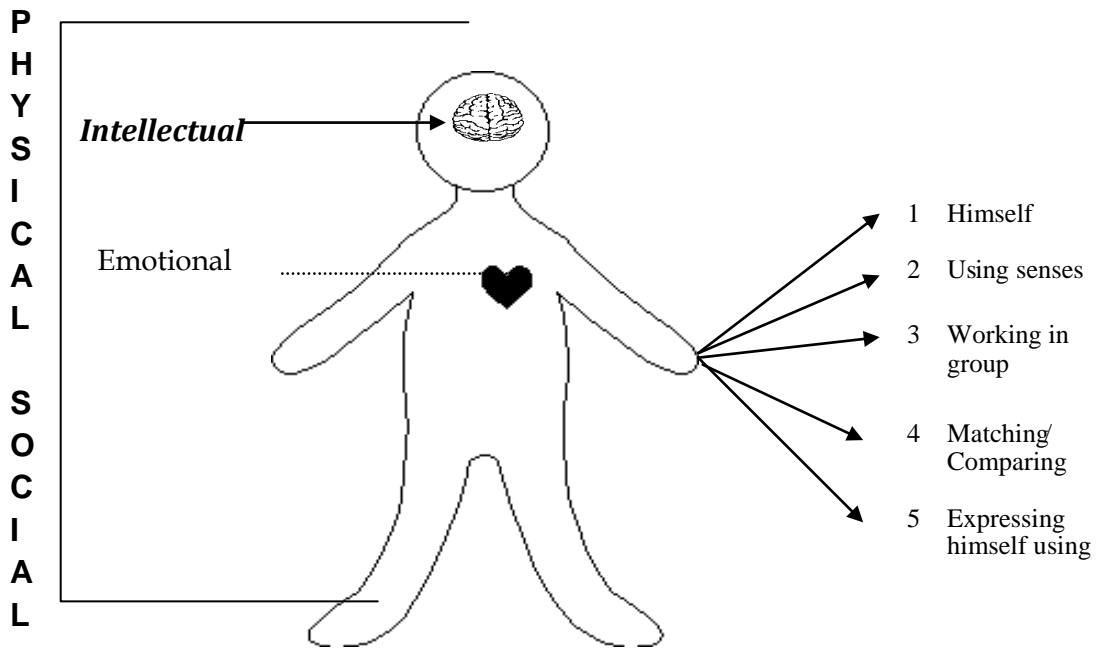
१. अवलोकन/छलफल
२. इन्द्रियहरू परिचालन
३. गीत, कविता, कथा
४. खेल
५. सिर्जनात्मक क्रियाकलाप

विषयवस्तु एउटा हत्केलाको रूप हो भने पाँच औंलाहरू त्यस विषयवस्तु सान्दर्भिक क्रियाकलापका हाँगाहरू हुन् जसको माध्यमले त्यस वस्तुमा पूर्णतः निपुणता आउँछ, अर्थात् विभिन्न परिधिको सहयोग र समन्वयले सो विषयवस्तु मजबुत हुन्छ । उदाहरणको लागि विषयवस्तु जनावर छ भने माथि हस्तरेखाको अंकित क्रमअनुसार सर्वप्रथम त्यस जनावर सम्बन्धी अवलोकन र प्रशस्त छलफल, प्रश्न र उत्तर

गर्नुपर्दछ । अवलोकनका आधारमा ती जनावरहरूका विषयमा इन्द्रियहरूको (हात, आँखा, नाक, मुख, कानको) परिचालनद्वारा ती जनावरहरूको रंग, आकार, गन्ध, नरम, कडा, ठूलो, सानो बनावट आदि कुराहरूको गहन अध्ययन हुनुपर्दछ । जनावर विषयको विस्तृत छलफल र जानकारी अनुसारकै गीत, कविता, कथा कथनले भन्नु सो विषय गहिराइमा पुग्दछ । यही गहिराइलाई बालबालिकाहरूको सिकाइको माध्यम नै खेल भएको हुँदा जनावर विषयमा नै खेल खेलाउँदा यो भन्नु अविस्मरणीय हुन जान्छ । यो अविस्मरणीय कुरालाई कुनै सिर्जनात्मक क्रियाकलाप (चित्र, छान्ने, टाँस्ने) द्वारा छाप लगाउने, चित्रण गर्ने कार्य हुन्छ । यसरी एउटै विषय वस्तुलाई विभिन्न माध्यमबाट विभिन्न क्रियाकलापद्वारा स्पष्ट प्रमाणित गर्ने विधि नै विषयवस्तु चिनारी अर्थात् विषयवस्तुमा आधारित सिकाइ विधि हो ।

यदि कुनै बालकेन्द्रमा सिकाइ कुना(learning corner)को व्यवस्था भएको छैन भने पनि केही फरक पर्दैन । किनकि विषयवस्तु अनुसार बालकको सर्वाङ्गीण विकास हुने क्रियाकलाप यस Thematic Approachमा भएको हुन्छ । यस विधिअनुसार Low teaching, More learning भएको साबित हुन्छ । The child is the centre of learning. बालक नै सिकाइको केन्द्र हो भन्ने मान्यताअनुसार यो विधि स्वतः बालकेन्द्रित भएको हुँदा बालबालिकाहरू एकआपसमा मिल्दै, खेल्दै, हाँस्दै, नाच्दै सोध्दै आफैँले गरेर बुझेर सिकिरहेका हुन्छन् । (Learning by doing process is unforgettable) बालबालिकाहरूले आफैँले गरेर, बुझेर, पहिला आफ्नो ज्ञान, आफ्नो विषयको सिद्धान्त, दर्शन, अध्ययन गरिरहेका हुन्छन् । आफ्ना इन्द्रियहरू परिचालन गरेर विज्ञान विषय सिकिरहेका हुन्छन् भने सधैं साथीभाइहरूको समूहमा बसेर, मिलेर सामाजिक शिक्षा पाइरहेका हुन्छन् । यसै अविधिमा विभिन्न क्रियाकलापमा समानता, भिन्नता, बढी घटी आदिको तुलनात्मक गणितको धारणा विकास भइरहेको हुन्छ । यी सबै गतिविधिहरूको भावना, विचारलाई सिर्जनात्मक क्रियाकलापद्वारा प्रष्ट पारिएको हुन्छ ।

1. Himself/ Herself Philosophy
2. Using senses Science
3. Working in a group Social Science
4. Matching/Comparing Mathematics
5. Expressing himself/herself Fine Art

Thematic approach द्वारा बालकको सर्वाङ्गीण (शारीरिक, बौद्धिक, सामाजिक, भावनात्मक) विकासका साथै सबै विषयहरू (दर्शन, विज्ञान, सामाजिक, गणित, कला) को एकीकृत ज्ञान, सीप तथा धारणाको विकास हुन्छ ।

“जुन परिवेशमा बालक हुर्कन्छ, जीवन उसको त्यस्तै हुन्छू यही कथनअनुसार बालबालिकालाई हामीले गर्भदेखि नै उचित वातावरण दिनुपर्छ । आवश्यक खाना, राम्रो स्याहारसुसार, पर्याप्त अवसर, मौका दिई अधिकारमा आधारित सिकाइका लागि हौसला, उत्साह, उत्प्रेरणाका साथै सिकाइ, उचित वातावरण र सुरक्षित स्थान दिन सक्थौं भने बालकको वृद्धि, विकास र सिकाइ समानुपातिक रूपले अगाडि बढ्छ ।

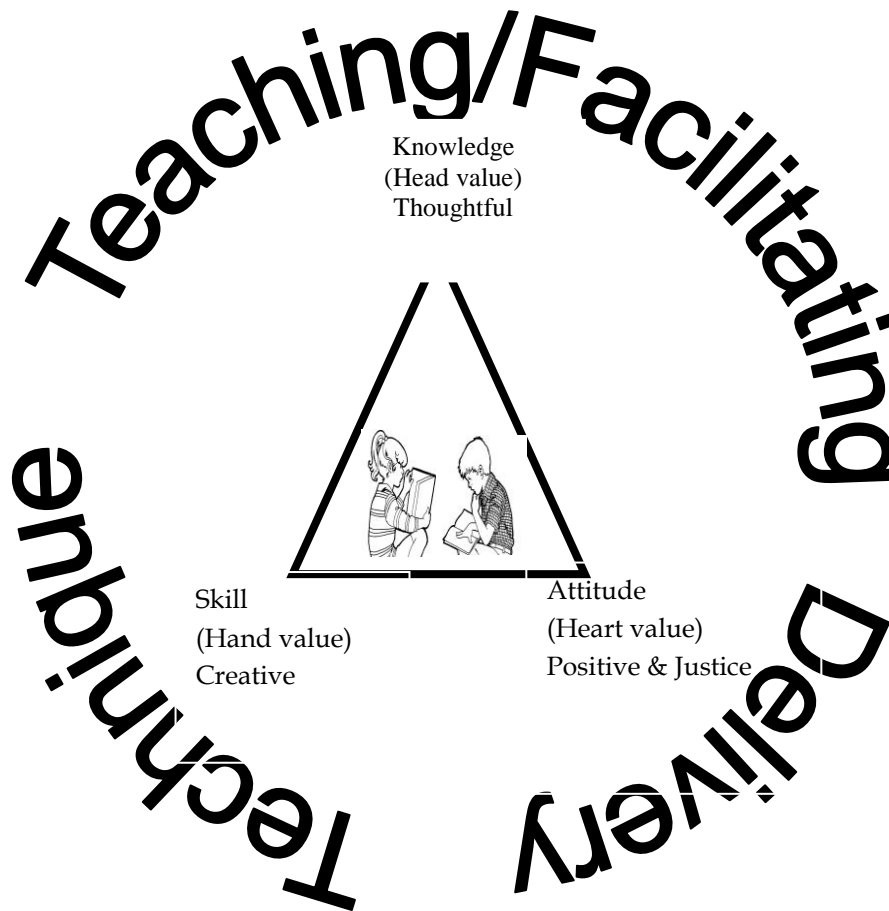
5.1 Teaching/ Learning methodology

"Do better at doing good"

Teaching is a process to impart knowledge in a particular field in order to achieve the goal or objective of the particular subject.

A teacher who conducts a lesson should be aware of different teaching methodologies. S/he should be able to tackle, choose the different teaching methods according to the nature of the subject, objective of the theme/lesson, level and background of the students and the environment of the classroom.

The core objective of the teaching is to develop knowledge, skill and attitude of students.

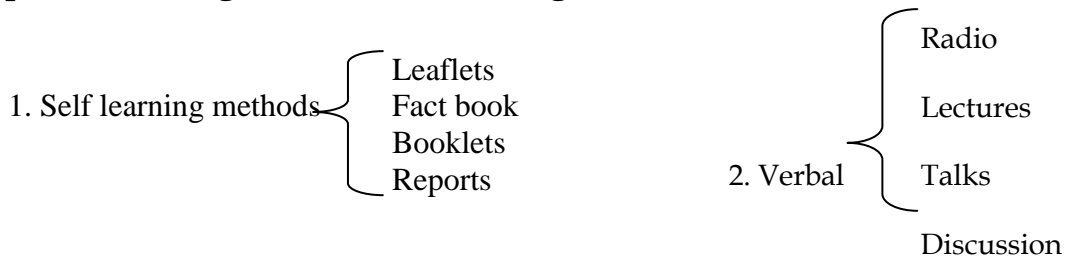
Why teaching methodology ?

- To raise the students interest
- To create learning environment
- To focus on learning
- To value student's experience
- To promote student's involvement
- To sustain interest and obtain information
- To conduct discussion to generate ideas
- To change the attitudes
- To build up skill

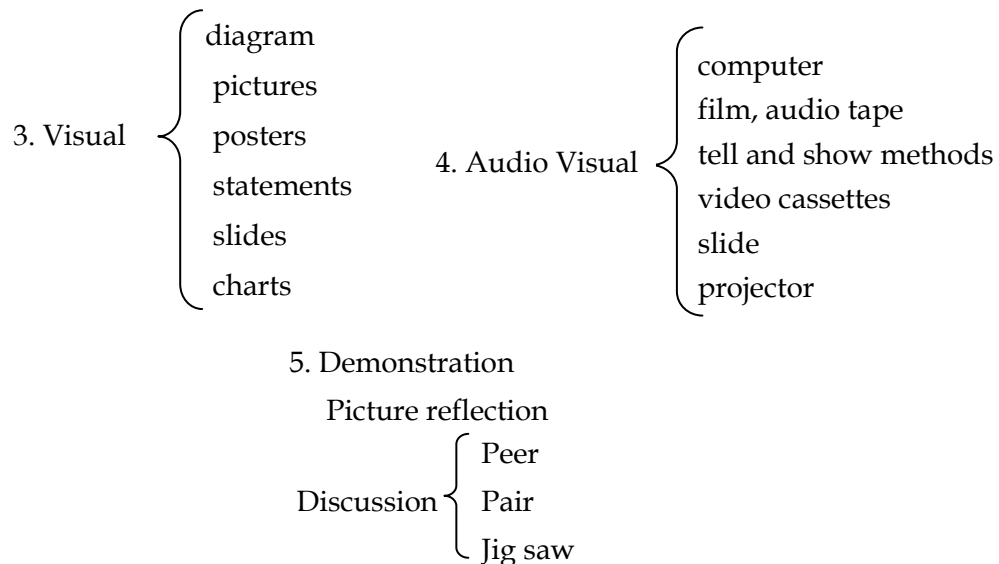
General teaching methods

- Traditional lecture method
- Interaction, discussion method
- Participatory method
- Cooperative method
- Experiential learning method

Specific teaching methods and teaching aids.

These are the methods, which utilize only one of the senses of the student.

Use of Jig-saw Method encourages peer tutoring and enables all students to learn about a range of points quickly.

6. Learning from situation { stories
case studies
incident studies

7. Exercises { puzzles
problems
competitions
riddles
finding solution
games

8. Dramatic Experiences { role-play
skits
short socio drama

9. Case Studies

What's the problem ?

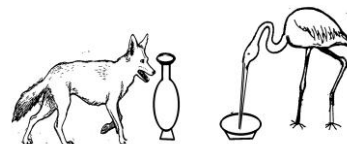
What's the message ?

What's the lesson for action ? (future)

10. Brainstorming – It explores creative ideas of students about any issue. This method can be used to identify problems.

All the mentioned teaching methods may not be suitable for all circumstances. They should be applied according to situation and circumstance as shown in the figures below.

Figure 1 shows that the animals are given same food in two different types of container.

Both of them are unable to eat the food. The structure of their eating system is different.

Fig. 1

Figure 2 shows both the animals are equally hungry but only the stork is eating the food from a container not suitable for its eating habits.

Fig. 2

Figure 3 shows the appropriate way of eating food. They have suitable container. Both of them can consume equal amount of food.

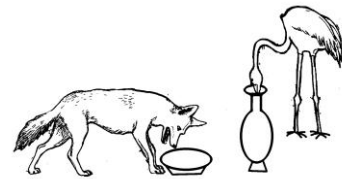

Fig. 3

In the same way every student has his/her own types of understanding. Teacher should be able to recognize the abilities and try out different methods to get the targeted objective of the teaching.

A Glimpse of Teaching Methodologies

Methods Technique/Type	Materials/Tools	Focus	Level of effectiveness	Ease of preparation
1. Self learning	Provision of reading materials like leaflets, booklets posters.	Knowledge (Passive learning)	Low	Very easy
2. Verbal (audio) utilise only the ears of the learner)	Talks/Lectures, Seminars/Discussions, Colloquia/Sermons, Advice	Knowledge (Passive learning)	Low	
3. Visual symbols (using only the eyes of the learner)	Pictures/Posters, Diagrams, Slides (35 mm) Flip charts	Knowledge (Passive learning)	Low	Easy
4. Audio-Visual	Sound films, Videos,	Knowledge	Moderate	Less easy

Symbol	Educational TV, Film strip	(Passive learning)		
5. Demonstration and discussion (Where the facilitator does, shows, explains and gets the learners also to do and learn)	Demonstration On-the job training (OJT), Task analysis and explanations, Step by step instructions before/while doing tasks.	Knowledge and skills	High	Moderately easy but time consuming
6. Learning from situations and experiences	Case studies, Incident studies, Experiences sharing stories and anecdotes	Knowledge skills and attitudes	High	Moderately difficult
7. Exercises	Directed exercises , Structured exercises, Group contests, Riddles Educational Games Puzzles, Problems	Knowledge skills and attitudes	High	Moderately difficult
8. Dramatic experiences	Skits/Short plays, role plays, socio-dramas, puppet shows, masked dramas	Knowledge skills and attitudes	High	Difficult
9. Brainstorming	Problems, Issues, Judgment	Knowledge and attitude	High	Moderately easy but time consuming

"A good teacher knows when to act as sage"

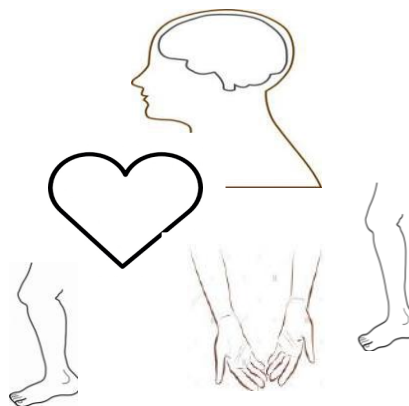
Suggested Teaching Methodologies According to Need

TO RAISE THE INTEREST	TO BUILD UP SKILLS
• Exhibits and exhibitions • Field trips • Demonstration • Drama, based on problem • Audio visual presentation • Posters • Flip chart paper • Pictures • Educational games	• Describing the methodology • Practical training • Exercises to build up skills • Structured exercises • Individual instructions • Role play • Training acquired through an action/engaged in work • Directed exercises • Demonstration

TO CONDUCT DISCUSSIONS TO GENERATE IDEAS	TO OBTAIN INFORMATION
• Questions and answers • Role play • Drama based on problems • Audio visual equipment • Brainstorming • Small group discussion • Short lectures • Debates and panel discussions	• Interviews • Questions • Observation • Informal discussions • Home visits • Open questions • Exercises with instructions

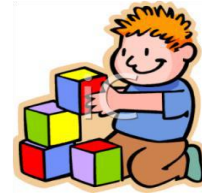
TO DISSEMINATE INFORMATION AND TO IMPROVE KNOWLEDGE	TO CHANGE THE ATTITUDES
• Audio visual presentation • Handsout and books • Lectures and short lectures • Self learning materials • Field trips • Panel discussions • Programmed learning • Tests learning • Tests constructed as puzzles • Films	• Role play • Short drama • Value clarification exercises • Case studies • Croup discussions • Analogies • Field trips • Buzz groups • Structured exercises

" A teacher takes a hand, opens a mind and touches a heart."

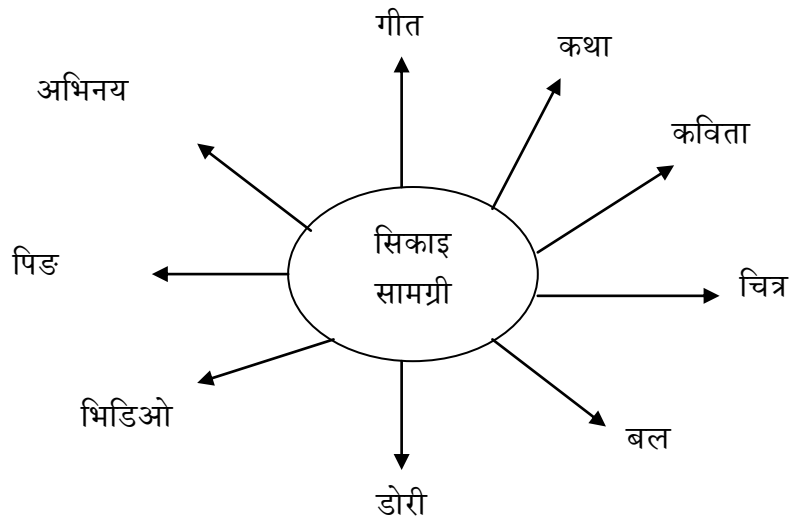
6. Teaching/ Learning Materials-what, when, how

सिकाइ सामग्री / खेल सामग्री

बालबालिकाले खेल खेलेर सिक्छन् र उनीहरूले खेल्ने खेल सामग्री नै बालबालिकाहरूको सिकाइ सामग्री हो ।

सिकाइ बढी प्रभावकारी, रमाइलो र अर्थपूर्ण बनाउन खेल सामग्रीको आवश्यकता बढी हुन्छ । सिकाइ विधि र सिकाइ सामग्री एक आपसमा परिपूरक हुन् । हाम्रो दैनिक जीवनमा थाहा पाई वा नपाई हामीले धेरै थरीका सिकाइ सामग्रीहरू प्रयोग गरिरहेका हुन्छौं । यी सिकाइ सामग्रीहरूले साँच्चै नै बालबालिकाहरूको सिकाइमा ठूलो प्रभाव पारिरहेको हुन्छ । खेल सामग्रीका माध्यमबाट बालबालिकाहरूले सजिलै, स्पष्टै धेरै कुराहरू छोटो समयमा सिक्किरहेका हुन्छन् । सिकाइ सामग्रीहरूका माध्यमबाट बालबालिकाहरूको वृद्धि र विकास दुबै भइरहेको हुन्छ ।

विभिन्न खेल सामग्रीहरू देखाएर, छुवाएर, छलफल गरेर, प्रयोग र अनुभव गराएर आवश्यक विभिन्न अवधारणाको ज्ञान तथा सीप दिन सकिन्छ ।

हामी किन सिकाइ सामाग्री प्रयोग गछौं?

- सजिलै बुझाउन
- लामो समयसम्म स्मरण राख्न
- छिट्टै सिक्न र सिकाउन
- छोटो समयमा धेरै कुराको ज्ञान दिन
- तुलनात्मक ज्ञान दिन
- सीप विकास गर्न
- नयाँ कुराको परिचय दिन
- सिकाइमा अभिवृद्धि गर्न
- सिर्जनाशीलताको विकास गर्न
- बालबालिकाहरूलाई सहभागी र व्यस्त गराउन
- बालबालिकाहरूको इच्छा, चाहना अभिवृद्धि गर्न
- ज्ञानेन्द्रिय / इन्द्रियहरूको सदुपयोग र विकास गर्न
- हात र आँखाको समन्वयको विकास गराउन
- चैतर्फी विकास गर्न

सिकाइ सामाग्री निर्माण गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- स्थानीय सामाग्रीको बढी प्रयोग गर्ने
- कम समय लाग्ने सामग्री बनाउने
- घाउ, चोट नलाग्ने, विषालु नहुने सामग्री बनाउने
- परिचित वस्तुबाट सामग्री बनाउने
- सामग्री बहुपक्षीय प्रयोग हुने खालको बनाउने
- विषयवस्तु सुहाउँदो, आकर्षक, रङ्गीन र सुरक्षित बनाउने

खेल सामग्री के के का लागि निर्माण गछौं :

- शारीरिक विकास
- बौद्धिक विकास
- भाषा विकास

- सामाजीकरण तथा संवेगात्मक विकासचौतर्फी विकासका लागि निर्माण गर्न सकिने नमुना सामग्रीहरू

बौद्धिक	सामाजिक / संवेगात्मक	शारीरिक
स्पर्श भोला स्पर्श कार्ड रङ्गीन चार्ट आकार प्रकार गीतको चार्ट घडी मौसम चार्ट वार चार्ट महिना चार्ट डोमिनो लोटो पजल अङ्क चार्ट	बाजा पुतली पपेट पुतली घर चिडिया घर माटाका भाँडाहरू कागजका भाँडाहरू कथा किताब	डोरी बल रिड Lacingखिप हाले Clipping टाँक लगाउने खिप लगाउने

6.1 बालगीत के, किन, कस्तो, कहिले र कसरी

के ?

- गीत भाषिक विकास रमाइलो वातावरणमा सिर्जना गर्ने एउटा सशक्त माध्यम हो ।

किन ?

- सर्वाङ्गीण विकास
 - सामाजिक
 - बौद्धिक
 - शारीरिक

- भाषा विकास
 - सुनाइ
 - बोलाइ
 - पढाइ
 - निर्देशन पालन
- नयाँ शब्दभण्डारको विकास
तालको ज्ञान
आवाजको ज्ञान (ठूलो, सानो)
स्वरको ज्ञान (तिखो, नरम)

कस्तो ?

- बालसुलभ, मनोरञ्जनात्मक (रमाइलो र हँसाउने)
- छोटो, साधारण शब्द लय मिलेको (लयात्मक) मिठो
- स्थानीय भाषा र भाकामा
- धर्म, संस्कृतिक रीतिरिवाज, वातावरण सुहाउँदो
- विषयवस्तुमा आधारित
- सन्देशमूलक

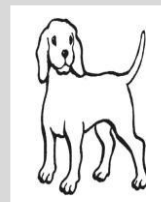
कहिले ?

- बिहान, दिउँसो, साँझ, रात
- हात धुने, खाजा खाने, खेल्ने, सुत्ने, काम गर्ने, रङ्ग भर्ने
- घर जाने बेलामा
- समय अनुकूल विषयवस्तु सान्दर्भिक बालगीत गाउने वातावरण दिनुपर्छ ।

कसरी ?

- मौखिक मात्र
- हातखुट्टा चलाएर
- अभिनय गरेर
- एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा गएर
- रेडियो क्यासेटको धुनमा
- ताल, बाजा, मादलको धुनमा
- मास्क, पोसाक लगाएर

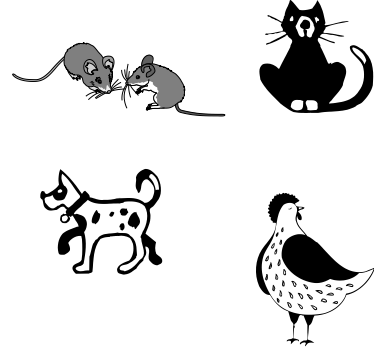
उहिले एउटा बुढो बाजेको
उहिले एउटा बुढो बाजेको
खेतमा एउटा सानो भाले थियो
कुखुरी काँ, कुखुरी काँ भन्थ्यो त्यो भाले (२)
भन्थ्यो सानो भाले त्यो खेतमा
ला, ला, ला, ला, ला, ला, ला,
उहिले एउटा बुढो बाजेको
खेतमा एउटा सानो कुकुर थियो
हाउँ, हाउँ गथ्र्यो त्यो कुकुर
गथ्र्यो सानो कुकुर त्यो खेतमा
ला, ला, ला, ला, ला, ला, ला

गीत सिकाउने प्रक्रिया

क)

- गीतको चार्ट भुन्ड्याउने
- गीत उच्चारण स्पष्ट गर्ने
- गीत गाएर सुनाउने
- गीत गाएर action गरेर देखाउने
- गीतको चार्टमा शब्द छोएर देखाउँदै गाउने
- गीतका बारेमा व्याख्या गर्ने
- गीतका बारेमा प्रश्न गर्ने
- गीतको सन्देश बुझाउने

ख)

- बच्चाहरूलाई आफूले भनेपछि दोहोर्‍याउन लगाउने
- बच्चाहरू आफैँलाई गाउन लगाउने
- सहजकर्ता र बालबालिकाहरू सँगसँगै गाउने
- सानो समूहमा गाउन लगाउने
- एकैले गाउन लगाउने
- ठूलो समूहमा गाउन लगाउने
- गीतको वाक्यअनुसार मुख्य शब्द छोएर गाउन लगाउने

“शिक्षाका लागि सङ्गीत नै सबभन्दा बलियो शस्त्र”

प्लेटो

6.2 बालविकासका लागि बालकथाको महत्व

परिचय (Introduction)

बालबालिकाहरूलाई अति मन पर्ने विषयहरूमध्ये कथा पनि एक हो । कथाका माध्यमबाट बालबालिकाहरूलाई विभिन्न शिक्षाहरू दिन सकिन्छ । बालबालिकाहरू कथा सुन्न र अरूलाई सुनाउन ज्यादै मन पराउँछन् । हामीले बालबालिकाहरूलाई सिकाउन खोजेको कुरा कथाका माध्यमबाट सिकाउँदा उनीहरू छिटो र सजिलैसँग बुझ्दछन् । त्यसकारण बालबालिकाहरूको सरल संसारमा कथाको महत्वपूर्ण स्थान हुन्छ । जब बालबालिकाहरू कथा सुन्न थाल्छन् तब बालबालिकाहरूले सुन्ने मात्र गरेर उनीहरूले नयाँ शब्दहरू, नयाँ अनुभव, नयाँ ज्ञान, नयाँ सोचको विकास गर्दछन् । बालबालिकाहरूलाई भावनात्मक रूपले व्यवहार परिर्वतन गर्न कथा एउटा सशक्त माध्यम हो ।

उद्देश्य(Objectives)

- १) सुन्ने सीपको विकास गर्न ।
- २) ध्यान दिने शक्ति बढाउन ।
- ३) एकाग्रता बढाउन ।
- ४) कल्पना शक्ति बढाउन ।
- ५) बोलीको विकास गर्न ।
- ६) अभिव्यक्त गर्ने बानीको विकास गर्न ।
- ७) कथाबाट बालबालिकाहरू रमाउँछन् ।

कथाहरू सुनाउँदा वा भन्दा के भन्ने, किन भन्ने, कसरी भन्ने र कहाँ भन्नेबारे शिक्षक/शिक्षिकाहरूले पहिले नै विचार गर्नुपर्दछ ।

१. किन भन्ने ?

बालबालिकाहरूको चौतर्फी विकास गर्न ।

- क) बौद्धिक विकास
- ख) सामाजिक विकास
- ग) संवेगात्मक विकास
- घ) भाषाको विकास

२. कस्तो कथा भन्ने ?

- सकभर बालबालिकाहरूलाई कथा सुनाउँदा वा भन्दा उनीहरूलाई मनपर्ने किसिमको कथा हुनुपर्दछ । जस्तै : उनीहरूको परिवारबारे उनीहरूको मनपर्ने खेलौनाबारे, जनावरहरूबारे, चाडपर्वबारे र प्रकृतिबारे भन्नुपर्दछ ।
- बालबालिकाहरूका लागि कथाहरू छोटो, मिठा र सरल भाषामा हुनुपर्दछ ।
- बालबालिकाहरूलाई गीतका माध्यमबाट वा गीतको लयमा पनि सिकाउन सकिन्छ , जसले गर्दा उनीहरू रमाउँदै र खुसी हुँदै धेरै कुराहरू सिक्दछन् ।
- कथामा कुनै किसिमको डर वा दुःखी हुने किसिमका कथाहरू भन्नु हुँदैन । कथा निराशाजनक र हार खाने किसिमका हुनुहुँदैन ।
- बालकथाहरूमा शब्दहरू दोहोर्‍याएको हुनुपर्दछ ।

३. कसरी बालकथाको प्रस्तुति गर्ने ?

- कथाभन्दा अनुहारबाट कथाका भावनाहरू प्रकट हुनुपर्दछ ।
- बालकथा सुनाउँदा आवश्यकताअनुसार आफ्नो स्वरलाई विषय प्रसङ्ग मिलाएर चर्को वा मधुरो बनाउनुपर्दछ ।
- कथा भन्दा प्रशस्त मात्रामा इसाराहरूको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- कथा भन्दा छोटो, मिठा वाक्यहरूको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- कथा सकिएपछि छलफल, अन्तरक्रिया र प्रश्नहरू गर्न बालबालिकाहरूलाई मौका दिनुपर्छ ।

४. कहिले कथाहरू भन्ने ?

कथा जुनै बेलामा पनि भन्न र सुनाउन सकिन्छ । जस्तै : खाना खाने बेलामा, सुत्ने बेलामा

५. कहा बसेर कथा सुनाउने ?

कक्षाकोठा, कक्षाबाहिर वा शान्त वातावरणमा । कथा भन्दा उनीहरू धेरै कुराहरू सिक्न सक्दछन् ।

६. सामग्री (Materials)

- कागज, सिसाकलम र रडहरू ।
- शकपडाहरू, स्टेज, कथा भित्रका पात्रहरू जस्तै : जनावर, रुख आदि ।
- कथा लेखेको ठूलो चार्ट ।
- कथा, गीत लेखेको ठूलो चार्ट ।
- बलकथा, चित्र, पुस्तकहरू ।

७. विधि/तरिका (Techniques/Process)

बालबालिकाहरूलाई विभिन्न रोचक तथा सिर्जनात्मक विधिहरू अपनाएर कथा सुनाउन सकिन्छ । यस्ता केही विधिहरू तल दिइएका छन् :

क) चित्र किताब (Illustrated story book)

- कथा किताबबाट कथा भन्दा खुला किताब बालबालिकाहरूपट्टि पारेर भन्नुपर्छ ।
- किताबमा भएका चित्रहरू सबैले देख्न सक्नुपर्दछ ।
- कथालाई पढेर सुनाउँदा सकेसम्म उत्साहपूर्वक र नाटकीय ढङ्गमा भन्नुपर्छ ।

ख) चित्रकथा/कथाक्रम (Picture story / story sequence)

बालबालिकाहरूलाई चित्रकथा भन्दा चित्रहरू सबैले देख्न सक्नुपर्दछ ।
सबै चित्रहरू स्पष्ट हुनु अति आवश्यक हुन्छ ।

ग) चक-टक (Chalk talk)

सरल चित्रहरू बल्याकबोर्डमा बनाउँदै कथा सुनाउन सकिन्छ । यी चित्रहरू एकदमै सरल हुनुपर्छ । आकार मात्रै भए पुग्छ ।

घ) भूमिका निर्वाह (Role play)

शिक्षक/शिक्षिकाले कथाको कुनै एक पात्रको जस्तो लुगा लगाई कथा भन्न सक्छन् । यो गर्न सजिलो छ । बुबाको पात्र देखाउने भए टोपी, बुढीआमा भए खास्टो आदि । यसले बालबालिकाहरूको ध्यान आकर्षण गर्दछ ।

ङ) पपेट (Puppets)

पपेट धेरै किसिमका हुन्छन् । जस्तै : स्टिक पपेट, हाते पपेट, औंला पपेट आदि । कथामा भएका पात्रहरूको पपेट बनाई कथा भन्न वा सुनाउन पनि सकिन्छ । पपेट पनि भाषा विकासका लागि एकदमै सशक्त माध्यम हो, जसबाट हामी बालबालिकाहरूसँग कुराकानी गर्न सक्छौं । बालबालिकाहरू पनि पपेटसँग खेल्न सक्दछन् ।

च) नाटक (Drama)

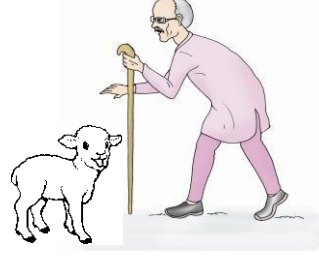
करिब ३ वर्षदेखि बालबालिकाहरू खेलौनासँग नाटक गर्ने खेल खेल्दछन् । आफ्नो खेलौनालाई खुवाउने, नुहाउने र सुताउनेजस्ता नाटकीकरण खेलहरू खेल्दछन् । सिनेमा, टेलिभिजन हेर्ने, कथा सुन्ने र बालबालिकाहरूले त्यहाँको पनि नक्कल गर्दछन् ।

छ) क्रियाकलाप (Activities)

हाउभाउ गरेर विभिन्न आवाज निकालेर (नम्र, कडा, रिसाएर, खुसी भएर) कथासुनाउने र सुनाइएको कथा दोहोर्‍याउने मौका बालबालिकाहरूलाई दिने । सुनाइएको कथाबारे प्रश्नउत्तर गर्ने । बालबालिकाहरूको जिज्ञासा पूरा गरिदिने । बालबालिकाहरू स्वयम्लाई नयाँ कथा भन्न लगाउने ।

कथाहरू गीतका माध्यमबाट पनि गाएर सुनाउने र पछि बालबालिकाहरूलाई दोहोर्‍याउने र गाउन लगाउने ।

जस्तै : उहिले एउटा बुढो बाजेको
खेतमा एउटा सानो पाठो थियो
म्याँ म्याँ (भन्थ्यो त्यो पाठो)२
भन्थ्यो सानो पाठो त्यो खेतैमा

ला ला ला ला २

ला ला ला ला ला २

उहिले एउटा बुढो बाजेको
खेतमा एउटा सानो विरालो थियो
म्याउँ म्याउँ भन्थ्यो त्यो विरालो २
भन्थ्यो सानो विरालाभे त्यो खेतैमा २
ला ला ला ला, ला ला ला ला ला २

उहिले एउटा बुढो बाजेको
खेतमा एउटा सानो मूसो थियो
चिँ चिँ गन्थ्यो त्यो मूसो २
गन्थ्यो त्यो मूसो , त्यो खेतैमा २
ला ला ला ला, ला ला ला ला ला २

7. Facilitating Skills

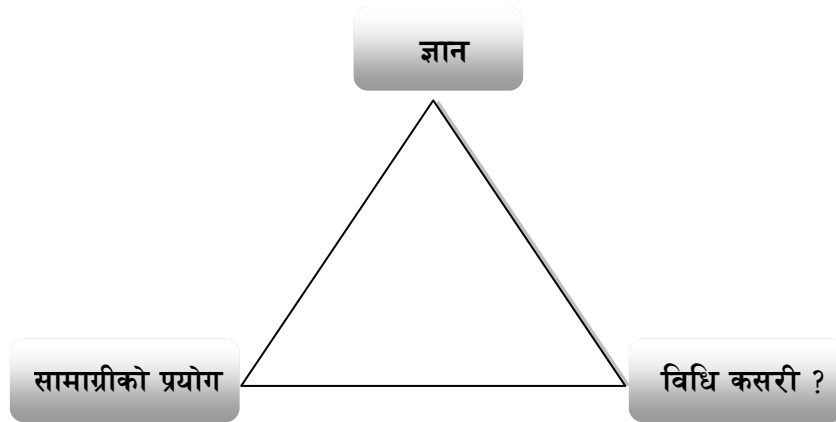
सहजीकरण भनेको के हो ?

सीप, नीति, धारणा, विचार, सिद्धात, दर्शन, आदिको आदानप्रदान गर्ने एउटा शिक्षणको माध्यम हो, जसमा धेरै विधिहरूबाट सिकाउन सकिन्छ । (खेल, अनुभव, पढाइ, Lecture, गीत, समूहगत छलफल आदि) कुनै सम्बन्धित विषयमाथी सरल एवम् सहज भाषामा, शब्दमा प्रस्तुतिको शैलीलाई सहजीकरण भनिन्छ । सहजकर्ताले मध्यस्थकर्ताका रूपमा समझदारी सम्बन्ध गराउन महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्छ । सिर्जनात्मक एवम् व्यावहारिक रूपमा सामूहिक विचारको आदानप्रदान गरी सकारात्मक परिवर्तन गराउने प्रक्रियाका साथ निष्कर्षमा पुऱ्याउन सहजीकरणले सहयोग गर्छ ।

सहजकर्ता समूहको समस्या पहिचान, विश्लेषण गरी कार्यान्वयनका लागि उचित मार्गनिर्देशनका लागि अग्रसर हुनुपर्छ ।

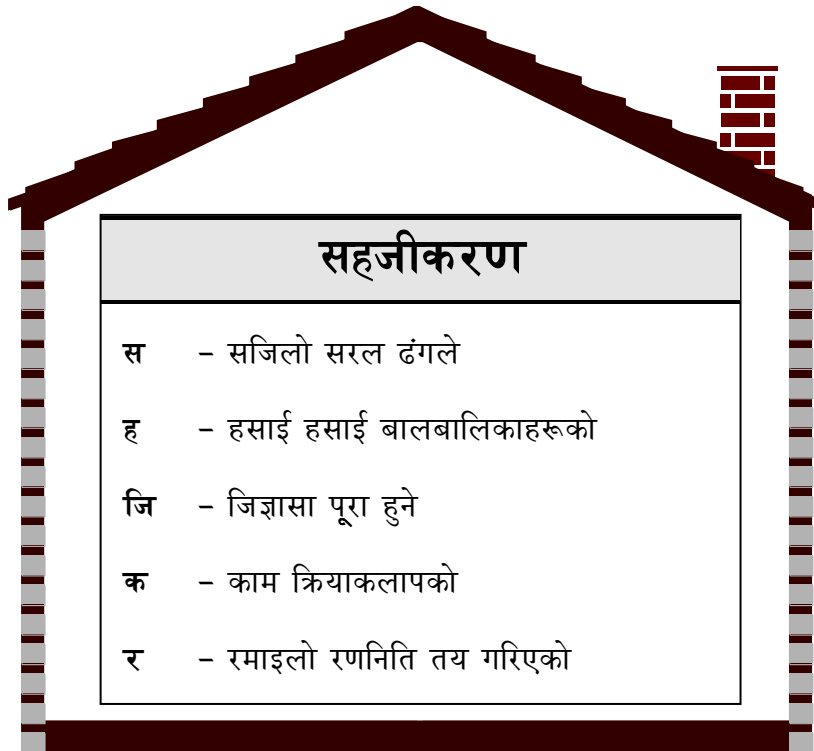
सहजकर्ताले (Facilitator) सहजीकरण (Facilitating) गर्दा मनन गर्नु पर्ने ३२ लक्षणहरू :

१. प्रस्तुतीकरण रुखो र होच्याउने खालको हुनु हुँदैन, नम्र शिक्षण विधि र सहजीकरण भिन्दाभिन्दै अर्थका छन् ।
२. सहयोगीकरणमा सबैको बौद्धिक स्तर एकै नहुने हुनाले अनुभवहरूको आदानप्रदानबाट गर्नुपर्छ ।
३. सहजीकरण गर्दा वातावरण सौहार्दपूर्ण हुनुपर्छ, जसले गर्दा सबैले आ—आफ्ना अनुभवहरू बाँड्न उत्प्रेरित हुन्छ ।
४. सहजीकरण विधिमा धेरै लचिलोपन हुनुपर्छ । किनकि सबैको सिकने विधि र स्मरणशक्ति एकै हुन सक्दैन ।
५. सबै समूहको भिन्दाभिन्दै विचार हुने हुनाले सहजकर्ताले सबैको आवश्यकताअनुरूप आफ्नो सहजीकरण विधिलाई ढाँज्नुपर्छ । यसका लागि सहजकर्ता धेरै सक्षम हुनुपर्छ । सक्षम एउटा मुख्य विधि हो । सहजकर्ताको ज्ञान सहभागीहरूको अनुपातमा तीन गुणा बढी हुनुपर्छ ।
६. सहभागीहरूले जे प्रश्न गरे पनि उत्तर दिन हिचकिचाउनु हुँदैन । सहभागीहरूको सुझावलाई स्वागत गर्नुपर्छ ।
७. नम्र भई बोल्नु एउटा सीप हो, त्यसले मान्छेलाई तपाईंको कुरा सुन्न उत्सुकता बढाउँछ ।
८. सरल भाषाको प्रयोगबाट उदाहरणहरू प्रस्तुत गरी सहजीकरण स्पष्ट, सान्दर्भिक र छोटो मिठो हुनुपर्छ ।
९. समूहमा मानिसहरूको सबै बुझ्ने क्षमता एकै नहुने हुनाले धैर्य हुनुपर्छ ।
१०. बोल्दा आँखामा हेरेर बोल्ने बानी बसाल्नुपर्छ ।
११. जोसिलो, जाँगारिलो र सबैलाई सहभागी बनाउनसक्ने खुबी भएको हुनुपर्छ ।

१२. सहजकर्तालाई आफ्नो विषयको स्पष्ट ज्ञान हुनुपर्छ , जसले गर्दा बोल्दा धेरै उदाहरणहरू प्रयोग गर्न सकिन्छ ।
१३. सहजकर्ताले आफ्नो ज्ञान कुन विधि अपनाएर समूहमा बाँड्ने हो निश्चित हुनुपर्छ ।
१४. सहजकर्ताले त्यो ज्ञान समूहसमक्ष पुऱ्याउने के कस्ता सामग्रीको प्रयोग गर्ने भनी निर्धारण पहिलेनै गर्नुपर्छ ।
१५. सहजकर्ताले सहभागीहरूको अनुहार पढेर फेरि विषयवस्तुबाट प्रश्न गरेर वा अन्तमा सारांश प्रस्तुत गरेर बुझेको नबुझेको अनुमान लगाउनुपर्छ । अन्ततः के मैले आफूले भन्न खोजेको कुरा स्पष्टसँग प्रस्तुत गर्न सकें भनेर नरम, हल्का प्रश्न गर्नुपर्दछ ।
१६. आफू बोल्दा र हिँडडुल गरेको हातको हाउभाउलाई समूहले अवलोकन गरिरहेको हुन्छ । त्यसैले अटूट परेर वा अप्राकृतिक ढंगले प्रस्तुत नगरी सरल र प्राकृतिक ढंगले गर्नुपर्छ ।
१७. सहभागीहरूको अनुहारका भावहरू बुझ्नुपर्छ । (अभ्यास र अवलोकनबाट बुझ्नुपर्दछ ।)
१८. सहभागीहरूको बसाइको स्वभावप्रतिका आधारमा प्रश्न, उत्तर र छलफल गर्नुपर्छ ।
१९. प्रश्न गर्दा सक्नुजेल बन्द प्रश्न गर्नु हुँदैन, खुला प्रश्न गर्नुपर्छ । प्रश्न पहिला राखेर मात्र कुनै व्यक्तिलाई अनुरोध गर्नुपर्छ ।
२०. बोल्दा आवाजमा उत्तरचढाव हुनुपर्छ । एउटै लयमा बोलिरहेमा सुन्नेलाई भर्को र साधारण हुन जान्छ । त्यसकारण मुख्य—मुख्य शब्दलाई बढी जोड दिनुपर्छ ।
२१. सहयोगी कार्यकर्ता एक नाटककार, योजनाकार, पत्रकार, गायककार, शिल्पकारका रूपमा प्रस्तुत हुनुपर्छ ।
२२. बोल्दा नहडबढाई आरामले नआत्तिईकन निर्धक्कसाथ बिस्तारै स्पष्ट बोल्नुपर्छ । निर्धक्क भएर तब बोल्न सकिन्छ, जब आफूले राम्रो तयारी गरेको हुन्छ ।
२३. विषयवस्तु सुहाउँदो विधिअनुसार समयमा शैक्षिक उपकरण (teaching aids) प्रयोग गर्नुपर्छ ।

२४. समूहमा ढिलो बुझ्नेलाई थप समय र थप क्रियाकलापद्वारा बुझाउनुपर्छ तर उनीहरूको अनुभवलाई समूहमा प्रस्ट्याएर होइन ।
२५. सहजकर्ता र सहभागीहरू आफू-आफूलाई सर्वैसर्वा नठानी हामी सबै एकअर्कासँग सिक्न आएका हौं भन्ने भावनाको सहमतमा हुनुपर्छ ।
२६. मानिसमा हुने अन्तरनिहित सिर्जनात्मक गुणहरू अभिचालन गर्नुपर्छ । अरुको कुरा सिकेर, नक्कल गरेर आफ्नो ढाँचामा हालेर नवीनता दिन सक्नुपर्छ ।
२७. छोटो मनोरञ्जन कार्यबाट क्रियाकलापहरू समयसमयमा बदलिनु पर्छ ।
२८. जटिल र गहन विषयमा एउटै क्रियाकलापमा सीमित नरहेर विभिन्न विधि र क्रियाकलाप अपनाउनुपर्छ ।
२९. सफा, आकर्षक, सजिलो, सबैले सबैलाई देख्ने प्राकृतिक ढङ्गबाट प्रस्तुति गर्नुपर्छ ।
३०. उत्साहवर्द्धक, शक्तिवर्द्धक (energiser) क्रियाकलापलाई प्राथमिकता दिनुपर्छ ।
३१. सामूहिक क्रियाकलापमा बढी जोड दिनुपर्छ ।
३२. छलफल गरिएका कुराहरू वास्तविक जीवनमा लागू हुने किसिमको हुनुपर्छ ।

7.1 Role of Facilitator/ Teacher

बाल विकास केन्द्रमा सहजकर्ताले सुरुको केही दिनहरूमा निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिकाहरू :सबै बालबालिकाहरू आफ्नो आमा, बाबाका काख, आफ्नै आँगन, खेल, बगैँचा र सबै परिचित वस्तुहरूसँग लड्दै, खेल्दै, बढ्दै गइरहेको हुन्छ । त्यो अदृश्य, अमूल्य, रमणीय वातावरणमा हुर्केका बालबालिकाहरूलाई बालकेन्द्रभित्र प्रवेश गरेको दिन कतै एउटा निर्दोष व्यक्तिलाई जेलभित्र थुनेको दिन जस्तो हुन दिनु हुँदैन । त्यसकारण त्यो पहिलो दिन बालबालिकाहरूका लागि एउटा नौलो, रमणीय ठाउँको आभास हुने वातावरण तयार गर्नुपर्छ, जहाँ बसुँ बसुँ, खेलुँ खेलुँ, छोउँ छोउँ, त्यो के होला ? कस्तो होला ? के गर्ने होला भन्ने उत्सुकता जगाउने खालको वातावरण सिर्जना भएको हुनुपर्दछ । बाल केन्द्रलाई बालमैत्री संसारको वातावरण सिर्जना गर्नका लागि केन्द्र/कक्षाको भित्री कोठा र बाहिरी वातावरण राम्रो हुनुपर्छ । यसका निमित्त सहयोगी कार्यकर्ताले विशेष भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ । सुरक्षा, मायाममता प्रदान गर्न र आमाबाबुले जस्तै भूमिका निर्वाह गरी बालबालिकाहरूलाई आफूमाथि विश्वास दिलाउन सक्नुपर्छ । सबै बालबालिकाहरूका बीच घुलमिल गराउने केन्द्र/विद्यालयलाई रंगी-बिरंगी, आकर्षक बनाउनुका साथै बालबालिकाहरूसँग हेलमेल गर्नु नै सहयोगी कार्यकर्ताले सुरुमा निर्वाह गर्नुपर्ने मुख्य भूमिका हुन् ।

सुरुमा सहजकर्ताले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका निम्नअनुसार छन् :

१. सुरु सुरुमा बालबालिकाहरूलाई केन्द्र/विद्यालयभन्दा बाहिर स्वतन्त्रतापूर्वक हिँड्न, दगुर्न दिनुपर्छ । बाहिरको वातावरण सुरक्षित भएको हुनुपर्दछ । स्थानअनुसारको बालकको उमेर सुहाउँदो खेल सामग्रीहरू राखिएको हुनुपर्दछ । सहयोगी कार्यकर्ता केन्द्र/विद्यालयबाहिर बढी होसियार हुनुपर्छ ।
२. जुन बालबालिकाहरू आमा/बाबु छोड्न मान्दैनन्, तिनीहरूका आमा/बाबुलाई बानी नलागेसम्म आफ्ना छोरा/छोरी वरिपरि उनीहरूसँगै खेल्ने गराउनुपर्दछ ।
३. कोठाभित्र विशेष गरी बालबालिकालाई सूक्ष्म अड्ग सञ्चालन गर्ने खालका सामग्रीहरू दिएर खेलाउनु पर्दछ ।
४. सहजकर्ताले सबभन्दा पहिला आफूलाई र त्यसपछि केन्द्रभित्र र बाहिरका वस्तुहरूसँग बालबालिकाहरूलाई परिचित गराउनुपर्दछ । विभिन्न सामग्रीहरू दिन र त्यसको ठिक प्रयोग गरी अभ्यास गराउन दिनुपर्दछ ।
५. सहयोगी कार्यकर्ताले सबै बालबालिकाहरूलाई एकआपसमा हात समात्न लगाउने कहिले कसको, कहिले कसको गरेर प्रत्येक बालबालिकाहरूको हात समात्ने, काखमा राख्ने, कपाल सुमसुम्याएर माया गर्ने, प्रशंसा गर्ने, प्रश्न गर्ने र कुराकानी गर्ने गर्नुपर्दछ । जस्तै : तिम्रो नाम के हो ? बाबु कस्तो राम्रो, बाबु नानी कस्तो ज्ञानी आदि ।
६. बालबालिकाहरूलाई केन्द्र/विद्यालयभित्र स्वतन्त्र छोड्नु पर्दछ । उनीहरूको चहलपहल अनुसार उनीहरूको इच्छा, चाहना, भावना बुझ्ने कोसिस गर्नुपर्दछ । कुन बालबालिकाले कुन सामान खेल्न, छुन मनपराउँछन्, कसरी खेल्छन्, कसरी छुन्छन्, के समस्या छ भन्ने भावना बुझेर सहभागीले राम्रोसँग सहयोग गर्नुपर्दछ ।

७. बालबालिकाहरूको बौद्धिक विकासमा तीव्रता ल्याउनका लागि सर्वप्रथम ज्ञानेन्द्रियहरूको राम्रो विकास गर्नु आवश्यक हुन्छ । उनीहरूको बौद्धिक क्षमता बढाउन ज्ञानेन्द्रियहरू बढी परिचालन हुने क्रियाकलापहरू सुरुको महिनामा गराउनुपर्दछ । बालबालिकाहरूलाई कुनै पनि कामकुरा सिकाउन पहिला वस्तु देखाएर, वस्तु छुन लगाएर, आवाज सुन्न लगाएर, खाने वस्तु भए स्वाद लिन लगाएर सिकाउनुपर्छ । यी विभिन्न क्रियाकलापहरू सहयोगी कार्यकर्ताले आफ्नो समयतालिका मिलाएर गराउनुपर्छ ।

बालबालिकाहरूलाई सिकाउदा सहजकर्ताले ध्यान दनुपर्ने महत्वपूर्ण तत्वहरू :

- हरेक बालबालिकाको सिकने क्षमता फरक फरक हुन्छ । त्यसैले प्रत्येक बालबालिकाहरूको सिकने क्षमता थाहा पाउनुपर्छ । कुनै बालबालिकाले छिटो सिकछन्, कुनैले ढिलो सिकछन् ।
- बालबालिकाहरूको विकासको गति क्रमिक र क्रमबद्ध तरिकाले हुनेगर्छ । त्यस्तै, बालकले सधैं साधारण कुरा नसिकीकन (जटिल) गाढो कुरा सिक्न सक्दैन । त्यसैले बालबालिकाहरूलाई सिकाउँदा सधैं साधारण र सजिलो कुरा पहिला सिकाउने गर्नुपर्छ । बिस्तारै बिस्तारै गाढो गाढो विषय सिकाउनुपर्छ । उदाहरणको लागि वस्तुको भिन्नता सिकाउन पहिला दुईवटा वस्तुको छुट्याउन सक्ने बनाउन र बिस्तारै बिस्तारै तीनवटा चारवटा छुट्याउन दिने गर्नुपर्छ ।
- समूह विभाजन गर्दा बालकहरूको रुचि मिल्नेहरूको समूह बनाउनुपर्छ । जस्तो ४, ४ वर्षका समूह कहिलेकाहीं आँखा, हात, कानको समन्वय हुने कार्यमा ठुला र साना बालबालिकाको पनि समूह बनाएर एकले अर्कोलाई सिकाउन सकिन्छ ।
- बालबालिकाहरूले खेलका माध्यमबाट सिकाइ क्षमताको विकास गछन् । खेल खेलाउँदा आँखा, हातको समन्वय हुने, हात, खुट्टा, पाखुरा सञ्चालन हुने खालका खेल खेलाउनुपर्छ । खेलका माध्यमबाट बालबालिकाको चौतर्फी विकासमा सहयोग पुग्ने गरी बाहिरी खेल, भित्री खेल खेलाउनुपर्छ ।
- सुरुसुरुमा बालबालिकाले सिक्न सक्दैनन् । त्यसैले सुरुमा धेरै समय लाग्न सक्छ ।
- बालबालिकाहरूलाई सिकाउँदा उसको उमेर सुहाउँदो हुनुपर्छ । त्यसैले उनीहरूको उमेर अनुसारको व्यवहार थाहा पाउनुपर्छ ।
- बालबालिकालाई सिकाउन प्रयोग गर्ने विषयवस्तु स्थानीय स्तरमा उपलब्ध भएको हुनुपर्छ ।
- विषयवस्तुमा आधारित गरी खेल, गीत, कथा, कविता तयार गर्नुपर्छ ।
- सुरुमा बालबालिकाहरूलाई कुनै पनि क्रियाकलाप गराउँदा वा खेल खेलाउँदा निश्चित समयभन्दा बढी समय लाग्न सक्छ । आफैँले सोचेर समय मिलाउनुपर्छ ।

- बालबालिकाको एकाग्रता क्षणिक हुन्छ । धेरै बेरसम्म एकै ठाउँमा बस्न सक्दैनन् । त्यसैले कोठाभित्रका क्रियाकलापहरू १५/२० मिनेट भन्दा बढीको हुनुहुँदैन ।
- केटाकेटी दुवैलाई बराबर आफूले ध्यान दिने र बराबर अवसरहरू दिनुपर्छ । केटा र केटी वा केटी र केटा नछुट्याई दुवैलाईमिलाएर समूह बनाउनुपर्छ ।
- यदि कुनै गीतमा, कथामा केटाकेटीको भेदभाव देखाइएको वा भल्काइएको छ भने त्यस्ता कथा, गीतहरूलाई सुधारनुपर्छ ,
- बालबालिकाहरूको व्यवहार विशेषता एकअर्कामा फरक हुन्छ । त्यसैले व्यवहार र विशेषतालाई मध्यनजर राखेर क्रियाकलापहरूको योजना तयार गर्नुपर्छ ।
- बालबालिकाहरूले गर्ने कुनै पनि क्रियाकलाप, विचारलाई होइन, भएन, नराम्रो, गल्ती गच्यौ भन्नु हुँदैन । उनीहरूले भनेका कुरालाई प्रोत्साहन, हौसला र प्रेरणा प्रदान गर्ने र माया देखाउनुपर्छ ।
- केन्द्र/विद्यालयको वातावरण कोठाभित्र र बाहिर दुवै ठाउँमाचहलपहल भएको हुनुपर्छ ।
- बालविकास केन्द्रमा गर्ने क्रियाकलापहरू घरको वातावरणसँग समन्वय हुनुपर्छ , जसले सिकाइ क्षमतामा सहयोग मिल्दछ । यसका लागि बालविकास कार्यकर्ता र अभिभावकबीच सुसम्बन्ध स्थापित हुन अत्यावश्यक छ ।

बालविकास केन्द्र , दैनिक कार्यतालिकाको विस्तृत नमुना

क्र सं.	मुख्य क्रियाकलाप	क्र सं	केन्द्रमा गरिने क्रियाकलाप	समय
१.	सुरुआत गर्ने	१.१	बालबालिकाहरूलाई केन्द्रमा स्वागत	१० मिनेट
	दैनिक क्रियाकलाप	१.२	सरसफाइ अवलोकन र आवश्यकता अनुसार सरसफाइ	२०. मिनेट
	बाहिरी क्रियाकलाप	१.३	व्यायाम	२० मिनेट
		१.४	प्रार्थना /राष्ट्रिय गान/स्तुति गान (यीमध्ये कुनै एउटा)	१० मिनेट
		१.५	दिसापिसाब गराउने	२० मिनेट
२.	केन्द्रको प्रवेश	२.१	घेरा समय	१५ मिनेट
		२.२	हाजिरी	१० मिनेट
		२.३	घडी, वार, मौसमसम्बन्धी गीत	१५मिनेट
३.	विषयमा प्रवेश	३.१	विषयवस्तुमा छलफल – गीत कथा,अभिनय, सिर्जनात्मक चाल (कुनै एउटा विधि प्रयोग गरेर))	१० मिनेट
		३.३	सिकाइ क्षेत्रमा स्वतन्त्र खेल (एक्लै अथवा सामूहिक)	१० मिनेट
		३.४	योजनाबद्ध खेल र स्वावलम्बन सीप	३० मिनट

			विकास खेल	
४	खेल	४.१	खाजा समय	३० मिनेट
	बाहिरी समय	४.२	बाहिरी खेल	२० मिनेट
		४.४	पुस्तकालयमा कथा पढ्ने/ स्वतन्त्रपूर्वक लेखन अभ्यास समय (अभ्यास पुस्तक प्रयोग गरेर)	१० मिनेट
५	समापन	५.१	आराम	५ मिनेट
		५.२	बिदाइ गीत / घर जान तयारी	१५ मिनेट

नोट: यी सबै क्रियाकलापमध्ये विषयवस्तु अनुसार केही क्रियाकलाप मात्र सञ्चालन गर्नुपर्छ ।
कार्यतालिका अनुसार दैनिक कार्य सञ्चालनका प्रक्रियाहरूबारे सुभावहरू :

१) स्वागत

सहजकर्ता बालविकास केन्द्रमा बालबालिका आउनु अगाडिनै उपस्थित भएको हुनुपर्छ । सहजकर्ताले बालबालिका आएको देखेबित्तिकै बालबालिकाहरूलाई खुसी साथ सम्मानपूर्वक हातले छोएर, बोकेर, नमस्ते बाबा, तिमीलाई कस्तो छ ? ओहो ! कस्तो ज्ञानी भएर आउनुभएको ! आउनुहोस् भनेर स्वागत गर्नुपर्छ ।

बालबालिकाहरूको विश्वास जित्ने, उत्प्रेरणा जगाउनका साथै सामाजिक तथा नैतिक भावनाको विकास गर्न ।

२) बाहिरी स्वतन्त्र खेल

केन्द्रभित्र प्रवेश गरिसकेपछि बालबालिकाहरूलाई केन्द्रको बाहिरी वातावरणमा भएका विभिन्न खेलहरू स्वेच्छाले स्वतन्त्र रूपले खेल्न दिनुपर्छ । सहजकर्ताले सबै बालबालिकाहरूप्रति ध्यान राख्न जरुरी छ । बालबालिकाहरूलाई पालैसंग पङ्क्तिमा बसाएर भगडा नगरी खेल्न सिकाउनुपर्छ ।

बालबालिकाहरूको सामाजिक तथा शारीरिक विकास गर्न मद्दत गर्छ ।

३) व्यक्तिगत सरसफाइ

सबै बालबालिकाहरूलाई लाइनमा राखेर व्यक्तिगत सफाइका लागि तयारगर्नुपर्छ । हात, खुट्टा धुन लगाउने । यदि मुख फोहोर छ भने मुख पनि धुन लगाउने । दाँत माभेको छैन भने दाँत पनि माभून् लगाउनुपर्छ । हप्ताको एकचोटि नड लामो भएका बालबालिकाहरूको नड पनि काटिदिनुपर्छ । कपाल नकोरी आएको भए कपाल पनि कोरिदिनुपर्छ । केन्द्रमा सफा गरी पठाउन अभिभावकहरूलाई अनुरोध गर्नुपर्छ ।

बालबालिकाहरूलाई व्यक्तिगत सरसफाइको महत्व बुझाउनुका साथै बानी बसाल्न मद्दत गर्छ ।

४) व्यायाम

बालबालिकाहरूलाई उमेरअनुसार केही नियमित र निर्देशित व्यायाम गराउने । सुरुमा उभिएर गर्ने व्यायाम । त्यसपछि शरीर निहुराई (कम्मर निहुराई) गर्ने व्यायाम र अन्तमा मात्र भुइमा बसेर गर्ने व्यायामको अभ्यास गराउने । व्यायामका लागि तालमेल मिलाउन मादल वा कुनै बाजाको साधन प्रयोग गरेमा राम्रो हुन्छ ।

यस क्रियाकलापले बालबालिकाहरूको शारीरिक विकास विशेष गरी स्थूल अङ्ग सञ्चालनको विकास हुन्छ ।

५) प्रार्थना

सबै बालबालिकाहरूलाई सानै उमेरदेखि नै नैतिक र आध्यात्मिक विकासको जग बसाल्नका लागि सधैं केही प्रार्थना गर्न लगाउनुपर्छ । ध्यान आकर्षणका लागि आँखा बन्द गर्न र हात जोड्न लगाउनुपर्छ। एउटा प्रार्थना नजानेसम्म देहोच्याउन दिनुपर्छ । यस समयमा असल शब्द असल कामका विषयमा केही शब्द भन्नुपर्छ ।

केही प्रार्थनाहरू :-

१) प्रार्थना

बालक हामी जोडी हात
तिम्रो पाउमा राख्छौं माथ
छौ प्रभु हामी सबका साथ
तिमी हौ हामी सबका साथ
कति सुन्दर यो तिम्रो सृष्टि
सबमा तिम्रो कोमल दृष्टि
प्रभु हे देऊ उच्च ज्ञान
कहिल्यै नटुटोस् तिम्रो ध्यान

२) असत्यबाट

असत्यबाट हे प्रभु
सत्यतिर लैजाऊ

३) हे ईश्वर

अशीर्वाद हाम्रा परिवारजनलाई
हे ईश्वर१ हामीलाई अशीर्वाद देऊ

अन्धकारदेखि हे प्रभु
उज्यालोतिर लैजाऊ
अन्यायदेखि हे प्रभु
न्यायतिर लैजाऊ
कुकर्मदेखि हे प्रभु
सुकर्मतिर लैजाऊ
अशान्तिबाट हे प्रभु
शान्तितिर लैजाऊ

अशीर्वाद हामी बालकहरूलाई
हे ईश्वर! हामीलाई अशीर्वाद देऊ
अशीर्वाद हामी नेपालीहरूलाई

बालबालिकाहरूलाई नैतिक, भावनात्मक र आध्यात्मिक विकास गर्न मद्दत गर्छ ।

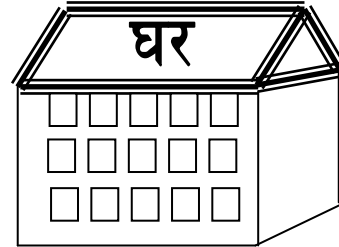
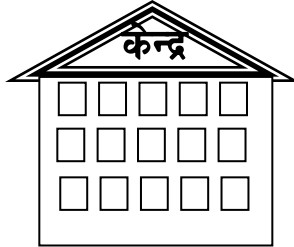
६) दिसा, पिसाब गर्ने

बालबालिकाहरूलाई लाइनमा राखेर चर्पीमा लैजाने । पालैसँग दिसापिसाब ठिक ठाउँमा गर्न लगाउने । बालबालिकाहरूको कट्टु सुरुवालको इजार, पाइन्टको टाँक, हुप, खिप, जिपर भए खोल्न र लगाउन मद्दत गर्नुपर्छ । दिसा गरेको भए धुन सहयोग गर्नुपर्छ ।

निश्चित समयमा ठिक ठाउँमा दिसापिसाब गर्ने बानीको विकास हुन्छ जसले व्यक्तिगत स्वास्थ्यको विकास हुन्छ ।

७) हाजिरी

बालबालिकाहरू आफ्नो नामको चित्रकार्ड घरबाट भिकेर केन्द्रमा भुन्ड्याएर जान्छन् । यसले कतिजना बालबालिका उपस्थित भए भन्ने कुरा सजिलै थाहा हुन्छ । को आएन, कतिजना घरमा छन् भनेर प्रश्न गर्न सकिन्छ, जसले गर्दा हाजिर र गयल सङ्ख्या थाहा हुन्छ ।

आफ्नो परिचयका साथै साथीहरूको नाम, चित्रचिन्ह थाहा हुन्छ ।

८) पानी पिउने समय

सबै बालबालिकाहरूलाई सफा गिलासमा राखेर पानी पिउन दिने । गर्मी महिनामा दिनको पाँच पटकसम्म पानी पिउन दिनुपर्छ । दुई दुई घण्टाको बीचमा पानी पिउन दिनुपर्छ ।

पानी प्रशस्त मात्रामा पिउनाले शरीर स्वस्थ हुन्छ । शरीर सुक्खा हुदैन । पाचनशक्ति राम्रो हुन्छ ।

९) भलाकुसारी

दिन, वार, मौसम, विशेष दिन, पर्व, समय आदि ।

केन्द्र कोठाभित्र प्रवेश गरिसकेपछि आ-आफ्नो ठाउँमा अर्ध गोलाकारमा बसालेर दिन, वार, मौसमसम्बन्धी कुराकानी गर्ने । घडी देखाएर समयको ज्ञान दिने । दिन, वार गतेका लागि क्यालेन्डर क्रियाकलाप गर्ने । विशेष कसैको जन्मदिन, कुनै पर्व छ भने स्मरण गराएर केही थप जानकारी दिने । मौसमको जानकारीका लागि एकदिन बाहिर लगेर अवलोकन गर्न दिने ।

आइतवार	सोमवार	मंगलवार	बुधवार	बिहीवार	शुक्रवार	शनिवार
वारको गीत		हप्ता			महिना	
आइतवार, मंगलवार बुधवार, बिहीवार, शुक्रवार हामी सधैं केन्द्र जान्छौं शनिवार एक दिन विदा	सोमवार,	१ हप्ताको सात वार आइत, सोम, मंगल, बुध ,बिही, शुक्र र शनिवार गरी सात वारको एक हप्ता			१ वर्षमा १२ महिना १२ महिनाको १ वर्ष वैशाख, जेठ, असार साउन, भदौ, असोज कात्तिक, मंसिर, पौष माघ, फागुन, चैत्र	

मौसमको गीत	समयको गीत
बाहिर हेर साथी हो आज कस्तो दिन छ घाम माथि आकाशमा हेर घाम लागेछ	दस बजे घण्टी लाग्छ घण्टीले के भन्छ ? आऊ नानी बाबु हो केन्द्रमा जाऔं भन्छ तीन बजे घण्टी लाग्छ घण्टीले के भन्छ ? छेउ छेउ लागी घर जाऔं भन्छ ।

१०) विषयवस्तु प्रवेश

सहजकर्ताले अर्ध गोलाकार वा गोलाकारमा बसालेर आजको विषयवस्तु परिवारसम्बन्धी केही चित्र, फोटो देखाउने र प्रश्न गर्ने :-

- यो फोटो / चित्र कसको हो ?
- परिवार भनेको के हो ?
- तिमिहरुको परिवारमा कोको हुनुहुन्छ ?
- तिम्रो परिवारमा सबभन्दा ठूलो को हुनुहुन्छ ?

- तिम्रो परिवारमा सबभन्दा सानो को हुनुहुन्छ ?
- बुबा केके काम गर्नुहुन्छ ?
- परिवारमा तिमीलाई सबभन्दा मन पर्ने व्यक्ति को हो ? किन ?
- आमा के के काम गर्नुहुन्छ ?
- परिवारमा कसरी बस्नुपर्छ ?
- हामी एकलै बस्न सक्छौं ? परिवार छैन भने के हुन्छ ?

यसरी परिवारसम्बन्धी जानकारी दिने खालको प्रश्न गर्नुपर्छ । प्रश्न दिनमा पाँचवटा मात्र गर्नुपर्छ र सबै प्रश्नको उत्तर सबै बालबालिकाहरूलाई भन्न दिने अवसर र समय दिनुपर्छ । प्रश्न गर्दा खुला प्रश्न गर्नुपर्छ । बन्द प्रश्नलाई प्राथमिकता दिनुहुँदैन ।

११) गीत

परिवारको जानकारी दिन एउटा सानो परिवारको चित्र देखाएर गीत सिकाउने ।

गीत

मेरो सानो परिवार चार जनाको
 बुबा, आमा, दिदी म गरी चार
 एक (१) दुई (२) तीन (३) चार (४)
 हाम्रो परिवार
 हाम्रो परिवार सानो परिवार
 सानो परिवार सुखी परिवार

यो गीत गाउँदा stick puppet, औँलामा बालबालिकाहरूलाई बुबा आमा, छोरा, छोरी बनाएर पनि सिकाउन सकिन्छ ।

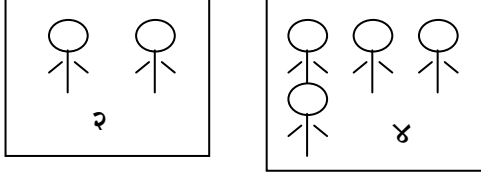
बालबालिकाहरूको सुनाइ र बोलाइको सीप विकास हन्छ ।

१२) कुना खेल

सबै बालबालिकाहरूलाई केन्द्र कोठाको सिकाइका कुनामा संख्याका आधारमा विभाजित गरेर खेल लगाउने । विभिन्न कुनामा विषयवस्तु अनुसारको सामग्रीको व्यवस्था गर्नुपर्छ ।

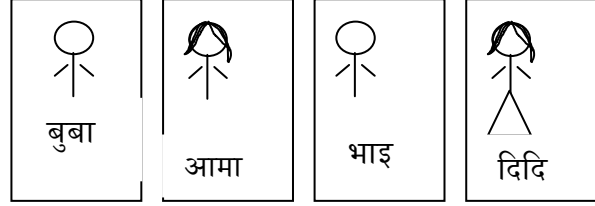
गणित कुना

अंक, संख्या मिलाउने

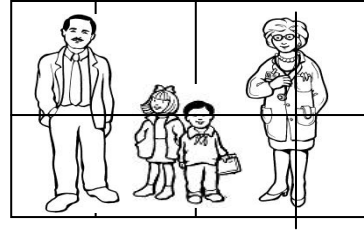
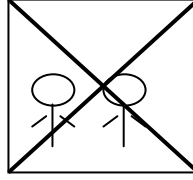
भाषा कुना

- चित्र
- कथा पुस्तक
- अक्षर कार्ड

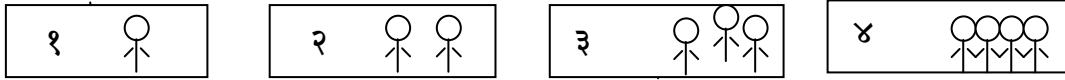

पजल खेल

४ देखि ८ टुक्रासम्मको

अंक डोमिनो

सिर्जनात्मक कुना

- रङ लगाउने
- चित्र बनाउने (परिवारको)
- कागज टाँस्ने
- माटो (पिठोको डल्लो)
- मुकुट (Mask)

अभिनयात्मक कुना

- टोपी, कोट
- साडी
- भोला
- लौरो

ब्लक निर्माण

- काठका टुक्राहरू
- लिस्टिकका टुक्राहरू
- विभिन्न आकारहरू

१३) निष्कर्ष

- सिकाइ कुनामा ३० मिनेटजति खेलिसकेपछि सबै बालबालिकाहरूलाई एकै ठाउँमा राखेर आफूले खेलेका खेलहरूका बारेमा अनुभव बताउन दिनुपर्छ ।
- निष्कर्षमा परिवार विषयलाई जोड दिनुपर्छ ।
- एउटा विषयका लागि कम्तीमा एक हप्ता समय दिने जसले गर्दा सबै बालबालिकाहरूले सबै कुनाको अनुभव गर्न सकछन् ।
- कुना खेलपछि सबै बालबालिकाहरूलाई लाइन लगाएर हात धुन पठाउने र खाजा खुवाउने ।

१४) खाजा

बालबालिकाहरूलाई केन्द्रभित्रै खाजाको व्यवस्था भए केन्द्रबाटै सन्तुलित थप खाना दिने । नभए अभिभावकहरूले पठाएको खाजा खानदिने । खाजा खान दिँदा केन्द्र कोठामा एउटा प्लास्टिक ओछ्याउने । खाजा खानुअगाडि सबैलाई हात जोडेर खाजाका लागि भगवान्लाई धन्यवाद दिन लगाएर मात्र खान दिने ।

“तपाईंले दिनुभएको यो पवित्र दानकालागि तपाईंलाई धेरै धेरै धन्यवाद”

खाजा खाइसकेपछि सबैलाई हातमुख धुन लगाउने र रुमालले पुछ्न लगाउने ।

शौचालय

सबै बालबालिकाहरूलाई लाइनमा राखेर शौचालय पठाउने ।

१५) आराम

खाजा खाइसकेपछि १०, १५ मिनेटसम्म आराम गर्न लगाउने । यदि कोही साना बालबालिका छन्, सन्चो छैन भने सुत्न दिने ।

१६) कथा

विषयवस्तु अनुसारको छोटो कथा सुनाउने ।

कथा : कागज, कपडा, फोम कुनैबाट बनेको कठपुतली प्रयोग गरेर रोचक ढंगबाट कथा सुनाउने ।

कथा : सानो परिवार

मनाङ गाउँमा एउटा सानो परिवार थियो । मानबहादुर त्यस गाउँको एउटा बालकेन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ता थिए । मानबहादुरकी श्रीमती आफ्नो घरको करेसाबारीमा मौसमअनुसारका विभिन्न किसिमका तरकारीहरू रोपेर पैसा कमाउने गर्दथी । मानबहादुर र मखमलीका मन र माया भन्ने दुइटी छोरीहरू थिए । उनीहरू ती दुई छोरीहरूलाई समयमा खुवाउने र हेरविचार गर्ने गर्थे । दुईवटै छोरीहरूलाई गाउँको नजिकै बालकेन्द्रमा पठाउने गर्थे । मन र माया दुवै स्वस्थ र सुखी थिए ।

कथा भनिसकेपछि यसरी प्रश्न गर्नुहोस् :

छलफलका लागि प्रश्नहरू

- कसको परिवार सानो छ ?
- तिमीहरूको परिवारमा कोको हुनुहुन्छ ?
- मानबहादुर कहाँ काम गर्थे ?
- मखमली के काम गर्थी?
- मन र माया को थिए ?

विषयवस्तु अनुसारको फरक फरक कथा सुनाउने ।

१७) बाहिरी खेल

परिवारको समूह बनाउने खेल :

खेल खेलाउने तरिका

- सबै बालबालिकाहरूलाई बाहिर लाने ।
- सबैलाई बिस्तारै दगुर्न लगाउने । दगुर्दादगुर्दै आराम भन्ने शब्द सहयोगी कार्यकर्ताले भन्ने र सबैलाई रोक्न दिने ।
- सबैजना रोकिसकेपछि तीन जनाको परिवार भनेर सहजकर्ताले भन्ने ।
- सहजकर्ताको निर्देशनअनुसार बालबालिकाहरूले तीन जना साथीहरू खोजी परिवार बनाउँछन् ।
- सहजकर्ताले कुनै बेला दुई, चार, आठ भनेर फरक फरक संख्या भन्ने ।
- सहजकर्ताको निर्देशन अनुसारको संख्या अनुसारको समूह बनाउन लगाउने । समूह बनाउँदा बिजोड, नमिलेको साथी अलग बस्छ ।

यसरी बाहिरी खेलबाट ठूलो सानो परिवारको संख्यात्मक ज्ञानका साथै स्थूल अंग विकास गर्न सहयोग गर्छ ।

१८) घर जान तयारी

घर जानु २० मिनेट अगाडि नै दिनभरिको क्रियाकलाप पुनरावलोकन गर्न लगाउने ।

आज हामीले केके गर्नुभयो?

कुन गीत गायौ ?

के को कथा सुन्यौ ?

केके खेल खेल्नुभयो ?

यसरी आज दिनभरि हामीले कुन विषयमा छलफल गर्नु भनेर सोध्ने । बालबालिकाहरूको विचार संकलन गरिसकेपछि : हो, स्याबास, कस्ता ज्ञानी हाम्रा नानीबाबुहरू, कति राम्रा कुराहरू सिकेका । यी सबै कुराहरू घरमा गएर पनि सुनाउनुहै भनेर प्रोत्साहित गरेर पठाउने । अन्त्यमा सबैलाई मुख पुछिदिने, कपाल कोर्न लगाउने, लुगा मिलाएर केन्द्र कोठाका सामग्रीहरू सबै ठिक ठिक ठाउँमा राख्न लगाउने र घर जाने गीतका साथ लाइन लगाएर घर पठाउने ।

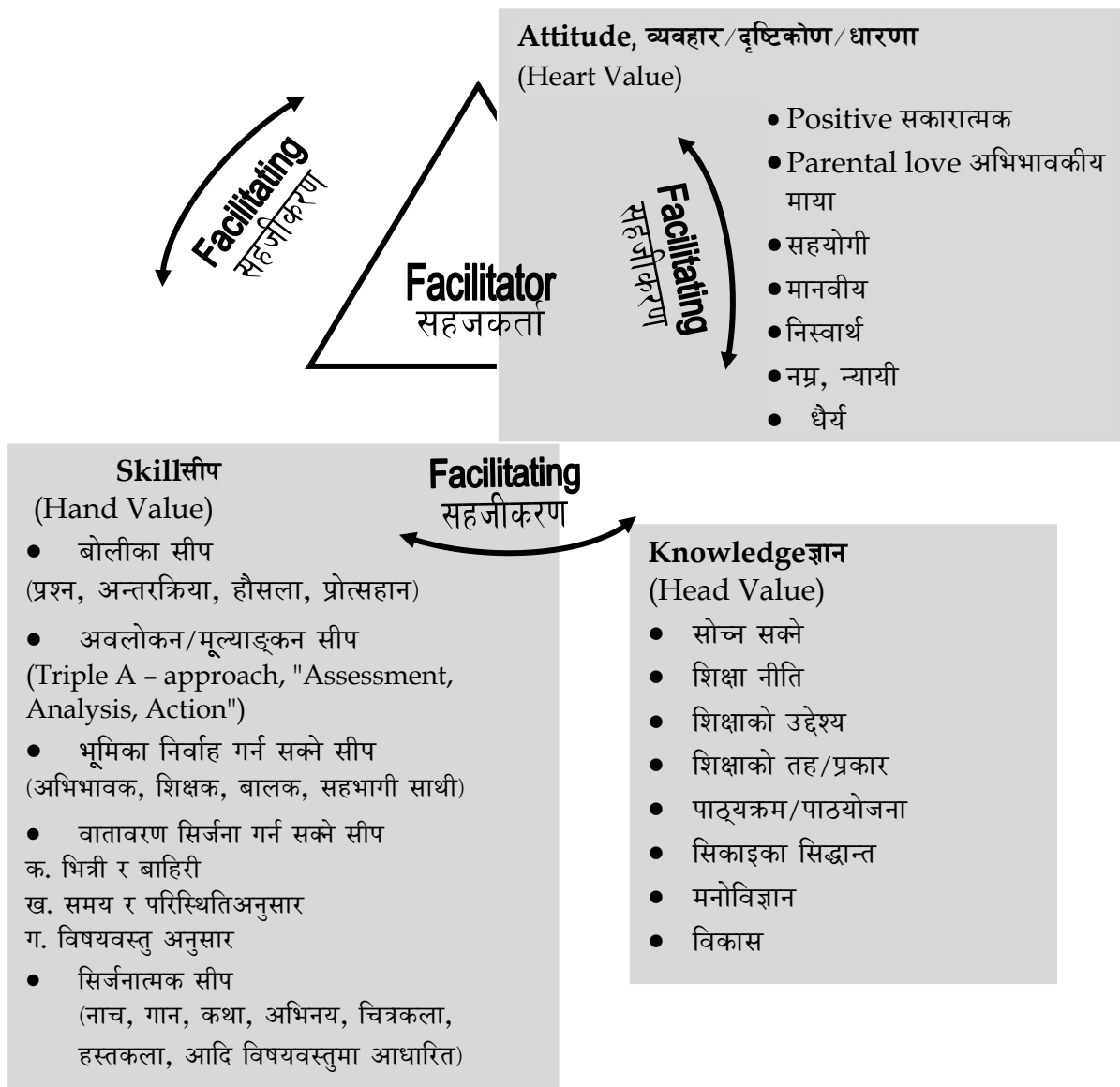
गीत :		
बाई बाई साथी ^२	}	2
बाई बाई साथी सबैलाई		
धन्यवाद साथी ^२	}	2
धन्यवाद साथी सबैलाई		
भोलि भेट्ने छौं ^२	}	2
भोलि भेट्ने छौं सबैलाई		
नमस्ते साथी ^२	}	2
नमस्ते साथी सबैलाई		
लाला लाला लाला लाला ला	}	2
लाला लाला लाला लाला ला		

7.2 Facilitators' Knowledge, Skill and Attitude

सहयोगी कार्यकर्तामा हुनुपर्ने सहजीकरण ज्ञान, सीप र धारणा

कुनै पनि कार्यक्रमको रौनक भन्नु नै सहयोगी कार्यकर्ता हुन् । कार्यक्रमको उद्देश्य पूरा गर्ने तपस्वी नै सहयोगी कार्यकर्ता हुन् । कुनै पनि कार्यक्रमको केन्द्रविन्दु नै सहभागीहरू (Learner group) हुने हुँदा, उनीहरूलाई बुझेर ठिक तरिकाबाट ठिक ढंगले ठिक समयमा हिँड्न र हिँडाउन जानेन भने गन्तव्य स्थानमा पुग्न र पुऱ्याउन सकिँदैन । सहयोगी कार्यकर्ताले मध्यस्थ भई सहभागीहरूको सिकने, बुझ्ने, बुझाउने, विचार व्यक्त गर्ने, ठिक बेठिक छुट्याउने, समस्या समाधान गर्ने वातावरण सिर्जना गर्नका लागि पुलको काम गर्नुपर्छ । तसर्थ कुनै पनि कार्यक्रमको औपचारिक तथा अनौपचारिक सिकाइका लागि सहयोगी कार्यकर्तामा केही सीप, ज्ञान तथा व्यवहारमा निपुणता हुनु आवश्यक छ ।

बालविकास सञ्चालन गर्ने सहयोगी कार्यकर्तामा हुनुपर्ने गुण र सीप ।(Teacher / Facilitator)

बालविकास केन्द्र सफलता र असफलता पूर्णतया सहयोगी कार्यकर्तामा निर्भर गर्छ । यदि सहयोगी कार्यकर्ताले बालबालिकाको चौतर्फी विकास गर्ने क्रियाकलापहरू उचित रूपमा सञ्चालन नगरेमा बालबालिकाहरूमा परिवर्तन देखिँदैन । बालबालिकाहरूमा परिवर्तन नभएमा अभिभावकहरूले बालबालिका पठाउन चाहँदैनन् र केन्द्र सञ्चालन गर्न सकिँदैन । त्यसैले केन्द्र सञ्चालन गर्ने सहयोगी कार्यकर्तामा हुनुपर्ने सीप र कला तल उल्लेख गरिएको छ :

- सहयोगी कार्यकर्तामा बालबालिकासँग घुलमिल भई बालबालिकाको इच्छा, मनोभावना बुझ्न सक्ने, धिन नमान्ने, नरिसाउने, अल्छी नमान्ने, सिर्जनशील र क्रियाशील व्यक्ति हुनुपर्छ ।

- गीत गाउने, कथा भन्ने, नाच्ने, अभिनय गर्नसक्ने लाजनमान्ने, बोली स्पष्ट भएको व्यक्ति हुनुपर्छ । तालिम, बैठकमा जान सक्ने, अरूलाई सम्झाउन सक्ने व्यक्ति हुनुपर्छ ।
- केन्द्रका निमित्त आवश्यक सामग्रीहरू प्रशस्त तयार गर्ने, संकलन गर्ने, केन्द्रको रेकर्ड राख्न, रेकर्ड दिन सक्ने व्यक्ति हुनुपर्छ ।

सहयोगी कार्यकर्ताले काम गर्ने जिम्मेवारी

- सहयोगी कार्यकर्तालाई बालविकास केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी प्राविधिक तालिम प्राप्त गरिसके पछि सहयोगी कार्यकर्ताले केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी अभिभावक र स्थानीय संस्था र अन्य गन्य मान्य व्यक्तिसँग बैठक गर्ने र बैठकमा बालविकास केन्द्रमा बालबालिकाको विकास गर्न के के सहयोग गरिन्छ र बालबालिकालाई सिकाइन्छ भन्नेबारे बुझाउने ।
- तालिममा सिकेका सबै किसिमका सामग्रीहरू स्थानीय स्रोत र सामग्री साधनबाट बनाउन सक्ने र सामग्रीहरू बनाउने ।
- नाच, गान, गीत, कथा भन्ने अभ्यास गर्ने र संकलन गर्ने ।
- सहयोगी कार्यकर्ताले बालबालिकाले के सिकेका छन्, बालबालिकाको अवस्थाबारे अभिभावकलाई बताउनुपर्छ ।
- प्रत्येक बालबालिकाको मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ , प्रत्येक बालबालिकाको अभिलेख राख्नुपर्छ र सोको प्रगति बुझाउनुपर्छ ।
- सहयोगी कार्यकर्ताले अभिभावकलाई बालविकासबारे ज्ञान दिनुपर्छ ।
- अभिभावकको बैठक बोलाउने गर्नुपर्छ र बैठकमा बालबालिकाको सिकाइबारे छलफल गर्नुपर्छ ।
- विद्यालय व्यवस्थापन समितिसँग बैठक गरी केन्द्रबारे जानकारी गराउन सक्नुपर्छ ।

8. Facilitating Phonics Skills/ Phonological Awareness

8.1. Facilitating Phonics Skills/ Phonological Awareness

When children listen to words what they actually hear is a combination of sounds. Phonics is the individual sounds of language.

Phonics is the study of sound that the 26 letters of English represent. They are named as a, b, c, d and so on.

But they are not sounds.

These 26 letters produce 44+ sounds including 24
consonants and 20 vowel sounds.

What is phonics?

- ◆ Phonics is a way of teaching children to read quickly and skillfully. They are taught how to:
 - Recognize the sounds that each individual letter makes;
 - Identify the sounds that different combinations of letters make
 - Blend these sounds together from left to right to make a word.
- ◆ Children can then use this knowledge to 'blend' the sounds into a word.
- ◆ This is the first important step in learning to read.

A B C D E F G H
I J K L M N O P
Q R S T U V W
X Y Z

It is necessary to master the letter to the learners first in order to master them sound. And it will be easier for the them to connect the names of the alphabets to their respective sounds.

However learning phonics is an ongoing process for a developing learner.

8.2 Names of English Alphabet

Aa ए	Bb बी	Cc सी	Dd डी	Ee ई
Ff एफ	Gg जी	Hh एच्	Ii आई	Jj जे
Kk के	Ll एल्	Mm एम्	Nn एन्	Oo ओ
Pp पि	Qq क्यु	Rr आर	Ss एस्	Tt टी
Uu यु	Vv भि	Ww डब्लु	Xx एक्स्	Yy वाई
		Z जेड		

8.3 Sounds of English Alphabets

Aa अ्या	Bb ब्	Cc क्	Dd ड्	Ee ए
Ff फ्	Gg ग्	Hh ह्	Ii इ	Jj ज्
Kk क्	Ll ल्	Mm म्	Nn न्	Oo अ
Pp प्	Qq क्व्	Rr र्	Ss स्	Tt ट्
Uu अ	Vv भ्	Ww व्	Xx एक्स्	Yy य्
		Z ज्ज्		

Consonant Sounds

1. /p/-	pit	13. /h/-	hot
2. /b/-	bit	14. /l/-	lad
3. /t/-	tab	15. /r/-	red
4. /d/-	dab	16. /w/-	wed
5. /k/-	cab	17. /θ/-	thought
6. /g/-	gab	18. /ð/-	them
7. /f/-	fan	19. /ʃ/-	shy
8. /v/-	van	20. /ʒ/-	treasure
9. /s/-	sad	21. /tʃ/-	chime
10. /z/-	zoo	22. /dʒ/-	jam
11. /m/-	man	23. /j/-	yum
12. /n/-	not	24. /ŋ/-	sing

Vowel Sounds and Diphthongs

i:	see	/si:/	ʌ	cup	/kʌp/
ɪ	sit	/sɪt/	ɜ:	bird	/bɜ:d/
e	ten	/ten/	ə	about	/ə'baʊt/
æ	cat	/kæt/	eɪ	say	/seɪ/
ɑ:	father	/'fɑ:ðə(r)/	əʊ	go	/gəʊ/
ɒ	got	/gɒt/	aɪ	five	/faɪv/
ɔ:	saw	/sɔ:/	aʊ	now	/naʊ/
ʊ	put	/pʊt/	ɔɪ	boy	/bɔɪ/
u:	too	/tu:/	ɪə	near	/nɪə(r)/
			eə	hair	/heə(r)/
			ʊə	pure	/pjʊə(r)/

8.4 44 Sounds in English

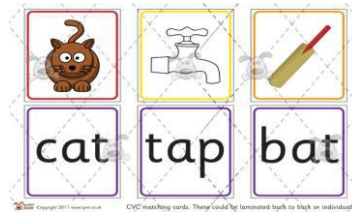
There are 44 sounds in English Language

- 24 Consonants
- 20 Vowels
 - 12 Monothongs
 - 8 diphthongs

s sat	t tap	p pan	n nose	m mat	a ant	e egg	i ink	o otter
g goat	d dog	ck click	r run	h hat	u up	ai rain	ee knee	igh light
b bus	f farm	l lolly	j jam	v van	oa boat	oo cook	oo boot	ar star
w wish	x axe	y yell	z zap	qu quill	or fork	ur burn	ow now	oi boil
ch chin	sh ship	th think	th the	ng sing	ear near	air stair	ure sure	er writer

How to use phonics?

1. After the children recognize 44 sounds of English, they must practise the phonological activities such as reading through sound, reading out the words, blending and segmenting activities, reading simple sentences using phonics.

Reading through sound

Cap= c-a-p

Dog= d-o-g

Hen= h-e-n

Pen= p-e-n

Sun= s-u-n

Lets Practise Some Vowels Sound

ɪ	pit	ɔ:	born
e	pet	u:	boon
æ	pat	aɪ	bite
ɒ	pot	eɪ	bait
ʌ	but	ɔɪ	boy
ʊ	book	əʊ	toe
ə	mother	aʊ	house
i:	bean	ʊə	poor
ɜ:	burn	ɪə	ear
ɑ:	barn	eə	air

Words with vowel sounds

/a/	(a-e, ai, ei, ay)		
a-e	ai	ei	ay
Make	fail	vein	day
Wake	sail	weight	lay
Male	chain	neigh	may
Game	paint	eight	ray
Plane	contain	freight	tray
Grape	main	foreign	away

/oi/	(oi, oy)
oi	oy
boil	boy
coin	toy
coil	joy
join	cloy
spoil	ploy
voice	

/u/	(u-e, ue, ew)	
u-e	ue	ew
Cube	due	dew
Huge	value	few
Cute	tissue	new
Mute	argue	knew
Abuse	rescue	ewe
Excuse	pursue	nephew

/i/ (i-e, igh, y, ie)

i-e	igh	y	ie
Hide	high	shy	cries
Side	sigh	why	fries
Bite	right	spy	ties
Wife	bright	deny	lies
Bride	height	July	fried
Crime	night	sty	spied
Time	flight		

Blending

fl	br	cl
Flag	brown	clock
Flock	brick	clown
Fly	broom	class
Flower	bride	cloud
Fleet	brush	clan
Flow	brute	clash

Some Phonics Rules

Short and long vowels

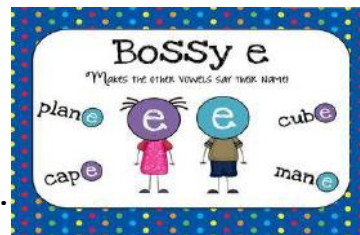
- When a vowel is followed by one consonant, that vowel is usually short.
- The vowel is usually short when there is only one vowel in a word. For example- on, red, fantastic etc.
- A vowel is long when it says its own name.
- When a single vowel is at the end of one word or syllable, it usually makes the long vowel sound. E.g go, paper etc.

Silent “e”

When e is the last letter in a word and there is only one other vowel in that word, the first vowel usually says its own name.

Examples:-

- Bake, make, lake.....
- Sore, more, bore....
- Name, fame, dame, lame..

1. Make the students practise decodable words such as an, as, at, in, of, will, that, then etc in sentences.
2. Children should be encouraged to identify the parts of a word which are phonetically regular and identify the parts of the word which are tricky.
3. After introducing decodable words and decodable texts, students must be asked to write down those decodable words in their word book. (It is compulsory for the students to prepare word book)

Tricky Y

Tricky Y
The robber guy
steals the sounds of "e" and "i".

Fairy	try
Funny	cry
Sorry	july

Some Decodable Sentences

- The ham is in the pam.
- Tab has a nap on the mat.
- Mac has a nap on tab.
- She saw a shell in the sea-shore.

Please be conscious on some words that sound alike or nearly alike but have different meaning.

see	she
sun	son
tell	tail
fit	feet
pear	pair
this	dish
hear	here
wet	wait

5. And then gradually make the students apply phonic knowledge from the word books to read decodable storybooks.
6. In this way students will be able to work at their own pace and progress from simple to complex phonic elements to become successful reader.
7. Address the students phonemic awareness, phonics, vocabulary and comprehension.

Phonics Song

a says अया^३ as in

b says ब्^३ as in

c says क्^३ as in

d says ड्^३ as in

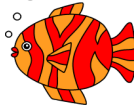

a b c d 6
अया ब् क् ड्

e says ए^३ as in

f says फ्^३ as in

g says ग्^३ as in

h says ह्^३ as in

e f g h 6
ए फ् ग् ह्

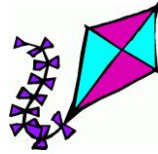
i says इ as in

j says ज as in

k says क as in

l says ल as in

i j k l 6
इ ज् क् ल्

m says म as in

n says न as in

o says अ as in

p says प as in

m n o p 6
म् न् अ प्

q says क्व as in

r says र as in

s says स् as in

t says ट as in

q r s t 6

क्व र स् ट

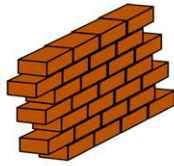
u says अ as in

v says भ as in

w says व as in

x says एक्स as in

y says य़ as in

z says ज़ as in

u v w x y z 6
अ भ व एक्स य ज

Broken rules

In English language, phonics rules are often broken. Our child will often come across expectation to the rule. In that case we teachers or reading specialist must teach those too.

Practise 'a – z' sounds

a b c d अ्या व् क् ड् i j k l इ ज् क् ल् q r s t क्व् र् स् ट्	e f g h ए फ् ग् ह् m n o p म् न् अ् प्
u v w x y z अ् भ् व् एक्स् य् ज्	

8.5 Phonics in the sky | Phonics is everywhere

English

Names of the days, months, parts of the body, opposites, greetings

Science

Parts of the body, fruits, vegetables, animals, birds, insects, transportation etc.

Maths

Number names like four, five, seven, eleven, twelve... addition, subtraction

Phonics in the sky

S/std

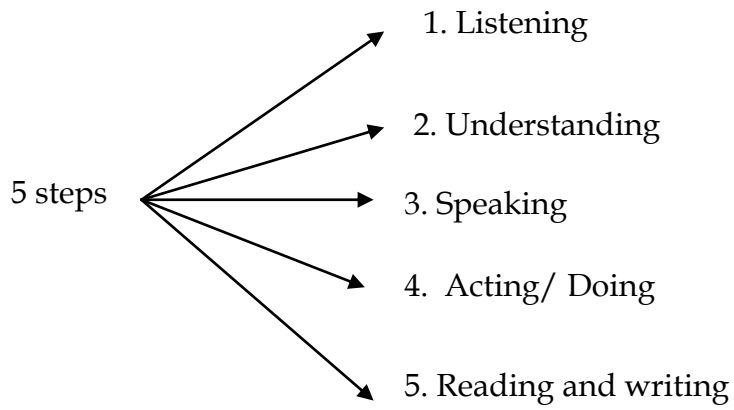
Greetings, family members names, religions, types of rooms, tools, personal belongings

G.I.

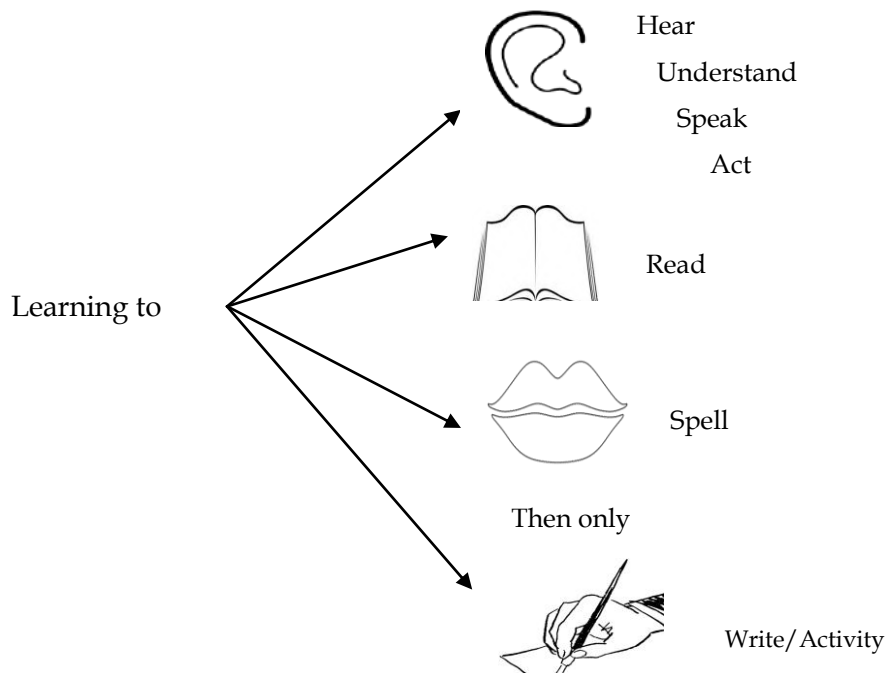
Names of shapes, today, tomorrow, yesterday, names of colours, belongings, names of countries

Note: Must be conscious in all the subjects:

8.6 Language Dynamism

- **Before children learn to read, they must learn to listen.**

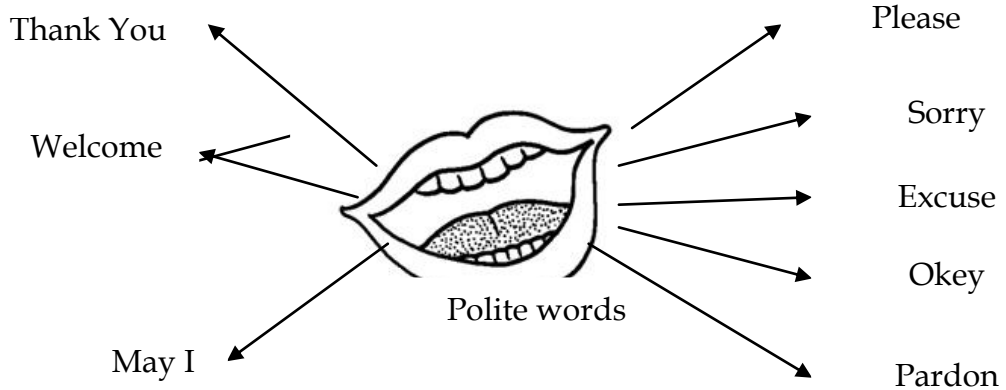

**When children listen to words,
What they actually hear is a combination of sounds.**

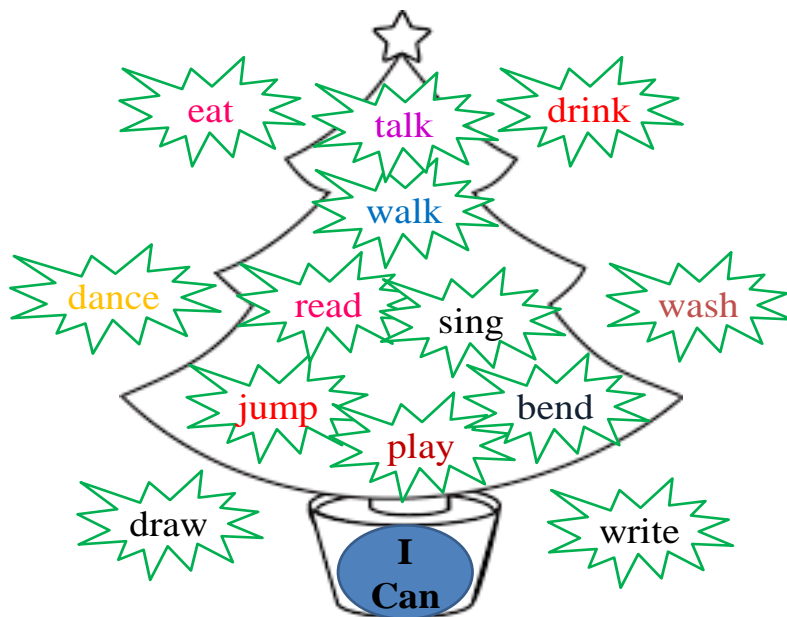

**Phonics is the individual sounds of language.
Dealing and commanding through polite words.**

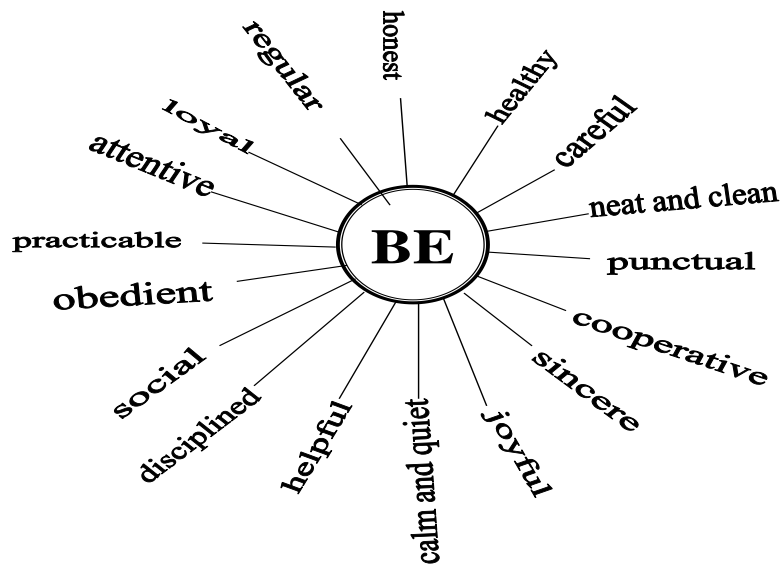
Always use polite words.

**Please apply,
Conscious
Clear and
Correct Mantra**

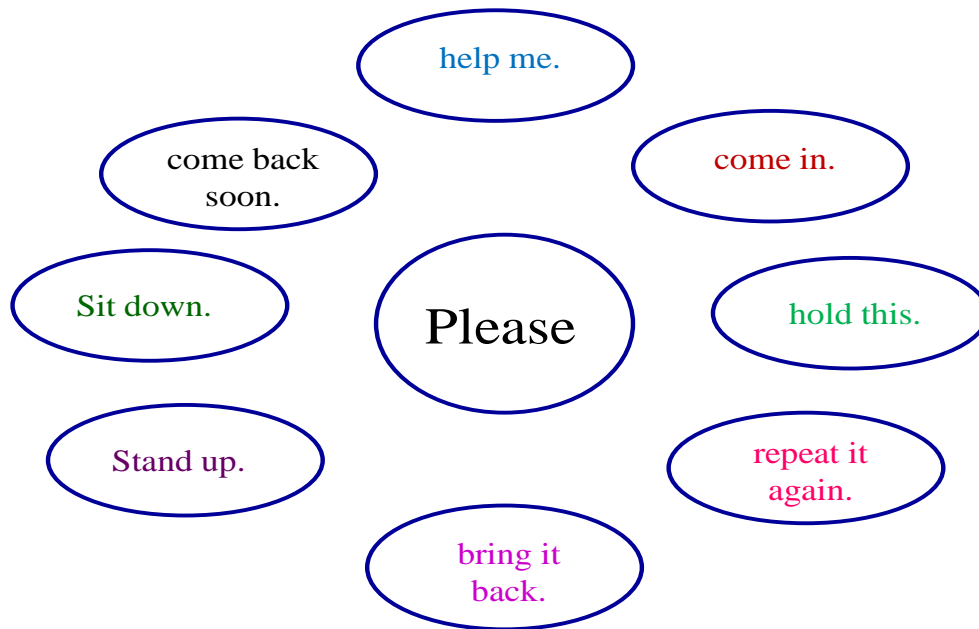
Note: UKG Level

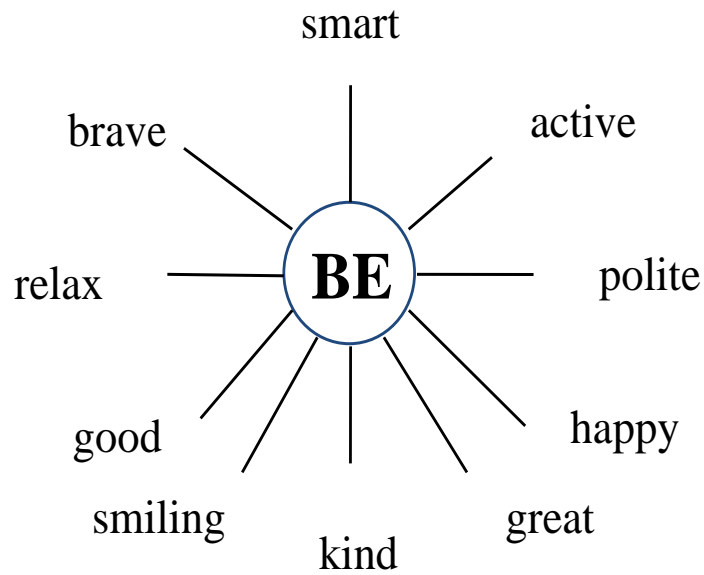
Note: UKG Level

Note: Nursery, LKG Level

Note: UKG Level

Note: Nursery, LKG Level

PLEASE

- Read slowly, correctly, nicely.
- Write correctly, slowly.
- Speak truth.
- Write it again.
- Complete it.
- Discuss with your friends.
- Consult with your family.
- Be serious.
- Be silent.
- Be polite.
- Walk slowly.

Note: UKG Level

Wh - Classroom Questioning Patterns for

Children's Language Development

What

- What is your name ?
- What is the name of your school ?
- What does your father do?
- What day is today ?
- What is the date today ?
- What are you doing now ?
- What is your best food ?
- What is your best fruit ?
- What makes the day bright ?
- What do you have in your bag ?
- What is the colour of your shirt ?

Where

- Where do you live ?
- Where is your school ?
- Where are you now ?
- Where do you keep your books ?
- Where do you play ?
- Where do you sit ?
- Where do we cook our food ?
- Where do we buy things from ?
- Where is the sun ?
- Where do fish live ?
- Where do wild animals live ?
- Where do birds live ?
- Where does a doctor work ?
- Where does a teacher work ?

Who

- Who is your best friend ?
- Who are you ?
- Who washes your clothes ?
- Who brings you to your school ?
- Who cuts your hair ?
- Who drives a car ?
- Who flies an aeroplane ?
- Who brings milk ?
- Who gives you medicine ?
- Who teaches you at school ?
- Who looks after the flower garden ?
- Who makes chairs and tables ?
- Who builds a house ?
- Who repairs your shoes ?

When

- When is your birthday ?
- When do you wake up ?
- When do you go to school ?
- When do you come back from school?

Whose

- Whose bag is this ?
- Whose turn is to play now ?
- Whose pencil is this ?
- Whose book is this ?
- Whose eraser is this ?

How

How old are you ?
How do you feel ?
How is the day ?
How many days are there in a week ?
How many days are there in a month ?
How many months are there in a year ?
How many members are there in your family ?
How many brothers do you have ?
How many sisters do you have ?

Day to Day English

- Good morning ma'am/ sir/ friend
- How are you?
- I'm fine thank you.
- Hello friend!
- Good afternoon!
- Have a nice day!
- Good evening!
- Good bye!
- See you tomorrow.

English in the class

- May I take my tiffin?
- Will you please share your book with me?
- May I borrow your pencil?
- Please keep silence.
- May I go out, ma'am?
- May I come in, ma'am?
- Could you help me to complete my work?
- Please, throw the rubbish in the dustbin.
- Could you pull the bench slowly?
- May I clean the classroom floor?
- Will you pick up the paper?

English in the ground

- Could you please wait for your turn?
- Please, walk slowly.
- Don't push your friend while walking.
- Hey friend, let's play together.
- Could you please pass the ball to me?
- Let's walk in a line.

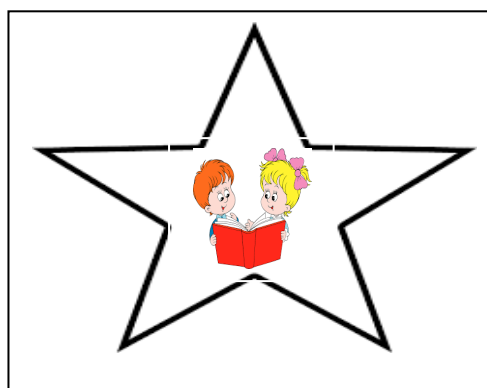
English in the tiffin time

- Ma'am, could you please open my lunch box.
- Let's sit together to have tiffin.
- Eat your food slowly.
- Don't spill the food.
- Will you share your food with Rahul?
- Wash your hands before eating food.
- Don't speak while eating.

Motivating Flowers

You are the star!
You are the hero!
You are special!
You are great!
You are the champion!
You are unique!
You are awesome!
You did it!
You are creative!
You are gifted!

Polite Request

- Could you please pass me that book?
- Would you please help me to complete my work?
- Do you mind lending me your pen for a while?
- Would you mind showing me your work?
- Would it be possible if I ask you for your notes?

Suggestions/ advices

- It would be better if you write bigger than this.
- If I were you I would inform about it to the teacher.
- I suggest you to wear cotton clothes.
- I would suggest using inked pen.
- If I were you I would wear school uniform.

8.7 Handwriting in ECD stage

What is handwriting ?

It is drawing any line or shape on indicated space and line by holding a crayon or pencil with thumb, index finger and middle finger. It is an eye, hand and mind coordination activity.

It can be called fine motor skill because in writing action we can see it as combined work/movements between hands, fingers and wrist strengthening the muscles in the fingers.

Fine motor skills (small muscles) development is important for lifelong in every step of advance technology (uses of computer, mobile phone, remote control, musical instrument, video games, etc.)

In simple, handwriting is controlling a pen, pencil, marker, crayons to make some visible print.

Why handwriting ?

- to develop motor and critical thinking skills
- to develop concentration power
- to develop inner power and planning
- to develop self-esteem
- to develop coordination, ability
- to develop understanding power between letter, sound, word and meaning
- to develop time and space management skill

- to develop expression power/ability
- to develop memory power (spellings, words)
- to develop the concept of proportion
- to develop learning to read and communication skills

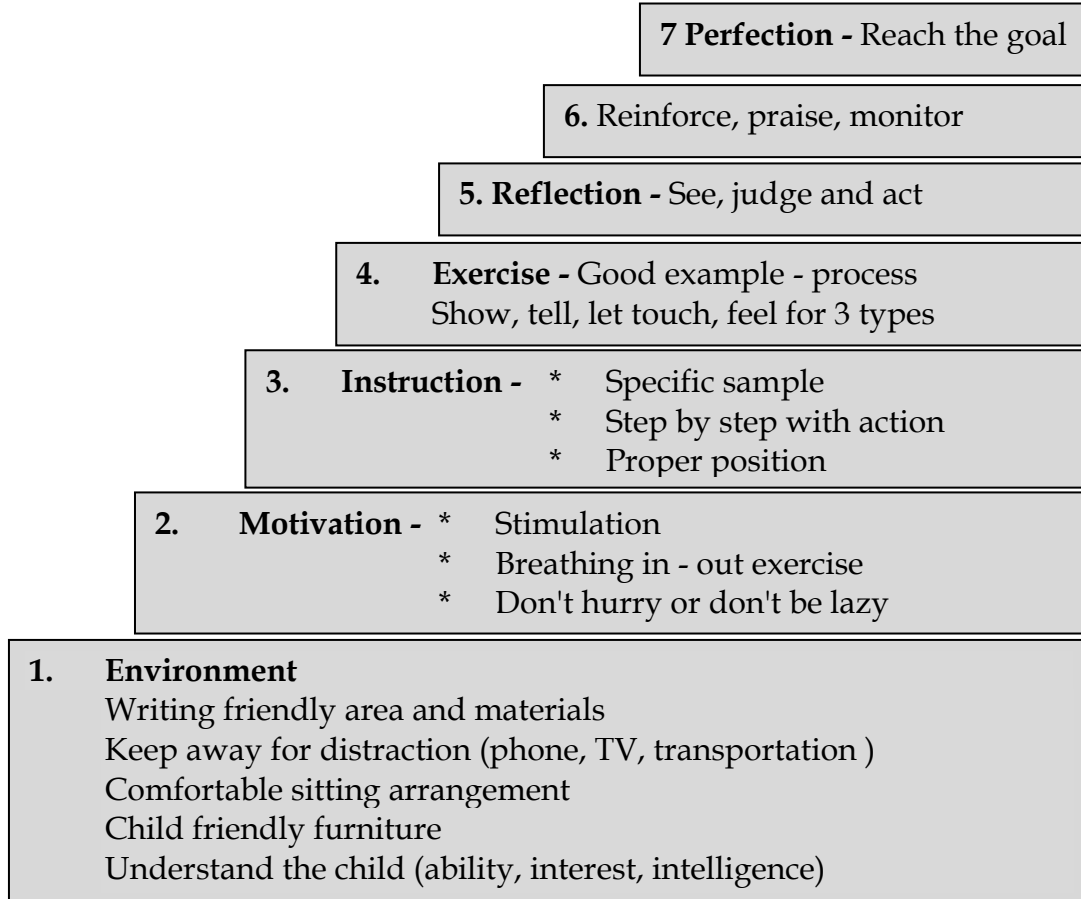
Before handwriting children should be made aware of the following fine motor activities and concepts:

Fine motor activities	Concepts
• picking up objects and transferring • separating the beans and buttons • open, close and tightening the lids • folding, paper, cloth • buttoning and unbuttoning • weaving beads and lacing • paper tearing, pasting & patching • dressing, undressing • picking up sticks, toothpicks and counting • using dropper (press & release) • pinch of small pieces of dough • matching, puzzle game • clipping, in - out • finger painting, colouring • tracing different lines and shapes • colouring different shape and sizes • colouring different pictures, numbers and letters	• concept of direction (left, right, far, near, up, down, middle) using lace, thread, beans, stones, sticks, etc. • concept of line, shapes and sizes () vertical line (-) straight line, (=) parallel line (\) right diagonal line (/) left diagonal line, (∩) curve (∪) right facing curve (∪) left facing curve (U) facing up curve (∩) facing down curve (○) circle (◌) oval (Δ) triangle (□) square (▭) rectangle • Concept of same and different • Concept of big and small • Concept of bigger than, smaller than

Note: Sample pictures of fine motor activities

7 steps of handwriting

Right process to develop handwriting

- 1) When 3 + children are able to hold crayons / markers/ pencil properly.
- 2) Help children to recognise different letters
- 3) Encourage children to observe the process of letter formation with visual recognition
- 4) Encourage children to practise writing patterns on hand
- 5) a. Down strokes |, curve - right, left, up, down () un.
After practicing the following patterns the children will be able to write the following letters : c a o b d e q p s

b. Horizontal —, left diagonal /, right diagonal \, parallel =

c. n h m u r v w

A different order to teach a child to write capital letters/alphabets.

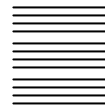
a) Practise patterns :

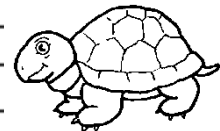
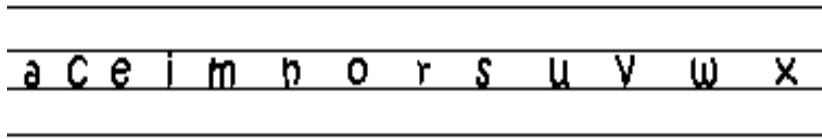
After practising the following patterns the child will be able to write

A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V W X Y Z

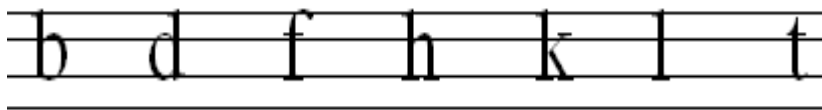
b) When the children are able to recognise and write Aa to Zz alphabets chronologically, let them practise on four lines paper.

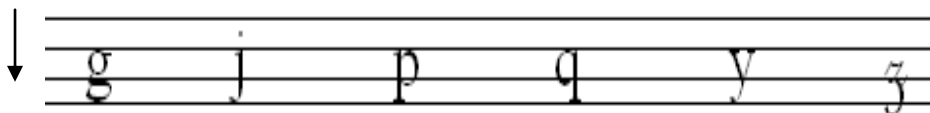
Middle two lines are called middle case or tortoise letters. There are 13 tortoise or middle case letters.

Three lines upward touching letters are called upper case alphabets or giraffe letters. There are 7 giraffe letters.

Three lines downward touching letters are called lower case alphabets or monkey letters. There are 6 monkey letters.

a to z letter writing.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t

u v w x y z

In capital letters, three lines must be touched.

A B C D E F G H I J K L M N O P

Q R S T U V W X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg

Hh Ii Jj Kk Ll Mm

Nn Oo Pp Qq Rr Ss

Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Children can be taught to write the capital letters first or small letters or both the letters together.

After the children learn to recognize and write the alphabets sequentially they should be taught two letters sight words. (For 4 -5 year old children)

am at as He is to an It We no No

- **Three letters sight words.**

The She are was not You How has and Yes but

not, hot, pot, log, boy, dad, mum, box, toy, bad, eye, leg

- **Four letter sight words**

They Were That Your have girl book good

Simple sentences.

It is a cat.

I am a boy.

This is a book.

He is a boy.

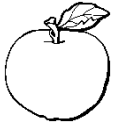
It is an apple.

She is a girl.

It is a banana.

You are a boy.

It is an orange

You are a girl.

Simple questions.

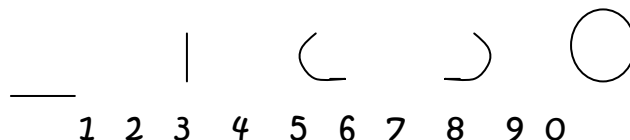
What is your name ? Who are you ? How old are you ? What day is today ?

For 5 + children

Help simple 7 different words on theme base according to the ECD curriculum.

- a) Me and my body. (head, nose, eye, ear, teeth, tongue, leg, mouth, hand, finger, nail, neck, toe, feet, heel)
- b) My family (grand father, mother, uncle, aunt, brother, sister,)
- c) Animals (wild and domestic animals)
- d) Vegetables (potato, onion, carrot, cabbage, brinjal)
- e) Fruits (apple, banana, mango, orange, guava, litchi, papaya)
- f) Transportation (bicycle, car, bus, van, motorbike, truck, jeep)
- g) Time

For number writing the concept of 0 - 9 numbers, the basic different lines and shapes are to be practised.

Appeal to the parents, facilitators, and community mobiliser regarding handwriting.

1. Never force the child to write.
2. Understand and know the child first. His/Her interest, ability, attitude, intelligence.
3. Don't forget writing is one of the complex tasks that humans engage in involving both motor and critical thinking skills.
4. Always encourage, praise and reinforce to write, saying : Take your time. Be serious, etc. to avoid messy writing.
5. Build up their confidence with 3 powers of words : I'm I've, I can, It will help the children's resiliency power.
6. Give proper guidance for systematic and sequential writing.
7. 4 + age is the basic formation and beginning of learning to write. So we, the stake holders must be conscious and serious about it.
8. Think for funful, joyful, peaceful and meaningful writing environment.
9. Let the children think, understand and realise the writing. So provide them with pictures according to the sound/letter and words for quick familiarization.
10. Let the child use a pen only after he/she is able to hold pencil properly. A lot of fine motor development activity should be done before starting writing.
11. Thick crayons and markers are to be provided for practice. Then, thick and smooth pencil is to be given for writing. Actually pencil is not advisable for 3 years children.
12. First give an opportunity for colouring, scrubbing, and free drawing, then tracing and joining dots.
13. Provide paper base board for writing and a chair to sit properly.
14. Good posture and comfortable writing table is to be provided according to child's height.
15. Demonstrate and document their handwriting properly.
16. Be aware of signs of handwriting problems.
17. Arrange time for parents / teachers / facilitators discussion on children's handwriting.
18. Be conscious on the psychology of handwriting. The psychology of handwriting should not be under estimated since it is a quite powerful tool to glance into our soul.
19. Keep in touch with handwriting therapist.
20. Always think positively. Children are our future, let's give them our best.
Together WE CAN.

9. Advanced Kids' Series Implementation Strategy, Yearly Contents/ Syllabus

9.1 Yearly contents

Nursery
Yearly Content 207.....

Subject: English
Class: Nursery

s.no	1 st Term Lessons 1 to 5	2 nd Term Lessons 6 to 11	3 rd Term Lessons 12-18	4 th Term Lessons 19-21
1.	Me and My Body (pg 8-21)	Foods (pg 39-45)	Festivals (pg79-88)	English Alphabet (pg116-147)
2.	Me and My Family (pg 22-28)	Liquid/Drinks (pg 46-49)	Clothes (pg 89-96)	Three Letter Words (pg 148-163)
3.	My House (pg 29-32)	Fruits (pg 50-57)	Stationery (pg 97-99)	Revision
4.	My School (pg 33-36)	Vegetables (pg 58-65)	Vehicles (pg100-102)	
5.	My Country (pg 37-39)	Animals (pg 66-74)	Weather (pg103-107)	
6.		Birds (pg 75-78)	Utensils (pg 108-111)	
7.			Bedroom (pg 112-115)	

Yearly Content 207.....

Subject: Nepali
Class: Nursery

s.no	1 st Term Lessons (१- २)	2 nd Term Lessons (३ - ६)	3 rd Term Lessons (७-१३)	4 th Term Lessons (१४- १८)
1.	क-ङ सम्मको अवधारणा (पृ ७-२३)	ट-ण सम्मको अवधारणा (पृ ४०-४९)	क्रमबद्ध लेखाइ (पृ ९८ - ९९)	क-ञ सम्मको ज्ञान (पृ ११७)
2.	च-ज सम्मको अवधारणा (पृ २४-३९)	त - न सम्मको अवधारणा (पृ ५०- ६१)	बीचको वर्ण चिन्नुहोस् (पृ १०० - १०५)	दुई अक्षरका शब्दहरु (पृ ११८ - १२७)
3.		प - म सम्मको	शरीरका अङ्गहरुको	तीन अक्षरका

		अवधारणा (पृ ६२ - ७३)	नाम (पृ १०६ - १०७)	शब्दहरूको चिनारी (पृ १२८)
4.		य - ज्ञ सम्मको अवधारणा (पृ ७४ - ९७)	जनावरहरूको नाम (पृ १०८ - ११०)	अगाडि र पछाडिका वर्ण (पृ १२९)
5.			लुगाको नाम (पृ १११ - ११२)	अ- अ: स्वर वर्णको अवधारणा (पृ १३० - १६३)
6.			फलफूलको नाम (पृ ११३ - ११४)	पुनःअभ्यास
7.			यातायातका साधनहरूको नाम (पृ ११५ - ११६)	

Yearly Content 207.....

Subject: Mathematics

Class: Nursery

s.no	1 st Term Lessons 1 to 4	2 nd Term Lessons 5 to 14	3 rd Term Lessons 15 to 17	4 th Term Lessons 18-22
1.	Concept of Numbers 1-10 (pg 7-16)	Practise Writing Number (6-10) (pg 40-54)	Number Exercise 16-20 (pg 98-108)	Hindu Arabic and Devanagari Number names (pg 142-144)
2.	Practise Writing Numbers (1-5) (pg 17-29)	Number Exercises (1-10) (Pg 55-58)	सङ्ख्या (१६ - २०) अभ्यास (pg 109-115)	Colour, Count and Write the Numbers (pg 145-150)
3.	नेपाली सङ्ख्या चिनारी (pg 30-31)	सङ्ख्या (६ - १०) अभ्यास (pg 59-67)	Number Exercise 11-20 (pg 116-117)	रङ्ग भर्नुहोस्, गन्नुहोस् र सङ्ख्या लेख्नुहोस् (pg 151-155)
4.	सङ्ख्या (१ - ५) अभ्यास (Pg 32-39)	Before and After Numbers (pg 68)	Number Exercise 1-20 (pg 118)	Number Exercises Review (Pg 156-161)
5.		भन्दा अगाडि र भन्दा पछाडि आउने सङ्ख्या (pg 69)	सङ्ख्या (१ - २०) अभ्यास (pg 119)	Number Exercises 1-30 (Pg 162)

6.		Concept of Numbers 11-15 (pg 70-74)	Hindu Arabic and Devanagari number exercises 21-30 (pg 120-126)	सङ्ख्या (१ - ३०) अभ्यास (pg 163)
7.		Number Exercises 11-15 (pg 75-86)	Number names one-ten (pg 127-141)	Revision
8		सङ्ख्या (११ - १५) अभ्यास (pg 87-93)		
9		Number Exercise 1-15 (pg 94-95)		
10.		सङ्ख्या (१ - १५) अभ्यास (pg 96-97)		

Yearly Content 207.....

Subject: G.I

Class: Nursery

s.no	1 st Term Lessons (1-2)	2 nd Term Lessons (3-5)	3 rd Term Lessons (6-10)	4 th Term Lessons (11-19)
1.	Shapes (pg 7-17)	Opposites (pg 31-37)	Missing Parts (pg 50-53)	Time (Pg 73-75)
2.	Colours (pg 18-30)	Odd One (pg 38-41)	Belongs To (Pg 54-57)	Universe (pg 76-77)
3.		Same and Different (pg 42-49)	Things Around Us (pg 58-66)	Letters (pg 78-82)
4.			Animals at The Zoo (Pg 67)	Rhyming Words (Pg 83-84)
5.			Profession (pg 68-72)	Beginning Sound (pg 85-86)
6.				Middle sound (pg 87-88)
7.				Ending Sound (pg 89-90)
8				Matching Words (Pg 91)
				Revision

9.2 Yearly contents LKG

Yearly Content 207.....

Subject: English

Class: LKG

s.no	1 st Term Lessons	2 nd Term Lessons	3 rd Term Lessons	4 th Term Lessons
1.	English Alphabet Capital/small letters (pg 7-13)	Vowels (pg 38-44)	And (pg 72-74)	Is, Are/ This, These (pg 99-104)
2.	Phonic (pg 14-16)	2-Letter, 3-Letter, 4 Letter words (pg 45-50)	This ,That and It Sentences (pg 75-81)	'Have' (pg 105-106)
3.	Alphabetical Sounds (pg 17)	'A' and 'An' (pg 51-55)	Is This, Is That and Is It? (pg 82-84)	Action Words (pg 107-114)
4.	Consonants (pg 18-37)	Opposites (pg 56-62)	Yes or No (pg 85-86)	He, She, It, His, Her(Pg 115-117)
5.		In, On, Under (pg 63-66)	Yes, It Is/ No, It Is Not (pg 87-88)	I can and I cannot (pg 118-119)
6.		Rhyming Words (pg 67-71)	Sentences With In, On, Under (pg 89-91)	Giving Instructions (pg 120-121)
7.			One and Many (pg 92-98)	Making Sentences (pg 122-123)
8.				Revision

Yearly Content 207.....

Subject: Nepali

Class: LKG

S.no	1 st Term Lessons १ देखि ९	2 nd Term Lessons ९	3 rd Term Lessons ९	4 th Term Lessons १० देखि २७
१	अ देखि अः सम्म (पृ ७- ९)	आकारदेखि अंकारसम्मको अभ्यास (पृ ४३ -७६) • ि चिन्हको अभ्यास • ि चिन्हको अभ्यास • ु चिन्हको अभ्यास • ू चिन्हको अभ्यास	आकारदेखि अंकारसम्मको अभ्यास (पृ ७७- ११९) • े चिन्हको अभ्यास • ै चिन्हको अभ्यास • े चिन्हको अभ्यास • ै चिन्हको अभ्यास • ै चिन्हको अभ्यास	चन्द्रविन्दु (पृ १२० - १२३)
२	क देखि ज्ञ सम्म (पृ १०)			मात्रा र शब्द (पृ १२४ -१२५)
३	शब्द लेखन अभ्यास पृ ११)			स्वरवर्णको अभ्यास (पृ १२६)
४	दुई अक्षरका शब्द (पृ १२ - १६)			शब्द बनाउने (पृ १२७- १२९)
५	तीन अक्षरका शब्द (पृ १७ - २०)			शरीरका अङ्गहरुको नाम (पृ १३०)
६	चार अक्षरका शब्द (पृ २१ - २३)			शरीरमा लगाउने लुगाहरु (पृ १३१)
७	स्वरवर्णको मात्रा लेखन अभ्यास (पृ २४ - ३०)			परिवारका सदस्यहरुको नाम (पृ १३२)
८	मात्रा र चिह्न (पृ ३१ - ३२)			फलहरुको नाम (पृ १३३)

Yearly Content 207.....

Subject: Nepali

Class: LKG

s.no	1 st Term Lessons १ देखि ९	2 nd Term Lessons	3 rd Term Lessons	4 th Term Lessons १० देखि २७
९	आकारदेखि अंकारसम्मको अभ्यास (पृ ३३ - ४२) • आकार (I)चिन्हको अभ्यास			जनावरहको नाम (पृ १३४)
१०				किराहरुको नाम(पृ १३५)
११				फूलहरुको नाम(पृ १३६)
१२				तरकारीहरुको नाम(पृ १३७)
१३				यातायातका साधनहरु(पृ १३८)
१४				मौसम(पृ १३९)
१५				शब्द चयन(पृ १४०)
१६				मात्रा(पृ १४१)
१७				सात वारका नाम(पृ १४२)
१८				वाक्य लेखन अभ्यास(पृ १४३)
१९				पुनःअभ्यास

Yearly Content 207.....

Subject: Mathematic

Class: LKG

S.no	1 st Term Lessons 1 to 7	2 nd Term Lessons 8 to 14	3 rd Term Lessons 15-18	4 th Term Lessons 19-24
1.	Number and Number Name (Pg 7-12)	सङ्ख्या , अङ्क र अङ्कको अक्षरको ज्ञान (pg 50-62)	Concept of Objects/ Quality/ Number Tens and Ones (Pg 100-109)	Concept of Comparison (pg 134-148)
2.	सङ्ख्या र अक्षरको अवधारणा (pg 13-18)	What comes After, Before (pg 63-64)	सङ्ख्या , अङ्क र एकाइको ज्ञान (pg 110-119)	तुलनाको अवधारणा (pg 149-161)
3.	Ascending and Descending Order	पछाडि आउने , अगाडि आउने सङ्ख्या	Concept of Subtraction	Concept of Time (pg 162-165)

	(pg 19-20)	(pg 65-66)	(pg 120-126)	
4.	बढ्दो क्रम र घट्दो क्रमका अङ्क (pg 21-22)	Missing Numbers (Pg 67-68)	घटाउको ज्ञानरअवधारणा (pg127-133)	समयको अवधारणा (pg 166-169)
5.	Concept of Shapes (pg 23-30)	छुटेका सङ्ख्या लेखन (pg 69-70)		Concept of Number (1 -100) (pg 170)
6.	आकारको ज्ञान (अवधारणा) (pg 31-36)	Concept of Addition (pg 71-82)		१ - १०० सम्म सङ्ख्या (pg 171)
7.	Concept of Number, Objects and Number Name (pg 37-49)	जोडको ज्ञान रअवधारणा (pg 83-99)		Revision
8.				

Yearly Content 207.....

Subject: Science

Class: LKG

S.no	1 st Term Lessons 1 to 3	2 nd Term Lessons 4 to 10	3 rd Term Lessons 11 to 14	4 th Term Lessons 15 to 19
1.	Me and My Body (pg 7-15)	Foods (pg 27-28)	Animals and Their Babies (pg 55-60)	Water (pg 76-81)
2.	Fruits (pg 16-20)	Solid and Liquid Foods (pg 29-30)	Living and Non-living Things (pg 61-63)	Weather (pg 82-88)
3.	Vegetables (pg 21-26)	Parts of a Plant (pg 31-32)	Means of Transportation (pg 64-71)	Our Universe (pg 89-93)
4.		Animals (pg 33-40)	Parts of A House (pg 72-75)	Parts of The Day (pg 94-97)
5.		Birds (pg 41-44)		Healthy Habits (98-103)
6.		Insects (pg 45-50)		Revision
7.		Homes of Birds, Animals and Insects (pg 51-54)		

Yearly Content 207.....

Subject:G.I

Class: LKG

S.no	1 st Term Lessons 1 to 4	2 nd Term Lessons 5 to 12	3 rd Term Lessons 13 to 20	4 th Term Lessons 21 to 29
1.	Dots and Lines (pg 7- 9)	Opposites (pg 38 - 44)	Pair (pg 58-61)	Time (pg 86 - 91)
2.	Letters (10)	Big-Bigger (pg 45)	Missing (pg 62-65)	
3.	Shapes (pg 11-23)			
4.	Colours (pg 24-37)	Small-Smaller (pg 46)	Rhyming (pg 66-69)	Words (Pg 92-95)
4.		Same/Different (pg 47,48)	Position (Pg 70-72)	Polite Words (pg 96 - 98)
5.		Odd One 49 - 52	Things Around (pg 73 - 77)	Compound Words (pg 99)
6.		Belongs to/Doesnot Belong to 53 - 57)	Profession (pg 78-81)	Happy Birthday (pg 100)
7.			Direction (pg 82-83)	Drawing and Colouring (101 - 105)
8.			Map of Nepal (pg 84-85)	Sentences (pg 106-111)
9.				Revision

9.3 Yearly Contents UKG

Yearly Content 207....

Subject: English

Class: UKG

S.no	1 st Term Lessons (1-13)	2 nd Term Lessons (14-22)	3 rd Term Lessons (23-32)	4 th Term Lessons (33-36)
1.	Alphabet (7,8,9)	Homophones (pg35-37)	Days Of The Week (69-71)	Greetings (104-106)
2.	Sound Song (pg 10 - 12)	A or an (pg 38,39)	English months (72,73)	Tools/Things we use (107-111)
3.	Word Starting with Consonants (pg 13 - 17)	Singular/Plural (40-43)	Nepali Months (74,75)	Introduction (112-114)
4.	Word Starting with Vowels (pg 18)	This/That and It (44-50)	Sight Words (76)	Reading and Writing (115-135)
5.	Vowels in the Middle (pg 19)	Yes, It Is/No, It Is Not (51-53)	Action Words (77-79)	Revision
6.		These/Those (54,55)	Is, Am ,Are (93)	
7.	Crossword puzzle (20)	Opposites (56-62)	I can/I cannot (94,95)	
8.	Sound (pg 21-25)	Colours (63-65)		
9.	Naming Words (26-28)	Has and Have (66-68)	Position (96 - 101)	
10.			Word Building(102,103)	
11.	Cross word Puzzle(29)			
12.	Rhyming Words (30,31)			
13.	Phonics with Blends (32-34)			

Yearly Lesson Plan 207.....

Subject: G.I

Class: UKG

S.no	1 st Term Lessons (1-7)	2 nd Term Lessons (8-14)	3 rd Term Lessons (15-25)	4 th Term Lessons (26-30)
1.	Lines (pg 7)	Opposites(pg 31 - 34)	Action Words (pg 61-63)	Riddles (pg 97-100)

2.	Shapes and Sizes (8-16)	Belongs to (pg 35-38)	Classifying (64,65)	Time (pg 101-104)
3.	Big-Bigger (pg 17,18)	Pair (pg 39-41)	Direction (66,67)	Countries (105-113)
4.	Small - Smaller (pg 19,20)	Missing (pg 42-47)	Traffic Lights and Traffic Sign (pg 68 – 72)	General Information (pg 114 – 115)
5.	colours (pg 21 –26)	Rhyming Words (pg 48-51)	Musical Instruments (pg 73-75)	
6.	Same or Different (27)	Numerical Words (pg 52-55)	Tools (pg 76-81)	
7.	Odd One 28	Position (pg 56-60)	Games (pg 82-87)	
8.			Different Types Of Books (pg 88,89)	
9.			Searching and Finding (pg 90-96)	
10.				
11.				

Yearly Content 207...

Subject: Science

Class: UKG

S.no	11 st Term Lessons (1-5)	2 nd Term Lessons (6-11)	3 rd Term Lessons (12-18)	4 th Term Lessons (19-23)
1.	Parts of Our Body And Their Functions (pg 7-13)	Flowers (pg 37-39)	Animals And Their Babies (pg 79-83)	Weather (pg 108-111)
2.	Sense Organs (pg 14-16)	Fruits (pg 40-45)	Animals And Their Homes (pg 84-89)	Seasons (pg 112-114)
3.	Living And Non Living Things (pg 17-24)	Vegetables (pg 46-50)	Life Cycle Of Animals (pg 90)	Forms Of The Earth (pg 115-121)
4.	Things That Float Or Sink In Water (pg 25)	Life Cycle Of Plants (pg 51)	Sounds Of Animals (pg 91-94)	Means Of Transportation (pg 116-121)

5.	Plants And Their Types (pg 26-36)	Animals, Birds And Insects (pg 52-78)	Our Food (pg 95,96)	Communication (pg 122-127)
6.			Food And Time (pg 97,98)	Revision
7.			Personal Hygiene (pg 99-101)	
8.			Our Clothes (pg 102-107)	

Yearly Lesson Plan 207.....

Subject: Nepali

Class: UKG

S.no	1 st Term Lessons १ देखि १५	2 nd Term Lessons १६ देखि २५	3 rd Term Lessons २६ देखि ३९	4 th Term Lessons ४० देखि ५०
१.	स्वरवर्णको अवधारणा (पृ ७ - ८)	सातबारका नाम (पृ ३५ - ३६)	गर्न सक्छु वा सकिदैन (पृ ६५)	आवश्यक सहयोगी शब्दहरू (पृ ९६)
२	क देखि ज्ञ सम्म (पृ ९)	शरीरका अङ्ग (पृ ३७ - ३९)	मन पर्छ वा पर्दैन (पृ ६६)	जानकारी लिनुहोस् (पृ ९७ - १०७)
३	क्रमिक रूपले लेख्नुहोस् (पृ १०)	फलफूलहरू (पृ ४० - ४१)	सामान (पृ ६७ - ६८)	वाक्य बनाउनुहोस् (पृ १०८ - १०९)
४	चिह्न प्रयोग गरेर बारखरी लेख्नुहोस् (पृ ११)	तरकारी (पृ ४२ - ४५)	मौसम (पृ ६९)	वाक्य सच्याएर लेख्नुहोस् (पृ ११० - १११)
५	मात्रा लागेका शब्दहरू अभ्यास गर्नुहोस् (पृ १२ - १६)	फूल (पृ ४६ - ४७)	बार महिना (पृ ७० - ७५)	चित्र हेरेर शब्द र साधारण वाक्य लेख्नुहोस् (पृ ११२ - ११३)
६	शब्द लेखन (पृ १७ - १९)	किरा (पृ ४८ - ५०)	एक वा एकभन्दा बढीको अवधारणा (पृ ७६ - ७९)	प्रश्नको जवाफ लेख्नुहोस् (पृ ११४ - ११५)
७	चन्द्रबिन्दु (°) लागेका शब्दको अवधारणा (पृ २०)	यातायातका साधन (पृ ५१ - ५४)	यो वा त्यो (पृ ८०)	चित्रको वर्णन (पृ ११६ - १२३)
८	शिरबिन्दु (') लागेका शब्दको अवधारणा (पृ २१)	जनावर (पृ ५५ - ५७)	कुन चिज कहाँ छन् (पृ ८१ - ८३)	आफ्ना बारेमा पाँच वाक्यमा लेखी रङ भन्नुहोस् (पृ १२४)

Yearly Lesson Plan 207.....

Subject: Nepali

Class: UKG

S.no	1 st Term Lessons १ देखि १५	2 nd Term Lessons १६ देखि २५	3 rd Term Lessons २६ देखि ३९	4 th Term Lessons ४० देखि ५०
९	ऋकार (ऋ) लागेका शब्दको अवधारणा (पृ २२)	परिवारका सदस्य (पृ ५८ - ६०)	को कहाँ बस्छ (पृ ८४ - ८६)	जन्मदिन (पृ १२५)
१०	रेफ (र्) लागेका शब्दको अवधारणा (पृ २३ - २४)	लुगा (पृ ६१ - ६४)	उल्टो शब्दको अवधारणा (पृ ८७ - ९०)	प्रश्न बनाउनुहोस् (पृ १२६)
११	शिरविन्दु, चन्द्रविन्दु र ऋकार लागेर बनेका शब्दहरूको अभ्यास (पृ २५)		गर वा नगर (पृ ९१)	राष्ट्रिय गान (पृ १२७)
१२	वाक्य पढ्ने अभ्यास गर्नुहोस् (पृ २६)		ले, लाई, को, सँग, बाट, र, पनि, मा, सबै (पृ ९२)	पुनःअभ्यास
१३	वाक्य पूरा गर्नुहोस् (पृ २७)		वाक्य पढेर ठीक वा बेठीक लेख्नुहोस् (पृ ९३)	
१४	आधा अक्षर लेख्ने अभ्यास (पृ २८)		रङ (पृ ९४ - ९५)	
१५	खुट्टा काटिएका र आधा अक्षर भएका शब्द अभ्यास (पृ २९ - ३४)			

Yearly Lesson Plan 207.....

Subject: Mathematics

Class: UKG

S.no	1 st Term Lessons 1 to 16	2 nd Term Lessons 17-30	3 rd Term Lessons 31 to 42	4 th Term Lessons 43 to 53
1.	Concept Of The Dots (pg 7-10)	Concept Of Ascending And Descending Order (pg 49-51)	Add The Following (pg 83 - 84)	Complete the Multiplication Wheel (pg 125)
2.	थोप्ला जोड्नुहोस् :(pg 11-16)	बढ्दो र घट्दो अङ्कको अवधारणा (pg 52-54)	जोड गर्नुहोस् (pg 85-86)	गुणन चक्र पूरा गर्नुहोस् (pg 126)
3.	Write The Missing Numbers In The	Concept Of Addition	Add Or Subtract (pg 87-88)	Concept Of Time (pg 127-130)

	Box (pg 17)	(pg 55-59)		
4.	कोठाभित्र लेख्नुहोस् (pg 18)	जोडको अवधारणा (pg 60-64)	जोड वा घटाउ (pg 89-90)	समयको अवधारणा (pg 131-134)
5.	Before, Between And After Numbers (pg 19)	Concept Of Subtraction (pg 65-67)	Complete The Number Wheel (pg 91-92)	Calender Concept (pg 135)
6.	अगाडि, पछाडि र बीचको अङ्कको ज्ञान(pg 20)	घटाउको अवधारणा (pg 68-70)	अङ्क चक्र पूरा गर्नुहोस् (93-94)	क्यालेन्डरको अवधारणा (pg 136)
7.	Greater Or Less Number (pg 21-25)	Word Problems Of Addition (pg 71)	Concept Of Multiplication (pg 95-100)	Concept Of Shape And Size (pg 137-142)
8.	ठूलो वा सानो अङ्क(pg 26-30)	समस्याहरुको हल गर्नुहोस् : (pg 72)	गुणनको अवधारणा (pg 101-106)	विभिन्न आकार, प्रकार र साइजहरुको ज्ञान (pg 143-147)
9.	Write The Missing Number (pg 31)	Word Problems Of Substraction (pg 73)	Multiplication Table (107-113)	Concept Of Money, Currency,Coin (pg 148-154)

Yearly Lesson Plan 207.....

Subject: Mathematics

Class: UKG

s.no	1 st Term Lessons	2 nd Term Lessons	3 rd Term Lessons	4 th Term Lessons
10.	कुन कुन सङ्ख्या छुटेको छ लेख्नुहोस्: (pg 32)	समस्याहरुको हल गर्नुहोस्: (pg 74)	गुणन तालिका (pg 114 - 120)	रुपैयाँ, पैसाको अवधारणा (155-161)
11.	Write The Numbers In Order (pg 33)	Concept Of Tens And Ones (pg 75-78)	Fill In The Box Chart (pg 121)	Answer The Following Question (pg 162-163)
12.	क्रम अनुसार सङ्ख्या लेख्नुहोस् (pg 34)	एक, दसको अवधारणा (79-82)	कोठा भर्नुहोस्: (pg 122)	Revision
13.	Concept Of Odd And Even Numbers (pg 35)		Multiply The Following (pg 123)	
14.	जोर र बिजोर अङ्कको अवधारणा (pg 36)		गुणन गर्नुहोस् (pg 123)	
15	Concept Of Ordinal Numbers (pg 37- 41)		Multiplication Wheel (pg 125)	
16	रोहर रस्थानको अवधारणा (pg 42-48)		गुणन चक्र (pg 126)	

Yearly Lesson Plan 207.....

Subject: s/std

Class: UKG

S.no	1 st Term Lessons (1-4)	2 nd Term Lessons (5-7)	3 rd Term Lessons (8-11)	4 th Term Lessons (12-17)
1.	Me And Myself (pg 7-13)	My School (pg 39-46)	Festivals (pg 69-79)	Good Habits (pg 98-104)
2.	Famiy (pg 14-22)	My community (pg 47-60)	Respect Religion (pg 80-86)	Safety (pg105-112)
3.	My Friend (pg 23-24)	People And Profession (pg 61-68)	Nepal (pg87-93)	Traffic Lights (pg 113,114)
4.	My House (pg 25-38)		Famous Things In Nepal (pg 94-97)	Love And Care All (pg 115-118)
5.				Drawing (pg 119-122)
6.				Complete The Sentences (pg 123)
7				Revision

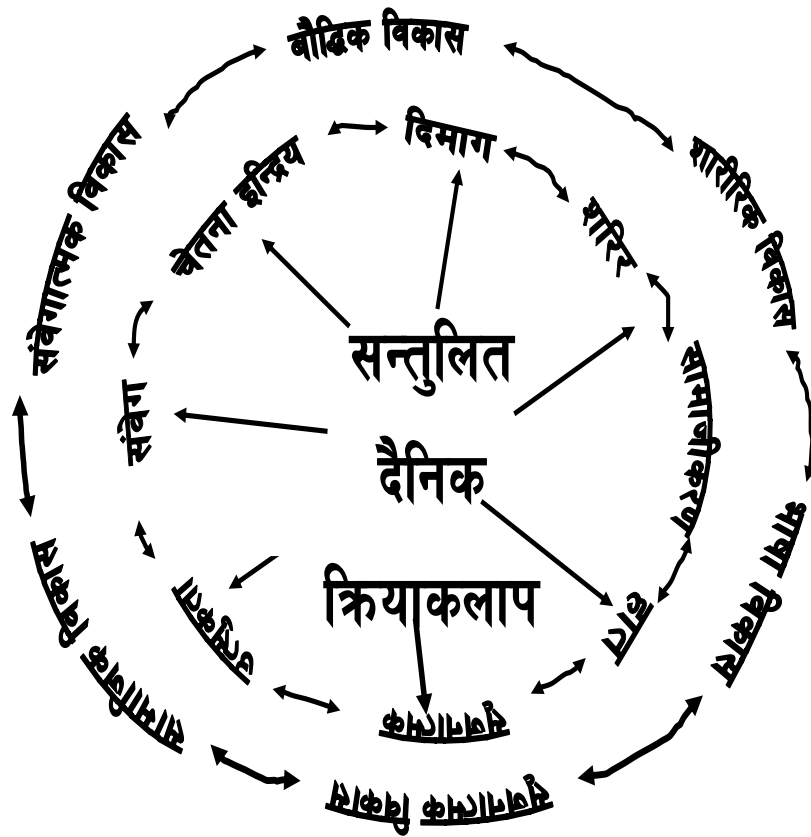
Teacher's Name :

Principal/ Co-ordinator...

10. Balanced Activity in a Day/ Daily Routine

सर्वाङ्गीण विकासको लागि सन्तुलित क्रियाकलाप

Balanced activities for holistic development

10.1 Sample Routine for Nursery

"Well plan is half done!"
Advanced Kids' Series
Daily Activity Menu for level I (Nursery)

1.	Free outdoor play	09.45-10.15
2.	Warm up exercise	10.15-10.30
3.	Calendar activity	10.30-10.45
4.	Prayer – music	10.45-11.00
5.	Free indoor corner play	11.00-11.30
6.	Refreshment	11.30-12.00
7.	Pre-reading, writing skill	12.00-01.00
8.	Lunch	01.00-01.30
9.	Rest/Nap	01.30-02.30
10.	Fresh up/Ready for home	02.30-03.00

Be Happy

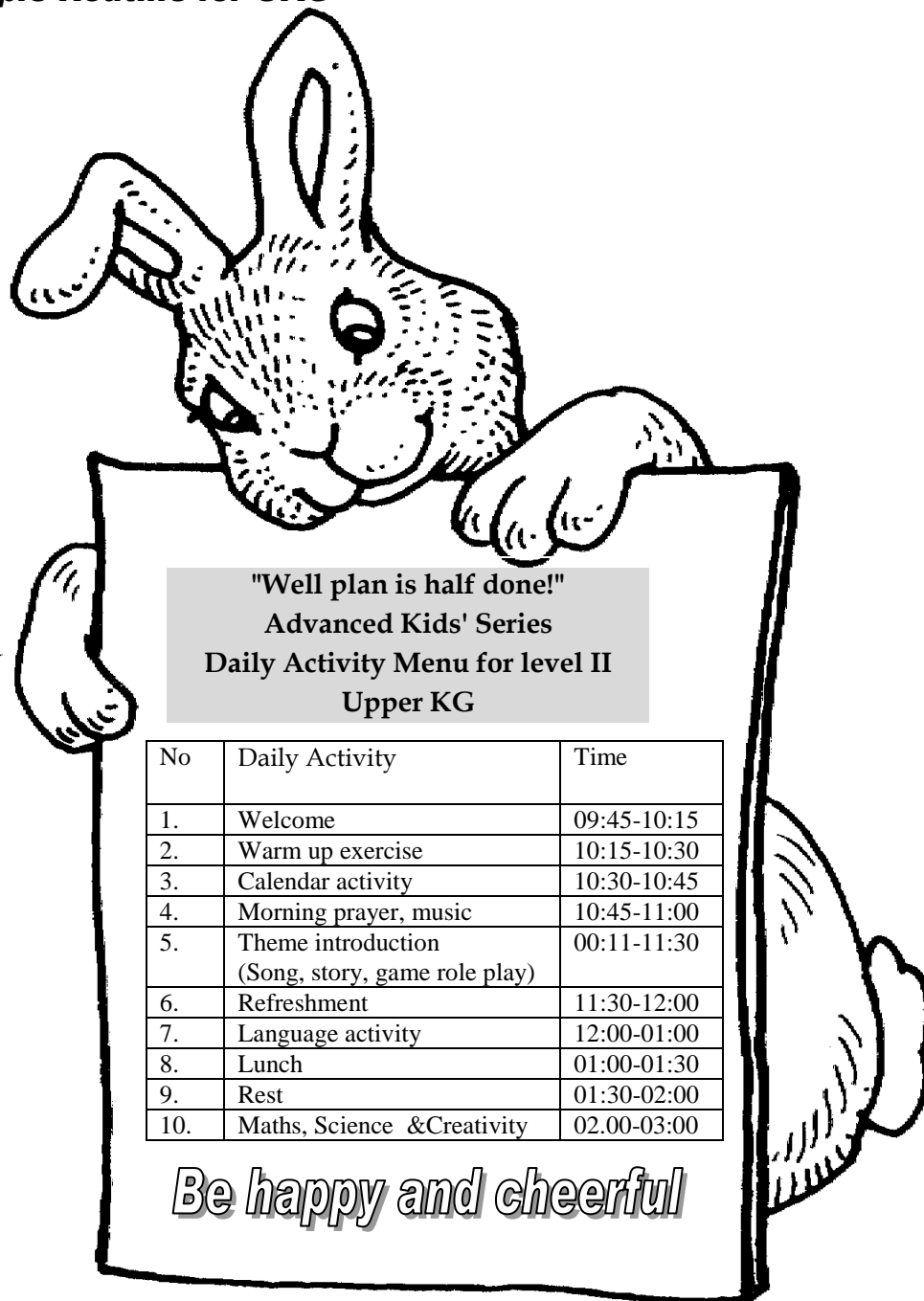
Have a nice day

10.2 Sample Routine for LKG

10.3 Sample Routine for UKG

11. Plan/ Planning

What is Planning?

- Planning identifies the goals or objectives to be achieved.
- It is also the sequence of action steps to achieve some specific goals. If we do it effectively we can reduce much the necessary time and effort of achieving the goal.

Why is planning important?

- For greater assurance and greater freedom in teaching.
- To ensure a definite assignment and availability of materials for lesson when needed.
- For proper connections between different lessons and a theme.
- To prepare tests of progress.
- It saves teacher from haphazard teaching.

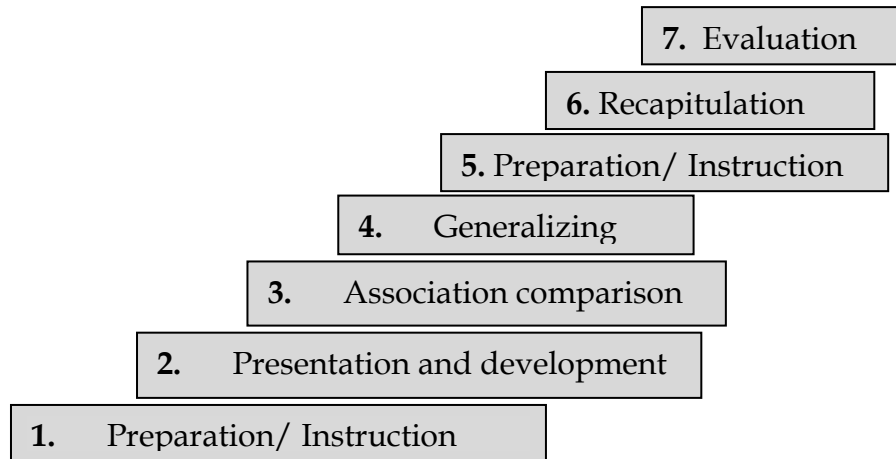
Types of Planning

- Planning can be divided into five different categories.

They are:

- Yearly planning / Annual planning
- Terminal planning
- Weekly planning
- Daily planning

How to make lesson plan?
7 steps strategy for lesson plan

Monthly Plan

Monthly plan includes activities related to course, occasions that fall on the particular month and other activities according to the calendar.

Weekly Plan

After the plan is prepared for the specific month according to that plan, weekly plan is prepared. Which includes lesson/unit for a week and its activities.

Daily Plan

And finally comes daily plan where plans are done according to the lesson or activity selected for the day for each subject. We also call it Lesson plan.

All these planning are inter related to each other. Thematic learning approach comes under planning.

Yearly Plan

First of all strategy for whole year planning must be done. A year long plan is intended to give you an overview of your curriculum at a glance. When kept in your lesson plan book, it can help you to stay on track each month in meeting the curriculum goals that you have set for the year.

For example:- extra curricular activities, meetings, terminal exams and so on.

11.1 Daily Lesson Plan

Lesson Plan

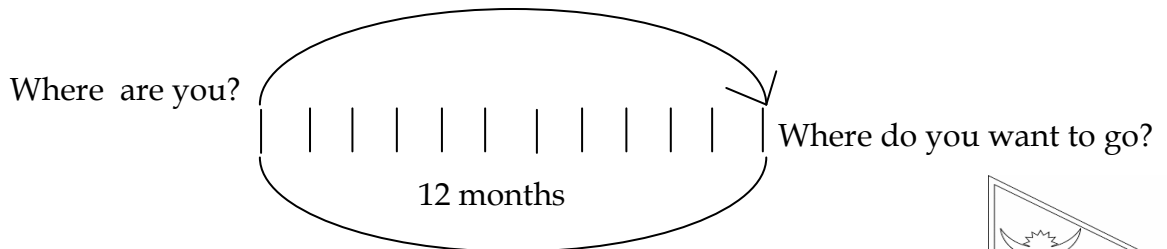
- A lesson plan is the instructor's roadmap of what students need to learn and how it will be done effectively during the class time.
- Lesson plan is a teacher's detailed description of the course of instruction for a lesson.

Subject: _____ Class: _____ period: _____ Chapter: _____ Time: _____ Theme: _____	Teaching learning activities(leading in) :								
Specific Objectives:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Sr.</th> <th>Teaching / learning activities</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Sr.	Teaching / learning activities						
Sr.		Teaching / learning activities							
Instructional aids:									
Motivation and warming up:									

Evaluation:
Responsibility:
Self reflection:
Subject Teacher Academic coordinator Principal

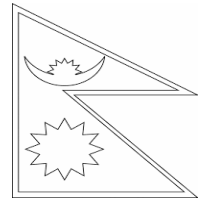
Lesson Plan

Based on: Mission and Vision of the institution/school

How do you go?

- Process
- Methodology
- Materials
- Values

Guidelines

- At least, plan three specific objectives.
- As of the requirements, do prepare the teaching aids and mention in the plan.
- Consider three main points, motivation, curiosity and understanding.
- First motivate the children, help them arouse curiosity so that they will be ready for understanding. Use the tools of motivation.

- Leading in is the act of introducing the particular day's unit or lesson. Everyday tell them what we are doing in particular lesson/part of lesson.
- In steps, what you do and what your children will do, plan and mention thoroughly. Consider the fact; first I do (teacher do), you do(student will do) and We do(both teachers and students will do).
- In self reflection teachers can write short coming and strong point about their planning.

11.2

Thematic Learning Approach

A thematic learning approach is a way of teaching and learning whereby many areas of curriculum are connected together and integrated with in a theme.

Basics for Thematic Learning Approach

Thematic learning is based on the idea that knowledge acquisition is efficient among students when they learn in the context of a coherent and holistic way and when they can associate whatever they learn to their surrounding and real life examples.

Thematic instructions seeks to put the cognitive skills such as reading, thinking, understanding and writing in the context of areal life situation under the board aim to allow creative exploration.

Name Subject: Maths Class: L.K.G period: 1 Chapter: 1. Me and my body Time: 9:00-9:40 Theme: Me and My Body	<i>Teaching / learning activity :</i> • <i>At first, teacher will introduce and relate number system with fingers. (for this teacher will show index finger and students will say aloud one . In the same way other ten fingers will be shown as two, three, four.....)</i> • <i>Students will be asked to read out the number names in turn.</i> • <i>And then teacher will assign classwork to the students.</i> <i>write down the number names.</i> 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ 6 _____ 7 _____ 8 _____ 9 _____ 10 _____ • <i>In the remaining time few students from the class will be asked the questions (as mentioned in objective no. II)</i>
Objective: <i>After the completion of the lesson students will be able to:</i> I. <i>Count and tell the numbers correctly using 10 fingers.</i> II. <i>Tell the answers of the questions related to the number of body organs.</i> • <i>How many head do you have?</i> • <i>How many nose do you have?</i> • <i>How many fingers are there in one hand?</i>	
Materials:	
<i>Daily aids</i>	
Circle time: <i>Singing a number song</i> <i>"One, two, three, four, five"</i>	

Evaluation:

Evaluation will be done by checking the students assignment.

Homework:

Match the following.

- @@ 5
- *** 3
- ##### 1
- ? 2
- &&&&& 4

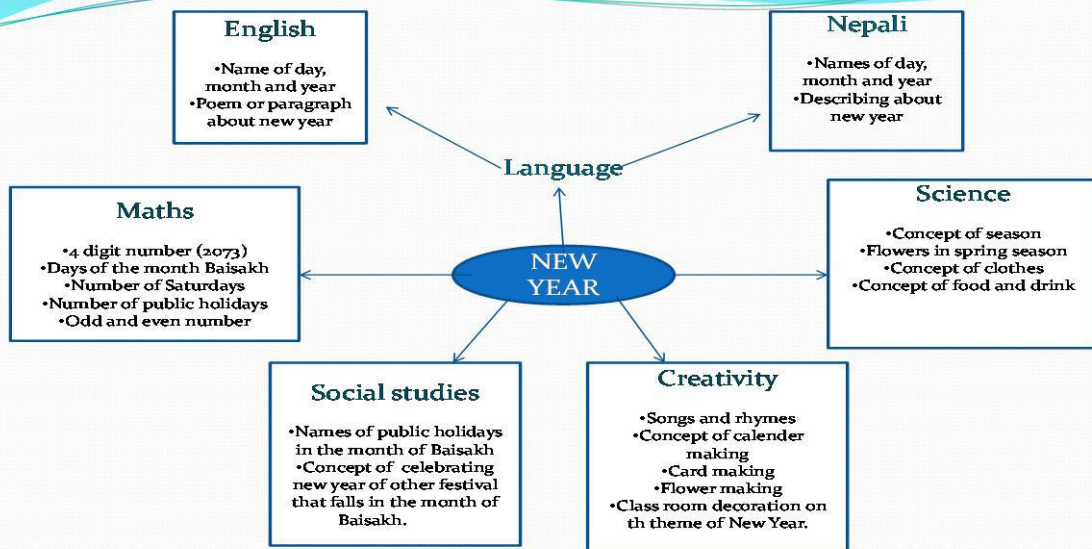
Self reflection:

Principal _____

Coordinator _____

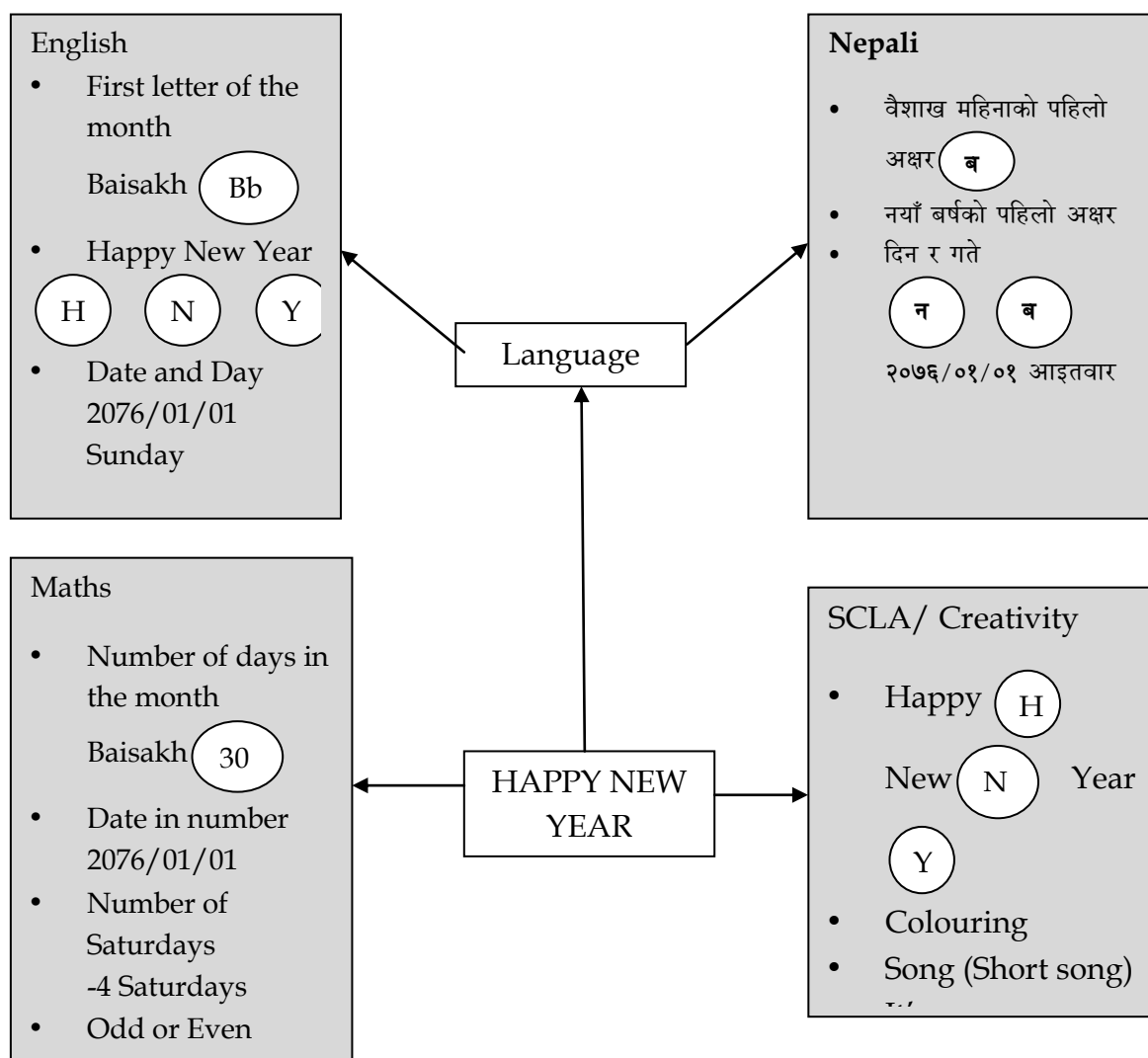
Class Teacher _____

Educational Theme

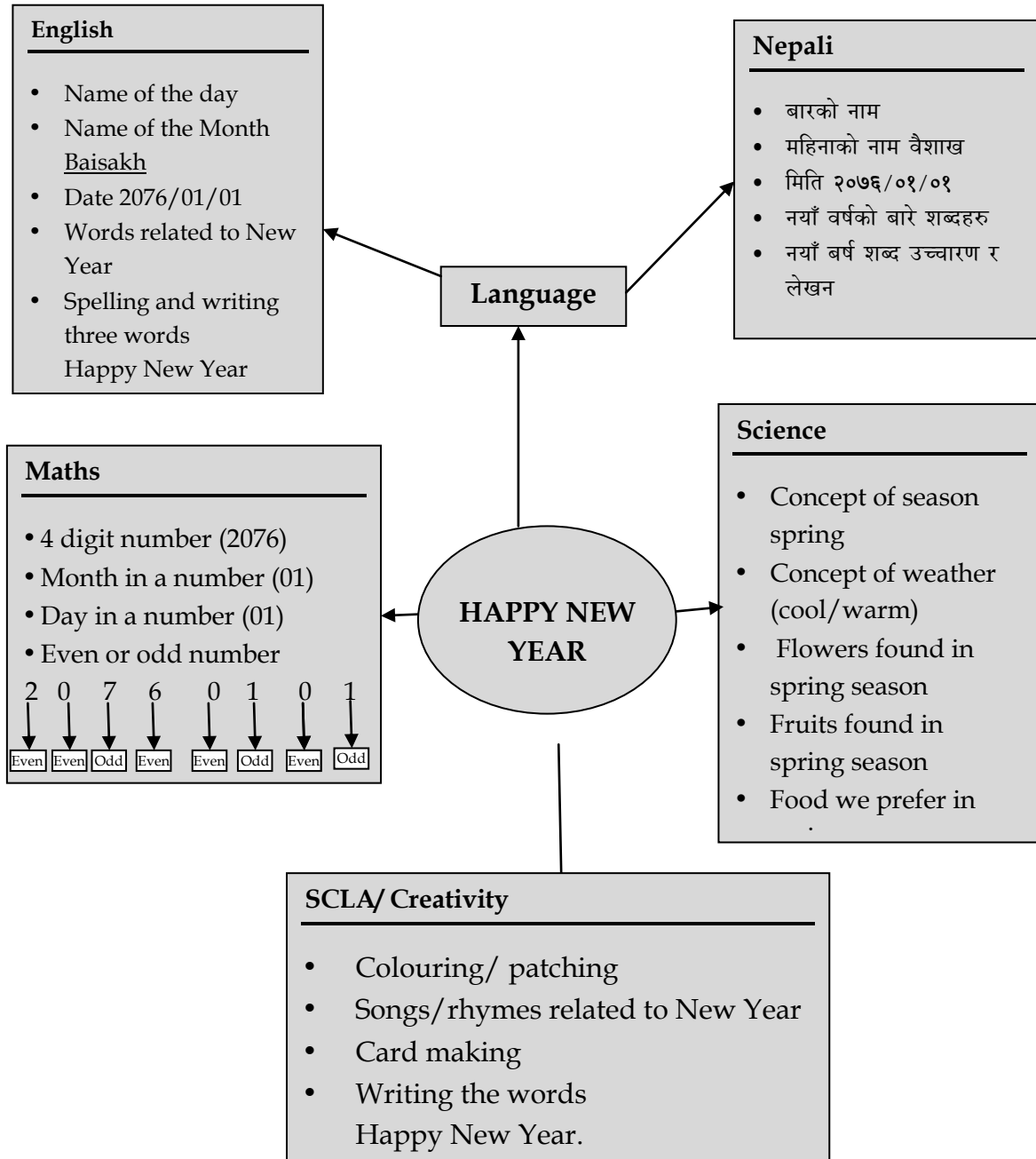
Thematic Plan

Based on Advanced Kids' Series (Nursery)

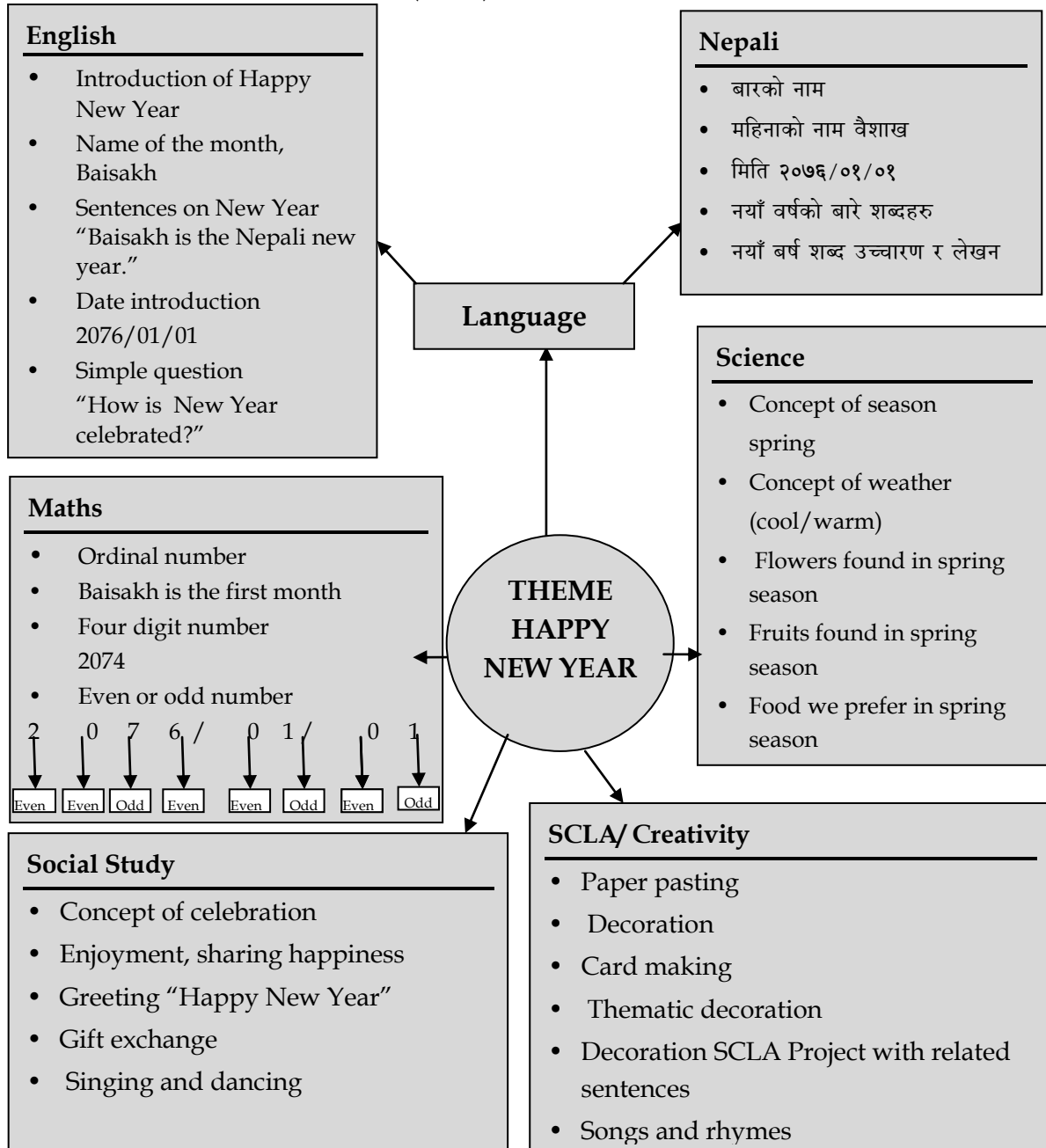
Thematic Plan

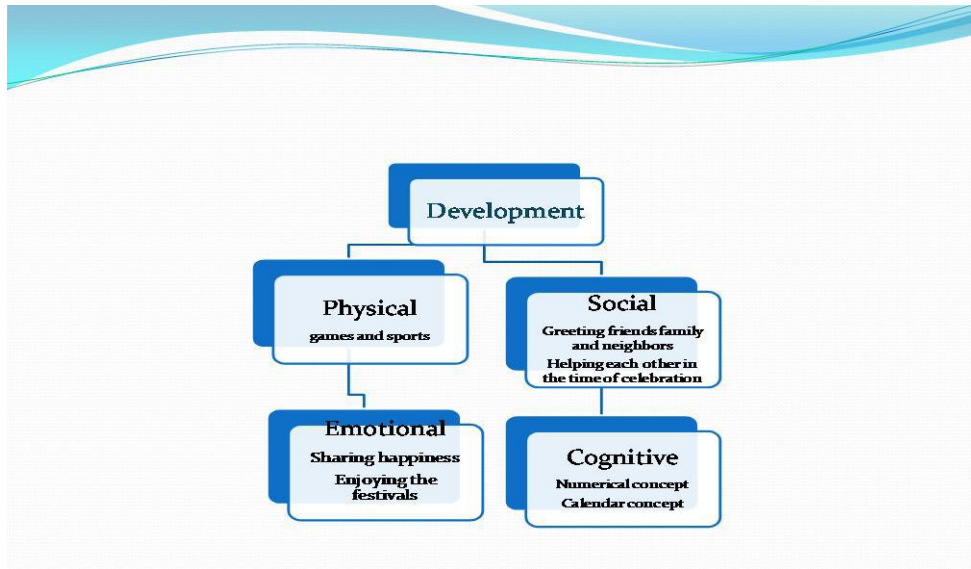
Based on Advanced Kids' Series (LKG)

Thematic Plan

Based on Advanced Kids' Series (UKG)

11.3 Advanced Kids' Series Monthly/ Weekly/ Daily Thematic Lesson Plan

Monthly Thematic Lesson Plan

Teacher's name :

Subject: Class:..... UKG.....

Period/Time:.....

Lesson: Theme:.....Fruit.....

Page no:.....

Objectives:

After the completion of this lesson, students will be able to :

- Recognize the fruits (apple, mango, banana, orange, grapes, papaya etc)
- Tell the names of the fruits, their colours and seeds inside them, when and where they are grown.
- Sing the song "मलाई स्याउ मनपर्छ" and "yellow banana"
- Spell, write and draw the fruits they have seen
- Say few sentences about the fruits they like the most

Methodology:

- i) Interaction ii) Discussion iii) Picture reflection√
- iv) Demonstration√ (real objects√, flash cards, gesture)
- v) Role play, songs√, audio/visual, story, poem
- vi) Display (book/broacher)
- vii) Exposure/ visit
- viii) Experiment / Lab (papaya experiment)√

Materials:

(daily aids√, pictures, flash cards, song chart√, globe, real objects√, book, worksheet, project (available fruits or fruits toys)

.....

.....

Presentation

- Facilitating process
- Teaching/ Learning activities:-

Step I: Teacher will show the basket of fruit toys and ask few students whether they recognize them or not.

Step II: The students will be asked some questions i) Do you like fruits? ii) Name the fruit you like most. iii) What is the colour of apple, mango, banana?

Step III: Teacher will demonstrate the real fruit (papaya) and show with experiment and ask what is its inner colour and the types of seed it has.

Step IV: Students will be given the fruit outline, make them colour these fruits, write and spell these fruits name.

Step V: Teacher will sing the song “मलाई स्याउ मनपछे” and then students will follow him/ her.

Responsibility:

(observing√, collecting/ bringing concrete materials, reading, writing, project work/worksheet)

Observe any one fruit, draw and write its name and its colour and types of seeds.

.....

Evaluation:

(through question/answer, observation, project work, worksheet, exercises, unit test, examination)

asking the names of the fruit they like most and tell few sentences about it.

Remedial Exercise/ Review if necessary

.....

Outcomes:

(Students will tell/read/write/recognize).....correctly

Students will recognize/tell and write the names of the fruits correctly

Principal

Co-ordinator

Teacher/Facilitator

.....

.....

.....

Advanced Kids Series
Weekly/Daily Lesson Plan

Teacher's name :-

Subject :- **Class :-** **Period /Time:-**

Lesson :- **Topic/Subtopic.....** **Page no. :-**

Objectives :-

After the completion of this lesson, students will be able to;

- i.
.....
.....
- ii.
.....
.....

- iii.
.....
.....
- iv.
.....
.....

Methodology:

- i) interaction ii) discussion iii) picture reflection
- iv) Demonstration (real objects, flash cards, gesture)
- v) Role play, songs, audio/visual, story, poem
- vi) Display (book/broacher)
- vii) Exposure/visit
- viii) Experiment/ lab

Materials:

daily aids, pictures, flash cards, song chart, globe, real objects, book, worksheet, project

Presentation

- Facilitating process
- Teaching/learning activities:-

Step I
.....

Step II
.....
.....

Step III
.....

Step IV
.....
.....

Responsibility :-

observing, collecting/bringing concrete materials, reading, writing, project work/worksheet

.....

Evaluation :-

Through question/answer, observation, project work, worksheet, exercises, unit test, examination.

Remedial Exercise/ Review if necessary.**Outcomes :-**

(Students will tell/read/write/recognize)..... correctly.

Principal

Co-ordinator

Teacher/Facilitator

.....

.....

.....

Weekly Lesson Plan

Month: Baisakh

Week: Second

Weekly Lesson Plan

Month: Baisakh

Week : Second

Subject: English

Class: Nursery

1. Lesson/पाठ 1 (Me and my body)**2. Objectives/उद्देश्यहरू**

- i. To recognize and draw the lines(straight, sleeping and slant lines)
- ii. To recognize the body parts
- iii. To recognize and learn the letters/letters' name that start with straight, sleeping on slant lines
- iv. Sing a song "10 little fingers"

3. Time/period 12:00-1:00 PM**4. Method/विधि**

Tracing, drawing and writing the lines and letters

5. Activity/क्रियाकलाप

First of all students will be:

Step1. Introduced the line concept by tracing and drawing(one dot to another)

Step 2. Given a piece of thread to form different lines

Step 3. Introduced the letters I, T,L, H etc which are written by drawing lines.

Step 4. Able to recognize and tell the names of their body parts such as tongue, L for legs, H for head and so on.

6. Materials/सामग्री

Daily aids, woolen thread, song chart

7. Outcome/उपलब्धी

Students will easily learn to write down the letters after they learn the line concept and learn to name their body parts

Principal

Co-ordinator

Teacher/Facilitator

.....

.....

.....

Weekly Lesson Plan

Month: Baisakh

Week: Second

Subject: Maths

Class: LKG

1. Lesson/पाठ1 (Number and number names)

2. Objectives/उद्देश्यहरू

i. To learn the concept of numbers(1-10)

ii. To write down the missing number

iii. To learn and write down the number names (1-10) both in small and capital letters

3. Time/Period 12:00-1:00 PM

4. Method/विधि

counting, tracing, and writing the numbers

5. Activity/क्रियाकलाप

first of all students will be:-

Step 1. Given the objects to count and find out the differences in Numbers (1-10)

Step 2. Able to write the numbers as they have learnt in previous classes

Step 3. Count the objects and spell out the names as one, two...

Step 4. And then they will be able to write down the no. names in their exercise book

6. Materials/सामग्री

Daily aids, pebbles, pencils, number song chart

7. **Outcome/उपलब्धी**

Students will easily learn the concept of numbers 1-10

Principal

Date

Teacher/Facilitator

.....

.....

.....

Weekly Lesson Plan

Month: Baisakh

Week:second

Subject:Science

Class: UKG

1. **Lesson/पाठ1 (Parts of the body)**

2. **Objectives/उद्देश्यहरु**

- i. To learn the names of parts of body
- ii. To learn the concept how many organs do they have on their face/body
- iii. Write down the names of organs of the face/body like head, eyes, nose, mouth, lips...
- iv. Sing a song "eyes say see see.."

3. **Time/Period 12:00-1:00 PM**

4. **Method/विधि**

counting the body parts,singing and writing

5. **Activity/क्रियाकलाप**

first of all students will be:-

Step 1. Asked what are our body parts, how many eyes/ears/nose/head/legs do they have.

Step 2. Able to say the names of the organs by singing the song

Step 3. Show and spell out the names of body parts

Step 4. And then they will be able to write down the names with correct spellings.

6. Materials/सामग्री

Daily aids and song chart

7. Outcome/उपलब्धी

Students will easily learn/write the names of their body parts.

Principal

Date

Teacher/Facilitator

.....

.....

.....

12. Theme Based Project Work.

Nursery

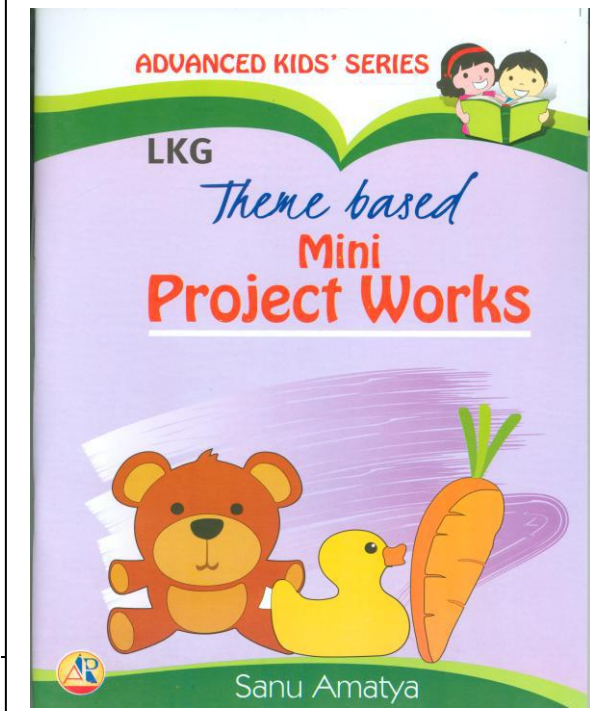
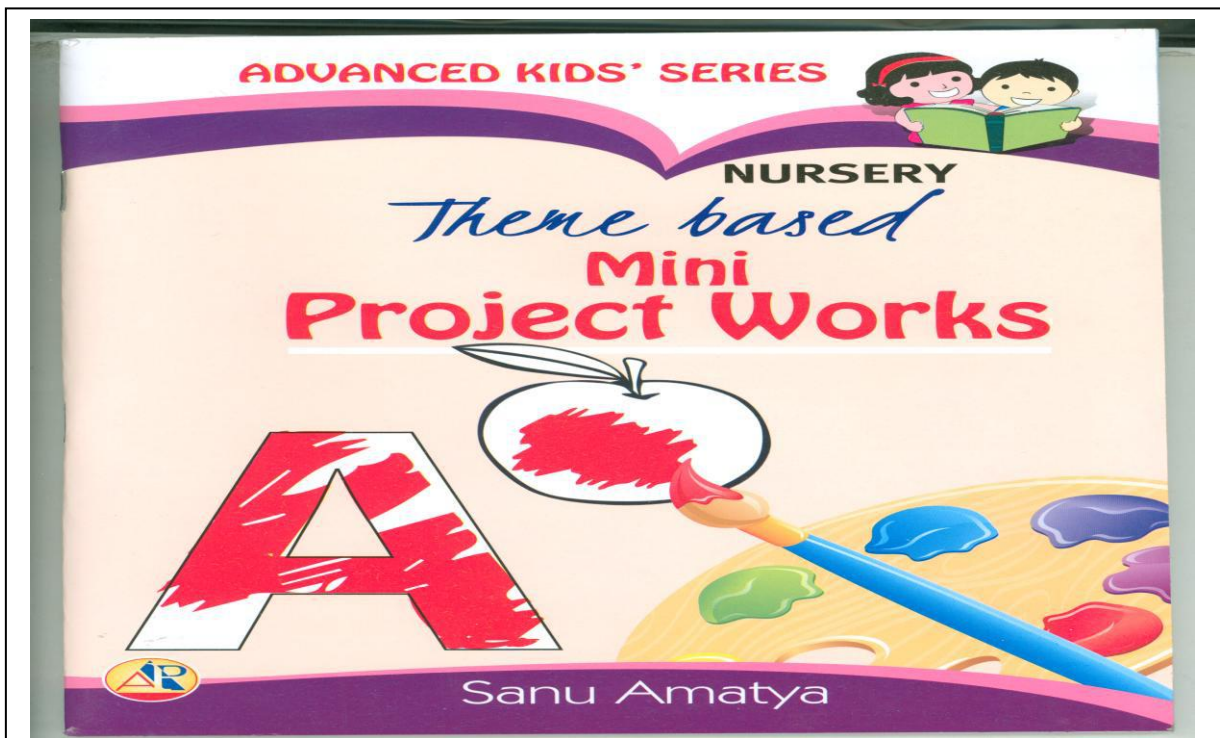
1. Primary shapes and colours
2. Me and My Body
3. Numbers
4. Animals/ जनावर
5. Fruits
6. Vegetables/ तरकारी
7. Number and Picture
8. सङ्ख्या
9. Shapes
10. Our Universe
11. —
12. —

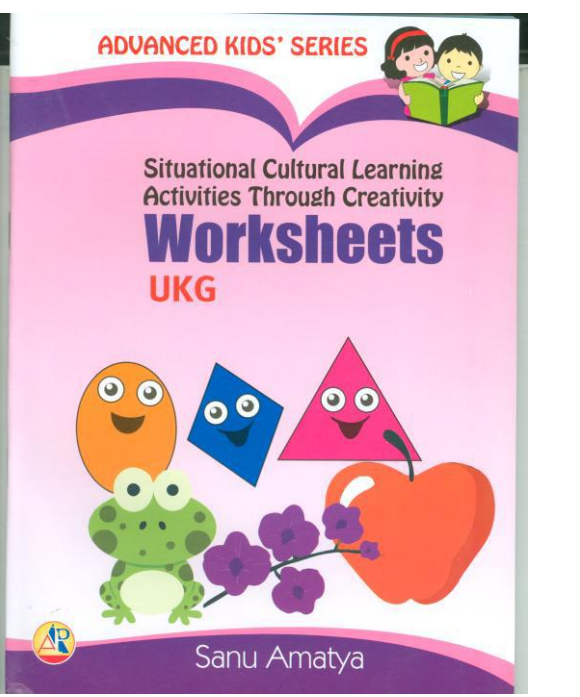
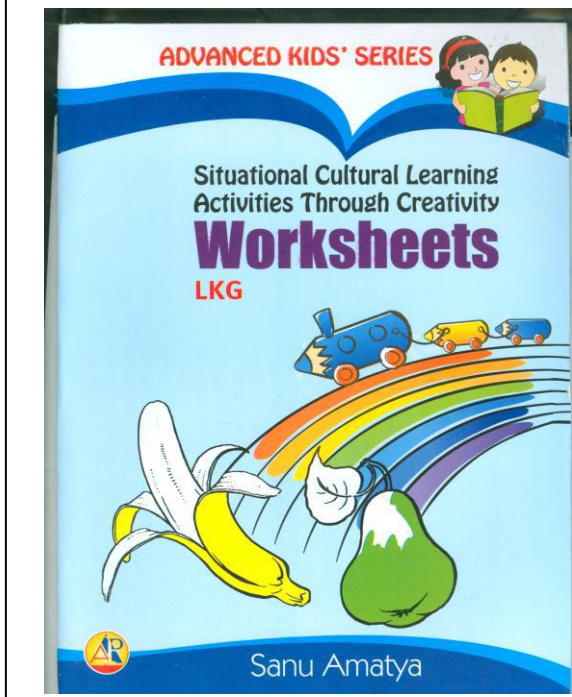
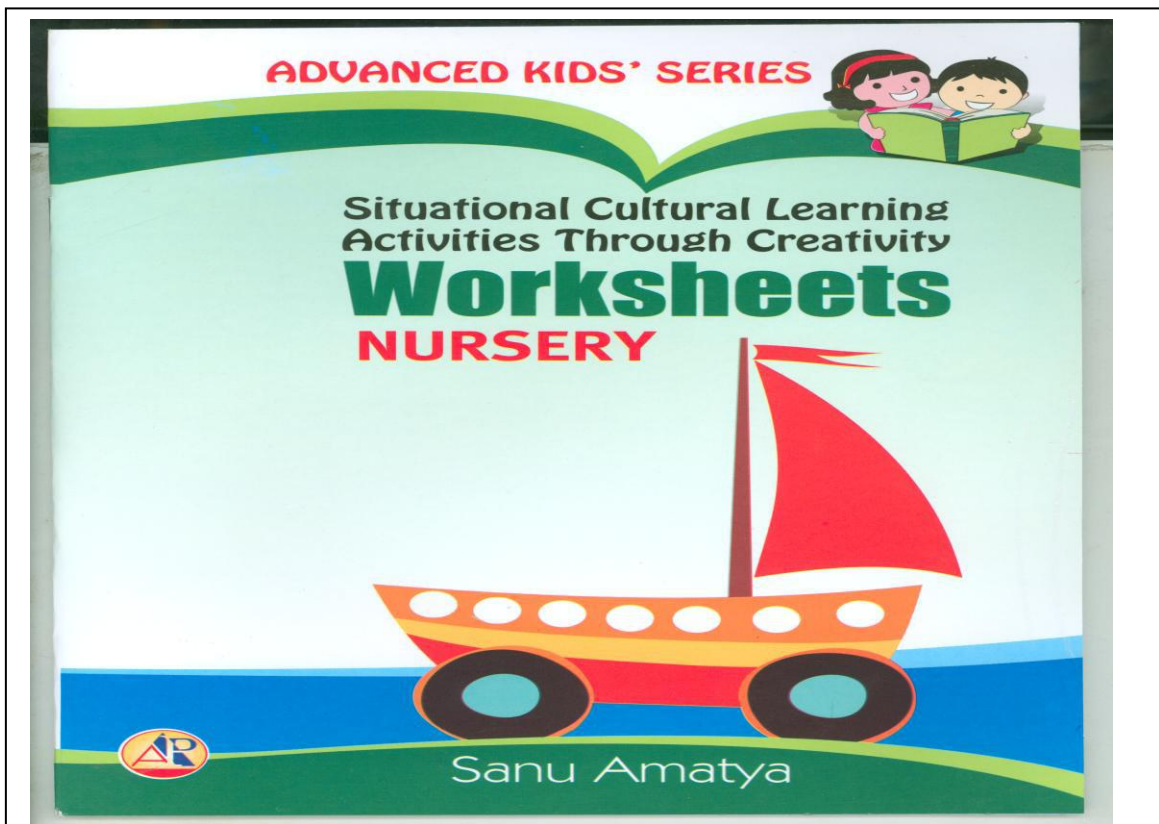
LKG

1. Fruits
2. तरकारी
3. Animals
4. स्वरवर्ण
5. Numbers
6. Birds
7. Shapes
8. Comparison
9. Places of worship
10. जनावर
11. Parts of the body
12. —

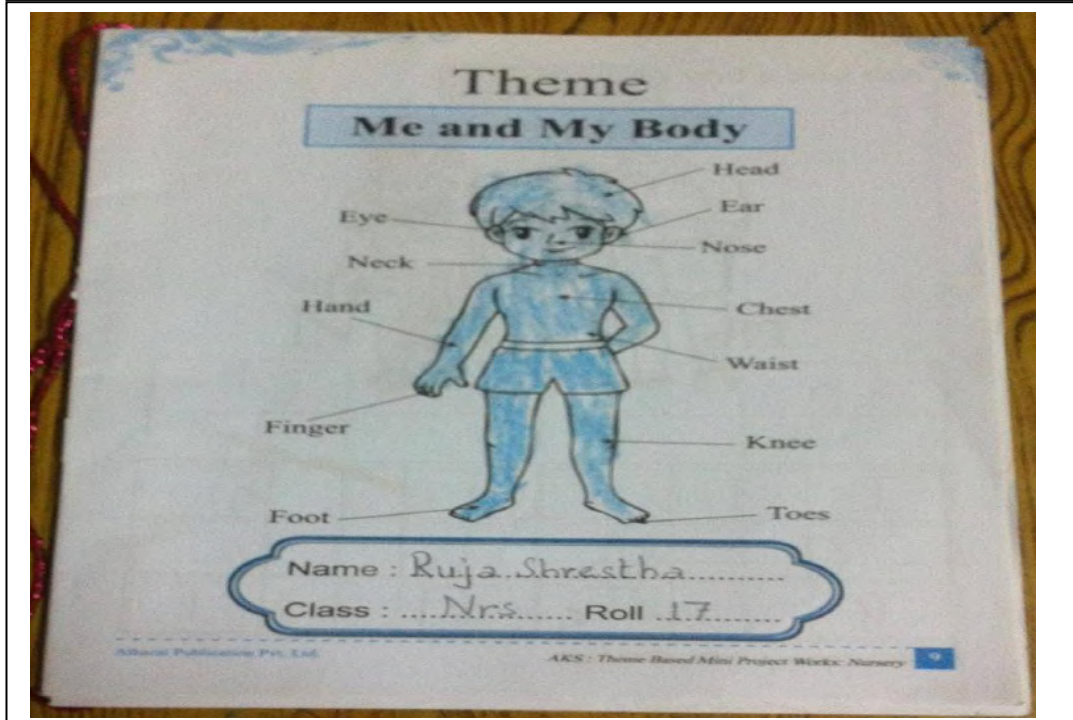
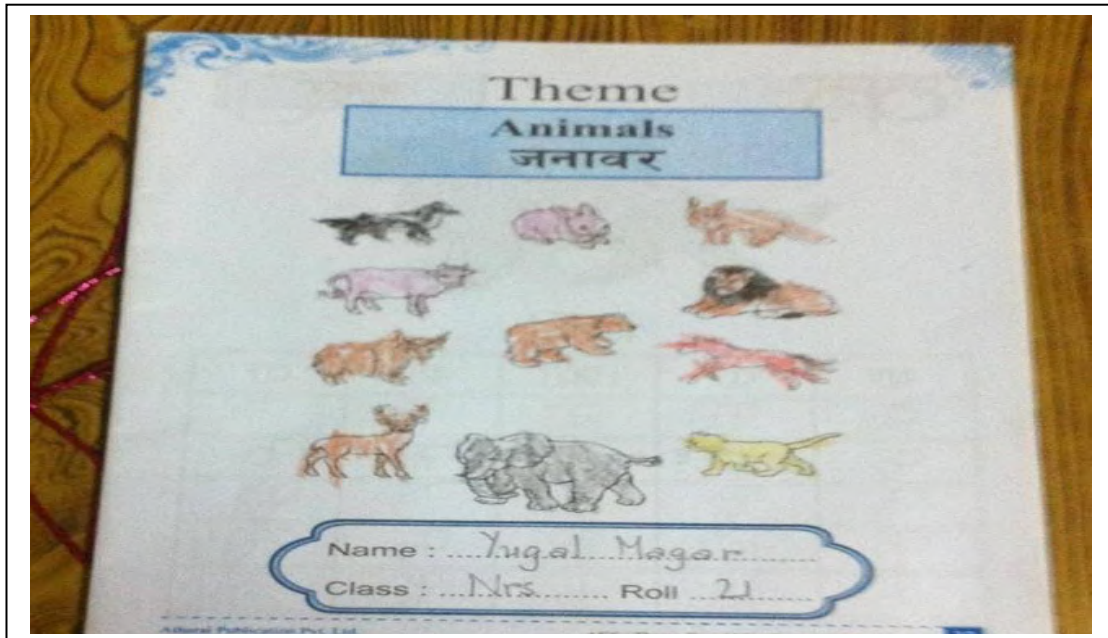
UKG

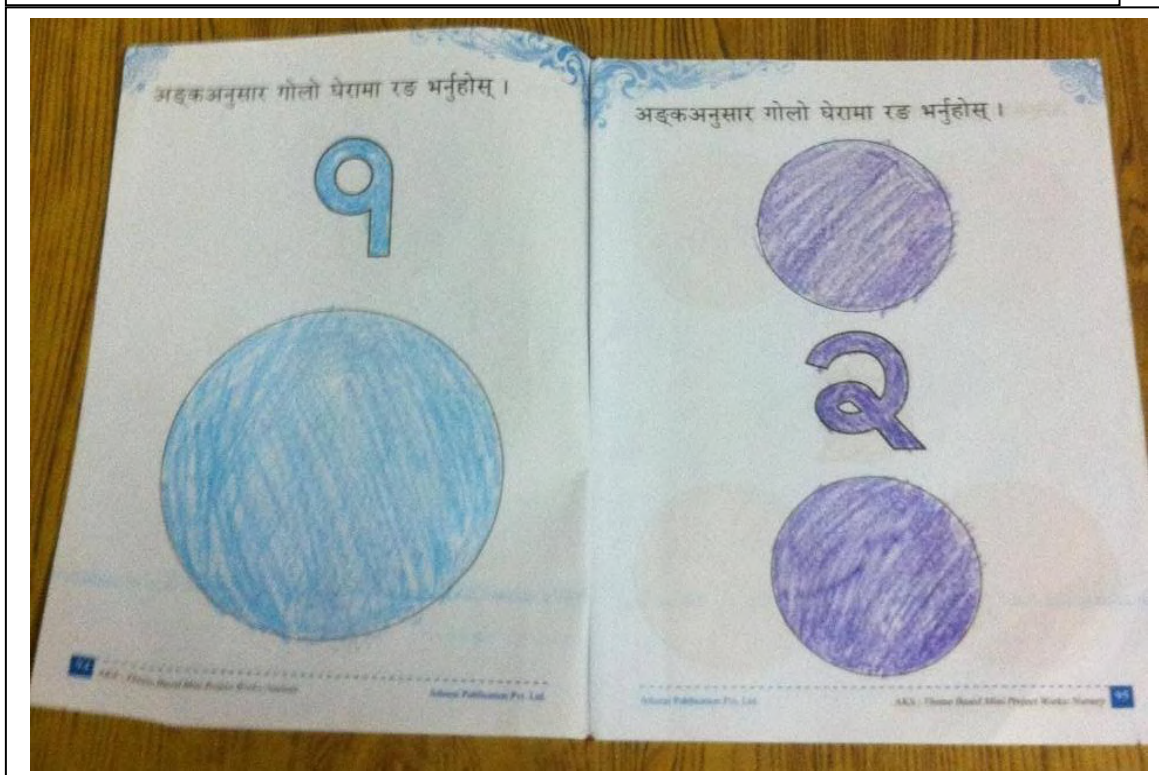
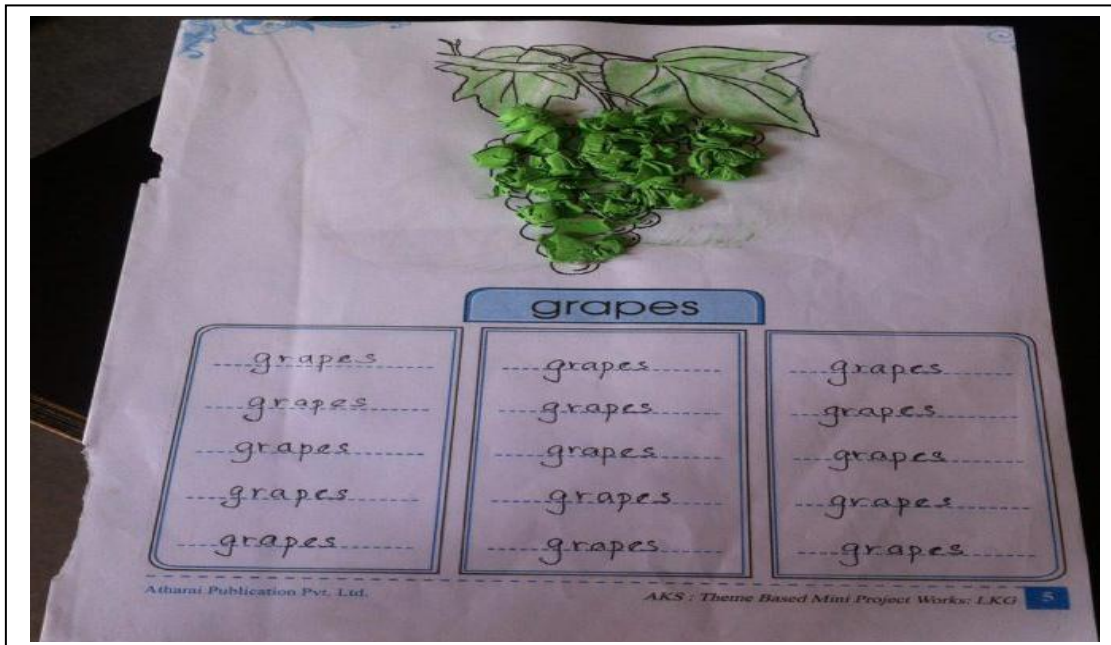
1. मात्रा
2. Shapes and colour
3. Time
4. Fraction
5. Places of worship
6. Opposites
7. Pre-maths
8. Weather
9. Winter Clothes
10. Plants
11. Family
12. मेरो शरीर

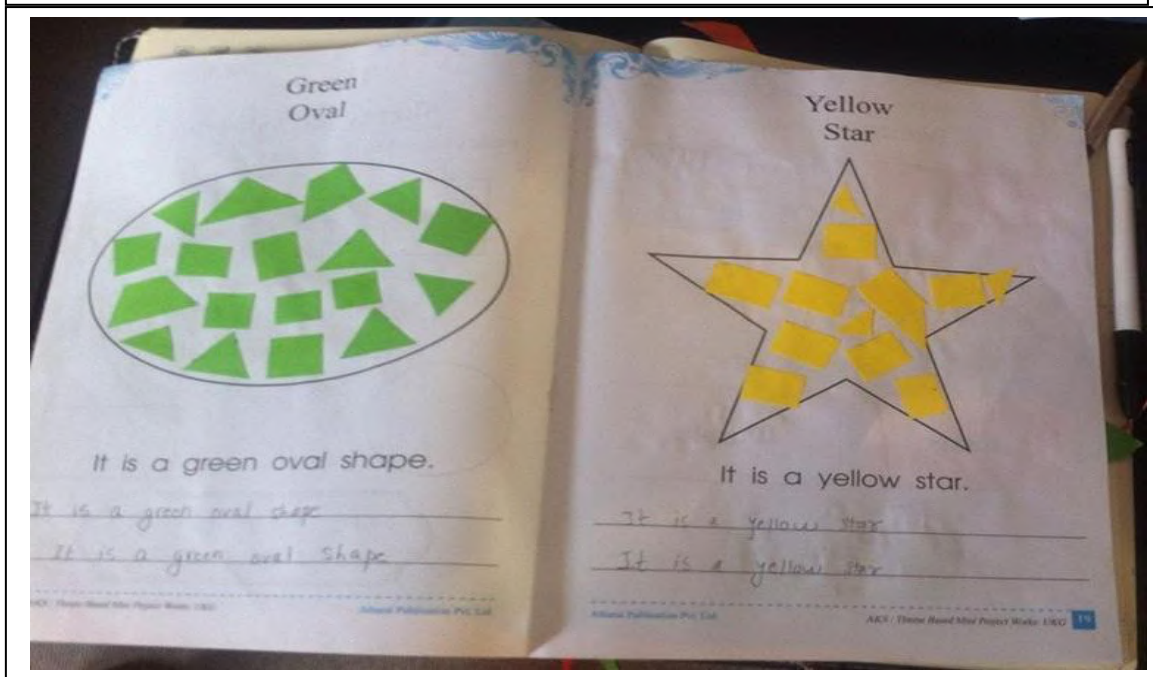
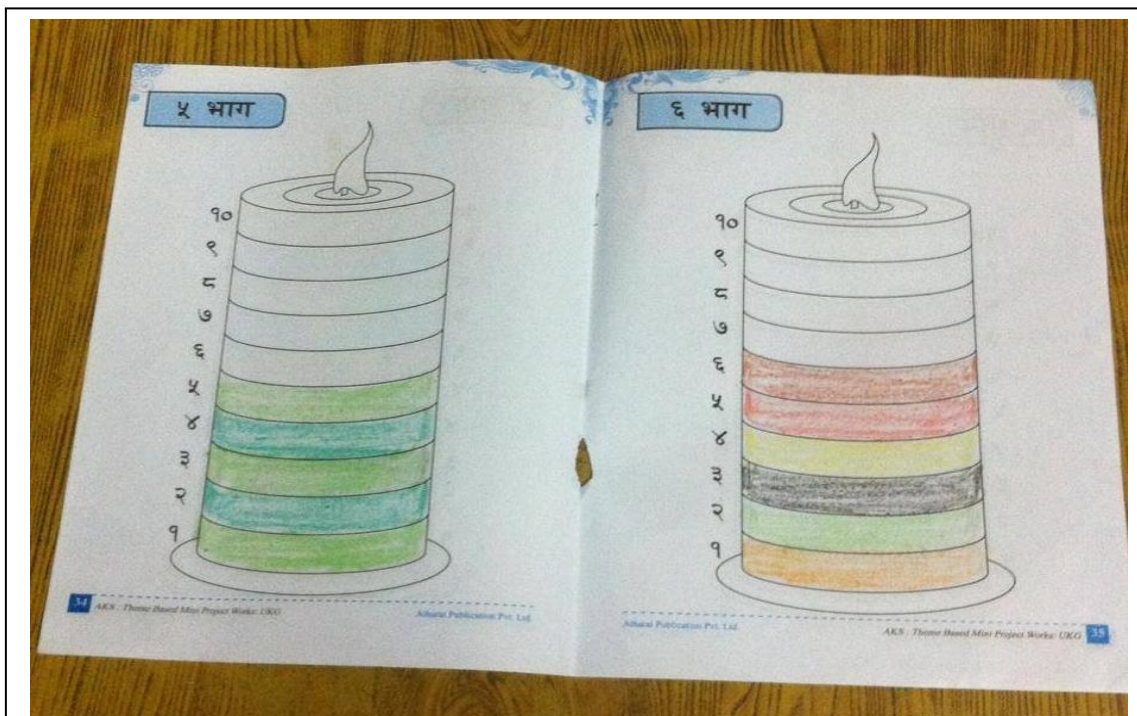

Sample Worksheet

12. Theme Based Project Work

12.1 Worksheets (Situational, Cultural Learning Activities)

Worksheets (SCLA)

Months	Festivals
Baisakh	Happy New Year
Jestha	Buddha Jayanti
Asar	Bhanu Jayanti
Shrawan	Krishna Janmasthan, Father's Day, Rakshya Bandhan, Guru Purnima
Bhadra	Happy Eid, Happy Teej, Children's Day, Gai Jatra
Ashwin	Happy Dashain
Kartik	Happy Dipawali, Happy Bhaitika, Happy Chhath
Mangsir	Flag of Nepal, Udhali
Poush	Merry Christmas, Happy Tamu Loshar
Magh	Maghe Sankranti, Saraswati Puja
Falgun	Maha shivaratri, Happy Holi
Chaitra	Ram Nawami

- Expression through letters, words and simple sentences.
- See/ Consult sample key words and sentences.

12.1 Worksheets (situational, Cultural Learning Activities)

Buddha Jayanti

Expression through sentences:

1. He is Lord Buddha.
2. He is known as the Light of Asia.
3. He was born in Lumbini.
4. We celebrate Buddha Jayanti.
5. We visit stupa on this day.

Lord Buddha is known as the Light of Asia.

Atharva Publication Pvt. Ltd. *Advanced Kids's Series : UKG | 51*

Bhanu Jayanti (29th Asar)

Expression through sentences:

1. He is Bhanu Bhakta Acharya.
2. He is the great poet of Nepal.
3. He is called Aadi Kabi.
4. He translated the Ramayana into Nepali.
5. Nepali.

Bhanu Bhakta translated the Ramayana from Sanskrit into Nepali.

Atharva Publication Pvt. Ltd. *Advanced Kids's Series : UKG | 71*

13. Creativity

बालविकासका लागि सिर्जनात्मक क्रियाकलाप

बालबालिकाहरूका लागि सिर्जनात्मक क्रियाकलाप भनेको रमाइलो खेल हो । उनीहरूले जब आफ्ना हातहरूले यस्ता कार्य गरिरहेका हुन्छन्, तब उनीहरूका आफ्ना ज्ञानेन्द्रियहरूका साथसाथै आफ्ना मांसपेशीहरूको पनि विकास भइरहेको हुन्छ । यस्ता क्रियाकलापले बालबालिकाहरूलाई आफ्नो प्रतिभाका साथसाथै आँखा, हात, औंलाहरूको समन्वयको विकास गर्न पनि मद्दत गर्दछ । शिक्षक/शिक्षिकाहरूले यस्ता क्रियाकलापहरू गराउँदा शिक्षक/शिक्षिकाहरूको तपाईंहरूको सक्दो सहयोग जरुरत पर्दछ ।

सिर्जनात्मक क्रियाकलापको उद्देश्य

- १) बालबालिकाहरूले नयाँ अनुभवको प्राप्त गर्ने ।
- २) काल्पनिक प्रतिभाको प्रयोग गर्ने ।
- ३) विचार र भावनाहरू प्रकट गर्ने ।
- ४) हात र औंलाहरूको प्रयोग हुने ।
- ५) उनीहरूले गरेका कार्यहरूको कदर/तारिफ गर्ने ।
- ६) सीपहरूको अभ्यास बढ्ने ।

आफ्ना बालबालिकाहरूलाई विज्ञानसम्बन्धी कुरा सिकाउन आफैँ बैज्ञानिक हुनुपर्छ भन्ने कुरा आवश्यक छैन । त्यस्तै आफ्ना बालबालिकाहरूलाई कलात्मक क्रियाकलाप सिकाउन तपाईं एक विशिष्ट बालाकार हुनुपर्छ भन्ने कुरा जरुरी छैन । तपाईं जुनसुकै कार्यमा संलग्न भए पनि आफ्ना बालबालिकाहरूलाई यस्ता क्रियाकलाप सिकाउन सक्नुहुन्छ ।

यो क्रियाकलाप गर्नुभन्दा अगाडि नै सबै बालबालिकाहरूलाई आवश्यक सामग्रीहरू तयार पारी राख्ने गर्नुपर्दछ ।

- पुराना टिनका डब्बाहरू, प्लास्टिकका गिलासहरू, कागजका प्लेटहरू, पत्रिकाहरू, लुगाफाटाहरू, इत्यादि जम्मा गर्ने ।
- कार्टुन बाकसहरू आफ्ना सामग्रीहरू हाल्नेका लागि जम्मा गर्ने ।
- आफ्ना बालबालिकाहरूलाई कुनै एक क्रियाकलापका लागि चाहिने सामग्री मात्रै चलाउन सिकाउने । क्रियाकलापको कार्य सकेपछि कोठाको सरसफाइ र चलाएका सामानहरू नियमित ठाउँमा राख्न सिकाउने ।
- सबै बालबालिकाहरूलाई एकै पटक तथा एकै समयमा उही क्रियाकलाप गर्न नदिने ।
- बालबालिकाहरूलाई विभिन्न समूहमा विभाजन गर्ने ।

क. सिर्जनात्मक क्रियाकलाप भनेको के हो ?

ख. कसरी गरिन्छ ?

ग. कहिले गरिन्छ ?

घ. कहाँ गरिन्छ ?

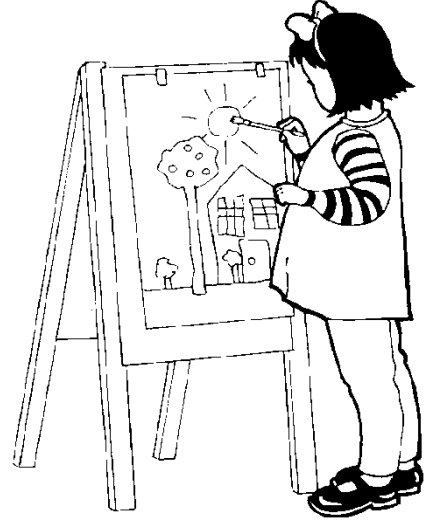
ड. किन गरिन्छ ?

सृजनात्मक क्रियाकलापहरू :-

- १) रङ लगाउने (Painting)
- २) छपाइ(Printing)

पेन्टिङका किसिमहरू :-

- स्पोज रङ्गाइ
 - डोरी रङ्गाइ
 - औला रङ्गाइ
 - आलु रङ्गाइ
- ३) चित्र कोर्ने (Drawing)
 - ४) कागज पट्याउने (Paper folding)
 - ५) कागज च्याले (Paper tearing)
 - ६) कागज काट्ने र टाँस्ने (Paper cutting and pasting)
 - ७) कागज टाँसेर बनाउने चित्र (Collage)
 - ८) माटो (Clay)

प्रतिमय माटो (Clay modeling) बनाउँदा चाहिने सामानहरू, तीन कप पिठो, एक कप नुन पानी, आधा कप तेल र रङ ।

बनाउने विधि :

पिठो र नुनलाई मिसाउने क्रमशः तेल र पानी हाल्दै जाने । मन परेमा रङ पनि हाल्न सकिन्छ । राम्रोसँग डल्लो पार्ने । यसरी आफैँले बनाएको पिठो कम खर्चमा तयारी गर्न सकिन्छ ।

- ९) आकारबाट बुट्टा बनाउने (Shapes tiles)
- १०) खेलौना (Puppets)
 - हाते खेलौना (Hand puppet)
 - कागज खेलौना (Paper puppet)
 - औलाको खेलौना (Finger puppet)
 - इस्टिक खेलौना (Stick puppet)

११) बाल गीतहरू (Songs)

१२) बाल खेलहरू (Games)

किन सिर्जनात्मक क्रियाकलाप गरिन्छ :

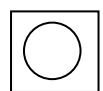
बालबालिकाहरूको चौतर्फी विकासका लागि सिर्जनात्मक क्रियाकलापहरू अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छन् । जसले गर्दा बालबालिकाहरूको :

- क) भाषा र बोलीको विकास हुन्छ ।
- ख) आत्मबलको विकास हुन्छ ।
- ग) सिर्जनात्मक सीपको विकास हुन्छ ।
- घ) विचार र भावनालाई कार्यमा उतार्न सघाउ पुऱ्याउँदछ ।

- ड) भावना व्यक्त गर्न मद्दत पुऱ्याउँदछ ।
 च) विचार गर्न, तर्क गर्न र समस्या हल गर्न मद्दत पुऱ्याउँदछ ।
 छ) नाटकीय अथवा कात्पनिक खेलको सिर्जना गर्न सकिन्छ ।
 ज) आँखा, हातको समन्वयमा विकास हुन्छ ।

रङ लगाउने (Colouring)

आवश्यक सामग्री : सादा कागजमा चित्र कोरेको ।

मैन रङ

उमेर : ३ वर्ष

प्रक्रिया :

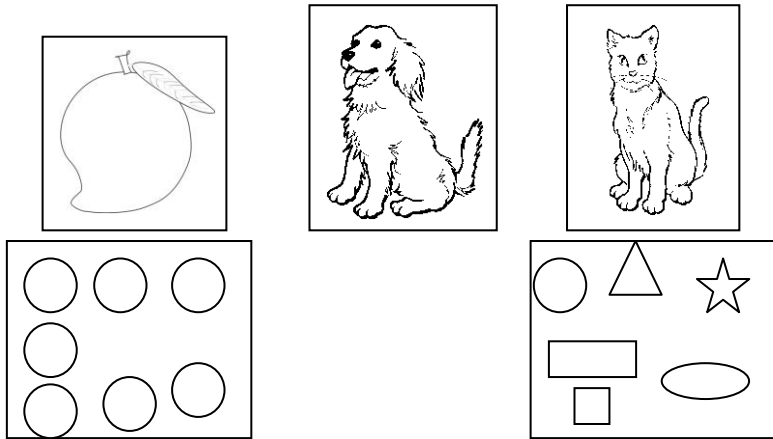
- एकले अर्कालाई नछुने गरी बालबालिकाहरूलाई शान्त रुपमा सजिलोसित बस्न लगाउने ।
- दुई जनाको बीचमा रङ राखिदिने ।
- सबैलाई चित्र भएको सादा कागज दिने । कागज भित्रको चित्र के हो भनेर प्रस्ट पार्ने ।
- अब हामी रङ लगाउने काम गर्छौं । रङ चित्रभित्र मात्र लगाउने । बाहिर नपठाउन कोसिस गर्ने ।
- रङ आफ्नो इच्छाअनुसार लगाउन दिने तर रङको नाम चाहिँ थाहापाएको हुनुपर्छ ।
- कसैले दुई तीनवटा रङमिसाउन चाहन्छ भने स्वतन्त्र रुपले लगाउन दिने ।
- रङ लगाइसकेपछि कस्तो लाग्यो किन यो रङ लगाएको भनेर सोध्न नभुल्नुहोला । बालबालिकाहरूको भावनालाई अभिव्यक्त गर्ने अवसर दिनुपर्छ ।

सामूहिक रङ लगाउने(Group colouring)

आवश्यक सामग्री : ठूलो newsprint size वा चार्ट पेपर ।

त्यस ठूलो कागजमा एउटा ठूलो चित्र बनाइदिने
 चित्र विषयवस्तुअनुसार पनि दिन सकिन्छ ।

जस्तै :

Thumb print Icecream spoon pasting

आवश्यक सामग्री : icecream spoons, गम / माड, सादा कागज

उमेर : ३ वर्षमाथि

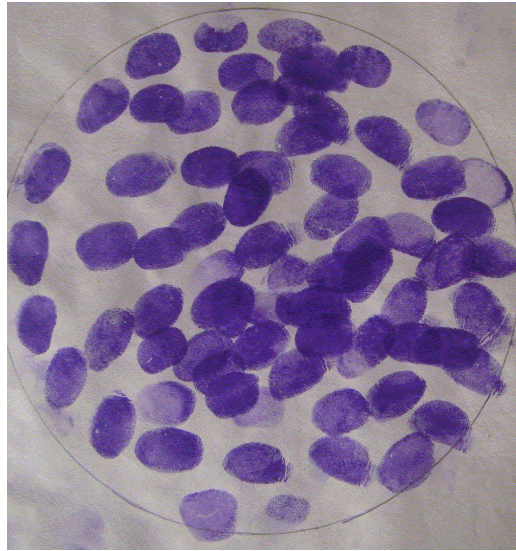
प्रक्रिया :

- सबै बालबालिकाहरूलाई क्रियाकलापका लागि तयार गरेर राख्ने ।
- अहिले के क्रियाकलाप गर्न गइरहेका छौं भनी जानकारी दिने ।
- क्रियाकलापका लागि चाहिने आवश्यक सामग्रीहरू देखाएर चिनाउने ।
- सबभन्दा पहिले कागजमा गम/माड दल्न लगाउने ।
- माड भएका ठाउँमा icecream चम्चा एक एक गरी टाँस्न लगाउने ।
- सुरुसुरुमा जहाँसुकै टाँस्न लगाउने
- पछि कुनै आकारप्रकार चित्रभिन्न टाँस्न लगाउने ।
- कुनै नयाँ आकृति सिर्जना गरेर टाँस्न लगाउने ।

Hand print हाते छाप

औँलाले मात्रै

Finger print औला छाप

नोट : यो क्रियाकलाप व्यक्तिगतका साथै समूहगत पनि गराउन सकिन्छ ।

Pasting pencil sharpened scraps.

आवश्यक सामग्री : सादा कागज, गम / माड, पेन्सिल तिखारेको धुलो

उमेर : ३ वर्षभन्दा माथि

प्रक्रिया :

- बालबालिकाहरूलाई क्रियाकलापका लागि आरामपूर्वक तयारीको अवस्थामा राख्ने ।
- अहिले के क्रियाकलाप गर्न गइरहेका छौं भन्ने विषयमा जानकारी दिने ।
- त्यस क्रियाकलापका लागि आवश्यक सामग्रीहरू देखाएर परिचय गराउने ।
- कागजमा टाँस्ने क्रियाकलाप भएको हुँदा पहिला कागजमा गम / माड दल्न लगाउने ।
- गम दलेका ठाउँमा पेन्सिलको तिखारेका टुक्राहरू बिस्तारै टाँस्न लगाउने ।
- पेन्सिल तिखारेको ठूलो आकार पनि बिस्तारै टाँसेर आकारप्रकार बनाउन सकिन्छ ।
- यो क्रियाकलाप पनि सुरुमा खाली कागजमा टाँस्ने मात्रै तर पछि विभिन्न आकारप्रकारका चित्रमाथि टाँसेर अझ सुन्दर क्रियाकलाप गर्न सकिन्छ ।
- ५ वर्षका बालबालिकाहरूले पेन्सिलका ठूला ठूला टुक्राहरू मिलाएर नयाँ सिर्जनशील चित्र पनि बनाउन सक्छन् ।

- बालबालिकाहरूले बनाएका क्रियाकलापहरूमा उनीहरूको क्षमता अनुसार अक्षर, शब्द र वाक्य पनि लेख्न सक्छन् ।

- ❖ बालबालिकाहरूलाई कुनै विषयका कारण राम्ररी बुझाउन सकेमा बुझ्छन् र त्यसको अनुसरण पनि गर्न सक्छन् ।
- ❖ बालकहरूलाई नियमहरू राम्ररी वर्णन गरेमा तथा औचित्यपूर्ण भएमा उनीहरू त्यसको पालन पनि गर्छन् ।
- ❖ बालकहरूको पनि आफ्नो अहम्भाव (ego) हुन्छ, जसको सम्मान गर्नुपर्छ ।
- ❖ बालकहरू सम्मान तथा आफूले गरेको कामको तुरुन्त प्रशंसा चाहन्छन् ।
- ❖ बालकहरू कथा सुन्न, कार्टुन हेर्न, नाटक हेर्न मनपराउँछन् ।
- ❖ बालकहरू आफ्नो हात प्रयोग गरेर काम गर्न मनपराउँछन् ।
- ❖ बालकहरू आफ्ना उमेरका साथीहरूसँग बढी घुलमिल हुन्छन् ।
- ❖ बालकहरू गालीगलौज, कुटपिट, हेला मनपराउँदैनन् ।
- ❖ बालकहरू नयाँ कुरा, नयाँ काम, नौलो ठाउँ जान मनपराउँछन् ।

भोल रड लगाउने (Painting)

आवश्यक सामग्री : धुलो रड, रड घोल्ने प्लेट (रड अनुसारका फरक फरक प्लेट), सादा कागज

उमेर : ३ - ५ वर्ष

प्रक्रिया :

- बालबालिकाहरूलाई painting का लागि तयारीका साथ राख्ने ।
- अहिले हामी के गर्दैछौं भन्ने जानकारी दिने ।
- यस क्रियाकलापका लागि आवश्यक सामग्रीहरू देखाएर नाम भन्ने ।
- क्रियाकलाप कसरी गर्ने भन्ने प्रक्रियालाई चरणबद्ध किसिमले प्रदर्शन गरेर देखाउने ।
- अन्तिममा मात्र बालबालिकाहरूलाई अभ्यास गर्न लगाउने ।
- Painting हातले मात्र स्वतन्त्र रूपले लिपेर पनि गर्न सकिन्छ । औँलाले मात्र अथवा बुडी औँलाले मात्र पनि गर्न सकिन्छ ।

हातका औँलाको छाप

14. Classroom Interior Decoration

Classroom Interior Decoration

As we know learning is everywhere, classroom interior decoration is also one of the needed aspect for children to learn through pictures, songs and rhymes on their classroom wall.

Types of Decoration

Ornamental
Display

Illustrational
Display

Educational
Display

Ornamental Display

- In ornamental display, pictures, descriptions or quotes are displayed e.g. postures of National heroes, quotations, sayings, weather chart, clock, calendar, days, months, polite words chart and so on.

Illustrational Display

- Creativity illustrated by children in a thematic approach, which should be placed on the eyelevel of children is called illustrational display.
- E.G cut pieces of shapes, dapping, cutting and pasting

14.3 Educational

Educational Display

Each subject must be separately displayed according to the theme on the wall of classroom which is known as Educational display e.g. Maths corner, Science corner, language corner and so on...

Science
Nepali
Maths
English
G.I

Math Corner

Science Corner

Social Corner

English Corner

GRADE WISE DISPLAY

Ornamental Display for Nursery

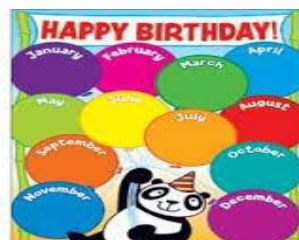
- Weather Chart
- Birthday Chart
- Total no. of students
- Relax, Smile and Smart Chart
- Names of seven days (song chart)
- Names of twelve months (song chart)

Ornamental Display for L.K.G

- Weather Chart
- Birthday Chart
- Job Chart
- Calendar
- Names of days and months
- Relax, Smile , Smart Chart
- Polite words Chart

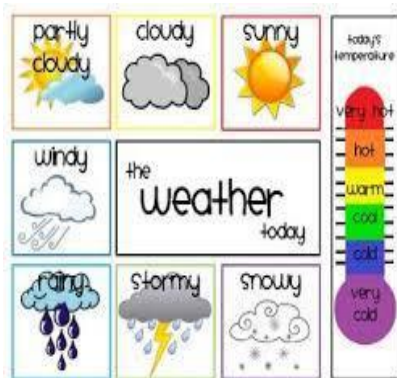

Polite Words Chart

Ornamental Display for U.K.G

- Weather Chart
- Birthday Chart
- Job Chart
- Relax, Smile, Smart Chart
- Clock

Illustrational Display for Nursery

Dapping / Fingerprint

➤ Vegetables / Leaves print

➤ Colouring

(Expression:- verbal letters)

Illustrational Display for L.K.G

- Dapping / Finger prints
- Vegetables / Leaves prints
- Cutting and pasting

(expression:- Simple word expression on the theme)

Illustrational Display for U.K.G

- Dapping / Finger prints
 - Cutting and pasting
 - Vegetables / Leaves prints]
- (expression:- Simple sentences expression)

Lets make our Children

Thoughtful

Grateful

Skillful

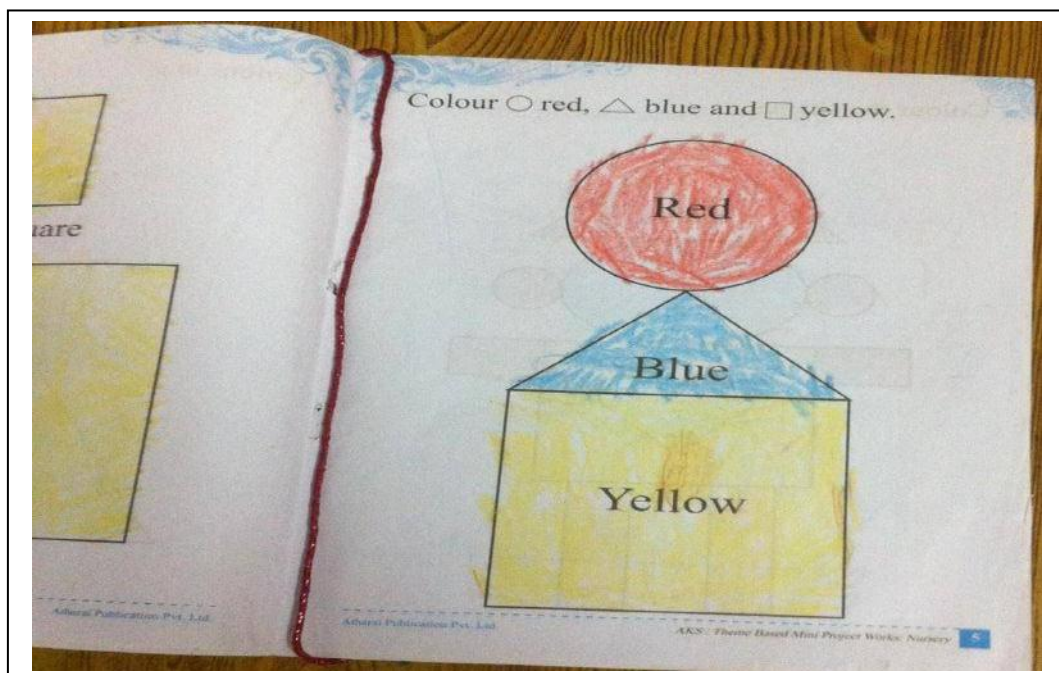
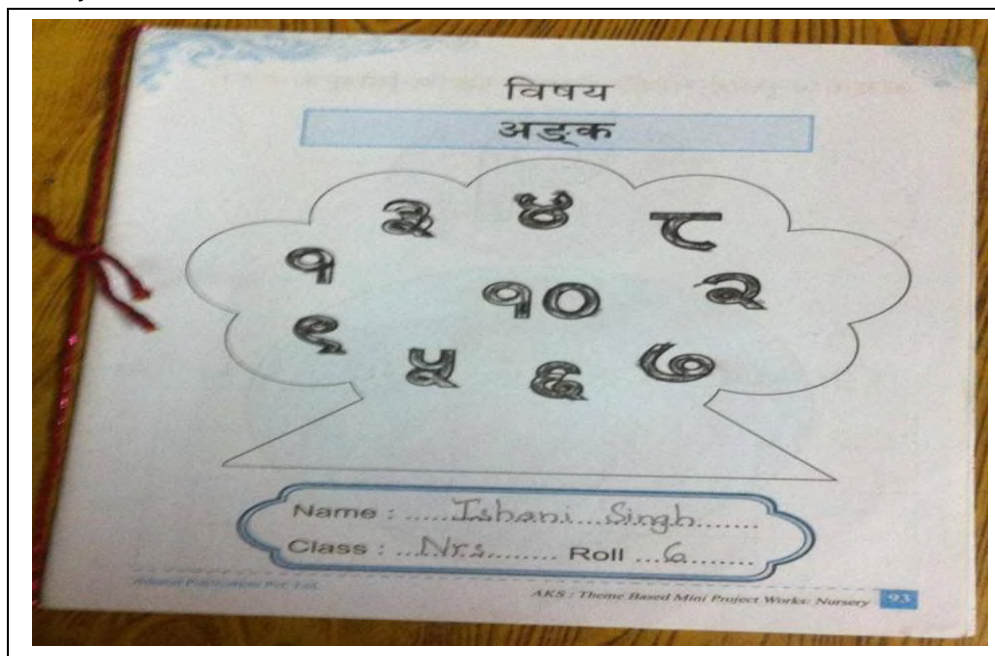

Project work for Nursery

Terms	Theme	Nursery
First	1.	Primary shapes and colour
	2.	Me and my body
Second	3.	Numbers
	4.	Animals
	5.	.fruits
Third	6.	Vegetables
	7.	Number and picture
	8.	Nepali number
Fourth	9.	Our shapes
	10.	Universe

Note: It can be used according to need .

Sample Project

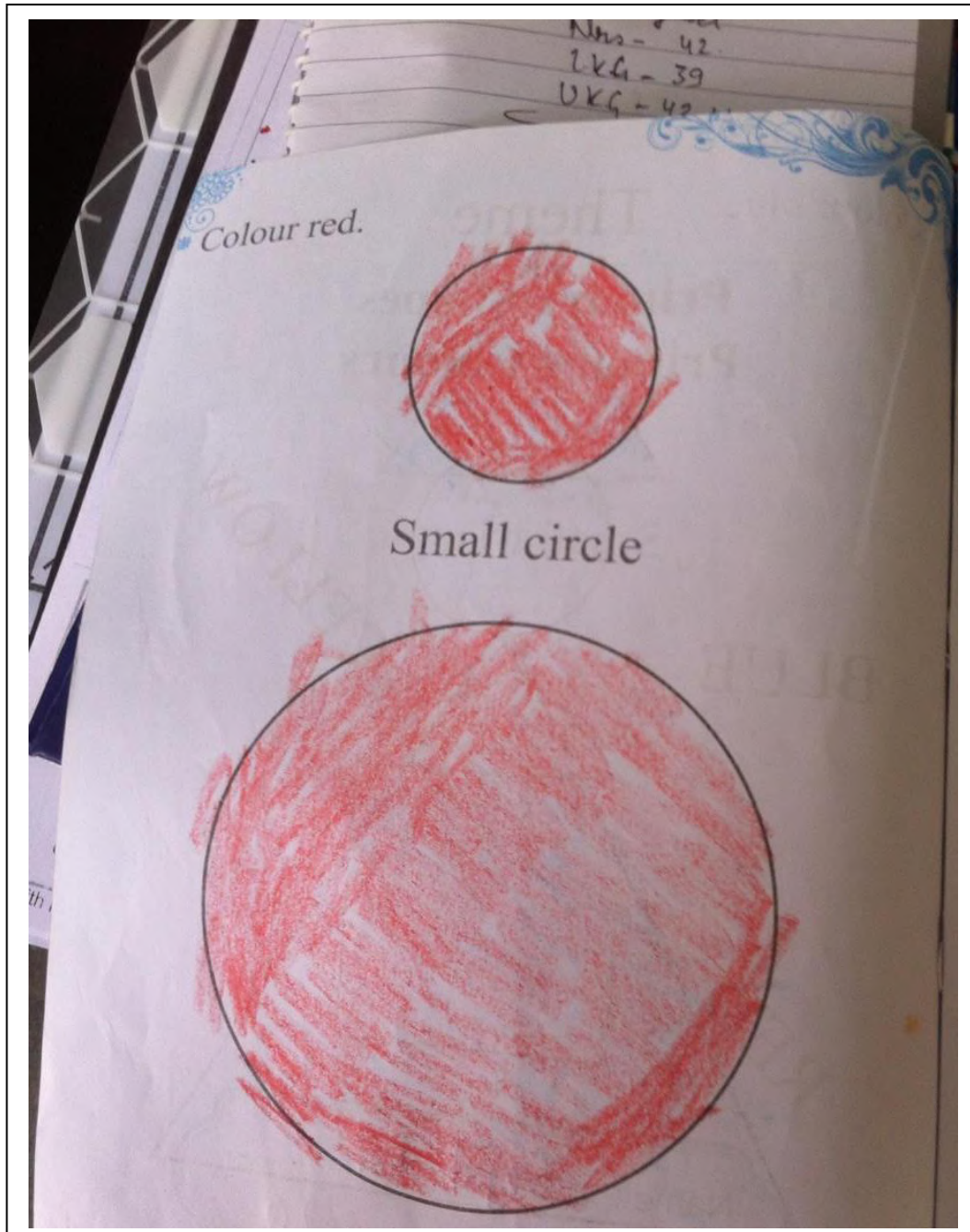

Project work for LKG

Terms	Theme	LKG
First	1.	Fruits
	2.	तरकारी
Second	3.	Animals
	4.	स्वरवर्ण
	5.	Numbers
Third	6.	Birds
	7.	Shapes
	8.	Comparision
Fourth	9.	Places of worship
	10.	जनावर
	11.	Parts of the body

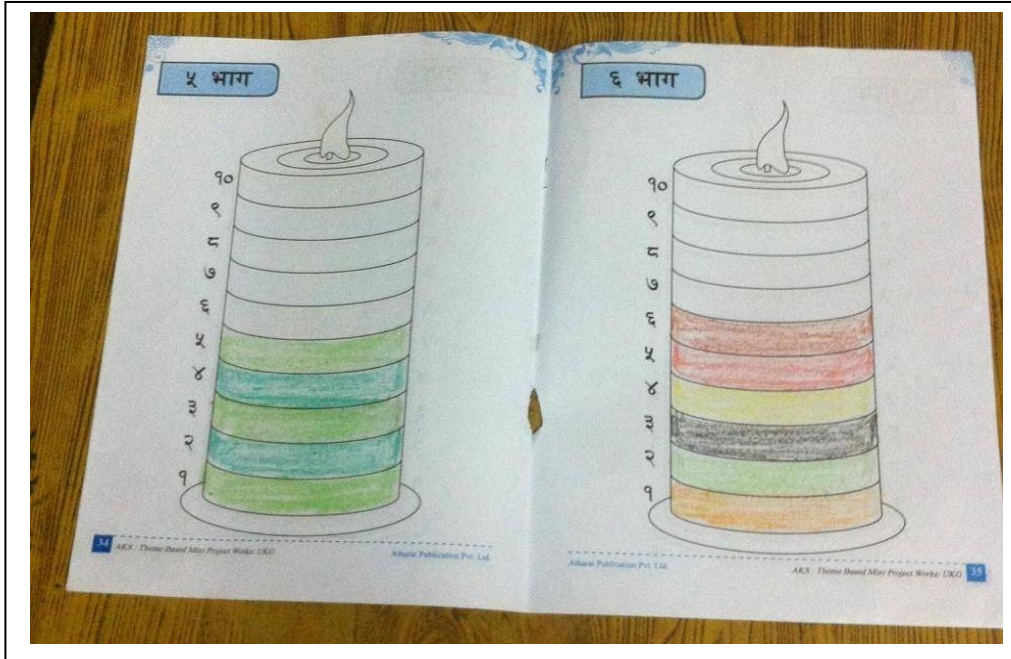
Note: It can be used according to need.

Sample Project

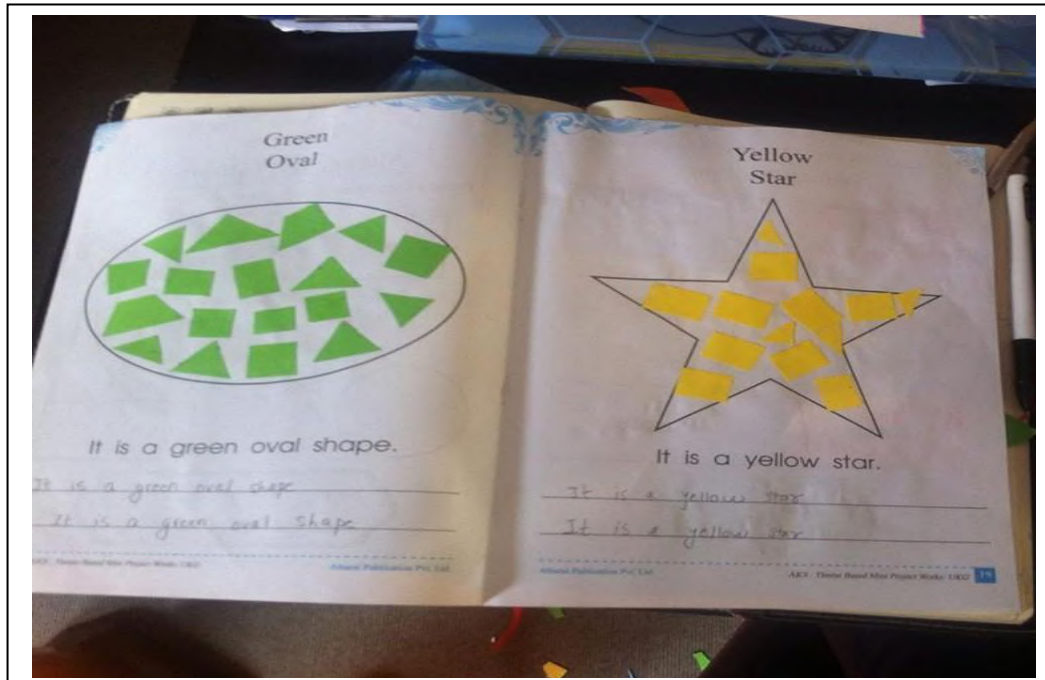

Sample Project

Worksheets (Situational, Cultural Learning Activities)

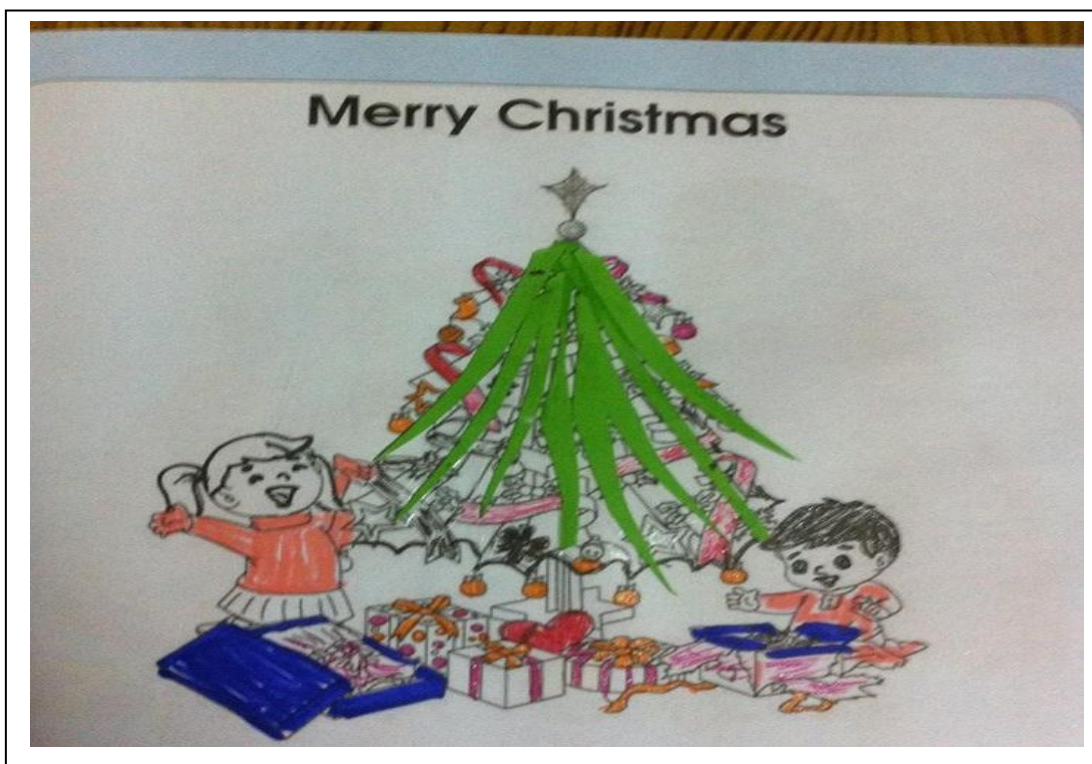

Situational cultural Learning Activities

Worksheets (SCLA)

Months	Festivals
Baisakh	Happy New Year
Jestha	Buddha Jayanti
Asar	Bhanu Jayanti
Shrawan	Krishna Janmasthan, Father's Day, Rakshya Bandhan, Guru Purnima
Bhadra	Happy Eid, Happy Teej, Children's Day, Gai Jatra
Ashwin	Happy Dashain
Kartik	Happy Dipawali, Happy Bhaitika, Happy Chhath
Mangsir	Flag of Nepal
Poush	Merry Christmas, Happy Tamu Lhosar
Magh	Maghe Sakranti, Saraswati Puja
Falgun	Maha shivaratri, Happy Holi
Chaitra	Ram Nawami

- Expression through letters, words and simple sentences.
- See/ Consult sample key words and sentences.

Educational Display for Nursery

- Song Chart
- Number Chart
- Flower, vegetable, animal and bird chart
- Shapes and colours
- Parts of body

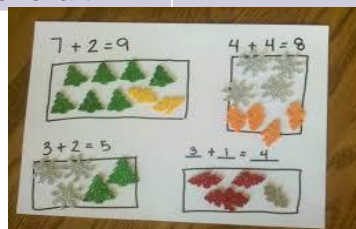
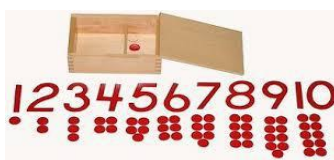
English Materials (Nursery)

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Me and my body (shape boy and shape girl) •Parts of the body chart •Writing patterns (use of objects) •Family chart (pictures, song God bless mummy) •Things in the school (picture chart) •Thing in the house chart • Map of Nepal	•Liquid drinks (pictures and names) •Fruit chart (letter and picture) •Vegetables chart •Birds and animals chart •Colouring the animals and birds	• Festivals (name chart and picture chart) • Clothes we wear •Stationery (pictures patching) •Vehicles chart •Weather chart •Weather song •Colouring the weather chart •Utensils •Things in the bed room •Objects and letters	•Pictures and letters (pictures of tree, bus, cup, mug etc) •Three letters words and their pictures

Mathematics Materials (Nursery)

1st Term	2nd Term	3rd Term	4th Term
•Concept of numbers (0-9 objects) •Number concept through fingers •Number chart through sounds • Number and object chart	•Ascending and descending (1-10 and 10-1) •Number wheel •Concept of number 16-20 (10+6, 10+7.....) • before and after number chart	•Matching and joining with fingers •Nepali numbers name • Ones and Tens chart	•Nepali numbers 11-20 (in apple) •English numbers 11-20 (in snake) •Watch •My number book • Chart (Hindu Arabic and Devnagari)

Nepali Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•क-अक्षर र चित्र •अक्षर चक्र	•ट-ज्ञ अक्षर र चित्र •अक्षर चक्र •चित्र र अक्षर	•रङ्ग भर्ने •अगाडि र पछाडिका अक्षर चार्ट	•अ-अः अक्षर चार्ट (सर्पमा) •चित्र र अक्षर

G.I Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Primary shapes •Primary colours •Primary shapes/colour song chart (me and you) •Shapes and correct object •Colouring the fruits	•Colouring the vegetables •Colouring the shape chart •Opposites (pictures and words) •Concept of same and different	•Co-ordination chart •Things in the classroom chart •Things in the kitchen chart •Things in the hospital chart •Animals in the zoo •Belongings chart • Profession chart	•Profession chart •Time chart •Rhyming words chart • Beginning middle and ending sound chart.

English Corner

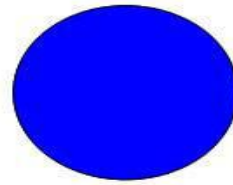
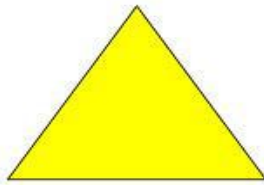
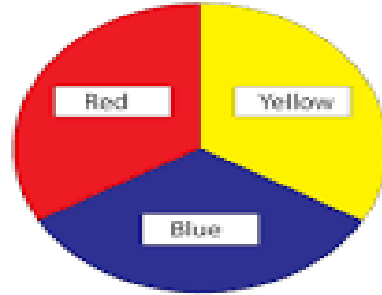
- Concept of I (Boy and Girl)
- Parts of the body chart (song chart on parts of the body)
- 12 writing patterns

G.I

Primary colours
Primary shapes
Shapes song
Color song
Situational Cultural
learning materials

Primary Colors

Nepali Corner

- Picture chart
- Akshyar chart

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	स
	ष	श	ह	
	क्ष	त्र	ज्ञ	

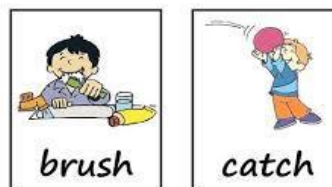
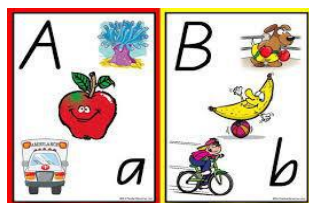
Educational Display for L.K.G

- Song Chart
- Number Chart
- Flower, vegetable, fruits, animal, bird and insect chart
- Shapes and colours
- Parts of body
- Weather chart

English Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Shape boy and shape girl chart (song) •Sound chart (a-z) •Phonics song •Rhyming words chart •Consonants and vowels	•Two letter sight words •3 letter sight words •4 letter sight words •Opposites •3-4 letter rhyming words	•Concept of this and that •One and many	•Action words (words and pictures) •Simple sentences chart

Shape Boy and Shape Girl

Nepali Materials

1 st term	2 nd term	3 rd term	4 th term
•अ- अः अक्षर चार्ट •क -ज्ञ सम्म अक्षर चार्ट • दुई,, तीन, चार अक्षरका शब्द •शब्द चक्र —व्यञ्जन वर्ण) •शब्द चक्र (स्वर वर्ण) •मात्रा चार्ट	• । वाक्य चार्ट • ि लागेका सरल वाक्य चार्ट • (।)लागेका शब्द चार्ट • (।) लागेका वाक्य चार्ट	• े लागेका शब्द चक्र • े सम्मका शब्द चार्ट • े सम्मका वाक्य चार्ट • ो, ौ चार्ट • चिन्ह चार्ट	• ौ लागेका शब्द चार्ट • ोः लागेका शब्द चार्ट • ु लागेका शब्द चक्र •शरीरका अंगहरूको नाम र चित्र •लुगाका नाम र चित्र •फलहरूका नाम र चित्र •फुलहरूका नाम र चित्र •तरकारीहरूका नाम र चित्र

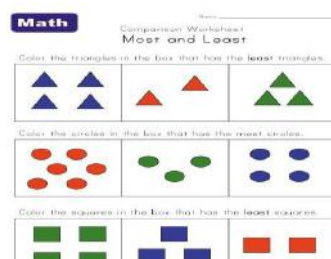
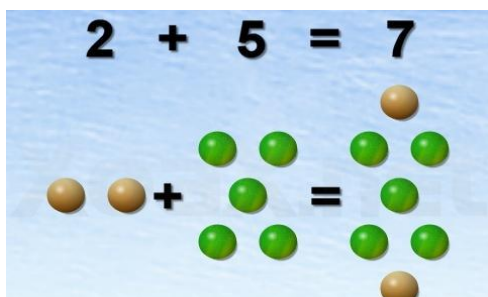

Science chart

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Me and my body (picture chart) •Fruits chart •Vegetables chart •Colouring the fruits	•Food chart with pictures •Parts of the plant •Animals chart (wild, domestic and water) •Birds chart •Insect chart •Animals and their home chart •Animals and their baby chart	•Living things and non living things chart •Means of transport (air, land and water) •Colouring the vehicles •Parts of the home chart •Things inside the home chart •Uses and sources of water chart	•Weather chart •Colouring the weather chart •Our universe chart •Parts of the day chart •Healthy habits chart

Mathematics Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
• Concept of ascending and descending • Shapes chat • Shape song (circle is a shape like....) • Object and shapes chart • Concept of adding single numbers. • Number and Number name chart.	• Concept of addition • Object and quantity	• Concept of time • अडक र अवधारको अवधारणा • अगाडि र पछाडिको अवधारणा • Tens and Ones chart	• संख्या, अडक र एकाइ • ठूलो र सानोको अवधारणा • उल्टो शब्द र चित्रको अवधारणा • समयको अवधारणा • Concept of Time • Concept of comparison. • तुलनाको अवधारणा

G.I Materials

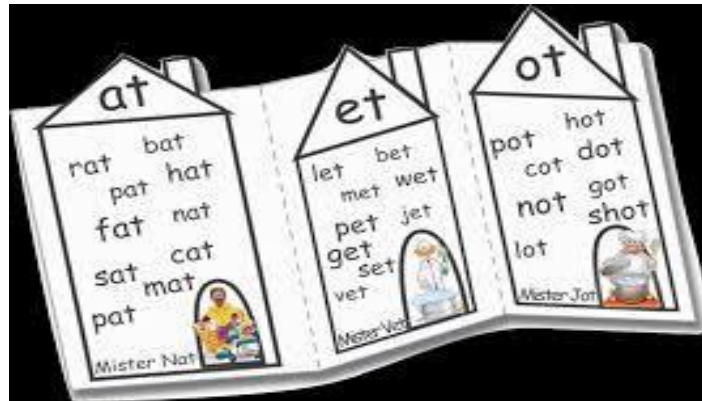
1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Colour filling •Colouring the fruits •Colouring the vegetables	•Concept of opposites •Concept of odd pictures •Concept of pair •Concept of belongings	•Concept of position (preposition) •Things in the kitchen chart •Toilet articles •Profession chart •Direction chart •Map of Nepal	•Concept of time •3-4 letters words •Polite words chart

English Corner

- Concept of I (Boy and Girl)
- Parts of the body chart (song chart on parts of the body)
- Rhyming words
- Vowel and consonant
- Days and Months

Rhyming words

Vowels

Consonants

Nepali Corner

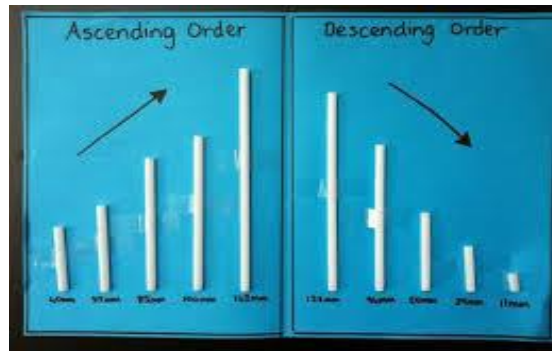
- Picture chart
- Akshyar chart
- Matra chakra

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	स
	ष	श	ह	
	क्ष	त्र	ज्ञ	

Barhakhari					
क	का	कि	की	कु	कू
Ka	Kaa	Ki	Kee	Ku	Koo
के	कै	को	कौ	कं	कः
Ke	Kai	Ko	Kau	Kan/Kam	Kah

Maths corner

- Object pasting chart
- Comparison chart
- Ascending / descending chart
- Ordinal number chart

Sciences Corner

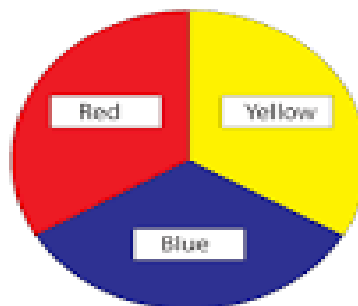
- Animals chart
- Birds chart
- Fruits chart
(songs of fruits)
- Vegetables chart
- Weather chart

G.I

- Primary colours
- Primary shapes
- Shapes song
- Colour song
- Situational Cultural learning materials
- Personal belongings
- Things in the room

Primary Colors

Clean Your Room

Make your bed	Hang your towel	Put your shoes away
Take care of dirty clothes	Put away clean clothes	Put your books away
Put your toys away	Take care of paper and art supplies	Throw the trash away

Educational Display for U.K.G

- Song Chart
- Sound tree
- Chart for living and non living thing
- Shapes and colours
- Sense organs/ senses
- Daily used things
- Family members
- Weather chart
- Time

Nepali Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•स्वरवर्णको अवधारणा •मात्राहरूको अवधारणा •क-ञ अक्षरको अवधारणा •२,३,४ अक्षरका शब्द •सात बार •शिरविन्दु लागेका शब्दहरू •चन्द्रबिन्दु (ँ) लागेका शब्दहरू •ऋकार लागेका शब्दहरू •रेफ (ँ) लागेका शब्दहरू •आधा अक्षरको अवधारणा	•शरीरका अंगहरूको नाम •फल, तरकारी, फुलहरूको चित्र र नाम •किराहरूको नाम र चित्र •यातायातका साधनहरूको नाम र चित्र •जनावर (घरपालुवा र जङ्गली जनावरहरूको नाम र चित्र •परिवारका सदस्य •लुगाहरूको नाम र चित्र •घरमा पाइने र विद्यालयमा पाइने सामानको अवधारणा •भान्सामा पाइने सामानहरूको नाम र चित्र •मौसम •ब्राह्म महिना	•एक वा एकभन्दा बढीको अवधारणा •को कहाँ बस्छु? •विपरीत शब्दहरूको अवधारणा •अनुच्छेदको अवधारणा	•अनुच्छेद लेखनको अवधारणा •साबुन •किताब •फलफूल •नेपाल

English Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Concept of sound (sound chart) •Consonant words chart •Vowels words chart •3-6 letter words chart	•Concept of opposites •Days of the week chart •12 months chart •Colour chart •Concept of singular and plural	• action words chart •Concept of on, in, under, up, down, near, behind...	•Concept of paragraph on the topic:- ➢ My self ➢ Dog ➢ My family ➢ Time ➢ House ➢ School ➢ Shop ➢ Books ➢ Map of Nepal ➢ Concept of things and their uses ➢ Greetings chart

Science Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Concept of parts of the body •Sense organs •Living and non living things •Parts of the plants •Types of plants (shrubs, herb, trees, climbers and thorny plants)	• Flower chart • Insects chart •Fruits chart •Colouring the fruits •Vegetables •Colouring the vegetables •Animals (domestic, wild and water) •Birds chart •Parts of the birds •Flying and flightless birds	•Animals and their homes • Life cycle of animals . • Clothes chart •Sound of animals •Food chart •Traffic light (picture)	•Means of communication chart •Weather chart •Weather song •Season chart •Good habits chart •Means of transportation chart

Mathematics Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Concept of before, after and between •Concept of ordinal number •Concept of greater and smaller number •Concept of addition and subtraction • Concept of odd and even	•Number wheels (addition) •Number wheel (subtraction) •Multiplication table •Concept of time •Concept of shapes •Concept of calendar •Concept of rupees • Concept of tens and ones • Concept of ascending and descending order	•Concept of Nepali numbers • Multiplication table	• Time chat •Calenders •Shapes and sizes chart •Money, currency and coin chart

Science Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Concept of parts of the body •Sense organs •Living and non living things •Parts of the plants •Types of plants (shrubs, herb, trees, climbers and thorny plants)	• Flower chart •Fruits chart •Colouring the fruits •Vegetables •Colouring the vegetables •Animals (domestic, wild and water) •Birds chart •Parts of the birds •Flying and flightless birds	•Animals and their babies chart •Insects chart •Parts of the insects • Life cycle of animal • Clothes chart • Personal hygiene chart •Animals and their homes •Sound of animals •Food chart •Traffic light (picture)	•Means of communication chart •Weather chart •Weather song •Season chart •Forms of earth chart •Means of transportation chart

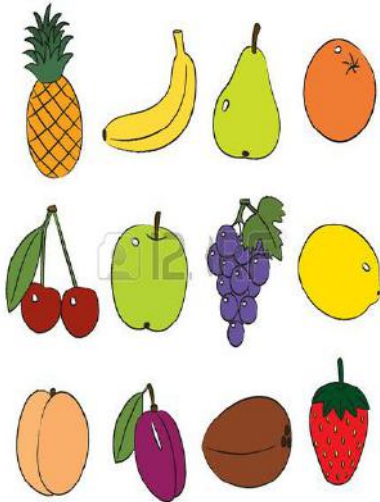
Living and non living things chart

Parts of the plants chart

Fruits

Weather

Sunny Day

Cloudy Day

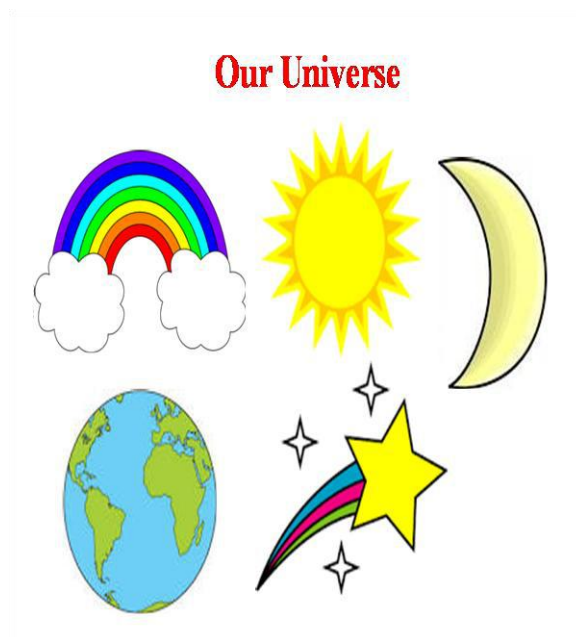

Windy Day

Rainy Day

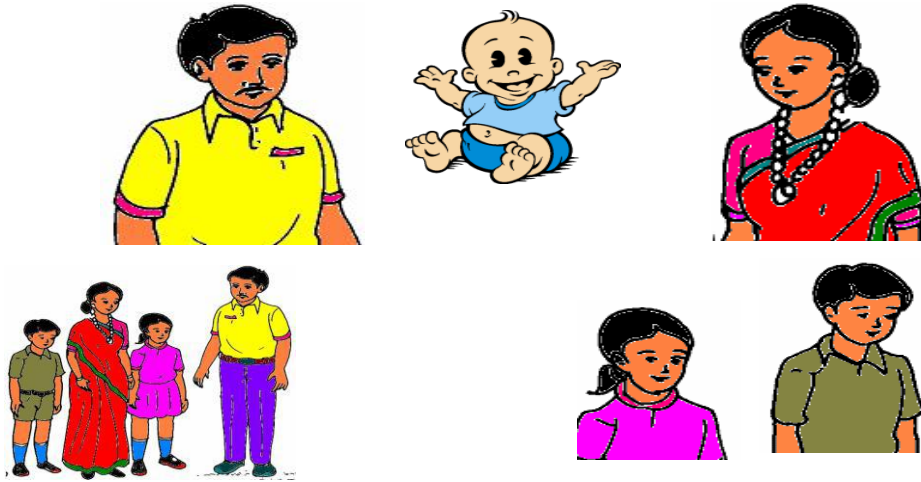

Social study Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Cleanliness chart (sentences list) •Concept of community (things in the community chart) •Things in the environment chart •Picture of globe (It's me, it's you) •Parts of the houses chart	•Pictures of city houses •Pictures of village houses •Things in the school chart •Family chart •Difference in city and village (picture reflection) •Map of Nepal	•Famous things of Nepal chart •Places to worship (pictures) •Colour and join the dots (places to worship) •Festival chart •Situational cultural learning activities •Celebrations •Profession chart •Good habit chart	•Safety habit chart •Drawing or pasting pictures

Family members

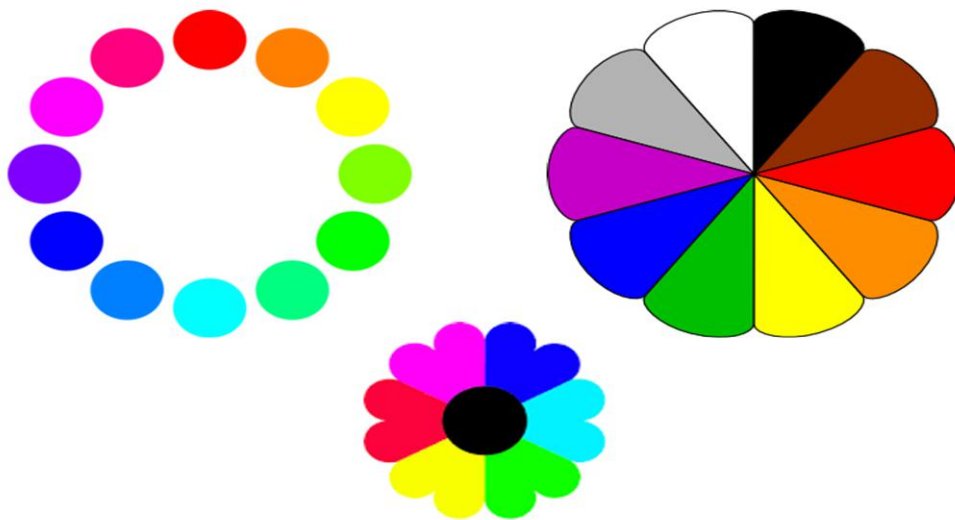

G.I Materials

1 st Term	2 nd Term	3 rd Term	4 th Term
•Shapes and sizes •Shape song •Object and shapes concept •Patching or Joining the shapes •Shape boy and shape girl •Concept of colour •Concept of opposites	•Belongings and coordination •Rhyming words chart •Numerical words chart •Preposition chart •Concept of direction •Traffic light and traffic signal chart •Tools chart	•Concept of direction •Traffic light picture chart •Traffic signal chart •Tools chart with picture	•Concept of time •SAARC countries chart

Colours

COLOURS

We love colours 2

Oh! Don't you?

Orange, white and yellow

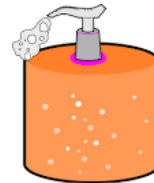
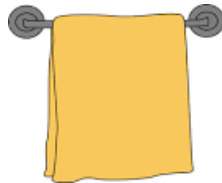
Red, green blue..

Red rose, blue sky

Green grass, yellow butterfly...

Daily used things

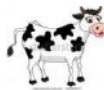

15.Theme based songs | Rhymes

15. 1 Songs/Rhymes for Nursery

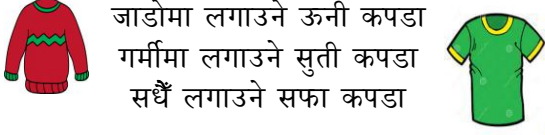
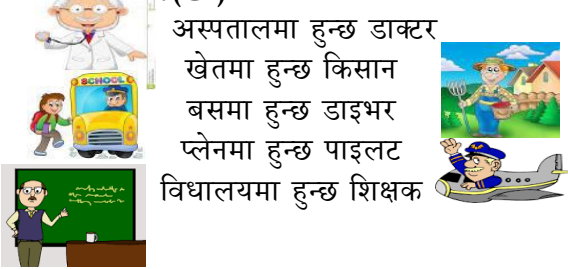

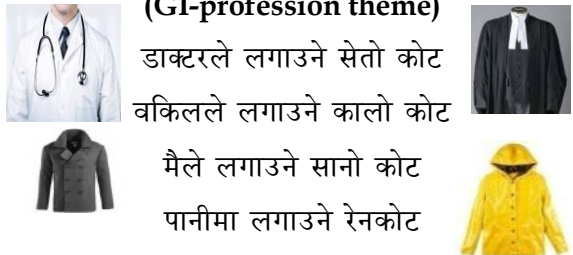
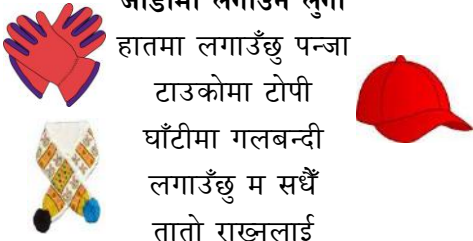
Songs/Rhymes for Nursery- for First Term Me and my body Head and shoulder Knees and toes Knees and toes Knees and toes Eye and nose and ear and mouth	Parts of my body Two little eyes open wide Two little ears listen twice Two little hands clap thrice Clap, clap, clap 1,2,3
Me and my family I have a little family With four members 'ather, mother, brother and me There are four members 1 2 3 4 our family members	My family I love my dad I love my mum I love my brother I love my sister I love them all They love me lot
Days of the week Sunday, Monday, Tuesday Wednesday, Thursday, Friday We go to school everyday Saturday is a holiday	Colours Colours, colours There are many colour Red Blue Yellow are primary colours

मेरो शरीर टाउको, काँध, घुँडा, गोडा, आँखा, नाक, मुख	सानो परिवार गीत मेरो परिवार चारजनाको बुबा, आमा, दिदी म गरी चार हाम्रो परिवार, सानो परिवार
घर यो मेरो घर त्यो तिम्रो घर तिमी हामी सबैको हुन्छ बस्ने घर	घण्टी (School theme) १० बजे घण्टी लाग्छ । घण्टीले के भन्छ । आऊ नानी बाबु हो । स्कूल जाऔँ भन्छ ।
बाहिर हेर साथी हो । बाहिर हेर साथी हो, आज कस्तो दिन छ । माथि माथि आकाशमा हेर घाम लागेछ ।	

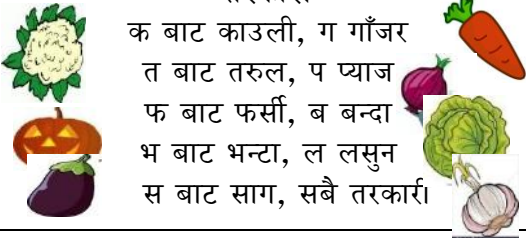
Songs/ Rhymes for Nursery (Second Term) Domestic animals and cat and dog and goat and ox and pig and sheep These are all animals, domestic animals	Animals Milk, milk cow Wool, wool sheep Fat fat pig Jump jump horse Load load yak Bye, Bye, Bye, All the animals
Wild animals Black black bear Big big elephant Hello hello jackal Roar roar lion Jump Jump monkey They are all wild animals They all live in the jungle	Reptiles Turtle, Tortoise, Crocodile Frog, Lizard, snake All are reptiles
BEAR 4 letters 1 2 3 4 4 claps 1 2 3 4 First letter B. Last R.	LION 4 letters 1 2 3 4 4 claps 1 2 3 4 First letter L Last letter N.

Six letter animals Monkey can jump Jackal can run I can jump I can run I can also hop, hop, hop.	What can animals do? Birds can fly Fish can swim Lion can roar Horse can run I can walk, run and jump But can't fly
Fly Fly, Fly go away Do not come to me I do not like you Never come to me	Fruits Mango² one seed Apple² few seeds Orange² many seeds but in banana There is no seed
Vegetables Green vegetables Yellow vegetables Pink vegetables Red vegetables There are many vegetables Red or green Yellow or pink I like all the vegetables	Sound song G green, Y Y yellow P P pink, R R red V V vegetable, L L li I like green vegetables I eat green vegetables
Festivals Dashain or Tihar Eid or X-mas Holi or Lhosar I like all the festivals	किरा नमार किरा नमार साथी किरा नमार हात र पाइतालाले किरा नमार

जनावर जङ्गलमा बस्ने जङ्गली घरमा बस्ने घरपालुवा जनावर तिमी प्राणी संसारमा पाइने	पशु नमार पशु नमार साथी पशु नमार खुकुरी र बन्चरोले पशु नमार
Sound song A a apple B b banana G g grapes M m mango O o orange P p papaya S s strawberry W w watermelon Ff fruits. Ff fruits I like fruits. I eat fruits	तरकारी क बाट काउली, च च्याउ ल बाट लसुन, प प्याज म बाट मुला, त तरुल स बाट साग, त तरकारी म खान्छु, सधैं तरकारी ।
Songs/ Rhymes for Nursery (Third Term) वातावरण वातावरणमा हुन्छ धेरै कुरा वन, जङ्गल बोटविरुवा पशु पंक्षी किरा फट्याङ्ग्रा अन्न पानी फल तरकारी आदि आदि हुन्छ वातावरणमा	यातायातका साधन आकाशमा उड्ने हवाईजहाज बाटामा गुड्ने बस कार पानीमा चल्ने पानीजहाज
पाङ्ग्रा साइकलको हुन्छ दुई पाङ्ग्रा टेम्पोको हुन्छ तीन पाङ्ग्रा बस, कार जिप चार पाङ्ग्रा डुङ्गा जहाजको हुन्छ पाङ्ग्रा	जाडोमा लगाउने स्विटर, कोट, ज्याकेट अबै तातो ऊनको, लगाउँछु म स तातो राख्लाई

कपडा जाडोमा लगाउने ऊनी कपडा गर्मीमा लगाउने सुती कपडा सधैं लगाउने सफा कपडा	हाम्रो पहिचान (GI theme) नेपाल हाम्रो देश हामी सबै नेपाली भन्डा हाम्रो रातो चन्द्र सूर्य अङ्कित
Songs/ Rhymes for Nursery (Fourth Term) को कडा हुन्छ ?(GI) अस्पतालमा हुन्छ डाक्टर खेतमा हुन्छ किसान बसमा हुन्छ ड्राइभर प्लेनमा हुन्छ पाइलट विधालयमा हुन्छ शिक्षक	गीत (GI-Profession theme) क बाट किसान च चालक न बाट नर्स प पाइलट व बाट वकिल श शिक्षक व बाट विधार्थी म चाहिँ विधार्थी
गन (GI-letters theme) क देखि ३ गन, कति हुन्छ गनि सकेपछि, भन छत्तिस ३० र ६, तीस र छ हुन्छ छत्तिस	लुगा (GI-profession theme) डाक्टरले लगाउने सेतो कोट वकिलले लगाउने कालो कोट मैले लगाउने सानो कोट पानीमा लगाउने रेनकोट
जाडोमा लगाउने लुगा हातमा लगाउँछु पन्जा टाउकोमा टोपी घाँटीमा गलबन्दी लगाउँछु म सधैं तातो राख्नलाई	

15.2 Songs/ Rhymes for LKG

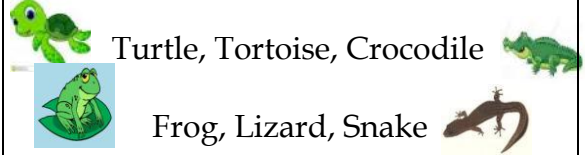
Thematic songs for LKG (First Term) Greeting Song Hello! Hello! Morning, morning time Good morning good morning g...o.....o.....d morning	Clock Look at the time It's 10 o'clock It's the time for school So, please go to school
Colours We love colours² Oh! Don't you?² Orange, white and yellow² Red, green and blue.² Red rose, blue sky Green grass.....Yellow butterfly.	स्याउ रातो स्याउ, रातो स्याउ टोकेर खाऊ, टोकेर खाऊ रातो स्याउ धेरै मिठो रातो स्याउ धेरै मिठो खाऊ, खाऊ, खाऊ खाऊ, खाऊ, खाऊ
	तरकारी क बाट काउली, ग गाँजर त बाट तरुल, प प्याज फ बाट फर्सी, ब बन्दा भ बाट भन्टा, ल लसुन स बाट साग, सबै तरकारी

Thematic songs for LKG (Second Term)
My hand

This is my hand
I have two hands
One is right and another is left

Reptiles (Science)

Turtle, Tortoise, Crocodile

Frog, Lizard, Snake

All are reptiles

Four letter animals (Science)

Bear, deer, come near

Let me write

Your name here

जनावर

घरमा पाल्ने घरपालुवा, जङ्गलमा पाइने जङ्गली
जनावर पनि प्राणी, हामी जस्तै सास फेर्ने
हिँडडुल पनि गर्ने, खाना पनि खाने
जनावर तिमी प्राणी संसारमा पाइने

Five letter animals

Five letter animals

Standing in the jungle

Some are eating

Some are chasing in the jungle

फूल

क बाट कमल, ग बाट गुलाब
म बाट मखमली, ल बाट लालीगुराँस

फ बाट फूल,

यी सबै हुन् फूल

Butterfly

Butterfly, butterfly
From where do you come?
I know not, I ask not
But you never had a home

Hello!!

Hello! Hello!

Hello! Hello!

Hello! Hello!

Who are you?

Hello! Hello!

Hello! Hello!

Hello! Hello!

How are you?

Hello! Hello!

Hello! Hello!

Me and You

Me and You

You and Me

We are friends

Good friends

म र तिमी

तिमी र म

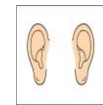
हामी हौं साथी

असल साथी

FIVE SENSES

Eyes say, see see

Ears say, hear hear

Hello! Hello! How do you do?	Nose says, smell smell Tongue says, taste taste Skin says, feel feel.....
Good I am good You are good We are very very good I + You = We I am a child You are a child We are the children of Nepal	My body Above the chest Below the waist Navel at the middle These are my body parts
Thematic songs for LKG (Third Term) My fingers Five fingers in my hand Thumb finger, pointer finger, middle finger Ring finger and a little one Altogether five fingers in my hand	House I have a house You have a house She has a house He has a house We all have houses
My legs Two little legs Ten little toes Knee at the middle Above thigh and below ankle अंक गीत(maths) १, २ आऊ मेरो बुई	मौसम घाम लाग्दा घमाइलो हावा चल्दा सितलो बादल लाग्दा अँध्यारो पानी पर्दा रमाइलो Clap, Clap, Clap One little finger clap, clap, clap एउटा सानो औंला ताली, ताली, ताली

३, ४ गर धेरै विचार
५, ६ साँचो बोल्नु छ
७, ८ पढ आफ्नो पाठ
९, १० ज्ञानी भएर बस

Movement Song

Smile baby smile², Smile and smile²
Clap baby clap², Clap and clap²
Jump baby jump², Jump and jump²
Bend baby bend², Bend and bend²
Turn baby turn², Turn and turn²
Fly baby fly², Fly and fly²
Dance baby dance², Dance and dance²
Bye baby bye², Bye and bye²

छिमेक

मेरो घर अगाडि साथीको घर
मेरो घर पछाडि काकाको घर
दायाँ बायाँ सबै छिमेकीको घर
छिमेक छिमेक मिलेर बस्ने गाउँ घर

लुगा

जाडोमा लगाउने मोटो लुगा
गर्मीमा लगाउने सुती लुगा
सधैं लगाउने सफा लुगा

Two little fingers clap, clap, clap
दुई ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली

Three little fingers clap, clap,
तीन ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली

Four little fingers, clap, clap, clap
चार ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली

Five little fingers clap, clap, clap
पाँच ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली

Ten little fingers clap, clap, clap
दस ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली

Festivals

I like festivals
Dashain or Tihar
Eid
or
Christmas
Lhosar
or
Holi
All and all
I like all the festivals

Songs/ Rhymes for LKG (Fourth Term)

My head (Science)

This is my head with two eyes
This is my head with two ears
This is my head with one nose and
This is my head with one mouth

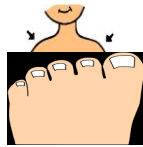
My mouth (Science)

This is my mouth
With a tongue and teeth
From where I eat

My body parts

Head and shoulder
Knees and toes
Knees and toes
Knees and toes

Eyes and nose and ears and mouth

Two little eyes open wide
Two little ears listen twice

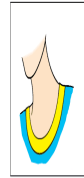

Two little hands clap thrice
Clap, clap, clap 1 2 3

My body

I have a body
With many parts
Only in the head
There are many parts
Below the head
There is the neck
Below the neck
There is the chest
Below the chest
There is the stomach
Inside the stomach
There are many parts

Love

I love my family
I love my friends
I love my neighbours
I love my teachers
I love you all
All the time
I love you all
You love me a lot

Neighbourhood

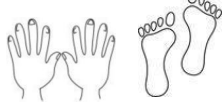

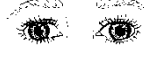

This is my house
That is your house
We all have
Our own houses
In our neighbourhood

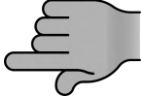

Profession Some are teachers Some are doctors Some are drivers Some are farmers Each and everyone They do have their own work	Transportation 2 wheeler cycle tring tring tring 3 wheeler tempo tee, tee, tee 4 wheeler van puwaa, puwaa, puwaa
Clouds Look up at the sky Look like the birds They seem white and black They are called Clouds in the sky	Wind Wind wind Where are you? I want to see you I want to touch you But I can't I can only feel you
Sun Hello! sun How are you? Hello! sun Where are you? I want to touch you I want to meet you But I can only see you	Rain Rain, rain go away Come again another day Teddy and baby want to play

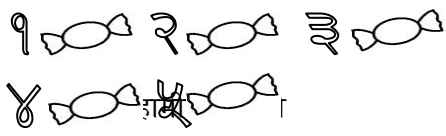

ताली ताली १ एक औंला, ताली ताली २ दुई औंला, ताली ताली ३ तीन औंला, ताली ताली ४ चार औंला, ताली ताली ५ पाँच औंला, ताली ताली ६ छ औंला, ताली ताली ७ सात औंला, ताली ताली ८ आठ औंला, ताली ताली ९ नौ औंला, ताली ताली १० दस औंला, ताली ताली	COLOURS (Science) Red apple, red apple red red red Black hair, black hair, black black black Green tree, green tree, green green green Blue sky, blue sky, blue blue blue White milk, white milk, white white white Yellow banana, yellow banana, yellow yellow yellow Red-black, green-blue, White-yellow are different colours.
मेरो सानो परिवार मेरो सानो परिवार चार जनाको बाबा, आमा, दिदी म गरी चार चार जनाको हाम्रो परिवार, हाम्रो परिवार सानो परिवार सानो परिवार रमाइलो परिवार	यातायातका साधनहरू आकाशमा उड्ने हवाईजहाज बाटामा गुड्ने बस, कार पानीमा चल्ने ढुङ्गा, जहाज हामीलाई चाहिने सबै साधन

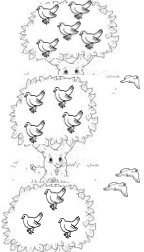

15.3 Songs/ Rhymes for UKG

Songs for UKG (First Term) Altogether 26 10 little fingers 10 little toes 2 little eyes 2 little ears 1 little nose and 1 little mouth	Bye - Bye" Bye, bye dear friends Bye, bye dear friends Bye, bye dear friends to you all See you again See you again See you again next day Thank you dear friends

There are altogether 26 26, 2 and 6, 26, twenty six A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z These are called alphabets Alphabets are altogether 26 26, 2 + 6, 26 twenty six	Thank you dear friends Thank you dear friends to you all La, la, la, la
बाई बाई बाई बाई साथी २ } २ बाई बाई साथी सबैलाई } फेरि भेट्ने छौं २ } २ फेरि भेट्ने छौं भोलि } धन्यवाद साथी २ } २ धन्यवाद साथी सबैलाई } ला ला ला ला^३ ला ला ला	Chew Chew your food Chew chew your food A little at a time Chew it slow, chew it good, Chew it to this rhyme
Commanding song Come on all my friends Come and clap your hands Clapping, clapping 1, 2 - 1, 2, 3 Come on all my friends Come and shake your hands Shaking, shaking 1, 2, - 1, 2, 3 Come on all my friends Come and jump with me Jumping, jumping 1, 2 - 1, 2, 3 Come on all my friends Come and dance with me Dancing, dancing 1, 2 - 1, 2, 3	Clean Clean your teeth Clean, clean your teeth Clean them twice a day Thoroughly, thoroughly, thoroughly, thoroughly That's the only way. लाइन लागी हिंडौं न मिली जुली जाऔं न तिघ्रा मेरा पाइलाहरु सँगसँगै चालौं न । Let's walk in a line All together Let's take the steps All together

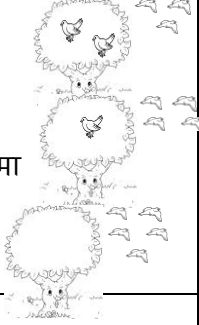
नमस्ते नमस्ते नमस्ते गुरुहरू नमस्ते नमस्ते साथीहरू आज भेटेर खुसी लाग्यो भोलि फेरि भेटौंला नमस्ते, नमस्ते, न.....म.....स्ते Good morning, Good morning Good morning dear teachers Good morning, Good morning Good morning dear friends We are pleased to meet today We'll meet you tomorrow again Good morning, Good morning G..o..o...d.....m...o...r...n...i...n...g	Tomy Finger Tomy finger up up Tomy finger down Tomy finger dancing All round the town Tapping on the shoulder Tapping on the head Tapping on knees and Napping on the bed Pointer finger Middle finger Ring finger Little finger Family finger
BOY-GIRL I am a boy. You are a girl. I am a girl. You are a boy. Some are boys.	हात धुने Wash wash wash your hands Wash them all the time Thoroughly (4) Wash the dirty hands धोऊ धोऊ हात धोऊ सधैँ धोऊ हात

Some are girls. But We are the gift of God.	राम्ररी (४) धोऊ फोहोर हात
POLITE WORDS Thank you, Thank you Say thank you. Sorry, sorry Say sorry. Please, please Say please. Excuse, excuse Say excuse Thank you, Sorry Please, excuse Always use polite words	Hello Hello! hello Morning, morning time 2 Good morning!! Good morning!! G....o....o...d.....morning Hello! hello afternoon, afternoon time 2 Good afternoon!! Good afternoon!! G....o....o...d.....afternoon Hello! hello evening, evening time 2 Good evening!! Good evening!! G....o....o...d.....evening Hello! hello night, night time 2 G....o....o...d night!! G....o....o...d night!! G....o....o...d night.
Songs for UKG (Second term)रड रातो रड छ चहकिलो निलो, कालो, अँध्यारो फिक्का रड छ पहुँलो रह्यो अब हरियो रड अब ५ भयो	दसै आयो दसै आयो, दसै आयो हाप्रो ठूलो पर्व आयो हिन्दुहरूको महान् पर्व घरघरमा फेरि आयो । जमरा राख्ने बेला आयो मन्दिर जाने बेला आयो नवदुर्गाको पूजा गर्ने कालरात्रि फेरि आयो ।

रातो, निलो, कालो, पहेंलो, हरियो जम्मा ५ भयो रड हामीले सिक्छौं	पिड खेल्ने बेला आयो चङ्गा उडाउने बेला आयो राम्रा राम्रा नाना लगाई मिठो खाने बेला आयो टीका लगाउने बेला आयो भेटघाट गर्ने बेला आयो मान्यजनको आशीर्वाद थापी जमरा लाउने बेला आयो । दसैं आयो दसैं आयो
शुभ गुरु पूर्णिमा It's a hap hap happy teachers Happy Teachers' Day to you all Thank You teachers² Thank you teachers to you all You are grateful² You are grateful to us Wish you all the best² Wish you all the best to you all Happy Teachers' Day² Happy Teachers' Day to you all	मुठी कसेर हात खोलेर मुठी कसेर हात खोलेर ताली बजाएर मुठी कसेर फेरि खोलेर ताली बजाऔं दुई हात टाउकामा घाम भलमल्ल घाम भलमल्ल घाम भलमल्ल, भलमल्ल, भलमल्ल
पाँच ओटा चरा पाँच ओटा चरा थिए एउटा रुखमा एउटा सानो चरा उडिगयो चारओटा चरा भए त्यस रुखमा एउटा चरा उडी फेरि गयो तीन ओटा चरा भए त्यस रुखमा	God's Love Is So Wonderful God's love is so wonderful (3) O wonderful love Mummy's love is so wonderful (3) O wonderful love Papa's love is so wonderful (3) O wonderful love

एउटा चरा उडी फेरि गयो
दुई ओटा चरा भए त्यस रुखमा
एउटा चरा उडी फेरि गयो

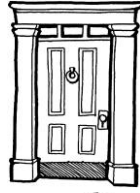
एउटा चरा मात्र भयो त्यस रुखमा
एउटा चरा पनि उडी गयो
छैनन् अब चरा त्यस रुखमा

सीता र गीता

सीता र गीता ढोकामा
हामी सबै लाइनमा
छिटो छिटो जाऔं न
ढोकाभित्र पसौं नटि नि नि नि नि
दयाप्प ।

Friend's love is so wonderful (3)

O wonderful love

Teacher's love is so wonderful (3)

O wonderful love.

हास्न खेल

ल....ल.....ल.....ल.....लल...लल.....ल

ल....ल.....ल.....ल.....लल...लल.....ल

हाँस खेल सिकें मैले

नाँच पनि सिकें

रुने बानी बिसिएर मुस्कुराउन सिकें ।

ल....ल.....

बुबा, आमाको काख छोडी

स्कूल जान सिकें

साथी भाइ सबैसँग मिली बस्न सिकें

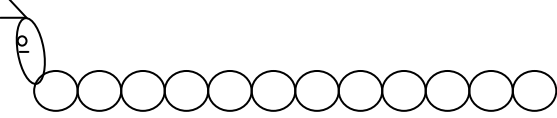
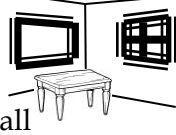
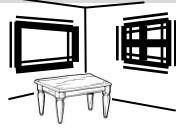

ल.... ल....

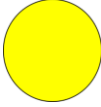

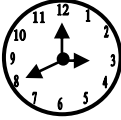

किताब मेरो साथी अब कलम मेरो हात

लेख्न पढ्न छोड्ने छैन अबदेखि म त

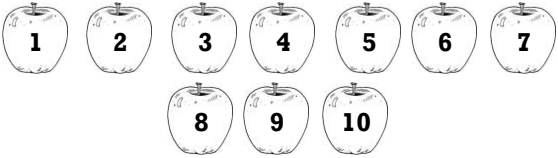

ल.....ल.....

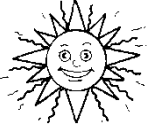

बाह्र महिना बैशाख जेष्ठ अषाढ श्रावण भाद्र असोज कार्तिक मंसिर पौष माघ फागुन चैत्र एक वर्षमा बाह्र महिना । बाह्र महिनाको एक वर्ष २ } वैशाख, जेष्ठ, आषाढ, श्रावण, भाद्र, असोज, कार्तिक, मंसिर, पौष, माघ, फागुन, चैत्र जम्मा भयो बाह्र महिना बाह्र महिनाको एक वर्ष २ }	Classroom In the classroom In the classroom There's a whiteboard on the wall There's a table There's a window In the classroom where we learn. कक्षा कोठा कक्षाकोठामा कक्षाकोठामा हुन्छ सेतोपाटी भित्तामा हुन्छ टेबल हुन्छ भ्याल हाम्रो सिक्रे कोठामा
SEVEN DAYS There are seven days, There are seven days, There are seven days in a week. Sunday, Monday Tuesday, Wednesday Thursday, Friday, Saturday. आइतवार, सोमवार, मंगलवार, बुधवार बिहीवार, शुक्रवार, शनिवार ला ला ला ला ला ला ला ला	हल्ला नगर हल्ला नगर साथी हल्ला नगर पालैपालो बोले बानी गर भगडा नगर साथी भगडा नगर सबैसँग मिलिजुली बस्ने गर रिस नगर साथी रिस नगर सबैसँग हाँसीखुसी बोले गर भूटो नबोल साथी भूटो नबोल सत्य र साँचो कुरा बोले गर चकचक नगर साथी चकचक नगर चोट पटक लाग्नबाट बच्ने गर अल्छी नगर साथी अल्छी नगर आफ्नो काम आफैँ गर्ने गर

Songs for UKG (Third Term) Bits of Paper Bits of paper Bits of paper Lying on the floor Lying on the floor Makes the place untidy Makes the place untidy Pick them up Pick them up	ता ता ता ता ता ता 2 ताली बजाउँछौं 2 वरिपरि घुमेर ता ता ता नमस्ते गरौं, नमस्ते गरौं 2 ता ता ता 2 वरिपरि घुमेर ता ता ता हात मिलाऔं, हात मिलाऊ वरिपरि घुमेर ता ता ता 2 बाई बाई गरौं बाई बाई गरौं 2 ता ता ता वरिपरि घुमेर ता ता ता
Each One Is Unique Apple, mango, litchi up up in the tree These fruits most come for trees Cat, dog, rat hop hop on the land These animals jump and hop on the land Crow, eagle, pigeon fly fly in the sky These birds always fly in the sky Crocodile, snake, tortoise crawl on the sand These reptiles can crawl on the sand Daddy, mummy, myself walk in the street We're human can walk in the street	SHAPES I am suzzy circle As happy as can be. I go round and round Can you draw me? Square is my name My four sides are same Turn me around I'm always the same. I 'm tummy triangle Look at me. Count my sides One, two and three.
घर जाने गीत घडी हेर साथी हो ३ बजेछ आमाबाबा लिनलाई आउनुभएछ घर जाने बेला भो मेडम नमस्कार भोलि फेरि भेटौंला सबैलाई नमस्कार ।	Look at the clock/ time Look at the clock/ time It's 3 O'clock Parents are waiting to receive us It's time to go home Thank you dear Ma'am We'll meet tomorrow Thank you all the friends
It's Me It's me It's you } 2	म हा म हुँ, तिमी हौ, हामी हौं

It's we We're the children of the world 2 We can build our family We can build our society We can build our nation We can build our world We're are the children of the world We can build the whole world	संसारका बालबालिका हामी बनाउन सक्छौं हाम्रो परिवार हामी बनाउन सक्छौं हाम्रो समाज हामी बनाउन सक्छौं हाम्रो राष्ट्र हामी बनाउन सक्छौं हाम्रो संसार हामी हौं संसारका बालबालिका हामी परिवर्तन गर्न सक्छौं सारा संसार
Love Me Love Me Father I am a flower of your garden Oh! Ho! Love Me Love Me Mother Oh! Ho! Love Me Love Me Brother Love Me Sister I am a star of your sky Oh! Ho! Love Me Oh! Ho! Love Me Love Me Teacher Love Me Elders I am a future of your world Oh! Ho! Love Me Oh! Ho! Love Me	Movement Song Smile baby smile², Smile and smile² Clap baby clap², Clap and clap² Jump baby jump², Jump and jump² Bend baby bend², Bend and bend² Turn baby turn², Turn and turn² Fly baby fly², Fly and fly² Dance baby dance², Dance and dance² Bye baby bye², Bye and bye² Happy New Year We wish you a happy new year (2) Happy new year (4) It's a hap hap hap happy new year Happy new year (4) May God bless you all (2) On this happy new year (3) May peace be with you all (2) On this happy new year (3) We hope to see you next year (2) Again in happy new year (3)

Clap, Clap, Clap One little finger clap, clap, clap एउटा सानो औंला ताली, ताली, ताली Two little fingers clap, clap, clap दुई ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली Three little fingers clap, clap, clap तीन ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली Four little fingers, clap, clap, clap चार ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली Five little fingers clap, clap, clap पाँच ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली Ten little fingers clap, clap, clap दस ओटा साना औंला ताली, ताली, ताली	दस ओटा स्याउ दस ओटा स्याउ थिए एउटा पसलमा राता राता गोला गोला पाकिसकेका एउटा बच्चा एक रुपियाँ लिई आयो एउटा स्याउ किनी लगी सबै खायो नौ ओटा स्याउ भए त्यस पसलमा राता राता गोला गोला पाकिसकेका एउटा बच्चा एक रुपियाँ लिई आयो एउटा स्याउ किनी लगी सबै खायो आठ..... सात छ पाँच चार तीन ... दुई एक ओटा स्याउ मात्र भयो पसलमा राता राता गोला गोला पाकिसकेका एउटा बच्चा एक रुपियाँ लिई आयो एउटा स्याउ किनी लगी सबै खायो छैन अब स्याउ त्यस पसलमा
Songs for UKG (Fourth Term) टिक टिक टिक - ठिकबेठिक (१) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक सफा हुनु ठिक, फोहोर हुनु बेठिक	टुक्राटाक्री कागज टुक्राटाक्री कागज टुक्राटाक्री कागज भुईँभरि छन्

(२) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक नड काट्नु ठिक, नड लामो बेठिक (३) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक मिल्लुजुल्लु ठिक, भगडा गर्नु बेठिक (४) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक पढनु लेख्नु ठिक, अल्छी गर्नु बेठिक (५) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक खाजा खानु ठिक, खाजा पोखाउनु बेठिक (६) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक सत्य बोल्नु ठिक, भूटो बोल्नु बेठिक (७) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक ज्ञानी हुनु ठिक, बदमास हुनु बेठिक (८) टिक टिक टिक, घडीले भन्छ टिक ठिक कुरा सिक बेठीक कुरा नसिक	भुईँभरि छन् यसले फोहोर देखेछ यसले फोहोर देखेछ टिपी हालौं टिपी हालौं ।
Bought a Blue Car Bought a blue car /// just now ² Going to drive it /// just now ² Got a break down /// just now ² Where's the mechanic /// just now ² He's coming /// just now ² What's the matter /// just now ² It's a breakdown /// just now ² Shall we take it /// just now ² To the garage /// just now ² Repairs started /// just now ² It was finished /// just now ² I was happy /// just now ² Then I took it /// just now ² And washed it /// just now ² And locked it /// just now ² In my garage /// at home ²	बहमाण्ड बहमाण्डमा के के छन् ? जानी राखौं न नानीबाबु हो । पृथ्वी गोलो छ, घुमिरहन्छ । सूर्य तातो छ, धेरै टाढा छ । चन्द्रमा पनि छ, त्यो पनि टाढै छ । तारा धेरै छन्, गन्न गाह्रो छ । आकाश कहाँ छ ? त्यो पनि टाढै छ । बादल कहाँ छ ? आकाशभित्रै छ । इन्द्रेनी कहाँ छ ? त्यो पनि त आकाशमै छ । इन्द्रेनीमा कति रङ छन् ? रङ्गीचङ्गी सातै रङ छन् ।

फलफूल गीत

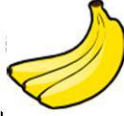
१) मलाई स्याउ मनपर्छ ।
म स्याउ टोकेर खान्छु ।
स्याउ खाऊ, खाऊ
स्याउ टोकेर खाऊ

४) मलाई खर्बुजा मनपर्छ ।
म रस चुसि खान्छु ।
खर्बुजा खाऊ खाऊ
रस चुसी खाऊ

२) मलाई केरा मनपर्छ ।
म बोका छिलेर खान्छु ।
केरा खाऊ खाऊ
बोका छिलेर खाऊ

५) मलाई सुन्तला मनपर्छ ।
म केसा छोडाई खान्छु ।
सुन्तला खाऊ, खाऊ
केसा छोडाई खाऊ

३) मलाई अनार मनपर्छ ।
म गोडा भिकी खान्छु ।
आनार खाऊ खाऊ
दाना भिकी खाऊ

६) मलाई फलफूल मनपर्छ ।
म फलफूल सधैं खान्छु ।
फलफूल खाऊ खाऊ ।
फलफूल सधैं खाऊ ।

औला परिवार बूढी औँला माथि माथि बूढी औँला तल बूढी औँला घुमी घुमी नाचिरहेछ हेर माथी तल, दायाँ बायाँ नाचिरहेछ हेर चोर औँला माफ्ती औँला औँठी औँला कान्छी औँला पाँच औँला	के बन्ने ? के बन्ने ? तिमी के बन्ने ? के बन्ने, के बन्ने तिमी के बन्ने ? बिरामीलाई निको पार्ने डाक्टर बन्ने कि ? निमुखालाई न्याय दिलाउने वकिल बन्ने कि ? तथ्य कुरा देखाउने लेखक बन्ने कि ? सत्मार्ग देखाउने गुरु बन्ने कि ? धर्ती हराभरा पार्ने किसान बन्ने कि ? देशलाई नयाँ बाटो देखाउने नेता बन्ने कि ? विकासलाई जगाउने इन्जिनियर बन्ने कि ? समाजमा सघाउने समाजसेवी बन्ने कि ? के बन्ने के बन्ने तिमी के बन्ने ? जेजे बन्ने बन तर खराब नबन राष्ट्रघाती जनघाती कहिल्यै नबन असल इमानदार बन्ने जाली फटाहा नबन सफा स्वच्छ मान्छे बन्न ढोंगी नबन ।

दस औँला माथि माथि दस औँला तल दस औँला घुमी घुमी नाचिरहेछ हेर माथि तल, दायाँ बायाँ नाचिरहेछ हेर दस औँला जोडी गर नमस्कार माथि तल दायाँ बायाँ सबलाई नमस्कार	

16. Evaluation

What ?

Evaluation is a continuous process to measure the influence and impact of the activities, progress and development in children according to the objective of education.

Why ?

- a) To measure the exact development.
- b) To know the situation of any program.
- c) To find out the strength and weakness of the program.
- d) To upgrade and update the quality of the program.
- e) To develop effective plant and program for future.

Overall development of a child

Growth + Development = Holistic Development

Total Quality = Total Development = Overall Development

Physical development

- Motor development
- Fine motor development
- Eye-hand coordination
- Personality development

Socio emotional development

- Emotional growth
- Cultural growth
- Spiritual growth
- Human values

Cognitive development

- Mental growth
- Language development

Speech

Phonetic

- Healthy thinking
- Educational growth

16.1 Overall Development Checklist

चौतर्फी विकास मूल्याङ्कन

नाम:.....

कक्षा.....

शारीरिक विकास	स्वस्थ	व्यक्तिगत सरसफाइ	पोसाक	पोषण खाना/पानी
सामाजिक विकास	बानी व्यवहार	अनुशासन	आत्म निर्भरता	उत्तरदायित्व
संवेगात्मक विकास	खुसी	दुःखी	लाज मान्ने	स्वतन्त्र
बौद्धिक विकास	सिर्जनात्मक क्रियाकलाप	पढाइ	लेखाइ	गृहकार्य

कैफियत:

“बालकको भविष्य तपाईं हाम्रो व्यवहार र वातावरणको निर्भरतामा”

कक्षा शिक्षक

प्रिन्सिपल

Monthly Overall Development Checklist

मासिक चौतर्फी विकास मूल्याङ्कन

महिना.....॥

नाम नाम

शारीरिक विकास	स्वस्थ	व्यक्तिगत सरसफाइ	पोसाक	पोषण खाना/पानी
सामाजिक विकास	बानी व्यवहार	अनुशासन	आत्मनिर्भरता	उत्तरदायित्व
संवेगात्मक विकास	खुसी	सन्तोष	लाज मान्ने	स्वतन्त्र
बौद्धिक विकास	सिर्जनात्मक क्रियाकलाप	पढाइ	लेखाइ	अभ्यास

नोट: उत्तम, मध्यम, सुधार्नुपर्ने शब्दबाट मूल्याङ्कन गर्नुहोस् । दैनिक क्रियाकलाप तथा गतिविधिका आधारमा मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।

16.2 Evaluation Checklist

बालबालिकाको प्रगति मूल्याङ्कन नमुना फाराम

बालबालिकाको नाम : उमेर: भर्ना मिति :
 उपस्थित दिन : उपस्थित दिन उपस्थित दिन :
 प्रथम चौमासिक द्वितीय चौमासिक तृतीय चौमासिक
 मिति : मिति : मिति :

शारीरिक विकास

सूचक नं	क्रियाकलाप	वैशाख / जेष्ठ असार / साउन (प्रथम चौमासिक)			भाद्र / असोज कार्तिक / मंसिर (दोस्रो चौमासिक)			पुस / माघ फागुन / चैत्र (तेस्रो चौमासिक)			अन्तिम मूल्याङ्कन		
		गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन
१.	हिँड्ने, दौड्ने, उफ्ने												
२.	डोरी माथि, डोरीको छेउछेउमा पैताला मिलाएर हिँड्ने												
३.	फिता समातेर तल, माथि, दायाँ, बायाँ, अगाडि, पछाडि उठेर बसेर चारैतिर घुमाउने												
४.	बल फाल्ने र समात्ने												

५.	शारीरिक सन्तुलन बनाएर बिममाथि हिँड्ने													
६.	साथीलाई लक्षित गरी बल, बिन, ब्याग, रिड फाल्ने र समाल्ने													
७.	लक्षित स्टाडमा एक वा दुई मिटरको दूरीबाट फालेर रिड छिराउने													
८.	विभिन्न जनावरको नक्कल गरी दौडने र उफ्रने													
९.	दुई वा तीन फिटको दूरीबाट हामफाल्ने र उफ्रने													
१०.	अगाडिपछाडि हिँड्ने													
११.	गोलो, तीनकुने, चारकुने बनाउने													
१२.	खोयाको माला उन्ने, गोडागुडी छुट्टयाउने													
१३.	सङ्गीतको तालमा नाच्ने													
१४.	कविताको तालमा हात गोडा, चुट्की बजाउने													
१५.	सिर्जनात्मक चाल चल्ने													
१६.	शौचालय जाने													
१७.	हात धुने र रुमालले पुछ्ने													
१८.	आफ्नो लुगा ठिक तरिकाले लगाउने र मिलाउने													
१९.	व्यक्तिगत सरसफाइ गर्ने													
२०.	जुताको तुना खोल्ने र बाँध्ने													

२१.	सङ्केत बुझेर खेल खेल्ने												
२२.	कागजलाई विभिन्न आकार बनाएर च्याल्ने												
२३.	चित्र वा आकारभित्र रङ्ग भर्ने												
२४.	पानी खन्याउने												

बौद्धिक विकास

सूचक नं	क्रियाकलाप	वैशाख / जेष्ठ असार / साउन (प्रथम चौमासिक)			भाद्र / असोज कार्तिक / मंसिर (दोस्रो चौमासिक)			पुस / माघ फागुन/चैत्र (तेस्रो चौमासिक)			अन्तिम मूल्याङ्कन		
		गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन
	भाषा												
१.	आफ्नो नाम, साथी, परिवारका सदस्यहरूको नाम भन्ने												
२.	शरीरका अङ्गको नाम र काम भन्ने												
३.	वातावरणमा देखेका वस्तुहरूको नाम भन्ने र वर्णन गर्ने												
४.	चित्र हेरेर वर्णन गर्ने												
५.	कथा सामग्रीको प्रयोग गरेर कथा भन्ने												
६.	आफ्ना अनुभवहरूलाई व्यक्त गर्ने												
७.	वारको नाम भन्ने												
८.	आज, हिजो, भोलिको धारणा भन्ने												
९.	बिहान, दिउँसो र बेलुकीको समय छुट्टयाउने												
१०.	आफ्नो विचार वा सोचलाई भन्ने												
११.	सुनेको कुरालाई दोहोर्याउने												

१२.	विभिन्न वस्तुहरूको आवाज पहिचान गर्ने																		
१३.	सिलसिलाबद्ध तरिकाले कथा भन्ने																		
१४.	सुनाइ र बोलाइमा समन्वय ल्याउने																		
१५.	सोधेका कुराको उत्तर दिने ।																		
१६.	शब्दहरूको समानता र फरक छुट्याउने																		
१७.	शब्द, वाक्यहरूको कम पहिचान गर्ने																		
१८.	वस्तुको नाम चिन्ने र पढ्ने																		
१९.	शब्दमा रहेका आवाजहरू छुट्याउने																		
२०.	नामको पहिलो अक्षर चिन्ने र भन्ने																		
२१.	रेखाङ्कित आकारमा रङ्ग भर्ने																		
२२.	ठिक तरिकाले ब्रस, क्लेन, पेन्सिल समात्ने																		
२३.	पजल, डोमिनो, जोडा मिलाउने सामग्रीहरू मिलाउने																		
२४.	बायाँबाट दायाँतर्फ लेख्न अभ्यास गर्ने																		
२५.	बायाँबाट दायाँतर्फ पढ्ने अभ्यास गर्ने																		
२६.	लय मिलाएर गीत गाउने																		
२७.	लय र तालमा कविता गाउने																		
२८.	दैनिक क्रियाकलापलाई क्रम मिलाएर भन्ने																		

गणित													
१.	गोली, तीनकुने, वर्गाकार, आयताकार आकारमा फरक छुट्याउने												
२.	समान आकारको वस्तु र सामग्रीको पहिचान गर्ने												
३.	विभिन्न वस्तुहरूको समूह मिलाउने												
४.	विभिन्न आकारहरू छुट्याउने र जोडा मिलाउने												
५.	विभिन्न वस्तु र खानेकुराहरूको वर्गीकरण गर्ने												
६.	वजनका आधारमा तौलको जोडा मिलाउने												
७.	नापअनुसार क्रम मिलाएर राख्ने												
८.	उचाइअनुसार क्रम मिलाएर राख्ने												
९.	लम्बाइअनुसार क्रम मिलाएर राख्ने												
१०.	संख्याका आधारमा बराबर जोडा मिलाउने (१ देखि १०)												
११.	एक देखि दससम्म गन्ने												
१२.	अङ्कको पहिचान गर्ने (१ देखि १०)												
१३.	अङ्कको जोडा मिलाएर राख्ने												
१४.	घडी देखाएर समयको अङ्क भन्ने, चिन्ने												

१५.	वस्तुहरूको सङ्ख्या भन्ने																			
१६.	बाक्लो, पातलो वस्तु छुट्याउने																			
१७.	छोटो र लामो वस्तु छुट्याउने																			
१८.	अङ्क र आकारको रेखाङ्कनभिन्न रङ्क भर्ने																			
१९.	अङ्क र आकारको रेखाङ्कनभिन्न टाँस्ने																			
२०.	आकारमा भिन्नता तथा समानता छुट्याउने																			
२१.	पूरा रअंश छुट्याउने																			
२२.	एकदेखि दससम्म अङ्क लेख्ने																			
२३.	वस्तु देखाएर अङ्क गर्नु																			

विज्ञान																				
१.	सजीव र निर्जीव वस्तु छुट्याउने र नाम भन्ने																			
२.	कारण सोध्ने																			
३.	खोज गर्ने																			
४.	तुलना गर्ने																			
५.	ठोस र तरल पदार्थ छुट्याउने																			
६.	पानीमा बस्ने र जमिनमा बस्ने जीव छुट्याउने																			
७.	डुब्ने र उत्रिने वस्तु छुट्याउने																			
८.	फूल फुल्ने र नफुल्ने बिरुवा छुट्याउने																			

९.	समान आकार, प्रकृति भएका जनावरको नाम भन्ने													
१०.	घाँस खाने र मासु खाने जनावरको नाम भन्ने													
११.	कीराफट्याङ्ग्राहरू चिन्ने र नाम भन्ने													
१२.	उड्ने र नउड्ने चराहरूको नाम भन्ने													
१३.	एकदलीय र बहुदलीय फलको नाम भन्ने													
१४.	बोट बिरूवाहरूको आकार र प्रकार भन्ने													
१५.	तन्किने र नतन्किने वस्तुहरू छुट्याउने													
१६.	चुम्बकीय र अचुम्बकीय वस्तुहरू छुट्याउने													
१७.	पारदर्शी र अपारदर्शी वस्तुहरूको समूह छुट्याउने													
१८.	रातो, हरियो, निलो, पहेँलो रङ पहिचान गरी नाम भन्ने													
१९.	जले र नजले वस्तुको नाम भन्ने													
२०.	छोएर वस्तुको नाम चिन्ने र जोडा मिलाउने													
२१.	आवाज अनुसार जीव जन्तुको नाम भन्ने													
२२.	सुँघेर वस्तुहरूको पहिचान गर्ने													
२३.	चाखेर स्वादअनुसार स्वाद छुट्याउने													
२४.	हेरेर घटनाको वर्णन													

	गर्ने												
२५.	मौसमबारे अनुमान गर्ने												
२६.	हावा, बतास, हुरी (आँधी) को फरक बताउने												
२७.	पानी खेल्ने												
२८.	बालुवा खेल्ने												

संवेगात्मक विकास

सूचक नं	क्रियाकलाप	वैशाख / जेष्ठ असार / साउन (प्रथम चौमासिक)			भाद्र / असोज कार्तिक / मंसिर (दोस्रो चौमासिक)			पुस / माघ फागुन/चैत्र (तेस्रो चौमासिक)			अन्तिम मूल्याङ्कन		
		गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन
१.	खुसी व्यक्त गर्ने												
२.	माया, व्यक्त गर्ने												
३.	लाज नमानी बोल्ने												
४.	सोधेको कुरा नडराई भन्ने												
५.	सफलता र असफलतालाई सहज रुपमा लिने												
६.	दुःख व्यक्त गर्ने												
७.	साथी लड्दा, चोट लाग्दा सहानुभूति देखाउने												
८.	रमाउने (खेल्दा, कथा भन्दा, गीत गाउँदा, घुम्न जाँदा, चित्र बनाउँदा, छलफल गर्दा, जन्म दिन मनाउँदा)												

९.	चराचुरुङ्गी र जनावर प्रति माया देखाउने												
१०.	बोटबिरुवामा पानी हाल्ने												
११.	आत्मीयता देखाउने												
१२.	आत्मविश्वास देखाउने												
१३.	सफलतामा खुसी हुने												
१४.	सुरक्षित महसुस गर्ने												
१५.	सन्तुष्टि देखाउने												
१६.	साथीको काम प्रशंसा गर्ने												
१७.	निडर भएर काम गर्ने												
१८.	रमाउँदै खुसी हुँदै सधैं केन्द्र आउने												

सामाजिक विकास

सूचक नं	क्रियाकलाप	वैशाख / जेष्ठ असार / साउन (प्रथम चौमासिक)			भाद्र / असोज कार्तिक / मंसिर (दोस्रो चौमासिक)			पुस / माघ फागुन/चैत्र (तेस्रो चौमासिक)			अन्तिम मूल्याङ्कन		
		गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन	गर्छ	प्रयास गर्छ	गर्दैन
१.	समूहमा मिलेर खेल्ने												
२.	साथीसँग मिलेर खेल्ने												
३.	मिलेर गरेको र एकलै गरेको कामलाई तुलना गर्ने												
४.	सबैसँग समान व्यवहार गर्ने												
५.	खाने चिज बाँडेर खाने												
६.	साथीलाई खाना खुवाउन मद्दत गर्ने												
७.	सामूहिक खेलमा												

	सबैको सल्लाह लिने																			
८.	ठिक बेठिक कुरा भन्ने																			
९.	केटाकेटी दुवै मिलेर खेले																			
१०.	विशेष क्षमता भएका, विसन्चो, कमजोर, साना साथीलाई सहयोग गर्ने																			
११.	नभनीकन ठूलालाई नमस्ते गर्ने																			
१२.	आफूभन्दा सानालाई माया गर्ने																			
१३.	लाइन मिलाएर हिँड्ने																			
१४.	पालो पखिने																			
१५.	धैर्य राख्ने																			
१६.	सामान ठिक ठाउँमा राख्ने																			
१७.	जिम्मेवारी लिने																			
१८.	अगुवा बन्ने व्यवहार गर्ने																			
१९.	सफाभई केन्द्र आउने																			
२०.	नरिसाई नभर्की बोल्ने																			
स्वावलम्बनको सीप																				
१.	आफ्नो काम आफैँ गर्ने																			
२.	टाँक लगाउने																			
३.	तुना र फिता खोल्ने र बाँध्ने																			

४.	आफूले खेलेको खेलसामग्री मिलाएर राख्ने													
५.	लुगा पट्याउने													
६.	ढोका खोले र बन्द गर्ने													
७.	नपोखीकन फिकने र खन्याउने													
८.	बिको खोले र बन्द गर्ने													
९.	नखासाई र नपोखी खाने													
१०.	आफू बसेको ठाउँ मिलाउने													

सङ्केत

- गर्छ — बालबालिकाले सुचक अनुसार उल्लेख गरेका सिकाइ तथा बुझाइ सबै जान्ने र गर्ने ।
 प्रयास गर्छ — बालबालिकाले सूचक अनुसार उल्लेख गरेका सिकाइ तथा बुझाइ केही मात्रामा जान्ने र गर्ने ।
 गर्दैन — बालबालिकाले बुझाइ तथा सिकाइ नगर्ने ।

अन्तिम मूल्याङ्कन

- उत्तम — उमेरभन्दा बढी बुझ्ने र गर्ने
 राम्रो — उमेरअनुसार सबै बुझ्ने र गर्ने
 सामान्य — उमेरअनुसार थोरै बुझ्ने र नगर्ने

17. Progress Report

(This "Evaluation Report" format has been prepared for the three "Term Evaluation" in an academic session. It can be extended for the fourth term as per your requirements.)

Sample

Overall Evaluation Report-20.....

NURSERY

Name:

Roll No: 16

Facilitator :

Coordinator :

4th

A. Physical Development

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Growth monitoring and health screening			
a. Measurement of weight			
b. Measurement of height			
c. Had vitamin A capsules and deworming			
d. Overall result of health screening by a doctor			
Personal hygiene/ Care of health			
a. Cleans his/her hands, face, and teeth regularly			
b. Washes hands before and after meals			
c. Brushes teeth everyday			
d. Uses towel after washing hands and face			
e. Can comb hair herself/himself looking at a mirror			
f. Asks to clip nails / wear shoes			
g. Pays attention to keep the clothes clean			
h. Asks for help before going to toilet			
i. Always tries to be neat and impressive			
j. Uses spoon properly while eating			

Control over movement of large muscles			
a. Walks, runs and jumps			
b. Hops with two legs			
c. Hops with one leg			
d. Hops like a rabbit and a frog			
e. Throws ball using two hands targeting to the destination			
f. Catches ball using two hands			
g. Kicks ball			
h. Walks on enclosed space without support			
i. Takes part in indoor games actively			
j. Takes part in outdoor games actively			
Control over the movement of fine muscles and eye-hand coordination			
a. Threads the rings			
b. Tears paper in a proper way			
c. Cuts paper/clothes using scissors			
d. Pastes paper in enclosed spaces			
e. Draws shapes, patterns and pictures			
f. Colours different shapes, patterns and pictures			
g. Folds paper in a proper way to make patterns			
h. Holds pencil, crayons properly			
i. Turns pages properly			
j. Writes from left to right			
k. Can use fastener and buttons herself/himself			
l. Can tie shoe lace herself/himself			

Social Development

	1st Term	2nd Term	3rd Term
Introduction and self expression			
a. Can give own introduction (name, age, address) with full confidence			
b. Can share the name of the institution and level attending			
c. Can say the name and profession of mother and father			

d. Can request guests and visitors to give their introduction			
e. Can make sentences for interaction as per context			
f. Can give expression looking face to face			
g. Can share something with facial expression and body language			
Work and personal habits			
a. Follows directions and guidance			
b. Neatness in work (writing, colouring, drawing cutting and pasting)			
c. Be responsible for class work and group work			
d. Time consciousness and punctuality			
e. Curious to explore new things			
f. Put the toys and learning materials in proper place after using them			
g. Keeps shoes in proper place or rack before entering the room			
h. Puts garbage in the dust bin			
i. Maintains personal cleanliness			
j. Uses toilet properly			
k. Waits for her/his turn patiently			
l. Does not interfere with while somebody is speaking			
m. Interpersonal and communication skills			
n. Social manner and courtesy welcome			
o. Can express best wishes (happy birthday. have a nice day, have a nice weekend, have a safe journey, happy new year, etc.)			
p. Respects the elders			
q. Makes friends (both girls and boys)			
r. Tells name of best friends			
s. Loves younger friends			
t. Can use polite words - Thank You, Excuse me, Sorry, Please			

Attentiveness and active participation			
a. Likes to attend the centre (not fearful/scared) regularly			
b. Pays attention and follows instructions			
c. Shows great interest and be proactive for participation			
d. Ready to take initiatives and makes an effort to improve			
e. Can ask critical questions as per situation			
f. Willing to volunteer for group works and response			
g. Participates only when asked by name			
h. Discusses/interacts with teachers/facilitators and visitors			
i. Discusses/interacts with friends.			
Independence and self confidence			
a. Does not hesitate to speak with outsiders/visitors			
b. Acts confidently and displays leadership qualities			
c. Makes decisions in the job assigned			
d. Fulfils responsibility			
e. Volunteers in class activities			
f. Tells stories and sings rhymes			
g. Volunteers to dance			
h. Plays/works according to her/his interest			

C. Emotional Development

	1st Term	2nd Term	3rd Term
Realize their self-esteem and express their feeling of fear, sorrow, joy, affection and anger			
a. Can express fear when she/he is afraid			
b. Can express sympathetic words when somebody is in sorrow			
c. Can control anger and excitement			

d. Can respond as per the situation (fear, sorrow, joy and anger) e.g. laugh when somebody is crying/weeping			
f. Listens to others			
g. Cooperates with others			
h. Takes part in dramatization and play.			

D. Cognitive/Mental Development

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Language development			
a. Introduces herself/himself			
b. Speaks fluently, clearly and correctly			
c. Speaks in complete sentences			
d. Follows instructions correctly			
e. Describes given pictures			
f. Recites songs/rhymes			
g. Tells stories			
h. Identifies similarities and differences in given shapes and pictures			
i. Matches pictures with given words			
j. Traces given shapes and patterns			
k. Can copy the given shapes and alphabets			
l. Colours shapes and figures			
m. Can tell English Alphabets A -2			
n. Can tell Nepali Alphabets क – झ			
o. Can recognize English alphabets matching with objects			
p. Can recognize Nepali alphabets matching with objects			

q. Can write English alphabets A - 2			
r. Can write Nepali alphabets क - झ			
s. Can make simple words using card			
Development of senses			
a. Distinguishes hard and soft objects/ things			
b. Distinguishes rough and smooth objects/ things			
c. Distinguishes sweet, sour and salty tastes			
d. Identifies pleasant and unpleasant smells			
e. Identifies different sounds and hearing them (without looking)			
f. Identifies the things and objects looking sign and signal			
Memory			
a. Recalls immediately objects shown			
b. Identifies missing parts of a picture			
c. Can classify in terms of shape. colour and size			
d. Can classify different objects/ pictures			
Sequential thinking, reasoning and problem solving			
a. Reproduces the given sequential pattern			
b. Arranges puzzle pieces			
c. Re-tells shorts stores in sequential order			
d. Can tell the name of the country/recognize the map of Nepal			
e. Can recognize the flag of Nepal			
Concept of number			
a. Matches pictures and cards (identical)			
b. Arranges one to one correspondence (like one eraser for each pencil)			
c. Counts number in order up to?			
d. Recognizes number symbols up to?			

e. Matches numbers with pictures having relative value up to 10			
f. Writes number digits up to			
Concept of space			
a. Recognizes front-back			
b. Recognizes in - out			
c. Recognizes top - bottom / up - down			
d. Recognizes open - close			
e. Recognizes over - under			
f. Indicates right - left			

Concept of time			
a. Recognizes before and after			
b. Recognizes early and late			
c. Recognizes yesterday, today and tomorrow			
d. Recalls the name of days and the week			
e. Recalls the name of months			
Concept of colour and texture			
a. Matches basic colours (cards)			
b. Classifies according to basic colours			
c. Identifies and names basic colours			
d. Identifies rough, smooth, soft, hard, light and heavy things			

Concept of shape and size			
a. Identifies circle, oval, square, triangle and rectangle			
b. Identifies star and cone			
c. Draws different shapes			
d. Differentiates big and small			
e. Differentiates short and long			
Knowledge of environment			
a. Identifies and namesdomestic animals			
b. Identifies and nameswild animals			
c. Identifies and namesvegetables			
d. Identifies and namesfruits			
e. Identifies and namesflowers			
f. Can recognize and show the trees and forest			
g. Can recognize and show the river			

E. Extra Curricular Activities

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
a. Art and Craft			
b. Physical exercise			
c. Rhymes			
c. Dance			
d. Music			

Marking and Comment Code :

A = Excellent

B = Very Good

C = Good,

D = Satisfactory

E = Needs more improvement

Subject wise Overall Evaluation

Subjects		Grade		
		1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
English	Listening			
	Speaking			
	Reading			
	Writing			
Nepali	Listening			
	Speaking			
	Reading			
	Writing			
Maths				
General Knowledge				
Creativity				
Colouring				
Handwriting				

Physical Development

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Height			
Weight			

Attendance

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Working Days			
Present Days			

Rating Scales: A = Excellent
 B = Very good
 C = Good
 D = Need more practice
 E = Improving

Overall Impression of the Facilitator/Teacher

Term	Comments
First	
Second	
Third	

	First Term		Second Term		Third Term	
	Signature	Date	Signature	Date	Signature	Date
Facilitator						
Coordinator						
Parent						

17.1 OVERALL EVALUATION REPORT 20.....

JUNIOR KG

Name:

Roll No: 15

Achievement in Practical Life Skill	

S. N.	Learning areas	1 st Term			2 nd Term			3 rd Term		
		B	D	A	B	D	A	B	D	A
1.	Practical Life Exercises	B = Beginning, D = Developing A = Acquired								
i)	Care of environment									
a.	Handling of books, copies, pencils, crayons...									
b.	Cleaning classroom									
c.	Arranging chairs/cushions									
ii)	Self Care									
a.	Brushing teeth									
b.	Washing hands									
c.	Wearing aprons									
d.	Wearing shoes									
e.	Using toilet independently									
f.	Blowing nose									
g.	Eating food independently									
h.	Drinking water independently									
iii)	Social grace and courtesy									
a.	Saying 'Thank you'									
b.	Saying 'Excuse me'									
c.	Saying 'Sorry'									
d.	Saying 'Pardon'									
e.	Saying 'Welcome'									

f.	Saying 'Please'									
iv)	Extra curricular activities									
a.	Art and craft									
b.	Physical exercise									
c.	Rhymes									
d.	Dance									
e.	Music									
v)	Personal hygiene									
a.	Neatness and cleanliness									

Overall Evaluation Report - 20.....

A. Language ability:

		1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
a.	Speaks Nepali fluently			
b.	Uses polite language			
c.	Recognizes all capital and some small English alphabets			
d.	Recognizes (...../...../.....)Nepali alphabets			
e.	Understands teachers' commands			
f.	Uses/...../..... words in English (orally/written)			
g.	Uses/...../..... words in Nepali (orally/written)			
h.	Knows to greet and respond properly			
i.	Knows/...../..... nursery rhymes. (English and Nepali)			

B. Mathematics:

		1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
a.	Recognizes circles, triangles and rectangles			
b.	Can tell about shapes and sizes (big, small, short, etc)			
c.	Has concept up to ten (write and count)			
d.	Can recognize digits up to			
e.	Knows the name of/...../..... different colours			
f.	Can make comparisons (heavy, light, dark, bright, etc)			
g.	Can feel and express (hot, cold, warm, etc)			
h.	Can draw lines, circles, triangles and pictures			

C. General Knowledge

		1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
a.	Recognizes// family members			
b.	Knows the name of// parts of the body			
c.	Knows the name of// fruits			
d.	Knows the name of// animals			
e.	Knows the name of// vegetables			
f.	Knows the name of// insects			
g.	Knows the name of// birds			
h.	Knows the name of// friends at school.			
i.	Can tell about the sun, the moon, the rain and the rainbow			

D. General Observation

		1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
a.	Language progress			
b.	Progress in Maths Concept			
c.	Responsiveness in the classroom/school			
d.	Socialization			
e.	Behavioral improvement			
f.	Participation in creative activities (colouring, pasting, tracing, etc.)			
g.	Personal hygiene			
h.	Sense of Observation			

Subject wise Overall Evaluation

Subjects		Grade		
		1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
English	Listening			
	Speaking			
	Reading			
	Writing			

Nepali	Listening			
	Speaking			
	Reading			
	Writing			
Maths				
General Knowledge				
Creativity				
Colouring				
Handwriting				

Physical Development

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Height			
Weight			

Attendance

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Working Days			
Present Days			

- Rating Scales:** A = Excellent
 B = Very good
 C = Good
 D = Need more practice
 E = Improving

Overall Impression of the Facilitator/Teacher

Term	Comments
First	
Second	

	....
Third	....

	First Term		Second Term		Third Term	
	Signature	Date	Signature	Date	Signature	Date
Facilitator						
Coordinator						
Parent						

This progress report is to be sent back to the centre/school after the First and Second Terminal Evaluations.

17.2 Sample

Overall Evaluation Report-20.....

UKG

Name:

Roll No: 14

Facilitator :

Coordinator :

First Terminal Evaluation

Date :

	Subjects	Ex.	VG	G	Sat	P
English Language	Listening					
	Speaking					
	Reading					
	Writing					
Nepali Language	Listening					
	Speaking					
	Reading					
	Writing					
Maths	Arithmetic concept					
	Mathematical process					
	Concept of Geometrical shapes					
Science	Understanding of new concept					
	Diagrams					
	Environmental concept					
G K	Understanding of concepts of current events. (Oral)					
Social Std	Participation in activities					
	Concept of socio cultural values					
Phonics	Concept					

	Oral					
Rhymes & Stories	Oral					
	Written					

Achievement in Practical Life Skill

B = Beginning

D = Developing

A = Acquired

1.	Learning Areas	1 st Term			2 nd Term			Final		
		B	D	A	B	D	A	B	D	A
a)	Handling of books, copies, pencils , crayons, etc.									
b)	Cleaning classroom									
c)	Arranging chairs/cushion/ tables									
2.	Self care									
a)	Brushing teeth									
b)	Washing hands									
c)	Using towels									
d)	Wearing shoes									
e)	Eating food independently									
f)	Drinking water independently									
g)	Blowing nose									
h)	Using toilet independently									
i)	Neatness and cleanliness									
3.	Social grace and courtesy									
a)	Is polite in speech and									

	action										
b)	Saying "Thank You"										
c)	Saying "Excuse Me"										
d)	Saying "Sorry" / "Pardon"										
e)	Saying "Welcome"										
f)	Complies with rules and regulations										
g)	Assumes responsibility										
4.	Extra curricular activities										
a)	Art and Craft										
b)	Physical Exercise										
c)	Rhymes										
d)	Dance										
e)	Music (Vocal and Instrumental)										

Comments : First Terminal Evaluation

Parent

Coordinator

Facilitator

Comments : First Terminal Evaluation

Parent

Coordinator

Facilitator

Comments : Second Terminal Evaluation

Parent Coordinator Facilitator

Comments :Final Evaluation

Parent Coordinator Facilitator

Promoted to :

Second Terminal Evaluation

Date:.....

	Subjects	Ex.	VG	G	Sat	P
English Language	Listening					
	Speaking					
	Reading					
	Writing					
Nepali Language	Listening					
	Speaking					
	Reading					
	Writing					
Maths	Arithmetic concept					
	Mathematical process					
	Concept of Geometrical shapes					
Science	Understanding of new concept					
	Diagrams					
	Environmental concept					
G K	Understanding of concepts of current events. (Oral)					
i a I	Participation in activities					

	Concept of Socio Cultural values					
Phonics	Concept					
	Oral					
Rhymes & Stories	Oral					
	Written					

Final Evaluation

Date:.....

	Subjects	Ex.	VG	G	Sat	P
English Language	Listening					
	Speaking					
	Reading					
	Writing					
Nepali Language	Listening					
	Speaking					
	Reading					
	Writing					
Maths	Arithmetic Concept					
	Mathematical Process					
	Concept of Geometrical shapes					
Science	Understanding of new concept					
	Diagrams					
	Environmental concept					
G K	Understanding of concepts of current events (Oral)					
Social Std	Participation in activities					
	Concept of Socio Cultural values					
Phonics	Concept					
	Oral					
Rhymes & Stories	Oral					
	Written					

Attendance

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Working Days			
Present Days			

Physical Development

	1 st Term	2 nd Term	3 rd Term
Height			
Weight			

	1 st Term	2 nd Term	Final
Handwriting			
Observation			
Conversation			
Group work			
Homework			
Discipline in class			
Interaction with facilitator			

Grading System

E = Excellent

Sat = Satisfactory

VG = Very Good

P = Progressing

G = Good

18. Evaluation Question Patterns

18.1 Evaluation Question Patterns for Nursery

English	Maths
• Join the dots• Write the first letter.• Match the following• Circle the correct letter• Write in small letters (a to..)• Write in capital letters (A to...)• Match from the both side.• Colour the following.	• Count, colour and write the correct numbers.• Write the correct number.• Match the numbers with correct number of objects.• Write the numbers that comes after/before or between.• Write the number names.• Write in numbers. (1 to)• Fill in the missing numbers. (questions may include the Nepali part)
Nepali	G.I.
• थोप्ला जोड्नुहोस् ।• अक्षर पूरा गर्नुहोस् ।• जोडा मिलाउनुहोस् ।• क्रम मिलाएर लेख्नुहोस् ।• (√) वा (ऊ) चिन्ह लगाउनुहोस् ।• रङ्ग भर्नुहोस् ।• फरक र उस्तै अक्षर लेख्नुहोस् ।• चित्रको पहिलो अक्षर लेख्नुहोस् ।• अगाडि, पछाडि वा बीचको अक्षर लेख्नुहोस् ।• गोलो घेरा लगाउनुहोस् ।• चित्रमा रङ्ग भर्नुहोस् ।• _____ देखि _____ सम्म खाली ठाउँ भनुहोस्	• Complete/ draw the missing part.• Match and write the first letter.• Colour the object as suggested.• Match the things that go together.• Recognize the picture• Write the first letters.• Write the correct first letter.

Above mentioned question patterns are minimum required syllabus. Questions can be re-arranged (increase/decrease/manage) as per the syllabus.

18.2 Evaluation question pattern for LKG

English	Maths	Science
• Match the following • Make 2/3 words. • Make words from the given sound. • Fill in the missing letters. • Name the following. • Tick the correct one. • Rearrange the jumbled letters. • Write the sentences using this/that/it. • Write yes or no. • Circle the correct words • Use in, on, under • Write a or an • Answer the questions in short.	• Count and write the numbers. • Match the following. • Write the number names. • Write from the backwards. • Write the numbers. • What comes after/before/between • Write >, < or = • Write the number in ascending/descending order. • Draw the shapes, clock and write. (questions may include the Nepali parts)	• Write the missing letters. • Write the names of..... • Colour and write. • Match the words and the pictures. • Write the words in small letters. • Re arrange the jumbled letters. • Name the following. • Draw the picture of....
G.I	Nepali	
• Match the following. • Colour the figure. • Fill in the blanks. • Match and complete the words. • Write the missing letters. • Colour the following. • Write the names of... • Tick the correct answer. • Circle the odd one.	• चित्रको पहिलो, बीच वा अन्तिम अक्षर लेख्नुहोस् । • पूरा शब्द लेख्नुहोस् । • मिल्ने रनमिल्ने अक्षर शब्दमा घेरा लगाउनुहोस् । • जोडा मिलाउनुहोस् । • खाली ठाउँ भर्नुहोस् । • दुई रतीन रचार अक्षरका शब्द लेख्नुहोस् ।	

• Write one or many • Write what goes together. • Draw the missing parts. • Write the rhyming words.	• शब्द बनाउनुहोस् । • उल्टोर लय मिले शब्द लेख्नुहोस् । • मात्रा लेख्नुहोस् र थप्नुहोस् । देखि सम्म लेख्नुहोस् । • मात्रा लागेका शब्द लेख्नुहोस् । • सरल वाक्य बनाउनुहोस् ।

Above mentioned question patterns are minimum required syllabus. Questions can be re-arranged (increase/decrease/manage) as per the syllabus.

18.3 Evaluation Question Pattern for UKG

English	Maths	Science
• Join/Match the letters. • Circle the consonants/vowels. • Re arrange the jumbled letters. • Write in order. • Make words. • Fill in the missing letters. • Name the following. • Name the figures. • Match and rewrite. • Write the opposites/plural/action words. • Write the names of the 12 months/7 days. • Make sentences. • Write one word answer • Answer the following.	• Write the number names. • Write from the backwards. • Write the ordinal numbers. • What comes after/before/between • Write >,<or= • Name and draw the shapes. • Write the number in ascending/descending order. • Complete the number wheel. • Add/subtract the following • Write the place value (tens and ones) • Draw the shapes, clock and write. • Write the value of following rupee notes. (include Nepali part also)	• Write the names of the figure. • Choose the correct answer. • Match the following • Write Yes or No. • Rearrange the jumbled letters. • Name the parts. • Complete the sentences. • Draw and colour the following. • Name the following. • Give one word answer. • Answer the following.

Social Studies	G.I	Nepali
• Match/connect the related words. • Choose the correct answer/word. • Rearrange the jumbled letters. • Recognize the figure and write their names. • Write the related word with house, environment, school. • Write the names... • Write in the correct column. • Give one word answer. • Answer the following	• Match the following. • Circle the odd one. • Write the correct/suitable words. • Write the names of the figure/shapes. • Write the opposites/related / rhyming words. • Write same or different/one or many • Draw the missing parts. • Give one word answer. • Make simple sentence	• देखि सम्म लेख्नुहोस् । • अक्षरबाट शब्द बनाउनुहोस् । मात्रा लेख्नुहोस् । • (√) वा (ऊ) लेख्नुहोस् । • नमिले शब्दमा गोलो घेरा () लगाउनुहोस् । • जोडा मिलाउनुहोस् । • शब्द पूरा गर्नुहोस् । • खाली ठाउँ भर्नुहोस् । • चित्र हेरी ठिक शब्दर नाम लेख्नुहोस् । • विपरीतर लय मिलेका शब्द लेख्नुहोस् । • हरुको नाम लेख्नुहोस् । • रङ भरने नाम लेख्नुहोस् । डसात वारको नाम लेख्नुहोस् । • २ महिनाको नाम लेख्नुहोस् । • वाक्य बनाउनुहोस् । • प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् ।

Above mentioned question patterns are minimum required syllabus. Questions can be re-arranged (increase/decrease/manage) as per the syllabus.

19. A to Z Peaceful Learning Environment For Children

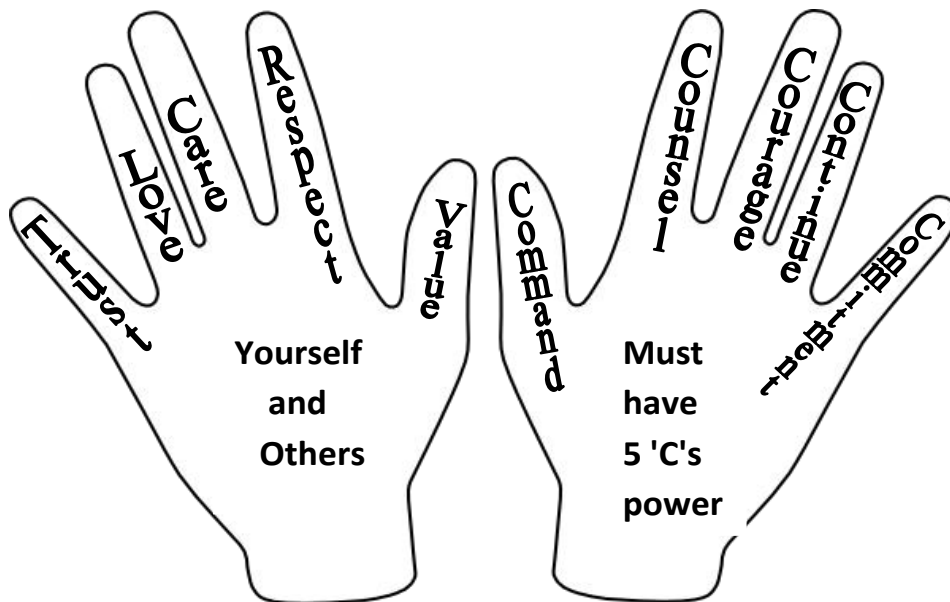
- A - Attractive, alternative classroom
 - B - Basic skill with balancing behavior
 - C - Creative, communicative, culturally based
 - D - Democratic, dynamic, disciplinary
 - E - Exploring, excellent child friendly
 - F - Fundamentally right based
 - G - Gradually grooming learning
 - H - Humorous, humanitarian and healing
 - I - Interactive, integrated, inclusive intelligence based
 - J - Joyful and justice
 - K - Kinesthetic, knowledgeable
 - L - Loving, caring, and playing with learning materials
 - M - Motivating
 - N - Nurturing with natural adjustment
 - O - Open minded attitude,
opportunities for all
 - P - Praiseworthy practical learning
 - Q - Qualitative positive learning
 - R - Realistic, reasonable, respected
 - S - Stimulating, safe and secured
 - T - Trustworthy, truthful, time based learning
 - U - Unique, instinct learning
 - V - Value based violence free
 - W - Willingness for win-win
 - X - X - ray of teaching, strategic learning
 - Y - You can create
 - Z - Zeal, zenith of excellence
- Let's Start
"Less teaching
More learning"

20. Motivational Positive Vibration

Tips for Better Tomorrow

Follow/Apply

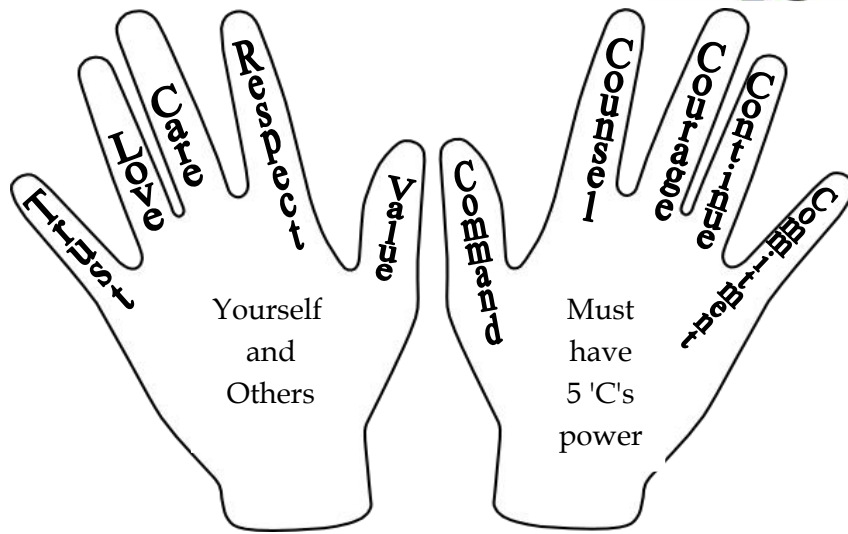
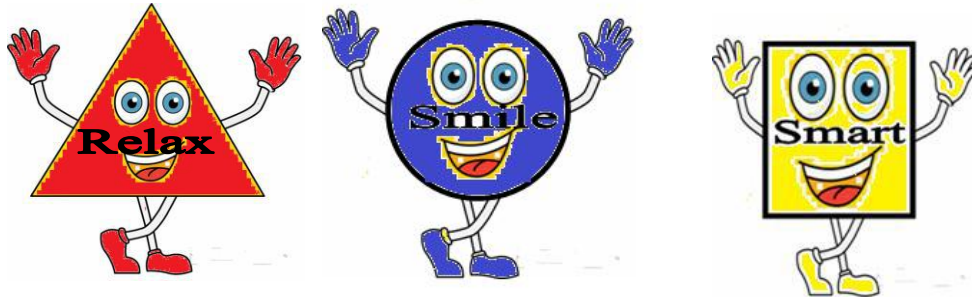
- Relax, Smile, Smart-Mantra
- If you want to change others, you have to change yourself first.
- Always open your both hands and think about yourself.
- Love your work. Have fun in work.
- Learn to laugh. Teach how to laugh.
- Mentor, Monitor, Guide, Counsel, Coach, Support and Evaluate daily.
- Functionality is more important than function.
- Say Yes and OK to the students and parents.
- Live life intentionally. A good start for the sake of children.
- Think for affordable, accessible and quality activity program.

- Set up systematic, structural and accountable child fun classroom management.
- Seek proper environment and opportunity for the sake of holistic development of children.
- Always put yourself in the children's shoes. If you feel that it hurts you, it probably hurts others too.
- A careless word may kindle strife, a cruel word may wreck a life but a timely word may reduce stress, and a loving word may heal and bless.
- I + You= WE. Let's strengthen WE power. Promote team work/ team spirit.
- Maintain your professional ethics. Look for good findings, not fault findings. Don't forget students are the soul of your school/ institution.
- Problems in the world will increase. Therefore, let's increase our capacity for dealing with problems.
- Update and upgrade educational leadership and professional development.
- Where there is a will, there is a way. Think positive, do positive and be optimistic.
- Check, Change and Correct your existing educational system and choose the best for better intervention.
- Children are our present and future. Let's give them our best for their beautiful tomorrow.

References:

- प्रारम्भिक बाल विकास दिग्दर्शन पाठ्यक्रम वि. सं. २०६२
- ४८(६०) महिनाका बालबालिकाहरुको प्रारम्भिक सिकाइ तथा विकास मापदण्ड वि. सं. २०६९
- प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ताका लागि दैनिक क्रियाकलाप पुस्तिका वि. सं. २०६९
- Save the children (१० पाइला स्रोत पुस्तिका (लेखिका सानु अमात्य) वि.सं. २०५५
- Plan International-ECDस्रोत पुस्तिका -२०६०
- CERID-Action Research paper presentation on different theme- Sanu Amatya-2069/2070

- Articles abstracted from different PABSON bulletins by Sanu Amatya.(2069 - 2073)
- Training and work-shop conducted Mini packages- SMART training and Resource Center-(2070-2072)
- Bal Bagaicha Education Foundation Program, Reports 2073
- Kids Fun Songs/ Rhymes CD Part I (2071),Part II (2072)andPart III (2073). Lyricist-Sanu Amatya, Vocal-Milan Amatya, Music-Rajendra Shrestha
- Kids Fun Series- Srijana Publication
- Advanced Kids Series – Aatharai Publication

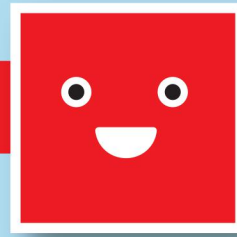
Atharai Publication Pvt. Ltd
 Anamnagar, Ktm
 Tel: 4313205
advancedkidseriesrevised@gmail.com
www.atharaibooks.com.np

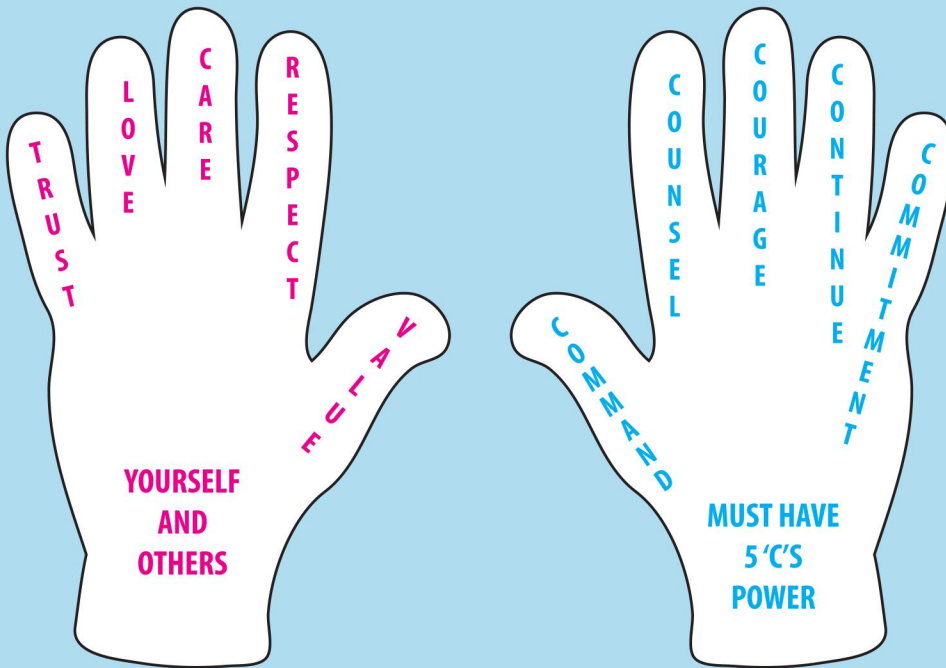
Relax

Smile

Smart

Love Your Work
Have Fun in Your Work

A 'SMARTER' Supplementary Menu based on Advanced Kids' Series

Atharai Publication Pvt. Ltd.

Anamnagar, Kathmandu, Tel: 014225190, Fax: 4227718
www.atharaipublication.com.np

